

საქართველოს სსრ მეცნიერებათა აკადემია
ფოლოლოგიის ინსტიტუტი

**კოლხეთის დაბლობის ტიპიური
ბიოცენოზების ცხოველთა
მოსახლეობა**

„მეცნიერება“
თბილისი
1984

სსრ მეცნიერებათა აკადემია - კოორდინირებული, მანვე განახორციელა ღონისძიებები მეტეოროლოგიის საკითხებზე

ღონისძიებების მიზანშეწონიანად აღმოჩნდა 37 განმარტებული, აქედან 1 განმარტებული მიზანშეწონიანად, II-ში - 6, III-ში - 6 და IV-ში - 17 განმარტებული.

კოლხეთის რაიონის ტერიტორიაზე ცხოველური მსახირობის ასეთი მრავალმხრივი შენარჩუნების შედეგად, რომელსაც ამავდროულად მნიშვნელოვანი აქვს მნიშვნის დასაცემის ღონისძიებების, გამოცდების სხვადასხვა რეგულირების საკვლევი ტერიტორიის აღვისებასთან დაკავშირებით.

ამასთან დაკავშირებით გათვალისწინებული იყო ისეთი ღონისძიების გამოყოფა, რომელიც გამოყენდება მიზანშეწონილი იქნებოდა არა სასოფლო-სამეურნეო წარმოებისათვის, არამედ სამონადირეო და საცხენო სავაჭროდ. ასევე ტერიტორიის ჩვენ შევარჩივთ კოლხეთის რაიონის უკიდურესი დასავლეთი ნაწილი, მისი დასავლეთი ქვემოთ, რომელიც წარმოადგენდა რამდენიმე რაიონის და დასავლეთი გვი და სადაც აღვისებასთან მიზანშეწონიანად გამოყენების, შევარჩივთ და სხვა.

ამიტომ იყო, რომ საქარხნოების სსრ მიზნისთვის საბჭოთა განვითარებისათვის ეს მიზანშეწონიანად და აქვის 1978 წლის 8 ივნისის № 379 დადგინებით მიზანშეწონილად სსრ კოლხეთის რაიონის ახლანდელი და აქვის ღონისძიების დასაბუთება, რომელიც დადგინდება სახელმწიფო საცხენო ფონდში, შევარჩივთ კოლხეთ-პარკისთვის სახელმწიფო რაიონად.

ამასთან დაკავშირებით ჩვენ შევარჩივთ იმის დასაბუთება, რომ კოლხეთის რაიონის ტერიტორიის დასავლეთი ნაწილი (40.000 ჰა) გამოყოფის აღნიშნული რაიონისათვის მიღებული და მიზანშეწონილი იქნა სასოფლო-სამეურნეოების საქარხნოების დასავლეთი ნაწილი შევარჩივთ მნიშვნელოვანი შევარჩივთ.

ჩვენ უფრო, რომ კოლხეთ-პარკისთვის რაიონის შევარჩივთ აქვის-მეურნეობისათვის, არამედ იმ მიზნისთვის, რომ დასავლეთი საქარხნოების უნიკალური, დასავლეთი კომპლექსი მისი გვი და მიზანშეწონიანად მნიშვნელოვანი შევარჩივთ.

ფარდობი, ხორცა, ხეხა, ანაქლია და სხვ. მუშაობდა ტარაკობა 31 მუშაობი, ინტერი, კაიში, ურთა, ჩხორჩხუ, წაღწახიხა და სხვ.

სტალინიანიური გამოკვეთები ჩაჭარა ხობის ჩანიონის საბჭოთა მუ-ურნიობის "კოლხეის" ტერიტორიასა და მის მიმართობში, ამიტომ, უვემიხ მუშარებში რაწერილობითა განხილული აღნიშნული ტერიტორიის ფიმიკურ-ტოჭარაფიული პირობები. ნიარაგების რახასოაფებისას გამოკვეთბულია ა.მიწარულიას (საქაუშიჩო ჩიისა და სუბტოკიკული კულიტრების საბეყნი-ურო კვეთიხი ინსტიტუტი) მიწაყებში, ჩისხეუსაყ მას რი: მარეობას მივახსენებო.

მუწრუბა "კოლხეი" განლაგბულია ხობის აღმინისტარყი ჩი-ინში, კოლხეის რაბიობის ხობი-უნტურის მასივებში.

კლიმატი მუწრუბის ტერიტორიაში, ისევე როგორც მუელიკოლხეის რაბიობში, ტენიან-სუბტოკიკულია და ხასიოაფება აფიხსტურული წაღვეების სიუხეო, საქამო რაბიო საშუარო წილური ტემპურაფიო, ქარის მარეო ფარეობიხი ტენიანობიხ და რასაველხის უარების სიფარბიო.

საშუარო რეულამური ტემპურაფურა წიის განმარეობაში 14⁰-მე რაბიო არ ვებება. ყიო პერიოდი იწყება ნოემბრის ბოლოდან და ტრეღეღება მარტის მიწარე წახეჭარამეღ. იანვარი წიის ყველაბე ყიოი ხევა. მუმიოგომი გა-ბაფხუღბე უფრო ხობიოა.

ფორმული ჩეყიომის გამო ნიარაგი არასტოოს არ იყინება. გამინაკლისს მუარეღნს ამ მონისაფის იშეიარეი მქარეი ბამიარეი.

ხობი-უნტურის მასივი, რომეღბედაყ მუწრუბა "კოლხეის" ტერიტორია მიღბარეობს, ხასიოაფება წაღვეების სიუხეო (საშუარო წილური ჯამი 1600 მმ უტოის). ტარეღბი იშეიარეი. წაღვები ძიოიხაფარე მიოის ძილური, ხან-ტრძიოვი წეიმიების სახიო. ქარის ფარეობიხი ტენიანობა ბაფხუღში 90% აღწეუს.

ნიარაგ-ტრეწისს მიჭარეოი მქეღების მიწარე ფილტარყიის უწარის გამო ხშიჩი და მინიწეღეოვანი წეიმიების როოს მიჭარეღბა უშუარო კაუშიჩი ტრეწ-ტისა და ნიარაგის წყეღბს მორის. ნიარაგის წყეღბი მიჭარე რინამილური,

წებამ გვერდინებამ აღუთალური, აღუთალურ-გაობიანი და ძველალუთალური
პანალელები. აღუთალური პანალელები წარმოგვენიღია ჭიხებში, მძიმე და
მსუბუქი თიხნარები და ქვიშები. უჭირ ხშირად გაუგებებელია თიხები
და მძიმე თიხნარები, რძილები მჭერკვანი ფრევივის ღრუ მიმუდრობით
ხასიათებნიან. აღუთალურ-გაობიანი პანალელები წარმოგვენიღია ჰუმუსი-
რებელი თიხებისა და თიხნარები, რძილად შირის ალაგ-ალაგ ცხებებამ
მიღიანად გახრწილი ჭრჭი. ძველი აღუთალური ნალელები წარმოგვენიღია
თიხები და ანამტივილ სუსტად მიმუდროებული კონკრეტიალებით, გან-
ჭილი მსხვილი წებამგველი კანკვანი ნაწილებით.

მუხრეობა "კოხეობის" ჭერიჭრისამე გაუგებებელია აღუთალური,
აღუთალურ-ჰიპოთიზიჭი და ჰიპოთიზიჭი რიგის უწერლებიანი, სუსტი
უწერი, უწერი გაობიანი და გაობიანი ღამიანი, თიხიანი და თიხნარი ნი-
ადალები. ან ნიდალები 78% სუსტი მყავე ან მყავე რეაქტივით ხასი-
აებებამ.

სხვადასხვა ნარევიებების მიხედვით მდელის აღუთალური და კორი-
ანი ნიდალები სავიარო ღრუ ნაყიჭიებით ხასიათებნიან. ჰუმუსი ძი-
რითადაც ცხებებამ ბედა 0-15 სმ მრევი 2,65%. სილმუსთან ჰუმუსის
რეპენობა მიგრებამ 1,05%-მე 15-90 სმ, სურთ ამოჭი ანაანა-
ბიდადა განაწილებელი და სილმუსთან ურთად მისი რეპენობამ მიგრებამ
(0,5-დან 0,1%-მე 100 ჭ ნიდალი).

სასიჭი-სანეურევი კრეჭიების მისაყვანად ჰიჭვი რიგში აჭვის-
ბულია სუსტი უწერი ნიდალები. ისინი ხასიათებნიან ნიდატის პრეჭილის
მიგრე დიჭვირეებით და ჰუმუსის ბიის მიგრე სილმი. ჰუმუსის რე-
პენობამ ბედა მრევი სავიარო მარლია (4,40%).

უწერ-ლებიანი ნიდალები ყველამე ჭაროდაა გაუგებებელი მუხრე-
ობის ჭერიჭრისამე. ჰუმუსის მრე მიკეოდაა გამიხაჭელი. ჰუმუსის რე-
პენობამ ბედა მრევი 4,90 -დან 6,00%-მე იყვებამ. სილმუსთან ურთად
მიღიანად მისი მიმუდრობის მინიჭვირკვანი მიმუიკებამ. ამოჭის მი-
ყვებამ კორევიკვირ კავიჩიანი ჰუმუსთან და მიგრეობს 0,21 -დან

0,5%-ბიძე. 2⁰5 და 2⁰ შვიტყველოზი და ნიპაბეზი სპენაო ბიბიპარია.
კოლხეის პაბლოზის ტვოლოტიური ნარსული, კლიმატიური და პიბროლო-
ტიური პირიბეზი, ნიპაბის სპარის დავისებური და ნიციწერელოზის
ბრავალიტირეზი ტანსაპირევენ ბისი ტაურიის დავისებური დას.

ც ი თ ე რ ა თ ე რ ა

1. ბარუაშვილი ღ. სპარეველოს დიპიკური ტვოტრაფია, ბიწრე ნაბილი, აბილინი, 1970
2. ჯანელიძე ე. პალიასტომის ტომის ისტორიისა დვის. სპარეველოს სსრ¹ ბიციწერეზი და აკატიბიის ბიამბე, 1975 წ. ტ. 79, № 2, 265-268.
3. კვებოველი ნ. სპარეველოს ბიციწერეული სპარია. აბილინი. 1959

მკუბინის, ბიოქიმიური და ფიზიკური პირობებში მიმართულა და ხასიათი, შეესაბამისაპ იყვლება მცენარეული და ცხოველთა სამყაროს ეკოლოგიური პირობები. ამასთან დაკავშირებით განსაკუთრებით ამოწმობილი და აღესრულებული ნაკვეთების ფაუნის შესწავლა.

მონაცემები კოლხეთის მადრიბის ამოწმობილი და აღესრულებული ნაკვეთების უხვბუდეობა ფაუნის შესახებ გვებეძება რ.კობახიძის [1,2], მიხაელსუნის [3,4,5], ა.ფულაგანიძის [6], რ.კრივოლუკის [7,8] და სხვათა შრომებში.

კოლხეთის შარბთა ფარმ ბიოქიმიური გამოკვლევები ჩატარებული იყო 40-იან წლებში რ.კობახიძის მიერ [1,2]. ისახებდა რა მიზნად მთავრად წარმოებდა ადამიანის ბიოქიმიკების შედგად მუცლილი დაფარბული ბიოქიმიკების სიციცილის რინამიური სურათი, ავტორი სამი წლის განმავლობაში (1928-1940) სტაციონარულ გამოკვლევებს აწარმოებდა ამოწმობით ხელუხლებულ, ამოწმობის პირობაში იყოფ და ამომწარა მასიკებზე. შესწავლილი იყო რტორუ მცენარეული, ისე ცხოველური წარმოებების კომპონენტები.

მასალა და მეთოდება

მუხრანობა "კოლხეთში" სტაციონარული გამოკვლევებისათვის მუხრანული იყო სამი ნაკვეთი ბამბუკის პლანტაციის მახლობლად. ზოოლოგიური ნაკვეთიდან მასალა აღებულია 5 განმეორებით. გარდა აღნიშნული ნაკვეთებისა, მუხრანობის ტერიტორიაზე მასალა შეტრევილია სიმინდის ფანასა და ჩანის პლანტაციებში (ჩანი ახალი გაწელებულია, დაკინებული). რტორუ აქ, ისე სხვა ქვემოთ ჩამოვლილი ობიექტებზე მასალა შეტრევილია 3 განმეორებად. ყვლეუნი (ხობის რ-ნი) ნიდაცის სინჯები შეტრევილია კოლხური ტყედან და მთავარი წყარუმკები კოლქტორის მიმდებარე მინიდან (კორდი). ცხაკიას ჩანიში მასალა შეტრევილია ცხაკიას გარეუბანში შუკის ფანიდან და ტეზურის ეტრბელოვანი კვლევიების მუხრანობაში, სათივე ბარახის ნაკვეთიდან, ტეფიკის ჩანიში - ფანიის საბჭოთა მუხრანობაში ჩანის პლანტაციის ნაკვეთიდან, ანაკლიისა და აურთორის მიმდებარე მინაში შუკი-

ის ნაკვეთებიდან. მარცხენა მუხიდან მასალა ძირითადად შეტრთვილია ორ-
ჯერადად. მუხრნეობა "კობხეობის" სტატიონარული ნაკვეთებიდან მასალა შე-
ტრთვილია შემდეგი სიხშირით: 17.VI.77, 20.V.78, 11.VII.78, 14.V.79,
27.VII.79.

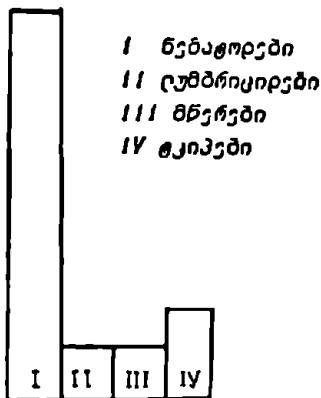
ტალის რაიონში შესწავლილია ჩაის ნემატოფაუნა. ნემატოფები გა-
მოყოფილია ჩაის ფესვის ირგვლივ ნიადაგიდან და ჩაის ფესვებიდან. მა-
სალა შეტრთვილია ტალის რაიონის შემდეგ მუხრნეობებში: ჩუფის საბჭოთა
მუხრნეობა (25 ზრის ჩაის მცენარეები, ნიადაგი - ალუვიურ-ტაქსი-
ფორმული), ხუმიშვილის საბჭოთა მუხრნეობა (50 ზრის ჩაის მცენარე-
ები, ცუდად აზრის მქონე ალუვიურ-ტაქსი-
ფორმული ნიადაგი), ქვეში და ზემო ბარდების საბჭოთა მუხრ-
ნეობები (9 და 45-50 ზრის ჩაის მცენარეები, ნიადაგი ალუვიურ-ტაქსი-
ფორმული ფორმული), სიდი - საბჭოთა მუხრნეობა (50 ზრის ჩაის მცენარე-
ები, ნიადაგი - ალუვიურ-ტაქსი-
ფორმული).

ნიადაგის სინჯები აღებულია ჩიბოხურის ირგვლივ 20 სმ სიღრმეზე
და 70 სმ სიღრმეზე. გარდა ამისა ყველა ზრის ირგვლივ აღებულია ჩაის ნაში
ფესვების სინჯები.

ნიადაგის ფუნის შეტრთვება ხეობის ნიადაგის ბოლოტოპში მიღ-
ებული მუხიდან. მთლიანი სინჯისაგან იხარება 25X25 სმ² ფართობის
ორგანიზმის 10 სმ-იანი შრეები (სურ 5 შრე: 0-10, 11-20, 21-30, 31-40,
41-50 სმ). ნიადაგის ტარაგა და ცხოველების ამოკრეფა ხეობის ადგილ-
ზე, ხელით, ნემატოფებისა და ტოქსების გამოსაყოფად იღებოდა ყველა
სინჯები. სინჯების შემდგომი დამუშავება რაბოტორატორიაში მიმდ-
ებოდა. ნემატოფები გამოყოფილია 10 სმ³ მოცულობის ნიადაგიდან წყალში
ჩაბრუნის საყრდენის მიშველით. უსპობილია უფრო 12-18 საათს. ტოქსი-
ების გამოსაყოფად 600 სმ³ ნიადაგი შეესაბამება ზრის მქონე 48 სა-
ათის განმავლობაში. შემდეგ ხეობის ტოქსების პრეპარატების მიმდებარე
აპარატურაში საყოველთაოდ მიღებული მუხიდან.

მუხიდან (ფინჯების გამოკლებით) ფიქსირდება სპეციალურ

ნუმატოპეზი წარმოადგენილია 8 რიტით (თითოეული რიტის სახეობრივი წარმომადგენლობა მოცემულია სურ.2-მე), ნუმატოპეზის 151 ფორმიდან (იხ. ცხრილი 1) სახეობებამდე გარკვეულია 96, ხოლო 55 გუარამდე. მასალის სიმცირის გამო მოჭირთი ფორმის საბოლოო შეკრებება ანა თუ იმ სახეობასთან არ მიხერხდა და მიითხებულება კითხვის ნიშნით. გუარამდე გარკვეული ფორმებს ეწოდება პირიქითადად მუცნიერებისათვის ახალ სახეობათა მიჩნეული *Oxydirus* sp.n., *Doryllium* sp.n.

ნახ. 1. ნიადაგის უხერხემლო მსხვილი ტკიპების სახეობრივი შედგენილობის შეფასება

საქართველოს ფაუნისათვის ახალი 17 სახეობა: *Chronogaster longicollis*, *Chr. gracilis*, *Tripyla attenuatus*, *T. tenuis*, *Afronigus longicaudatus*, *Mesodorylaimus filicaudatus*, *M. silvus*, *Eudorylaimus obesus*, *Xiphinema rivesi*, *Tylencholaimus macrurus*, *Tylencholaimellus striatus*, *T. vigil*, *Acrobeloides apiculatus*, *Nothotylenchus attenuatus*, *Paratylenchus aciculus*, *Pratylenchus zeae*, *P. straeleni*.

ჩტოლოვანი ვიღბი ნარმოდენილია 7 ტვარით. ურთი სახეობა - *Dendrobaena thamarae* sp. nov. ახალი მუცნიერებისათვის. საში სახეობა მინდუელია კოლხეთის უნდებნა (თბ. ნაკვეთი ლუმბრიკოდები).

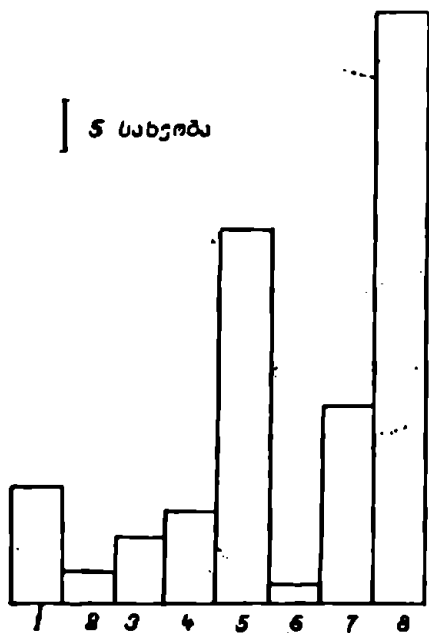
აკარიდებიდან ჩვენ მიერ მუცნიერი მხილავ რუდინიანი ტვიკები. 37 სახეობიდან ტარკვეულია 26. 1 სახეობა - *Tegeocraneus laevis* ახალი სსკ ფაუნისათვის, ხილო 2 სახეობა - *Eremaeus foveolatus* და *Ilebstadia humerata* კირველავ სოინიშენება საქართველოს ფაუნისათვის.

მწერების 18 ჭოინიდან სახეობამდე ტარკვეულია 8, დანარჩენები კი ტარკვეულია ტვარამდე. აუ ტკვეუთის სოოოტულ ტანიოოებუელია მასალაში ლარული ჭოინების აკსუბობით. მრავალჭებები ნიპატის სინჯუბში ნარმოოდენილია ურთული ეტმემკარებით. საჭენში ისინი უჭოო მრავალრისებოტვინა. სახეობამდე ტარკვეულია 1 - *Oxydus gracilis*. ბოლუსკების ტვიკიდან რეთისჭოინრუელია 2 სახეობა: *Ena obscura* და *Xerosecta derbentina*.

ოოოო ანარიბიდან ჩანს, უხარხეილო ცხოველთა შოის ნამუყანი აპოიო უოირავს ნემსოოდებს; სხვა ტაუსოინები ნარმოოდენილია მუცრავ უჭოო რარობა. ეს ბუნებრივია, რადტან ნემისინიური ტვიკის ნიპატებში მრტვარი ვიღბი იოიო მრავალჭოინრუებით ხასიაოოდებინა.

ფაუნისტვარ-მარნობიანი ანარიბი

კოლხეთის დამოობის ტამოკვეული ტვინოოინის ფაუნა იოიო მრავალჭოინრუებით ხასიაოოდება, ტუმიყა ცვლა რუოოი ურნანოოავ აკ არის ნარ-

Ճան.2. Եղմաթորքծնոս Քոցքծնոս ԵաՔՆՈՃԱՐԳՅԵՐՈՃԱ
 Սանցրձաձա ՔաոքչԵՐՈՃՈՍ Եոնցբբոս 1. Araeolaimidae,
 2. Nonhysteriidae, 3. Enoplidae, 4. Monanchidae, 5. Dory-
 laimidae, 6. Teratocephalidae, 7. Rhabditidae, 8. Tylenchidae

მორგენილი. ნიპაატის უხეზრეზილთა ჭაუნისჭურვი სახე ხშირ შინთხევევამი
ნიპაატების ზეთსობრივი ხასიათის (რევენიკური შერგენილობა, ორგანული
ნარკინების რაოდენობა, ტენიონის) [22, 23] გარკვევის საშუალებას
იძლევა. ნიპაატის მისახლეობის ხარისხობრივი და რაოდენობრივი და-
ხასიათება სხვადასხვა ჭიპის ნიპაატების შერეობის საშუალებას იძლევა.
შერეობისას ურინდება ნიპაატის ანა ჟე იმ ჭიპის ჭაუნის შევისებუ-
ბები, რაც შვიიძლება გამოიყენოს ნიპაატების ბიონიფიკაციისათვის.

ქვემოთ მოყვანილია ცალკეული ჭაქსონიშიური ჯდუგების ეკოლოგი-
უნისჭური ანალიზი. ყოველი ჯდუგი მისთვის სპეციფიური ნიშნებითა და შე-
ვისებულებებით ხასიათდება, რაც განსაზღვრავს მის როლს ნიპაატის, ხმე-
ლით ან "ცოცხალი გარსის" იარუსში.

ა) ნაბაქილარი. ნემატოდები ნიპაატში მცხოვრებ უხეზრეზილთა ბორის
ურთ-ურთი ყველაზე მრავალრიცხოვანი ჯდუგია. ისინი ხანაშიგროვე გეოლო-
გიურ ეპოქაში აყვავებას განიცდიან [9] და სხვადასხვა ჭიპის ნიპაატების
მუმივი კომპონენტებში გვევლინებიან, ნახეობებზე რა არსებობისათვის ხე-
საცურე ჰირობებს დიფიკის ნებინიშიური ჭიპის ნიპაატში. ეს ელასი აურთ-
ანებს ჭროფიკის მიხევი შეგარ ჭარხი რეპაბორის მუმივი ცხოველებს, რი-
ვილაც მუვილილაც სპევიბა გამოიყენონ ბაქტერიები, ნიპაატის სოკოვი,
ნეკრომივიარები, უმალივი ნევიარების ჭესებები, ცხოველური და მუვი-
რული ბუჭიტი. გარდა ამისა, ნიპაატის ნემატოდებს ბორის ბევილაც ნე-
ვიბილაც, ჭიმილივი ჭეს ესხმის რეგორე ანავე ელასის, ისე სხვა ჭაქსონი-
ნიური ჯდუგების ნარმიბაბევილებს და იყვიბს მათ სპევიბაბ.

ჩვენ მიერ ჩვიისჭრიბევი ნემატოდებიდან განსაკუთრებული სახე-
ობრივი მრავალჭროვიბით გამოიჩევი რიბები *Dorylaimida* (25, 3%) და
Tylenchida (40%), ეს სურათი ჩვევიბრივი აღინიშიება აჭრევე აღნი-
სავლით საქარეველი მდელივი ყავისჭურ და მთის ბევიბი ნიპაატში.

ხიბში, საბჭოთა ნევირეობა "კოლხეთის" ნიპაატში რევიისჭრიბე-
ლია 102 სხეობის ნემატოდა, გარის რიბიში - 61. ორივე ნევიბისა-
თვის სურათი 24 სახეობა. ნევიბის [24] ჭროვილის მხევიბე გამოიჭრილი

მსგავსების კონფიგურაციის გორის

$$J = \frac{24}{102+69-24} = \frac{24}{139} = 0,17$$

ეს სიბრტყე მყოფა და ასევე განსხვავდება სახეობრივ შემადგენლობაში უნდა აიხსნას ამ რაიონების ნიჟარების განსხვავებული მიჯნო-საზღვრო, სიბრტყის არსადაზღვრო რაიონების და სხვა პირობებით. გარის რაიონში მასალა აღებულია ჩანის ნაკვეთებიდან, რომლებიც ავთვისებურია 9, 25, 45, 48 წლის წინა და აღმა უფრო ადრე. ხობის რაიონის გამოკვლეული ნაკვეთები კი ნაკვეთები ახალი ავთვისებურია (7, 9, 15 წელი დაახლოებით).

მათრეული მიხედვით აღებული მასალაში ნიჟარების სახეობრივი რაიონშია ძალიან რაიონი (იხ. ცხრილი 1), რაც აიხსნება აღნიშნულ ბიოლოგი-ბუნებში სიბრტყის უფროსად (ან იშვიათად რაიონად) აღებით.

სტატისტიკური ნაკვეთებზე ნიჟარების განაწილება ნიჟარის შრეებში კანონობრივია. ნიჟარის სიღრმის მრავალად უფრო იკლებს სახეობაზე რაიონში. პირველ შრეში ეს ნიჟარების 63 სახეობაა, მე-5 შრეში მათი რაიონშია 32-მდე მყოფება (სურ. 3). მსგავსი სურათი ნიჟარის შრეებში ნიჟარების რაიონობრივი განაწილების მიხედვითაც. ძირითადი მასა და-ბოლოებულია 0-20 სმ შრეში, შემდეგ მცირე შემცირებაში მე-3 და მე-4 შრეებში (20-40 სმ) ნიჟარების რაიონშია არა ეს სახეობები რაიონობრივად მდებარეობს, არამედ ფარობს კიდევ (სურ. 4). უნდა ვივარაუდოთ, რომ ნიჟარების საარსებო პირობების მიხედვით 40 სმ სიღრმეზე რაიონობრივი პირობებით, სიღრმესთან უფრო იკლებს სახეობრივი შემადგენლობა, იმე-ტრად რაიონობის უფრო კი ამასთან არ არის კორელაციური.

გარის რაიონშია ჩანის ფენის რაიონში ნიჟარის მასალა აღებული იყო 70 სმ სიღრმეზე, რაიონი სახეობაზე რაიონშია, ისე იმე-ტრად რაი-ობობობობა აქაც ნიჟარის სიღრმესთან უფრო მყოფება; მიხედვითად იმისა, რომ მითმე მიხედვით ამ სიღრმეზე არსებითი ტვალსაბრტყის არა ეს ისე კარგი პირობებით, ჩვენ მიერ რაიონობრივულია 27 სახეობა, უნდავეს შემცირებაში უფრო კარგი პირობებით. ესენი სატრეულია და-

კობების გამიკვლევი ტერიტორიის სხვადასხვა
ბიოცენოზების ნემატოდები

ნემატოდები	ბიბის 4-ში										მუცლითის 4-ში	ბაღის 4-ში
	სამწოთა მუწონება "კობები", ნიაპათ	ბამბუკის ჯანსაყთა, საფენი	მუცკრები აწინის ბაჰური, ნიაპათ	სიმინდი, ფესვის ინფლიტი ნიაპათ	მურია, ფესვი	ყვავილი, მწვა, ნიაპათ	ყვავილი, მისი პირი, კორტი, ნიაპათ	საძიბი, ჩაბი, ფესვის ინფლიტი ნიაპათ	მურია, ფესვის ინფლიტი ნიაპათ	სხვადასხვა 4-ში, მუწონის მუწონება, ნიაპათ	ჩაბი, ფესვი	ჩაბი, ფესვის ინფლიტი ნიაპათ
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
<i>Chronogaster longicollis</i>			♦								♦	♦
<i>Ghr.gracilis</i>											♦	♦
<i>Tylocephalus auriculatus</i>											♦	♦
<i>Flectus annulatus</i>											♦	♦
<i>F.armatus</i>	♦											
<i>F.elongatus</i>	♦	♦	♦									
<i>F.longicaudatus</i>	♦	♦										
<i>F.parietinus</i>	♦											
<i>F.pavvus</i>											♦	♦
<i>Flectus sp. a</i>	♦	♦				♦						

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
<i>Plectus</i> sp. b	♦	♦										
<i>Cylindrolaimus</i> sp.	♦											
<i>Prismatolaimus</i> sp.	♦					♦						
<i>Morihystera filiformis</i>	♦								♦		♦	♦
<i>Prismatolaimus intermedius</i>	♦										♦	♦
<i>Triplya attenuatus</i>	♦											
<i>T.tenuis</i>	♦											
<i>Triplya</i> sp.	♦			♦								
<i>Alaimus arcuatus</i>	♦			♦								
<i>A.parvus</i>	♦										♦	♦
<i>Alaimus</i> sp.	♦										♦	♦
<i>Irenus longicaudatus</i>									♦			
<i>Mononchus truncatus</i>	♦					♦						
<i>Mononchus</i> sp.						♦	♦				♦	♦
<i>Clareus parvus</i>												♦
<i>G.papillatus</i>		♦										♦
<i>Prionchulus</i> sp.		♦										
<i>Miconchus</i> sp.	♦											
<i>Sparanochulus</i> sp.						♦						
<i>Nylonchulus (signatus?)</i>	♦			♦								
<i>Nylonchulus</i> sp.	♦										♦	♦
<i>Eyrolaimus</i> sp.	♦											
<i>Aquatides aquaticus</i>	♦						♦					
<i>A.(schadini?)</i>	♦					♦						
<i>Afronigus longicaudatus</i>	♦											
<i>Dorylaimus stagnalis</i>	♦									♦		
<i>Mesodorylaimus centroceruus</i>	♦											

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
<i>M. fillicaudatus</i>	+	.										
<i>M. mesonictus</i>	+											
<i>M. gylyphus</i>											+	+
<i>M. vulvapedillatus</i>	+											
<i>Mesodorylaimus</i> sp.	+					+	+		+			
<i>Thornanema</i> sp.	+									+		
<i>Eudorylaimus acuticauda</i>	+											
<i>E. obesus</i>	+											
<i>Eudorylaimus</i> sp.	+			+			+		+	+		+
<i>Eoumanicus monkhystera</i>	+											
<i>Aporcelaimus</i> sp.	+					+			+			
<i>Aporcelaimellus obtusicaudatus</i>	+								+	+		
<i>A. (varax?)</i>			+									
<i>Aporcelaimellus</i> sp.	+						+					
<i>Longidorus</i> sp.	+											
<i>Xiphinema riveai</i>			+	+					+			
<i>Xiphinema</i> sp.	+											
<i>Tylanchelaimus sacrorum</i>	+											
<i>T. minimus</i>	+			+								
<i>T. (gertii?)</i>	+											
<i>Oxidirus</i> sp. (sp. nov.?)	+						+	+				
<i>Belondira caudata</i>	+											
<i>B. cylindrica</i>	+											
<i>Belondira</i> sp.	+					+	+		+			
<i>Aronchium</i> sp. a	+											
<i>Aronchium</i> sp. b	+											

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
<i>Aronchilus</i> sp. c	♦											
<i>Tylencholaimellus striatus</i>	♦											
<i>T.vigil</i>	♦											
<i>Doryllium</i> sp. (sp.nov.?)	♦											
<i>Diphtherophora</i> sp.	♦			♦								
<i>Teratocephalus terrestris</i>											♦	♦
<i>Euteratocephalus</i> sp.											♦	♦
<i>Peledera</i> sp.	♦											
<i>Rhabditis</i> sp.					♦	♦			♦			
<i>Mesorhabditis monhystera</i>	♦											♦
<i>Panagrolaimus rigidus</i>	♦										♦	♦
<i>P.(subelongatus?)</i>	♦											
<i>Gephalobus persegnis</i>	♦	♦						♦			♦	♦
<i>G.parvus</i>	♦										♦	
<i>Gephalobus</i> sp.	♦					♦		♦				
<i>Eucephalobus mucronatus</i>	♦				♦			♦	♦	♦	♦	♦
<i>E.oxyceroideis</i>	♦											♦
<i>E.striatus</i>	♦							♦				
<i>Heterocephalobus elongatus</i>	♦	♦										
<i>Aerobeloides Bütchlii</i>	♦										♦	♦
<i>A.spiculatus</i>												♦
<i>A.nanus</i>										♦		♦
<i>A.tricornis</i>											♦	
<i>Aerobeloides</i> sp.	♦								♦			
<i>Carvidellus serratus</i>											♦	
<i>C.serricephalus</i>											♦	
<i>Chiloelaeus</i> sp.											♦	

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
<i>Tylenchus davaini</i>	+											
<i>Tylenchus sp.</i>	+					+	+			+		
<i>Lelenchus aberrans</i>												+
<i>L. discrepans</i>	+										+	+
<i>L. leptosoma</i>	+											
<i>Lelenchus sp.</i>	+										+	+
<i>Pilenchus filiformis</i>	+											
<i>P. (fusiformis?)</i>	+											
<i>Aglenchus agriocla</i>	+											
<i>Baaria sp.</i>	+											
<i>Pailenchus hilarulus</i>	+								+			
<i>Ditylenchus myceliophagus</i>												+
<i>D. (triformis?)</i>	+											
<i>Ditylenchus sp.</i>	+											
<i>Chitynotylenchus sp.</i>	+											
<i>Hexatylius sp.</i>		+										
<i>Hothotylenchus attenuatus</i>	+											+
<i>Hothotylenchus sp.</i>	+											
<i>Tylenchorhynchus brevidens</i>											+	+
<i>T. burraifer</i>	+											
<i>Tylenchorhynchus sp.</i>	+						+	+			+	+
<i>Marlinius leptus</i>							+					
<i>M. macrurus</i>							+					
<i>M. obscurus</i>	+											
<i>Marlinius sp.</i>	+											
<i>Rotylenchus sp.</i>												+
<i>Helicotylenchus dihystris</i>	+											

უნიცაჲთს ჩვეულებრივთ *Panagrolaimus rigidus*, *Cephalobus persegnis*, *Eucephalobus mucronatus*, *E. oxyuroides*, *Tylenchorhynchus brevidens*, *Lelenchus discrepans*.

აქვე აღსანიშნავთა ისეთი იშვიათი სახეობებიც, ჩიტორიყსა: *Mesodorylaimus sylphus*, *Acrobeloidea apioulatus*, *A. serratus*, *Helicotylenchus erithrinae*.

ბოძის ჩაიონში ფიტონემატოების ეკოლოგიური ჯგუფები სახეობ-
რივთ ჩაოქონობით შეგუენილობის მიხედვით შემდეგნაირადაა წარმოდენილი:
პარაჩიბობიონტები და ეპაფობიონტები - 53 სახეობა, ფიტოქერმინტები -
43, პეუსსაპრობიონტები - 17, ეუსაპრობიონტები - 3 სახეობა. სურ.
5-ბე წარმოდენილია ეკოჯგუფების პროცენტული თანაფარობა სახეობათა
ჩაოქონობისა და ჩიყბოჭობის მიხედვით. ჩიტორყ სურათიდან ჩანს, აშუა-
ჩაპ ტამოიყოფა 2 ეკოლოგიური ჯგუფი - პარაჩიბობიონტები და ეპაფობიონ-
ტები და ფიტოქერმინტები (ნახ. 5).

მასალაში აღნიშნულია უნდაპარაძიტივი ფიტოქერმინტების სახეობები
ტვარ *Pratylenchus* -დან. ენობილია, რომ ან ტვარის სახეობები *P. bra-*
chyurus, *P. coffea* და *P. zae* სუბტროპიკებში მყენარეების პარაძიტი-
ბაჲ ტვეტირებთან [25]. *P. coffea* აღნიშნულია ჩაის ფესვებზე [7
7 , 50] ფესვის ირტვივი ნიჲაჲში [3 , 7 , 16], ტარის ჩაი-
ონში მთელ ჩიტი მყურნეობებში *P. zae* -ს (სამხრეთში სინინტის ენობილი
პარაძიტი) ურთული ეტემპლარები ჩეისტრორებულია მყურნეობა "ყოხე-
ის" სინინტის ნაჲესში (ნიჲაჲის სინჲი). ტარა ამისა, ჩიტორყ ფეს-
ვის, ისე ნიჲაჲის სინჲებობა სხვაჲსხვა ნაკვეთზე ჩეისტრორებულია
P. allen(?) და *P. brachyurus*, *Pratylenchus sp. a*, *Pratylenchus sp. b*
რომლებიც სხვაჲსხვა კულიტური და ველიტი მყენარეების პარაძიტიბობა
[11]. სტაყიონარული ნაკვეთზე ტამაჭონებელი სახეობათა ჩიყბეს მიკვეთებებმა
Oxydirus sp. და *Mesodorylaimus fillicaudatus* ეს ჩონ სახეობა
ტებებებობა ყოველიტის ურთაჲ. ასეთი მოვლენა მიუთხიბებს იმ ფაქტზე,
რომ ეს სახეობები თიჲეთს ურთმანთის შემესებნი სახეობებობა ტროფიკული

სოსტენაში ე.ი. მათი ტროფიკა რაკეტობრივად უნდა მოხდეს მანძი-
მეტრულ გამოყენებასთან.

ციფრულადი კონტროლის ნებისმიერად მასალა აღ-
მუცა ციფრულადი ფუნქცია სოსტენიდან და რიგისფორმად.

ბაღის რიგის კონტროლის ციფრულადი საბუნება მუცრეობაში და ბი-
ბის რიგის "კონტროლის" საბუნება მუცრეობაში მასალის ასაღებად მუ-
ცრე იქნა ფორმობა, მანძიანი, რიგის და მათი რიგობრივი კონტროლი.
ასევე მუცრეობა მასალა სანჯრე მუცრეობაში რიგობრივი საბუნება, ისე
სანაბრევი ნორმები.

მასალის რიგობრივი და ანალიზის მუცრეობა აღნიშნა რიგ აღნიშნულ
რეგობრივი ციფრულადი ნებისმიერად ფორმა არის ციფრულადი. მისი რიგობ-
რიობა მასალის რიგობრივი ფუნქცია უსაბუნებაში (12-20 სენსიტივი მუცრეობა -
მანძიანი რიგობრივი ფუნქცია სანჯრე 1 სმ), ასევე ფუნქციის რიგობრივი ნი-
რადობა (200-500 რიგობრივი 25 გ ნიარაგის სანჯრე). ეტაბლირება რიგობრივი
ბის მანძივი რიგობრივი სანჯრე. კონტროლის იგი ციფრულადი რიგობრივი რიგობრივი
სანჯრე საბუნებაში ნებისმიერად მისი. სანჯრეობა მისი განაბრეობა ნი-
რადობის რიგობრივი განსხვავებობის ანალიზის და ანალიზისა. აქ ნიარაგის
კონტროლი მუცრეობის რიგობრივი რიგობრივი, რიგობრივი ანალიზის განაბ-
რიობრივი კონტროლის რიგობრივი კონტროლის და ნიარაგობრივი სანჯრეობის
სანჯრეობის, კონტროლი ნორმების რიგობრივი რიგობრივი და ანალიზის რიგობრივი
ბის ნიარაგის 0-10 სმ მუცრეობის ფუნქცია მასალის რიგობრივი ანალიზის
ფორმა ციფრულადი ანალიზის ციფრულადი ნებისმიერად რიგობრივი სანჯრეობის
ანალიზის რიგობრივი ანალიზისა და ანალიზის კონტროლისა მისი სანჯრეობის
ფორმა კონტროლის რიგობრივი ციფრულადი ნიარაგის სანჯრეობის. მათი
რიგობრივი ნიარაგის კონტროლი მუცრეობის (1.5 სმ) ანალიზის 600-800, რიგობრივი
ბის რიგობრივი განაბრეობრივი ციფრულადი რიგობრივი მათი რიგობრივი ანალიზის
მასალის 250-400-ს ნიარაგის სანჯრეობის ციფრულადი ნებისმიერად გან-
აბრეობა და რიგობრივი კონტროლი სანჯრეობის ნებისმიერად რიგობრივი.

ბ) ლიხენისებრი ანუ ფიკოლოგიური. პირველი უმრავლესობა კორბეისის დაბლობის ლიხენოკოლუნიის მესამე მთავარკვება მიხაჯესენის [3,4] ნაშრომებში, რომლებშიც *Eisenia foetida*, *E.rosea* და *Dendrobaena veneta* მიხაჯესენის ავტორიტეტის გრძელვადიანი კვლევის საფუძველზე აღწერილია. მიხაჯესენის [5] მიერ კორბეისის დაბლობზე აღწერილია აგრეთვე *E.foetida*, *D.veneta*, *D. schmidtii*.

კორბეისის უნივერსიტეტის ნიჰაგენის ფიკოლოგიის ინსტიტუტის დასაფუძვლები და სახეობრივი განაწილება მოყვანილია რ.კობახიძის [2,26,27] ნაშრომებში. მის მიერ კორბეისის დაბლობის ნიჰაგენის მიხაჯესენის ფიკოლოგიის მემორიალური სახეობები: *Eiseniella tetraedra*, f. *eutypica*, *Eisenia veneta* f. *typica*, *Eisenia* sp. (*E.alpina* var. *decipiens*), *A. kobachidzei*, *Eophyla colchica*, *Allolobophora caliginosa* f. *trapezoides*, *Ocotilium complanatum*.

მოყვანილი სახეობების სინონიმულია დაწერილია დასავლური ე.გვ. ვაძის [28] ნაშრომში; აქ მხოლოდ დასაზღვრებია, რომ *O.complanatum* კორბეისის დაბლობზე არაა აღწერილი. როგორც ჩანს რ.კობახიძის სინონიმული სახეობებიდან *O.transpadanum* -თან, რომელიც რომელიმე ავტორის მიერ აღწერილია *O.complanatum* -ის სინონიმად.

ნ.მალევიჩის [29] მიერ კორბეისის დაბლობის ნიჰაგენის მიხაჯესენის *E.tetraedra* f. *eutypica* და *Allolobophora dubiosa*.

ო.პეტრეა [30] კორბეისის დაბლობზე მიხაჯესენის მასალის საფუძველზე აღწერა ფიკოლოგიის ორი ახალი სახეობა: *Eophyla pseudonematogena* და *Eiseniella colchidica* ო.პეტრეის მიერ კორბეისის დაბლობის კვლევის მიხაჯესენის ავტორიტეტის ფიკოლოგიები: *Dendrobaena hortensis*, *D. veneta*, *D. alpina*, *D. schmidtii*.

ე.გვ. ვაძის [28] მიერ კორბეისის დაბლობის ნიჰაგენის კვლევის საფუძველზე აღწერილია *Eophyla patriarohalis* და *Dendrobaena fauicium*.

კორბეისის დაბლობის დასავლური ნიჰაგენის ანტიკონსტანტინოვი და ავტორიტეტის დასაფუძვლები დასავლური ნიჰაგენის სახეობაა კობახიძის კვლევის სა-

ქობები განხილულია ო.ღარიძის [31], ო.ღარიძისა და პ.ბაღიკაძის [32] ნაშრომებში.

პ.კობახიძის [2] მიერ ნიხურში ნიპაგების უხვბუნებო სხეულია შენაჯერისას რეტოსტრიქებულა *Pheretima sp.* (Megascolecidae), რომელიც ნის მიერვე 33 იპენტოფიტიკებულია როგორც - *Pheretima difrigans*.

1977-1980 წლებში შენაჯერილია კობების საბჭოების დაგროვებული და ამოწმობილი ნიპაგების ვიდეოები. გამოკვლევები ძირითადად ჩატარდა ხობის რაიონის "ქობების" საბჭოში მიურნეობის ფორმირებად. ვარდა სტაციონარული გამოკვლევებისა მასალა შეგროვილია მარმრუტული მუშაობის გამოყენებული აგრეთვე 1966-1972 წლებში შეგროვილი მასალაში.

მომკვლევური მასალის დამუშავებისა და ლიტერატურული მონაცემების ანალიზის საფუძველზე დადგინდა ქობების საბჭოების ლიმბრიკოფუნა, რომელიც წარმოადგენდა ვიდეოების (Lumbricoidea) 21 სახეობის. ტარდა ლიმბრიკოფუნისა ქობების საბჭოების ნიპაგებში, განსაკუთრებით ატროფიკობებში, გაფრელებულია მეგასკოლეციების (Megascolecidae) ურთი სახეობა - *Pheretima difrigans*.

ვიდეოების აღრიცხვად 21 სახეობიდან (ცხრილი 2) ურთი - *Dendrobaena schmidti marinae subsp. nov.* ახალია მიყვანილი საბჭოების. როგორც ირკვევა, იგი ფართოდ გაფრელებული სახეობაა საქართველოში. სახეობები - *E.pseudonematogena*, *D.faucium*, *E.colchidica* წარმოადგენდა ქობების ურთი, ზუსტად გამოყოფილი არაა მათი შედგენილი მოკვება ქობების ფარგლებს გარეშად.

E.patriarchalis, *D.attensi*, *D.hortensis*, *D.veneta* ტარდა ქობებისა ფართოდ არიან გაფრელებული ლენტეხის სუბტროპიკული მონაწილე. აღნიშნული მსგავსება ქობებისა და ქობების ლიმბრიკოფუნაში აქვს იგი აღნიშნული სპეციების 30 მიერ.

ამა ზე იმ ფორმირებად ვიდეოების სახეობაში კომპლექსების განმარტებულია მიყვანილი. ქობების საბჭოებში, ურთოდ მიყვანილია სანაპიროზე გაფრელებულია ვარდისა და ვარდის მარმრუტობის. ეს

კობხეონის რაბდოზონის ნიადაგებში გავრეკლებული
 ვრავრელები

№№	სახეობის სახელწოდება
1	<i>Allobophora jassayensis</i> Michaelsen, 1891
2	<i>A. caliginosa</i> (Savigny, 1826) <i>trapezoides</i> (Duges, 1828)
3	<i>A. dubiosa</i> (Oerley, 1880)
4	<i>A. chlorotica</i> (Savigny, 1826)
5	<i>Eisenia foetida</i> (Savigny, 1826)
6	<i>E. rosea</i> (Savigny, 1826)
7	<i>Eophila patriarchalis</i> (Rosa, 1893)
8	<i>E. pseudonematogena</i> Perel, 1967 :
9	<i>Dendrobaena faucium</i> Michaelsen, 1910
10	<i>D. veneta</i> (Rosa, 1886)
11	<i>D. schmidti</i> Michaelsen, 1907
12	<i>D. schmidti</i> subsp. <i>marinae</i> subsp. nov.
13	<i>D. mariupolensis</i> Wyssotsky, 1898
14	<i>D. hortensis</i> (Michaelsen, 1889)
15	<i>D. attensi</i> Michaelsen, 1902
16	<i>D. zubiada</i> Savigny, 1826 subsp. <i>tenuis</i> (Eisen, 1874)
17	<i>Eiseniella colchidica</i> Perel, 1967
18	<i>E. tetraedra</i> (Savigny, 1826)
19	<i>Lumbricus rubellus</i> Hoffmeister, 1843
20	<i>Octolasion transpadanum</i> (Rosa, 1884)
21	<i>O. lacteum</i> (Oerley, 1885)

ფეხები, ჩოგორყ ანას კუცხოველი [37] აღნიშნავს, მუეზნილია ხეხვიის (*Alnus barbata*), რაფნის (*Pterocarya pterocarpa*), ხეაროს (*Propulus hybrida*) და სხვათა მიჯრ. სწორეპ ჰირველარო ხეხვიის ფეხ-
 ებნისათვის დამახასათაებელია *Eiseniella eolchidica*, და ეს იგი არ
 გუბეგება კოლხეთის დამტობის მტოთრთ ხეხვიის ფეხში, ეს მიუთოებებს. მათ
 მიჯრად ნარმოშობამე.

თავის მხრივ ფიასეღლათა კომპლექსებთა ჩვენ მუგუოდლია უმისჯღოთ
 სავჯღევ ჭერიგორიამე არეე არსებელი მუენარეულობის მესახებმ. სახე-
 რობრ, კოლხეთის დამტობის ნიპაგებში არე ეს ისეოი იშვიათი სახეობე-
 ბია *D.mariupolensis* და *D.schmidti*. ისინი დამახასათაებელინი არიან
 მუხნარ-რეხირნარებნისათვის, ნამბნარ-რეხირნარებნისათვის და ტანსაკუგებებთ
 ნიგღნარებნისათვის. ჩვენი მონაცემები ადასტურებენ ნ.კუცხოველის [37]
 მუხეგულებას იმის მესახებმ, რომ "კოლხეთის ისტორიული პუროთის მუენა-
 რეულობის ტიპები უნდა გოგოიიოთ: ფაობები, ფარბტენიანი ფეხები უმთავ-
 რესად მპ.ჩიონის უვედა მიმპირნარებამე, რდნავ მუენარეული ადგოლები
 კი დაფარული იყო ნიგღნარით, ნიგღნარ-რეხირნარით". სანტრეჯესთა აღო-
 ნიშნოს, რომ დღესად პარიასტომის ტბის სანაპირებნის ნიგღნარ-რეხირ-
 რებნსა და მწვანე კონცხის ნიგღნარებში დომინანტური სახეობებთა
D.schmidti და ***D.mariupolensis***.

კოლხეთის დამტობის ნიპაგებში ფიასეღლებნის რაოქენობრივი ტანბილე-
 ბის მუეგებები მიუღმულია მე-3 ცხრილში. ჩოგორყ ცხრილიდან ჩაბს (ცხრ.3),
 ფიასეღლებნის მავსთმალური რაოქენობა - 387,6 ეტმ მ² აოქოცხულია ხეხვიის
 ფეხში (რამიან-ფაობიანი ნიპაგე). სანტრეჯესთა აღონიშნოს, რომ თო-
 უმის იტვე რაოქენობის ფიასეღებთა (345 ეტმ მ²) მიოთებელი დ.კობა-
 ხიძის [26] მიჯრ ხეხვიის ფეხის ნიპაგებნისათვის.

დოთა ფიასეღლებნის დასახლებნის სომჭოქოვეე ამოჩოობორ ნაკვეებებე
 ("კოლხეთის" საბჭოთა მუეჩეობის ტერიტორია), რომლებიო დაკავებულია
 ნაჩიბაღახივანით და მამბუკით. ამოჩოობორ ნაკვეებებე ფიასეღლებნის სომ-
 რაულეს ძირითადარ ტანპირებმ ***E.patriarchalis***. სანტრეჯესთა აღო-

სრული მონაცემების მიხედვით ქობულთის რაიონის მრეწველობა

სახეობები	მ რ ე კ ე ე ბ ი ს ა რ ბ ი რ ი						
	სრული მონაცემების	სრული მონაცემების, მრეწველობის, მრეწველობის, მრეწველობის	სრული მონაცემების, მრეწველობის, მრეწველობის, მრეწველობის	სრული მონაცემების, მრეწველობის, მრეწველობის, მრეწველობის	სრული მონაცემების, მრეწველობის, მრეწველობის, მრეწველობის	სრული მონაცემების, მრეწველობის, მრეწველობის, მრეწველობის	სრული მონაცემების, მრეწველობის, მრეწველობის, მრეწველობის
<i>Eiseniella colchidica</i>	224,0	-	-	-	-	-	-
<i>Eophila patriarchalis</i>	163,6	116,8	110,3	42,4	20,8	292,8	189,8
<i>Dendrobaena hortensis</i>	-	20,8	-	-	-	-	-
<i>Ootilasum transpedanum</i>	-	26,5	-	-	-	-	-
<i>Allolobophora jassyensis</i>	-	-	26,5	-	-	-	4,0
<i>P. diffrigans</i>	-	-	-	42,4	-	-	-
<i>A. caliginosa trespesoides</i>	-	-	-	-	16,0	-	12,0
<i>D. faucium</i>	-	-	-	-	-	4,8	4,8
<i>L. rubellus</i>	-	-	-	-	-	-	-
სულ 62-ბ	387,6	164,1	136,8	84,8	36,8	297,6	316,0

ծին სახეობების სვლის *ჰროცუსო*. ახმეღლის ფენის დაჭარბებული ნიჰადავები დასახლებულია *E.colchidica* და *E.patriarohalis* -ით. მათ ემატება აგრეთვე *D.fauciolum*, *D.rubida tenuis*, *D.veneta*, ბოგჯერ *O.transpadanum* -ს. ასევე ჭიპის ნიჰადავის ამიწრობისათვის დაკავშირებით, ჰორვერ რიგში ქრებიან ისევე ჰიძრეფილური სახეობები, როგორცაა *E.tetraedra* და *E.colchidica*. მათ აგრძობს *A.caliginosa trapezoides*, *A.jaasyensis* და ბოგჯერ *L.rubellus*. ახ ამიწრობილ ნაკვეთებზე გამოვნიებულია ინტროდუციებული მკვანალები, მათში ისინი დასახლებულია მკვანესკოლოპების ნარმობადავრელ *P.difrigans* -ით. ანაროგორ დასკვნამდე მივითა *მ.ლალიძე [31]* ხორცის მიმამობში ჩატარებული გამოკვლევათა ანალიზის საფუძველზე.

ვევითე ჩვენი ვიძრევი *D.schmidti subsp. marinae subsp. nov.* და *D.fauciolum* -ის ალწურას, რაც ჩვენი ამინთ გამოარელებულია ამ სახეობების მიწროფილური და ანატომიური მსკვსებით. დეფარური ალწურა ვი დასადევილებს მათ მკვნიტომ დოფრენიკობას.

Dendrobaena schmidti subsp. marinae subsp. nov. სქესმინიფე ინდივიდების სიჭრქვა 26-50 სმ, სიგანე სარფყლის მიმამობში 3-4 მმ. სეტიმენტთა რიგებია 68-107. ვიაცვლებს დაინია მუქი მიონსფრო-ფაგის-ფერი ჰიგმენტფაგია, განსაკვეთებით სხურის წინა ნაწილში სარფყლამდე ფაგის რამფი ვიილიტურია (4/5) რთა ბურცის ჰორვევი ფორა მიშავსებულია 5/6 სეტიმენტობის რარზე. ჰაჭრები დაწვევილებული არაა, სარფყლის ვკან $aa:ab:bc:cd:dd = 27:13:22:13:30$ მიმრობითი სასქესო ბურველები 15 სეტიმენტზეა. ვარკაპ განვიშარებული მიწრელებით, რომიღიმი მონიფავენი აჭრეფე მიმობელ სეტიმენტებსაც. ჰაჭრებიდან მიმრობით სასქესო ბურველებამდე მიმძილის მუფარება მიმრობითი სასქესო ბურველებიდან ჰაჭრებამდე: მიმძილთან მუადავენს 10:15. მიწრეობითი სასქესო ბურველები მიშავსებულია ჰაჭრების ბევრთ 14 სეტიმენტზე. ჰაჭრებიდან მიწრეობით სასქესო ბურველებამდე მიმძილი მუადავენს 0,12 მმ. ჰაჭრები α, β 11,16 (ნიშნათაფა 9,10,26) და ჰაგარნი 29-31 სეტიმენტების ვაკილებზეა. სარფყლი მიშავსებულია 26-32 სეტიმენტებზე. სასქესო ბორყვები 30, 31 სე-

ტენდენციას. სპერმატოფიტები გვხვდებიან 27, 28, 29 სუბტენდენციას.

სადასრავ ბუჩქნარები სამი წყვილია 9, 11 და 12 სუბტენდენციით. ჯელო-
მიმღებები იმყოფებიან 10, 11 სუბტენდენციით, ისინი იხსნებიან 2 10, 10 11
სუბტენდენციის რაობაზე ჯაჭვების ხაზის ოქნაჲ ქვეთი. მანძილი ჯელო-
მიმღებებს ხურვლებიდან ჯაჭვების ხაზამდე შეადგენს 0,045 მმ. საკმაოდ
მსხვილი კორიკანი ჯირკვლები მოხავესებულია 11-12 სუბტენდენციით. ჩინახვი
მოიყავს 15-16, ხოლო კუნთოვანი კვტი 17-18 სუბტენდენციას. განსწორიტი კუნ-
თები ფრთისებური ფიქსაა.

ახალი სახეობა ჯელოსი მოგვიტოვებოდა ნიშნებითი ძალიან ახლოსაა
Dendrobaena faucium Michaelson, 1910, ჯემის მისთან ტანსხვაებობა
მეტი ჩიტი ნიშნებით.

მასალა: ხობი, ნოკიხვევის მოწასტის მიდამოები, 3 სუბტენდენციის
ტენდენციის, ოქტომბერი, 1977 წ., ქ.სამტრეია, 2 სუბტენდენციის ტენდენციის,
მარტი, 1979 წ.

Dendrobaena faucium Michaelson, 1910

სუბტენდენციის ინიტიები სიგრძეა 42-58 მმ, სიგანე სარტყლის მიდ-
ამოში 3-4 მმ. სუბტენდენციის ჩიტი 57-105. სხეულის ფორმა კორიკურია.
ტანსხვაობა კარგად განვითარებული მოწითალო-ყავისფერი პიტენციისა, ტან-
საკუნთებითი ნიშნებითი სარტყლამდე, სარტყლის შემდეგ პიტენციის-
ბულია მხლოდ სხეულის მოწითალო მხარე. ჯელოსი რამდენი კორიკურია
(1/2), ლაა. მურის პირველი ფორა მოხავესებულია 5/6 სუბტენდენციის
რამდე. ჯაჭვები რანსულირებული არაა, სარტყლის უკან $ae:ab:bc:cd:dd =$
 $=28:20:20:18:30$. მამრობითი სასქესო ხურვლები 15 სუბტენდენციას, კარგად
განვითარებული მიწებებითი, ჩიტიებითი მოიყავენ აქრეზე მეტობა სუბტენ-
დენციას. ხ ჯაჭვებიდან მამრობითი სასქესო ხურვლებამდე მანძილის შეფარ-
დება მამრობითი სასქესო ხურვლებიდან და c ჯაჭვებამდე შეადგენს 8:15.
მდელოებითი სასქესო ხურვლები მეტობა ხურვლები 6 ჯაჭვების ბუთი 14 სუბ-
ტენდენციას. ხ ჯაჭვებიდან მდელოებითი სასქესო ხურვლებამდე მანძილი შეად-
გენს 0,105 მმ.

ახ ჯაჭვები 10 (ფოტო 9,12) სუბტენდენციის მსხვილი პანტილებია.

სარტყელი მდებარეობს 26-32 სექციებში, სასტუმრო ბორცვები 31, 32 სექციებშია. სპორტსადარბაზოები გეგმავიდან 28/29 სექციებშია მოწყობილი.

სახლიდან ბუნებრივი საშიშროება 9,11,12 სექციებშია. ზღვი-
მიმდებარეობს იმდენიდან 10,11 სექციებში; ისინი იხსნებიან 9/10,
10/11 სექციებშია მოწყობილი და დასრულებულია ხაზი. კონკრეტული
მომსახურების 1/2, 11-12 სექციებში; ჩინური მოსახლეობა 15-16, ხოლო
კონკრეტული კუჭი - 17-18 სექციებში.

დასრულებული კუჭები ფრანგული ტიპისაა.

D.fauoium არქიტექტორი იყო მიხეილსონის [5] მიერ აგებულია.
შენიშნული იყო მოსახურების კუჭი აგებულია (სამართალი) 2.5.1954-ის [28]
მიერ.

ბ) დასრულებული ტიპები. დასრულებული ტიპები ჩინური ტიპისა და ბიო-
მასობა ურთიერთს წარმოადგენს დასრულებული ტიპის მიხედვით. შიგნით
და მიხედვით ნარჩენებს ისინი ნიჟარები მიხედვით სხვა უბნებშიც უბნ-
ებშია ურთიერთს წარმოადგენს დასრულებული ტიპის ანუ ურთიერთ
მომსახურების იღებენ ბუნებრივი მიხედვით ნიჟარები წინააღმდეგობა მიხედვით
პროექტებში. ჩინური ტიპები ცენტრული არიან როგორც ენობრივი ფორმის ან-
პროექტებისა დასრულებული ტიპის მიხედვით დასრულებული, როგორც იმდენი
სამსახური და სასტუმრო ტიპების დასრულებულია.

ამ ტიპების მიხედვით ნიჟარები ტიპების დასრულებულია და
დასრულებულია [23], სხვადასხვა ტიპების დასრულებულია, უბნების
ხაზშია მოწყობილი ინტერესული სასტუმრო ტიპი დასრულებულია. ჩინური ტიპების
სხვა-
ობის უბნების მიხედვით არ არის დასრულებული კონკრეტული-დასრულებული
სექციები, აქედან ნიჟარები ჩინური ტიპის მიხედვით მიხედვით.

კონკრეტული ტიპების დასრულებული ტიპების დასრულებულია დასრუ-
ლებულია დასრულებული. მოსახურების კონკრეტული ტიპის დასრულებული [7], როგორც
შინადასრულებული დასრულებულია დასრულებულია დასრულებულია დასრულებულია
დასრულებულია დასრულებულია დასრულებულია დასრულებულია დასრულებულია

35 მიერ დასრულებულია ამ ტიპების 35 სექციები. კონკრეტული და

და ჭარბამ [14] გამოავლინეს აფხაზეთის ფარმაცოლოგიან ფეკუბში გაფრე-
ლებული ჯავშნიანი ტოპების 127 სახეობა.

ჩვენნი მონაცემებით საკვლევი ფრინჭორიანე ჯავშნიანი ტოპების ფა-
უნა 37 სახეობას ითვლის, რომელიც 21 მუხასა და 26 გვარს მიეკუთვნება.
მათგან *Tegeocranellus laevis* (Berl.) პირველად აღინიშნება საბუნთა
კავშირისათვის, ხოლო *Eremaeus foveolatus* Ham. და *Liebstadia hume-
rata* Sell.- საქართველოსათვის.

4 უბრალონი მოცემულია ჯავშნიანი ტოპების განაწილება ბიოტოპების
მიხედვით. ამ ფრინჭორიანე გაფრელებული ტოპების მუხაბობიდან ყველაზე
მედიანად წარმოდგენილია მუხაბი *Scheloricbatidae*, რომელიც 2 გვარსა და
6 სახეობას აერთიანებს. მათი წარმომადგენელი *Liebstadia* -ს და *Sche-
ribates* გვარიან სახეობამდე ვერ იქნა გაკვლეული. მედიანად, სახეობათა
სიმრავლის მიხედვით მას მუხაბი *Oppiidae*, *Oribatulidae* და *Achipteridae*.
პირველი მუხაბი აერთიანებს 2 გვარსა და 3 სახეობას, ხოლო მანარჩენი ორი
კი მათ-მათი გვარსა და სამ-სამ სახეობას. ამ მუხაბებიდან 4 წარმომად-
გენლის სახეობრივი კუთვნილების დაგეგმა ვერ მოხერხდა. მანარჩენი 18
მუხაბი ჩვენ მასალაში წარმოდგენილია უბრალო ორი სახეობით.

ჯავშნიანი ტოპების ბიოტოპოგრაფიული ანალიზი გარეულებულია, რა-
ცადაც ნიჰატიის მემოფაუნის ამ კვლევის სახეობათა უმეტესობისათვის მი-
ნაცემები გაფრელებების შესახებ ჯერ კიდევ დაუგეგმულია. საკვლევი ფრინ-
ჭორიანე ძირითადად გვხვდებოდა სახეობები, რომლებიც ფარმაცოლოგიან გა-
ფრელებული პალეარქტიკისა და გლარქტიკის შავშინა ნიჰატიების რაი-
ონებში ასეუბნა: *Platynothrus peltifer*, *Eremaeus hepatica*,

Liebstadia similis, *Tectocepheus velatus*, *Scheloricbates laevi-
gatus* და სხვ. ხმელთაშუამდევისეული ელემენტებიდან უნდა აღინიშნოს
Amerobelba decedens, *Liacarus leucoranicus*, *Punctoribates
punctum* და სხვ.

ბიოკვლევილი მასალის ანალიზის შედეგად გამოვლინდა, რომ ტოპების
საერთო რიცხობრიობისა და სახეობათა მრავალფეროვნებით განიჭრება ბუნე-

ბრინჯი (ამომიშრალი) ბიოტოპებში (ს.მ. "კობეხი", ანაკლია), სადაც საბუ-
თბადა მავსინიშალი რაიონებში 34 აქვს, ხოლო საურთი რიყბობრიობა სა-
მუარო 200 ეტევიპირაია. მურო ადგილები რაი ამომიშრალი კულტურული ბიო-
ტოპები. აქ საბუთბადა რაიონებში 12-ია, რიყბობრიობა კი 80 ეტევიპირას
არ აქვს. კვიპებში საბუთბრიოცა რა რაიონებრიოცა სილარბი აქვს-
მინება ბუნებრივი ამომიშრალი (კულტურა, კვ) ბიოტოპში (11-50 ეტევიპირა).

ბუნებრივი ამომიშრალი ბიოტოპებში კვიპებში ჭაუნა ძირითადად ნარბი-
ბებრილია ისეთი ფორმები, რომლებიც ღვინაში არსებობს. სადაც არ სა-
რბებენ რიყ რაიონებში ჭენს. ამასთან ურბა მათ ტაბრიბა ძლიერი ან
სამუაროც კიბრიბირებელი საჭარელი რა აქვს უნარი მუარბიონ ნიბაბის
კვრი რბა ბუნებში. მაგ. *Gustavia microcephala*, *Liaqarus lenco-*
ranicus, *Liebstadia similis*, *Punctoribates punctum*, *Achipteria*
nitens. ამ ბრიბრიბა ბიბირბირებელი საბუბებში ნარბიბაბებენ *Platy-*
nothrus peltifer, *Nothrus borussicus*, *Liebstadia sp.*, *Pergalumna*
curva.

კობეხის რბობბი რაბობბელი ნიბაბებში ამომიშრალთან რაბ-
ბიბიბი რბობაბიბი მუინბინბიბი საბუბრიოცა მუბაბებრიბის ბ-
ბებში. ასე მაგ., ბამიშრალი ტაკულტურებელი ბიბიბიბი ჭენის ბიყ-
ბებში მარბრა რაბობბენ სიბირაბის ბიყბურბი ფორმები *Schelori-
bates laevigatus* რა *Hoplophthiracarus pavidus*.

ბუნებრივი აბუბიბებელი ბიბიბიბი კი კვიპებში ჭაუნა მუბებრილია
ჭარბე სტაბრიბურბი ტარბებებში ბუნებრივი ფორმები. ისინი ბებებრიბ
რბიბი ჭენთან ადგილებში, ისევე რამბასსობებელი არბან ბირალი ად-
ბებსაბუბის. ბებებრიბი სიბირიბი ბამიბრიბიბი საბუბებში: *Tecto-
pheus velatus*, *Platynothrus peltifer*, *Achipteria sellnicki*.

სტაბრიბურბი, სადაც მუბსაბებებში რაბბირბანი კვიპებში კვრი-
ბურბი ბანბირბიბი ნიბაბის ბებებში, ბამიბიბი 20 საბუბი. კვი-
პები ბებებრიბებენ ნიბაბის ბუბიბი ბებში, მაგრან მათ საბუბბადა

	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
1																			
<i>Oppia</i> sp.						♦							♦			♦			
<i>Oppia</i> sp. I											♦		♦						
<i>Oribatula tibialis</i> Mo.														♦					
<i>O. pallida</i> Banks.						♦													
<i>O. sp.</i>						♦							♦						
<i>Liebstadia similis</i> (Mich.)						♦					♦							♦	
<i>L. humerata</i> Sell.		♦				♦					♦							♦	
<i>Liebstadia</i> sp.		♦				♦					♦							♦	
<i>Schelonicribates laevigatus</i> (Koch)													♦						♦
<i>Sch. latipes</i> (Koch)													♦						♦
<i>Sch. sp.</i>						♦													
<i>Protarribates punctum</i> (Koch)						♦													
<i>Punctorribates</i> sp.																			
<i>Chamobates cuspidatus</i> Mich.														♦					
<i>Eupelops tardus</i> Koch																			
<i>Parachipteria punctata</i> Mo.																			
<i>Achipteria sellnicki</i> Ham.			♦																
<i>Ach. nitens</i> (Mic.)		♦																	
<i>Achipteria</i> sp.						♦							♦						
<i>Galumna</i> sp.						♦				♦									
<i>Pergalumna curva</i> (Swing)						♦													
<i>Hoplobthiracarus pavidus</i> (Berl.)						♦													
<i>Hop. minus</i> D. Kriv.		♦																	

სახელებსა და ფორმებზე ბიოლოგიკურად, ამომხარად მასივთა პირველში ისინი
გახდებიან კულტურულ ნარგავთა და მათგანების ყველაზე შესაძლებელი და სე-
რომული მათგანებშია. მარჯვს, ჩვენი მასალა აქვეყნებს ამ მონაცემებს.
მახრები მხრთა საფრთხე სიმსიროს ფრთვე გვხვდებოდნენ ზოგჯერ ყველაზე,
ბოლო მთვან, მათ, მერისს ყანაში მათად სიმსიროსთვისაც აქვეყნდნენ.

ბჭუალები ყველაზე მრავალფეროვანი ჯგუფთა ნივთში მონახვე მხე-
რებს მონის აქვეყნებელი მასივებში. ჩვენ მიერ გამოკვლეულია 9 სახეობა.

მრავალფეროვანი გარკვეულია ნ. რეკის მიერ, მათგან მათ მონის მხო-
ლოდ *Ophonus rufipes* Deg. გვხვდებოდა მნიშვნელოვანი რაოდენობით.
საინტერესოა, რომ ბჭუალების სახეობათა უმრავლესობა, მათ მონის *Opho-*
nus rufipes, რომელიც ჩვენ. მიერაა აღრიცხული, სრულიაპ არაა მოყვანილი
პროფ. კობახიძის შრომაში, ჟემოა მას ბჭუალებზე როგორც ჭაუნისგური,
ასევე სტყობინალები გამოკვლეუბის. შედეგად კი მასალა აქვეს აღებულია,
ეს იმაზე მიუხეობს, რომ ამომხრობის პროცესთა წყარობით რიგი სახეობები
ამოტარდნენ და ისინი შეყვარეს სხვა სახეობებშია და ამასთან ჯგუფთა
მომკვლევებნი სრულიაპ სხვა კომინანტები. კობახის ატომივილიონალურ რა-
იონებში *Ophonus rufipes* -ის მათგანობაზე მიუხეობს რაოდენ (32). ეს
სახეობა ჩვენი მასალების მიხედვით დამახასიათებელი იყო ვიანის რე-
კულტურულ ბრძოლი ვამისათვის. *Ophonus rufipes* უნებლია როგორც
პირიდატი, მათგან დაკვლავლურ მათგანობასაც ამჟღავნებს. როგორც ჩანს,
იგი იოლად იპყრობს ახალ უბნებში, ჟეკ ამ უკანასკნელთ მისთვის შესა-
ფერი პირველი ნივთის კულტურათა, სიმხარავე გააჩნია.

რეცობრივი მათგანებების მიხედვით მათე ატორბია *Harpalus* -
ის გვარი ბჭუალების რახობად. ისევე როგორც *Ophonus rufipes*, ისინი
მუდმივად ნივთში უხვობდნენ და მყვარული წარმომობის საკვე-
ბით იკვებდნენ.

მხრთა სხვა ჯგუფები ჩვენ მასალებში წარმოდგენილია უმჯობესი უბ-
ნიშობლები სახით, ამით მათგან გამოკვლავლავ რამის ჟემო ძველია.
ინტერესს იწვევს ის გარემოება, რომ ნივთში მხოლოდ მხრთა მონის

ბნურების განაწილება კობლეოს გამოკვლევი

ბიოკუნიტების ნიადაგებში

სახეობები	ბიტი, ბუკონუმა "კობლეი"					ბუკონის ყანა, ბუკონი, ბიტი					ყურეუთ, მყვ	
	0-10	10-20	20-30	30-40	40-50	0-10	10-20	20-30	30-40	40-50	0-10	10-20
<i>Grylletalpa grylletalpa</i>	2	1	1	1		3	1					
<i>Pterostichus lepidus</i>			18									
<i>Pterostichus sp.</i>	18						18				18	
<i>Agonum dorsale</i>			18			18						
<i>Agonum sp.</i>		18										
<i>Stenelophus teutonus</i>						28				18		
<i>Amara senes</i>						18	18					
<i>Ophonus rufipes</i>	18 18	38 18	30	18								
<i>Harpalus sp. a</i>	18		18	18								
<i>Harpalus sp. b</i>	18		18									
<i>Onthophagus sp.</i>	18											
<i>Aphodius sticticus</i>		18										
<i>A. imundus</i>	18											
<i>Aphodius sp.</i>	1 8											
<i>Athous sp.</i>	18											
<i>Rhynchus sp.</i>	18											
<i>Coleoptera g. sp. (ყუკონი)</i>	5											
<i>Chrysomelidae g. sp.</i>	18											
<i>Formicidae g. sp.</i>	18											

ბუკონი: 8 - ბრასტული

8 - მადლი

თიხეების სრულიად არ შეცვლებუდნა რაჭისიანთა და სხვათა დღეისა მათგან ,
მუშისა პირდაპირი მისაბრუნებელი, ისინი ნიჰატიანი პირადების გამოვი-
ბეგების - გასულიყოების შემდეგ რომინანთა რიგში უნდა მიხვედრი-
ლიყვნენ.

სხვა უხეხებელითა მორის უპირველესად უნდა აღინიშნონ იმობები და
ფენიები, რომლებიც შეიძლება ხშირად გვხვდებიან. ფენიები მტრდინი-
აქნის არიან ნიჰატიანი ფენიანობის ცვლილებების მიმართ და ამოწმობასთან
ურთაპ რეცხობრივად სურ უფრო უნდა შეიბეგონ. მისალოდელი იყო მრავალ-
ფენიანების რამდენობრივი ძრვა ახლოსებულ რაიონებში, მათგან ჩვენი მა-
სალებით ეს ქვეყნი არაა მრავალრიცხოვანი.

კოლხეთის ამომხრად ბიოცენოზებში ჩვენ მიერ აღნიშნული ნიჰატიანი
ფენიანობისა და ფენიების დაუნიტურობა ანალიზმა გვიჩვენა, რომ ისინი
შემდგომი მსხვილი ფენიანობის მანაფარდობის მიხედვით განსხვავდებიან და-
ფარდობითი ბიოცენოზების მისაბრუნებლისაგან (კობახიძე, 1943). ცვლილ-
ებები, რომლებიც მიხდა ამომხრების სუბსტრუქტი პირველების შემდეგ, უდი-
დობა მისობრივ ასპექტში სხვადასხვა ცალკეული ქვეყნების შიგნით, მაგ.,
ბზულების კახეთში, სადაც რამდენიმე მისიანად სახეობრივი შემდგინ-
ლობა, ასევე რომინანთა და ფენი შედგირიანი უფრო სიმბოლურის მიყვარული,
უფრო მსხვილი ფორმებით. აღსანიშნავია აქვეყნა, რომ ახლად შეუბინი ბიო-
ცენოზებში გასაქმნი იპოვეს ფილოფაგმა მანებებელი მხეებში მაგ.; ფი-
ფინობებებში, რომლებიც ახლოსებულ მასლებში იპოვი მიხანის მიჭადა
შეუძლიან.

ბიოცენოზური ფორმირების ნიჰატიანი უხეხებელი
სხვადასხვა კონკრეტული გეოგრაფიული მანაფარდობისა

ამომხრები მელიორაციის გაფარდასთან დაკავშირებით ბიოცენოზური
ფორმირების ნიჰატიანობის პირდაპირი რეჟიმი მნიშვნელოვნად შეიყვანა.
ეს ნიჰატიანი ამომხრების ბიოცენოზების სასოფლო-სამეურნეო კულტურების
ნაწილობრივად. კულტურისაგან დაკავშირებით მნიშვნელოვნად იცვლება
ნიჰატიანი უხეხებელითა შემდგინილობა და სტრუქტურა.

საჯაროებელი საზოგადოების პირველი აქტივიზაცია 17 საბჭოში, რომელიც სხვა შემთხვევაშიც ჩვენ არ შეგვიხვედრია. ეს მიმდინარეობს იმას, რომ ტერიტორიული ტერიტორიის ნივთიერება ბასილიდების სახეობის, რომელიც განაპირობებს ამ სახეობების აქ ბინადრობას. აღნიშნულ სახეობებშიდან უმრავლესობა მიეკუთვნება სახეობის მცხოვრებ ნივთიერებას და მათი აქ გავრცელების ახსნა სუბტროპიკული კლიმატის ინტენსივობის არ იქნებოდა მარტივი. უნდა უკუაქვეყნოთ, რომ მათი უმრავლესობა ტერიტორიული ტერიტორიის ნივთიერებას განაპირობებს. ინტენსივობის მცირე უმრავლესობა უნდა უკუაქვეყნოთ და ამ ბინადირი ფაქტორი ტერიტორიული ტერიტორიის ნივთიერებას განაპირობებს. ინტენსივობის მცირე უმრავლესობა უნდა უკუაქვეყნოთ და ამ ბინადირი ფაქტორი ტერიტორიული ტერიტორიის ნივთიერებას განაპირობებს.

ამიტომ, ტერიტორიული ტერიტორიის ნივთიერებას უხეზავს და აქვს ადრის, ჩამოყალიბების პრეკლამა. ეს პრეკლამა, რომელიც ჩანს, ძალიან ნელა მიმდინარეობს. სუბტროპიკული პრეკლამის არსებობა ამჟამად საზოგადოების მიერ აღიარებულია და აღიარებულია, რომელიც მათი მიერ აღიარებულია. ამ პრეკლამის სრული განხორციელება ძალიან ძვირია, რადგან მხოლოდ მრავალრიცხოვანი პრეკლამების საფუძველზე შეიძლება მსჯელობა საზოგადოების მიერ აღიარებულია და აღიარებულია. აქვს მრავალრიცხოვანი პრეკლამის მიერ აღიარებულია და აღიარებულია.

ამ მიხედვით შეიძლება აღიარებულია პირველი ფაზის განხორციელების უნარი და ტერიტორიის პრეკლამის განხორციელების შემთხვევაში და ფაქტორების განხორციელების უნარი და აღიარებულია. აქვს მრავალრიცხოვანი პრეკლამის მიერ აღიარებულია და აღიარებულია.

მიიჩნევა პირობები და ამფიბიოტეზი სახეობათა რიცხვი და იმდენი ფა-
ქტორი გავლენის სახეობების რიცხვი. მისი შემხვევაში დაფარული ნი-
ადაცებისათვის დამახასიათებელი ფორმები ამფიბიოტეზი ნაკვეთებზე უკვე
სრულიად აღარ გვხვდება (ბოტოვიჩი ვინაყვა).). ფაუნა ჩამოყალიბების
პროცესშია. ამფიბიოტეზი ნაკვეთებზე მიუხედავად იმისა, რომ ძირითადი
რეგულაციური სახეობები გვხვდება, მათ გერმანიის არიან შემორჩენილი ფა-
უნისა და ლინიანი ნიდაცებისათვის დამახასიათებელი ფორმებიც. ეს
პროცესი უფროა ძალიან ნელა მიმდინარეობს ამ ტერიტორიის კლიმატისა
და ნიდაცური პირობების სპეციფიკასთან დაკავშირებით.

6. მიმდევარში მოსალოდნელია ნიდაცის ისეთი უხერხულეობის გავლენ-
ება, რომელიც უმეტესად ატროფიკებისათვისაა დამახასიათებელი. ეს,
უკვე მხრივ, დამოკიდებული იქნება ამფიბიოტეზი ტერიტორიების ათვისებაზე
და, მეორე მხრივ, ნიდაცობრივი პირობების ცვლასთან. ასეთი ლინიური
მიუხედავად იმისა, რომ ფაუნის შემადგენლობაში იმატებს ფიგურატივისა და
ფიგურატივის რიცხვი, რაც მხედველობაში უნდა იქნას მიღებული სიფ-
რის მიუხედავად მათგან ბოლოის სამსახურის მიერ.

1. P. შიშინიძე. კოლხიდის რაზმობის მიწისებვა ბიოცენოზების ანალიზი. ბოტანიკის ინსტიტუტის შრომები, ტ.5, საფ.სსრ მეცნიერებათა აკადემია. 1943.
2. P. შიშინიძე. საქარველოს ჩაის პლანტაციების ნივთიერება ნაპარაკებში ბინარად მტკიცე უხერხებელი ცხოველთა რაოდენობრივი და ნაჭარბობისათვის, საფ.სსრ მეცნიერებათა აკადემიის ბოტანიკის ინსტიტუტის შრომები. ტ.13, ტ.81-91. 1954.
3. Michaelson W. Oligochaeten der Zoologischen Museen St. Peterburg und Kiew. Известия имп. Академии наук, т.15/2/, 1901.
4. Michaelson W. Die Lumbriciden des Kaukasischen Museums in Tiflis. Изв. Кавказского Музея, т.3, 1907.
5. Michaelson W. Zur Kenntnis der Lumbriciden und ihrer Verarbeitung. Ежегодник Зоологического музея Академии наук, т.15, 1910.
6. Тулаганов А.Г. Фауна нематод томата (*Lycopersicon esculentum* Mill.) и окружающей почвы. Сб. работ по нематодам с.х. растений. М.-Л., Сельхозиз: 167-208.
7. Кривошукский Д.А. Панцирные клещи в почвах влажно-субтропических лесов Закавказья. В сб. "Влияние животных на продуктивность лесных биогеоценозов". М. "Наука", 1966.
8. Кривошукский Д.А., Тарба Э.М. Фауна панцирных клещей Абхазии. Сб. "Экология почвенных беспозвоночных". М. "Наука", 1968.
9. Парамонов А.А. Основы фитогельминтологии, т.1, 1962, т.2, 1964, т.3, 1970, М., "Наука".
10. Кирьянова Е.С. Крабль Э.Л. Паразитические нематоды растений и меры борьбы с ними. т.1, Изд. "Наука", Л., 1969.
11. Кирьянова Е.С., Крабль Э.Л. То же, т.2, 1971.

12. Суменкова Н.И. Нематоды растений и почвы - Неостиленкоидея.
"Наука", М., 1975.
13. Элиава И.Я. Систематика нематод отряда *Dorylaimida*
Фитогельминтологические исследования, "Наука", 1978.
14. Andrassy I. Taxonomische Uebersicht der Dorylaimen (Nematoda).
I. Acta Zool. Acad. Sci. Hungar., T.5, P. 3-4,
191-240, 1959.
15. Goodey T. Soil and freshwater nematodes. (rewr. by J.B.Goodey).
London, New-York, 1963.
16. Gereart E. The systematics position of the families Tylenchulidae and Criconematidae. *Nematologica*, v.12(3), 1966.
17. Jairajpuri M.S. Studies in Mononchida of India. I. The Genera *Hadronchus*, *Jotonchus* and *Miconchus* and revised classification of Mononchida, new order. *Nematologica*, v.15(4), 1969.
18. Pop V. Zur Phylogenic und Systematik der Lumbriciden. *Zool. Jahrb. Abt. Syst.*, Bd. 74, 1941.
19. Michaelsen W. *Oligochaeta. Tierreich*, Bd.10, 1900.
20. Определитель обитавших в почве личинок насекомых (под ред. М.С.Гилярова). "Наука", М., 1964.
21. Определитель обитавших в почве клещей (под ред. М.С.Гилярова),
"Наука", 1975.
22. Гиляров М.С. Индикационное значение почвенных животных при работах по почвоведению, геоботанике и охране среды.
В сб. "Проблемы и методы биологической диагностики и индикации почв." Изд. "Наука", М., 1976.
23. Гиляров М.С. Зоологический метод диагностики почв. "Наука", М., 1965.
24. Jakkard P. Lois de distribution florale dans la zone alpine. *Bull.*

Soc. Vaud. Sci. Nat., 38, 69-130, (цит. по Гия-
рову), 1965.

25. Деккер Г. Нематоды растений и борьба с ними. М. "Колос" 1961.
26. Кобахидзе Д.Н. Количественное распределение дождевых червей в почвах центральной части Колхидской низменности. Сообщ. АН ГССР, т.2, № 9, 837-843, 1941.
27. Кобахидзе Д.Н. Распределение видов лямбрицид в почвах центральной части Колхидской низменности. Сообщ. АН ГССР, т. XI, № 10, 663-668, 1950.
28. Квавадзе Э.Ш. К изучению дождевых червей (Lumbricidae) Грузии. В сб. "Материалы к фауне Грузии", вып.3, Тб., "Мешине-реба", 5-16, 1973.
29. Малевич И.И. Некоторые новые данные о распространении малочетяковых червей (Oligochaeta, Lumbricidae) в СССР.. Тр. Ленингр. Об-ва естествоисп., т.73, в.4, 81-86, 1957.
30. Перель Т.С. Дождевые черви реликтовых лесов Западного Закавказья и Талыша. Педобиология, т.7, вып.5, 93-120, 1967.
31. Лагидзе О.И. Вопросы изучения дождевых червей в Колхиде. "Субтропические культуры", Махарадзе, Научн. иссл. Ин-т чая и субтроп. культур, т.2 (130), 93-95, 1974.
32. Лагидзе О.И., Таликадзе Д.А. К вопросу об изучении фауны почв Колхидской низменности. Сб. Проблемы почв. зоологии, Мат. Всесоюзн. совещ. Вильнюс, 202-203, 1975.
33. ლაგიდის ო. ფაუნის კვლევის შედეგები. "საქართველოს ბუნება", №10, 20-21, 1963.
34. Таликадзе Д.А. Количественная оценка участия дождевых червей в переработке опада. "Субтроп. культуры", № 3(137), 119-121, 1975.

კიდევ საკმაოდ მორს ვარს. ეს უპირველეს ყოვლისა, აიხსნება იმიტომ, რომ მწერებრის სახეობრივი სიუხვე და მათი ეკოლოგიური ნიშნების მრავალფეროვნება გამოწვეულია ადრინდელის სტანდარტული მუშაობის გამოცდების საშუალებას. კიდევ მეტიც, ბოლო რაოდენობრივი ადრინდელის ურთი მუშაობი არ გამოდგება არა მარტომ მწერების კომპლექსისათვის, არამედ ურთი და იგივე სახეობის მწერის განვითარების სხვადასხვა ფაზის შესასწავლადაც კი. საველე ადრინდელის მუშაობის მიკროსკოპული სიღრმეა რთულდება. რამდენადაც რაოდენობრივი ადრინდელის მიზანია შესაძლებელი ყოფილიყო მასალის მოპოვება, ბოლო აუცილებელი ხდება კომბინირებული მუშაობის გამოყენებაც.

მწერების რაოდენობრივი ადრინდელის ამჟამად არსებული მუშაობი იყოფა ძირითადად იმის მიხედვით, თუ რაჯგუფებაა რა სახეობებია შესასწავლი: ბალახნარების, ნიარაგისა თუ მისი მებაყვინის, ხეხევენიარა და ა.შ.

ბალახნარებში მწერების ადრინდელის მუშაობიდან უპირატესობა მწერბარივით მიღვას უნიჭება და სწორედ მას უნიჭებებოვ ჩვენი მუშაობის რჩის. თუცა მწერების მთელი რიგი ჯგუფების რაოდენობრივი ადრინდელისათვის უნიჭობრივი მწერბარის გამოყენება სრულიად უვარცხისა.

უნიჭობრივი მწერბარივით მიღვა, რეგულარული მწერების რაოდენობრივი ადრინდელის ურთ-ურთი მუშაობი კარგადაა ცნობილი. ამ მუშაობით მოპოვებული მწერების რაოდენობა რომ გახდეს შესაძლებელი საფორმა მისი სტანდარტობა, ურთიარა გამოიყენება და სინჯის ურთეულის დაგება. სინჯის ურთეულად ჩვენ მივიღებ უნიჭობრივი მწერბარივით $10 \times 10 = 100$ მისმა. მიღიანად მიუხედავად საველე ფორმობებ სხვადასხვა რჩის აიღებოდა 5 სინჯი, ე.ი. ადრინდელის საველე ფორმობებ $10 \times 10 = 100 \times 5 = 500$ მწერბარის მისმისას მიხედავობრივი მწერთა რაოდენობა. ამასთან, ურთეულად მიიღებოდა ბალახნარების რეგულარული უნიჭობრივი, ისე გენერაციული რეგულარი. სინჯების აიღება უნიჭობრივად წარმოება $1-14$ საათებში, შედეგისდაგვარად მიიღებ ნებისა იღებში.

როგორც ბუმბუკ აწვინდნავეთხე ურბუთხის რაბღობზე რეუისათვის სამი
ქუთხის ბიოკენობი გამიოყოფა. პირველი ქუთხი ეს არის ამიშრობიხე ხელ-
შეუხებელი ბიოკენობი - მკენარეული ფორმაციების რიხი ტიპიხე - ურ-
ბუთხის ტევებისა რა რთა ბარახეული ფაობებიხე. მეორე ქუთხი ეს არის ტარ-
რამბაელი, ამიშრობის პიოკენობი მყოფი ბიოკენობი, რიხიღობი ურ არ
არინან ახვისებელი სასოფლო-სამეურნეო ურტეურებიხე რა მესამე ქუთხი -
ამიშრობიელი რა სასოფლო-სამეურნეო ურტეურებიხე ახვისებელი მასივები.

პირველი ქუთხის ბიოკენობი, ურბუთხის ტევები რა ბარახეული ფა-
ობი, იკვლებიან რა ამიშრობის პიოკენობი, მესამე მისარა რარობებთან
როგორც რაოქენობიღი, ისე ხვისობიღი რა ტარრამბაელი ბიოკენობი-
ბის მეორე ქუთხი, ტარრამბაელი ტიპის ბიოკენობის ქუთხი. ამისამიშრობი
ლორისბიღობა რა სტარეუბის ტამი მეორე ქუთხის ბიოკენობი ტარ-
რამბაელი ბიოკენობი, უფრო სტარა რა აქოკენობი-
ბა. მამასამე ადამინის აქოკენობი მიქმეებების შედეგად მიმობნარეობს
ბიოკენობის ნახტობისებური კვლა.

ქევიხე მიმლოხიბილავი აწინდნე ბიოკენობი ტარეული მხე-
ბის ფუნის კომპლექსის სტრუქტურას მხე რა კარეული ქუთხების მიხედეო.
ხე რამპირეული ტენიხილავი მხე რა იმ ქუთხებს, რიხიღობი უფრო რამბა
არინან მესამეიელი რა ამევე რის ტოფიული ხეარსარისიხე ტიპური ტიფო-
ფაბი არინან. მხეების ასევე ქუთხებს მიეკუხევი რა სტარტეული ხოფო-
ვი, ფოფოფაბი ხოფოვი, ფიფინობელასებინი რა სხე.

სტარტეული ხოფოვი მხეების ფარეო ტარეული ქუთხი. ურ-
ბუთხის რაბღობზე ისინი სკეპი რა ფარეო არინან ტარეული. მათი რიხი
ნანბილი სასოფლო-სამეურნეო ურტეურებისა რა ტენის მექენიანი მკენარეუბის
მეფა სურობიელი მანებლები. ურბუთხის რაბღობის ტიპური ბიოკენო-
ბიში სტარტეული ხოფოვი შემიდე მკენარეული ფორმაციებთან არინან რა-
კავშირებელი.

ტიპური ფაობი რა ფაობისათვის რამახასათებელი მკენარეული
ბუბედე რიხის რაბღობზე რა მის ქევი მიმობნარეობაზე, სადაე რელი-

7-ეტი მტაცანი მღვიმის მონეტაჲს 31 მარტისა. შარბობის უმრავლესობა ნაირ-
 ბალახოვანია, მათგან *ნარმოდენი* იქნა აჭრევე ურსახოვანი შარბობის,
 რომლებშიც მინანქრობის კობეზის უნეტებო და რომელიმე სხვა შარბობი-
 საგან განსხვავებულან. შარბის მცენარეული ჭიკობიდან არსანიშნავთა ე-
 ლიანები, ლაქაშიანები, მამბახიანები, ისლიანები და ფილიანები, ხშირთა
 აჭრევე ურსახოვანი შარბობი: ელიან-ლაქაშიანები, ისლიან-ფილიანები,
 ლაქაშიან-მამბახიანები და სხვ. გარდა აღნიშნული ფორმაციების მცენარე-
 ულობისა შარბობში ჩვეულებრივთა *Botanum umbellatum L.*, *Polygonum*
hydropiper L., *Sparganium rumosum Huds.*, *Ranunculus Medwedewii N.* [4].

აღნიშნული მცენარეული ფორმაციებთან დაკავშირებული ცხვირჭრქვეა ხო-
 შობის მრავლობა არსანიშნავთა ისეთი სახეობები, როგორცა: *Phytobius*
Waltoni Boh., *Ph. comari Hbst.* და *Micrelus sp. nova.* ისლიან, ფი-
 ლიან დაჭრევეებში გვხვდება *Limnobaris pusio Boh.*, *L. sulpturatum F.*
 და *Rhynoncus sp.*

ისლიანი შარბობი ხშირად უნის წყალში ამობრძოლ მარად კარგად
 ვარსებობს. კარგიროსი წყლით სავსე ფარობი, რომლის სიღრმე იქუ-
 ათად 1 მ აღემატება, დასახელებულია მუშოთ აღნიშნული ნარევი მცენარე-
 ული ფორმაციებით, რომლებთანაც ცხვირჭრქვეა ხოშობიდან დაკავშირე-
 ბულია *Limnobaris pilistriata Ol.* შარბის ნარევი, მრავალსახოვანი
 მცენარეული დაჭრევეებში ნარმოდენი *Rhynoncus* -ის გარის ნარმოდ-
 ებებები: *R. pericarpus Gyl.*, *R. perpendicularis Reich.*, *R.*
bruchoides Hbst. და *R. castor Fabr.*

კობეზის მარობზე მნიშვნელოვანი ადგილი უჭირავს ფილიან შარბობს,
 რომლებიც გარდასავალი საფეხურისა შარბიანი ფილიან კობეზურ რელიეფურ ფეხზე.
 ფილიან შარბში ჩვეულებრივთა მუშოვანი პირდაპირ შარბში იმბრება - უმთავ-
 რესად ფორმის ხაუსიან, ისლიანსა და ნაირბალახოვანი შარბში. აქაც ბალახ-
 ხეული მცენარეულობა ისეთივეა, როგორცა ბალახიან შარბებში. ყოველ
 მუშოვან მუშოვან ვარსებებში, მათგან სარაც მრავალნი წყალი მინის
 მდებარე, ნარმოდენი ცხვირჭრქვეა ხოშობის ისეთი სახეობები, როგორ-

კუჭებში Rhynchaenus -ის, Ranophies, Gymnetron -ის, Clo-
nus -ის, Thychius -ის და Elixus -ის გვხვდება, უზრუნველყოფის
ბუნებრივი ხასიათებიდან და გვხვდება მისი გვერდის ბინაშიც, კუჭში,
ფენისა და ნაფენიანი განუყოფელი მუცელიდან და მ-
კუჭში მუცელშია ჩვეულებრივად კავშირში.

აქვე გვხვდება მრავალფეროვანი უბრალოდ ხეობის ისეთი ნარჩენები-
გვლები, რომლებსაც მარცხენა ფარის მუცელიდან ფარის
ბინისგან ან ფარის კავშირი არა აქვს, ამასთან ისინი არ განუ-
კუჭებში არც მარცხენა ფარისგან, მაგრამ გვხვდება კოლხეთის
პარტიის ბინაში. ესენია Sitophilus oryzae Gyll. და Rhynchaenus
culinarius Gyll. პირველი, რომელიც საუბრის უბინოა, კონსპიკუიანი
ფარისა და ძირითადი გვლები საუბრის, საფარისა და მუცელში,
ამინდის ხორცისა და მის ნაწარმს. ამასთან სუბტროპიკული კუჭებში
და მათ შორის პასაჟის სუბტროპიკის ბინისა და მრავალფეროვანი
გვლები. მუცელი სახეობა უფროა ნუსთან ადგილებში განუყოფელი ხის
საფარისგან მასალებსა და საფარის ბინისა აქვდება მათ.

უბრალოდ ხეობის მარცხენა ფარისგან კოლხეთის პარტიის
ბინაში განუყოფელი ნუსი და ფარისგან ფენის მუცელშია ჩვეულებრივად
დაკავშირებული ფარისგან, ფარის ფენისა და კოლხეთის რელიეფის გე-
გვლები ბინისგან კავშირში მყოფი უბინოების მარცხენა. აქვე ბ-
მრავალფეროვანი იმ მარცხენა ფარისგან, რომლებიც ნარჩენები არიან და
ფარის და ბინისგან ფარისგან დაკავშირებული არიან სხვადასხვა
ბინისგან და უბრალოდ კუჭებშია.

უბრალოდ ხეობის მარცხენა ფარისგან ფარისგან იმის უბრალოდ
უზრუნველყოფის ხასიათისა და გვხვდება მისი გვერდის ბინაში, მარ-
ჩამ ამასთანავე არიან ისეთი ფარისგან, რომლებიც მკვეთრი სუბტროპიკური
გვლები ხასიათებიდან და კოლხეთისგან არიან გარკვეული ბინისგან.

კოლხეთის პარტიისგან ძველი, ნარჩენი ბინისგან უბრალოდ
ფენის იმის უფრო კარგად მუცელში იმ გვერდის და, საუბრის, მუცელიდან,

რომლებიც გაზრდილებულია კოლხეთის პარკებში და ბაჭყალი მიღებისათვის კარგობის ჩათვლით. მის რელიქტურ ჯიშსავე უწოდებენ. კოლხურ ტიპად ამ მემკვიდრეობით გამოიყოფა ის მცენარეულობა, რომელიც კოლხეთის პარკებშია გაზრდილებული, ძირითადად 450-500 მ სიმაღლეზე ზღვის დონიდან. მ.პ. 500 მ სიმაღლეზე ბევრი არსებული ჯიშებიც კოლხეთის რელიქტური ჯიშის იუზის მათგანია, მათგან აქ ეს იური უფრო ხეივანებშია ვიდრე პარკში.

პარკების მცენარეულობა ინტენსიური სანეურნო მემკვიდრეობის მემკვიდრეობა, რასაც უმთავრესად ბოლო ათწლეულებში პეონია ატარებს, მათგან უმთავრესი მემკვიდრეობაა ბუნებრივი სახით სუსტად არის შენახული. ადრინდელი აღწერილობებისა და ყოფილი მცენარეული საფარის ნაშთების მიხედვით კოლხეთის უმაღლესი, უამრავი პანუსტონებური ნაწილი მილიანად შემოღობილი ყოფილა მურყანის ჯიშებითა და ვარდური მცენარეულობით, ხოლო უფრო შემოღობილებულია და მემკვიდრეობით კარგად დანარჩენი განაპირა ნაწილებში იმდროინდელი ჯიშების კოლხეთის მუხის, რუხილისა და ნაბრის უპირატესობით. ძველსა-სა-სა კოლხეთის პარკების ჯიშებს ფიტოგენეტიკური კვებით ტერიტორიის 10-15% უფროა. 10-15% პაკავებული აქვს ვარდებს, დანარჩენი 70-80% უკვე კულტურული ნაკვეთებს წარმოადგენს. მაშასადამე როგორც ძველ ჯიშებში, ისე მასთან პაკავებული მემკვიდრეობა, მათ შორის უხვირტყლა ხო-ფოტების ფუნდამენტ წარმოადგენს უნდა შემოღობილებული პარკებიც ნაშთების სა-ფუძველებზე. ასევე იმდროინდელი კოლხეთის მემკვიდრეობით შემოღობილებული უკვე იმდროინდელი ვაკის, სამეგრელოსა და გურიის მიხედვით. მათ, იმდროინდელი ვაკის-მუხნარ-რუხილნარი ჯიშები თითქმის მილიანად განაპარ-კებულია ადამიანის მიერ და მათი ატარებელი კულტურული მცენარეულობის და-უპყრობა.

კოლხეთის პარკების ჯიშის შემქმნელი ჩემდამდე უნდა მივიჩნიოთ ვა-ლიბი-ლაფანი, ხვარო, მურყანი, ხურმა და სხვ. უხვირტყლა ხოფოტების წამყვან სახეობებს აქ შეიძლება: *Phyllobius* -ის, *Dorytomus* -ის, *Rhynchaenus* -ის, *Chlorophanus* -ის და *Cryptorrhynchidius* -ის წარმომადგენლები: *Phyllobius sinuatus* Germ., რომელიც უკონტროლებული

სახეობა, ამასთან ნაირფაშინაა და გუბეგობა როგორც სხვადასხვა სახის
 ტყის მერქნიან ჯიშებზე, ისე ბუბილოვან კულტურებსა და ბარახოვან მცე-
 ნარეებზე. *Phyllobius reiteri* Germ., *Ph. ballioni* Strk., *Dorytomus*
schönherri Faust., *D. melanoptalmus* Germ., *D. longimanus* Gyll.,
Rhynchaenus testaceus Germ., *Rh. pratensis* Gyll., *Chlorophanus*
voluptificus Germ. და *Cryptorrhynchidius laphati* Germ., აგრ-
 რეთვე *Phyllobius* -ის და *Rhynchaenus* -ის სხვა ნარმომადგენლები
 ძირითადად დაკავშირებულინი არიან მურყანთან. კერძოდ, კობხეთის რაიონში
 მონადირეების მასობრივად გუბეგობდა მურყანზე *Rhynchaenus testa-*
ceus Germ. და მნიშვნელოვან მონასაც აყენებს მის ფოთლებს. მურყანზე
 მნიშვნელოვანი რაოდენობით გუბეგობდა აგრეთვე *Polidrosus reiteri* Germ.
Dorytomus -ის ნარმომადგენლები უწინდითველი ადრეუბისა და აწინ და
 ისინი საკმაოდ მაღალ ადრან მდინარეზეა ბუბებში, სადაც ბიოლოგურ და
 ტროფურ კავშირები იწყობდებიან ტროფიკთან და ვადის ტიპის ტყის სხვა ნარ-
 მომადგენლებთან. *Cryptorrhynchidius laphati* Germ. გუბეგობდა მურ-
 ყანსა და მთელ რიგ იმ ტროფურებზე მცენარეებზე. იმ ტროფურებზე მცე-
 ნარეებთანაა დაკავშირებული აგრეთვე პასაღელთა საქარბუდეოში (სსრ კავ-
 შიკის ტროფორიისათვის იგი მანამდე რეგისტრირებული არ იყო) ახლად
 იმპირირებული ფორმა *Pantomorus fülleri* Germ., რომელიც საჭირობ
 მონას აყენებს მათ.

ჩრდილოეთისაკენ, სადაც კიწვევების გავრცელება, ვარდობს ქარბული
 მუხა და რყბილა, სამეჭვლოს ვაკე ადგილებში მისგან იურის მიწყობი ჯი-
 შად გუბეგობდა მაჭნა, ჯაჭყბილა, ელევი და სხვ. ამით ტარდა ვაკისა და
 რაიონის ტყეებში იგი მონადირეობას იღებს იფინ, ნეკურჩხალი, ცახბტი
 ჭელა, ჭელაღუმა, მათლო, პანჭა და სხვ. ამ ტყეებისათვის რამახასი-
 ათებელია მრავალი მხეიარა მცენარე: კობხური სურთ, ევერევი და სხვ.
 ასევე ტარბილი ტყეებში თავს იტენენ მანჯლის-სხვადასხვა სახეობანი.
 კობხური ტყეებისათვის რამახასიათებელია აგრეთვე მათსებური ქვატყე,
 რომელიც იურის მომცემია ნარამძენვანე ბუჭეებში: მუქრი, ნყავი, ბაძგი,
 ძმურხილი და სხვ. ფოთლიმცენარეებთან: იური, მიცტი, მხილი, კობხური ჯიშ-

B. populi Germ.

კობეჯის რაბოტბე გევისსაჯის საკმაო კარგა არის შესწავლილ ფოთოღვანია ხოგობი. პირველ მონაცემებს აღნიშნული ოჯახის მწვერბის შესახებ (*Crepidodera ventralis*, *Phaedon cochleariae*, *Chalcoides aurita*, *Altica amphelophaga*, *Ochrosis ventralis* უბეგობი ო.მწვიგენის და პ.ღეგენის *Schneider O. Leder H.* [5] და ო.რადეს [6] (*Donacia bicolora*, *Labidostomis propianqua* *Chrysolina abchasica*, *Ch. rosti*, *Plagiodera versicolora*, *Phyllobrotica elegans*, *Epitrix pubescens*, *Altica oleracea*) მრმებში.

1909 წელს ო.სუნაკოეს [7] რევისგრიგებელი აქეს ურთი სახეობა *Donacia gracilicornis* *Jacobs*. უვეოჯახ *Donaciinae* -რან.

გ.ბიკევის მრმებში [8,9,10] აღნიშნულია უვეოჯახ *Donaciinae*-ში შესწავლი სახეობების მებელი რიგი. სახეობობ: *Donacia gracilicornis*, *D. koenigi*, *D. bicolora*, *D. simplex*, *D. vulgaris*, *D. marginata*, *D. cinerea*, *D. dentata*, *Plateumaris sericea* და სხვ.

კობეჯის რაბოტბის გრნიგრიბაბე ფოთოღვანია ხოგობის მაცნობის შესახებ ცნობებს უპოვობთ ნ.ბრგანოვოგოკოეს (*Hypocassida subferruginea*, *Longitarsus longipennis*) და უ.ხეღადის (*Idioceris lilli*) მრმებში [11,12].

ო.ოგობობის მრმამი [13] რევისგრიგებელია ურთი სახეობა *Galeuca circassica* *Reitt*. კობეჯის რაბოტბიან.

ბობე წველი მიუძღვის კობეჯის რაბოტბის უნგომოგაუნის საჯოოო რა ნახ მონის ფოთოღვანია ხოგობის შესწავლის საემეში ო.კობახიძეს. მის მრმებში [1,2,3] მოცემულია ფოთოღვანია ხოგობის განახიღების სუჯახი ბიკეგობების მიხეგეოთ წლის სეზონების მიხეგეოთ. ეს სახეობებია: *Donacia impressa*, *D. vulgaris*, *ab. viridula*, *D. mistshenkovi*, *D. bicolora*, *D. gracilicornis*, *D. marginata*, *D. cinerea*, *Plateumaris sericea*, *Cryptocephalus janthinus*, *Cr. ocellatus*, *Cr. moraei*, *Pachnophorus villosus*, *Chrysolina coeruleans*, *Ch. polita*, *Phaedon cochleariae*, *Galeruca tanacetii*, *Pyrrhalta lineola*, *P.*

tenella, Agalastica alni, Hypocassida subferruginea, Cassida viridis, C. rubiginosa, C. murraei, Epitrix pubescens, Altica carduorum, A. brevicollis, A. palustris, A. oleracea, Podagrica menestriesi, Batophila aurata, Phyllotreta ochripes, Aphthona lutescens, A. coerulea, A. euphorbiae, Longitarsus suturalis, L. brunneus, L. tabidus, L. pratensis, L. ochroleucus, Chaetocnema hortensis, Ch. aridula, Ch. concinna, Ch. procerula, Chalcidodes aurita.

მ. შიშვიტაძის შრომაში [14] უხვებში აღნიშნულია *Chrysolina hypodidici* -ის მიერ ჭრეტის ყვავილებზე დაზიანების შესახებ.

უ. უამბის შრომებში [15, 16, 17, 18] აღნიშნულია ფოთოლყვანის ბოჭორების (*Idioceris meridigera*, *Smaragdina xanthaspis* *Chrysomela populi*, *Agalastica alni*, *Phyllotreta fucata*) მავნებლის შესახებ.

ნათელაძე და რწყილი - *Phyllotreta nemorum* -ის მიერ კომბოსტოს და ბოლოკის ფოთლებზე დაზიანება აღნიშნულია უ. უამბის შრომაში [19].

1951 წელს გამოქვეყნდა უ. შენგელიას შრომა [20], სადაც მოყვანილია აღნიშნული ქვეჯიბი *Galerucinae* -ში მემავალი სახეობების *Galeruca tanacetii*, *G. circassica* მავნებლის, მათი მკვებავი მცენარეებისა და გავრცელების შესახებ.

კობეზის დაზიანების ფრინველია მავნებელი კენკროვანი კულტურების მავნებლებს შორის რეგისტრირებულია ფოთოლყვანის ბოჭორი *Pyrralta tenella* L.

ე. კარაძის, ნ. ჭრეტაძის და ე. შიშვიტაძის შრომაში [21] მოყვანილია, როგორც მავნებელი მცენარეების მავნებელი ხვარტელის რწყილი - *Longitarsus pellucidus* Foudr.

კობეზის დაზიანებზე უ. შიშვიტაძის [22] მიერ რეგისტრირებულია ინტროდუცირებული სუბტროპიკული მცენარეებისა და მემავალი აფთხობიერი სახეობა - აღვის ხის ფოთოლყვანის - *Chrysomela populi* L.

უ. ხარაძის შრომაში [23, 24] სხვა მავნებელი მწერის შრომის აღნიშნული

այլև որևէ սახեղობის գոտեղջամիա - *Chrysomela populi*, *Agelastica alni*.

ბ.ბუკაძის მიხედვით ვაშლის კულტურაზე მავნებლობს ძირ-
გობილას რწყილი *Altica deserticola glycyrrhizae* Gyll.

ბ.სუფრეგელაძის მიერ 1968-1971 წლებში ჩატარებული კვლევის
საფუძველზე დაგენილია კობეჯის დაბლობის ტერიტორიაზე გაუკავშირებელი
გოტელოვამიის ხეობების სახეობრივი შემადგენლობა, მათი საკვები მცენარე-
ვები, ვრცელკალურ ბონალურ გარემოებას და ბოლოტოტაფიური კულტურები.
ეს სახეობებია: *Labidostomis caucasica*, *Smaragdina limbata*, *Sm.*
cyanea, *Glytra valerianae*, *Cl. laeviuscula*, *Chilotoma erythro-*
stoma, *Cryptocephalus moraei*, *Cr. populi*, *Cr. concolor*, *Cr. par-*
vulus, *Cr. sericeus*, *Cr. cristula*, *Cr. octacosmus*, *Cr. elegantulus*,
ab. jucundus, *Cr. flavipes*, *Cr. quadriguttatus*, *Cr. janthinus*, *Cr.*
ocellatus, *Cr. bipunctatus*, *Pachybrachys fimbriolatus*, *P. scri-*
ptidorsum, *P. tessellatus*, *Chrysochus asclepadeus*, *Metallotimarcha*
hummeli, *Chrysolina menthastris*, *Ch. fastuosa*, *Ch. salvia*, *Ch. por-*
phyrea, *Ch. polita*, *Ch. sahlbergi*, *Ch. rosti*, *Plagioderma versicolora*,
Chrysomela populi, *Gastrophysa viridula*, *G. polygoni*, *Phyllodecta*
vitellinae, *Phaedon grammicus*, *P. armoraciae*, *Galeruca tanacetis*,
Diorhabda persica, *Lochmaea caprea*, *Pyrrethalia liniola*, *P. luteola*,
Agelastica alni, *Luperus ozureus*, *L. armeniacus*, *L. lyperus*, *Hypo-*
cassida subferuginea, *Cassida viridis*, *Podagricus fuscicornis*,
Aphthona nigrescens.

ყველა ეს სახეობები შეტანილია შრომითი "საქართველოს გოტელოვამიის
ხეობების მიმოხილვა" და ხელნაწერის სახით ინახება საქართველოს სსრ
მეცნიერებათა აკადემიის ბოლოტოტის ინსტიტუტის ბიბლიოთეკაში.

1977-1980 წლების განმავლობაში სტატიონალურ გამოკვლევებში შედე-
გად კობეჯის დაბლობზე გამოვლინებულია გოტელოვამიის ხეობების 32 სახე-
ობა. ქვემოთ მოცემულ განმარტებულ სახეობათა ანოტირებული სია სტა-

კონდაკებისა და წლის სებონებში რიცხოვნობითი შეგუნილობის მიხედვით.

1. *Lema melanopus* L. ბ.ბობი, 23.VI.77. - 8 ებებჰლარი.
2. *Cryptocephalus sericeus* L. ბ.ბობი, 27.VI.77. - 2 ებ.,
11.VII.78. - 2 ებ., ანაკლია, 19.VI.77. - 2 ებ.
3. *Cr. cristula* Duft. ანაკლია, 19.VI.77. - 2 ებ.
4. *Cr. concolor* S. გაიში, 24.VI.77. - 1 ებ., ანაკლია, 19.I.77.
- 1 ებ.
5. *Cr. moraei* H. ბობი, 27.VI.77. - 2 ებ., 11.VII.78. - 2 ებ.,
ანაკლია, 19.VI.77. - 14 ებ., გუჯეთი, 18.VI.77. - 1 ებ.
6. *Cr. bipunctatus* L. ბობი, 11.VII.78. - 2 ებ.
7. *Cr. janthinus* Germ. ბობი, 17.VI.77. - 10 ებ., 21.VI.77. - 2
ებ., 23.VI.77. - 1 ებ., 11.VII.78. - 8 ებ., 14.V.79. - 2
ებ., გაიში, 24.VI.77. - 14 ებ., ანაკლია, 19.VI.77. - 2 ებ.,
გუჯეთი, 18.VI.77. - 1 ებ.
8. *Pachnophorus villosus* Dft. ბობი, 21.VI.77. - 1 ებ., გაიში,
24.VI.77. - 3 ებ., ანაკლია, 19.VI.77. - 1 ებ.
9. *Metallotimarcha hummeli* Fed. ბობი, 23.X.77. - 1 ებ.,
10. *Chrysolina marginata* L. ბობი, 17.VI.77. - 1 ებ.
11. *Ch. polita* L. ბობი, 17.VI.77. - 2 ებ., 12.VII.78. - 1 ებ.,
14.V.79. - 3 ებ., ანაკლია, 19.VI.77. - 1 ებ.
12. *Ch. menthastris* S. ბობი, 17.VII.77. - 1 ებ., 12.VII.78. -
1 ებ.
13. *Ch. rosti* Wae. ბობი, 23.X.77. - 1 ებ.
14. *Gastrophysa polygoni* L. ბ.ბობი, 11.VI.77. - 1 ებ.,
17.V.78. - 6 ებ., 12.X.79. - 6 ებ., გუჯეთი, 15.X.79. -
4 ებ.
15. *Galeruca tanacetis* L. ბობი, 27.VI.77. - 1 ებ.
16. *Pyrrhalta viburni* Payk. ბობი, 17.VI.77. - 6 ებ., 11.VII.78.
- 1 ებ.

17. *P. luteola* Müll. ბობი, 11.VII.78. - 5 ებ.
18. *P. calvariensis* L. ბ.ბობი, 17.V.77. - 1 ებ.
19. *Phyllobrotica elegans* kz. ბობი, 17.VI.77. # 5 - 1 ებ.
20. *Phyllotreta undulata* kutsch. ანაკლია, 19.VI.77. - 1 ებ.
21. *Ph. atra* L. ბ.ბობი, 17.VI.77. - 26 ებ., 21.VI.77. - 7 ებ.,
23.X.77. - 37 ებ., 17.V.78. - 36 ებ., 17.VI.78. - 13 ებ.,
11.VII.78. - 17 ებ., 12.VII.78. - 1 ებ., 14.V.79. - 24 ებ.,
ანაკლია, 19.V.78. - 3 ებ.
22. *Lingitarsys fulgens* Foudr. ბობი, 23.V.77. - 1 ებ.
23. *L. melanocephalus* Deg. ბობი, 17.VII.77. - 1 ებ.
24. *L. ochroleucus* Marsh. ანაკლია, 19.V.78. - 1 ებ.
25. *Hypocassida subferruginea* Schrnk. ბობი, 17.VI.77. - 16 ებ.,
23.X.77. - 1 ებ., 17.V.78. - 2 ებ., 11.VII.78. - 1 ებ.,
12.VII.78. - 1 ებ., 15.X.78. - 1 ებ., 14.V.79. - 1 ებ., ანაკლია, 19.VI.77. - 5 ებ., ყვრიკი, 15.X.78. - 2 ებ.
26. *Cassida parvula* Boh. ბობი, 14.V.79. - 1 ებ.
27. *C. vittata* Vill. ბობი, 17.VI.77. - 1 ებ.
28. *C. inquinata* Br. ბობი, 17.VI.77. - 2 ებ., ყვრიკი,
15.X.78. - 1 ებ.
29. *C. palaestina* Reiche ბობი, 17.VI.77. - 3 ებ.
30. *C. nebulosa* L. ბობი, 17.VI.77. - 2 ებ.
31. *C. rubiginosa* Müll. ბობი, 17.VI.77. - 14 ებ.
32. *C. viridis* L. ბობი, 17.VI.77. - 1 ებ., 21.VI.77. - 1 ებ.,
11.VII.78. - 1 ებ., ანაკლია, 19.VI.77. - 2 ებ., ყვრიკი,
15.X.79. - 2 ებ.

მასაღის ანალიზის შედეგად აღმოჩნდა, რომ ფლორაშია ბოჭობის როგორც მუხობიკი, ისე ჩაოქრობიკი შედეგნიკობა ნიკობის [1977, 1978, 1979] და სუბიკობის მიხედეკიე არაშანადარია.

ყვრიკი შედეგ ჩაოქრობა - 27 სახეობა (302 ებ.) აღიიიიბა

1977 წელს ამომჩივნი და სასოფლო-სამეურნეო კულტურების ჯერ აუთოსებზე ნაკვეთებზე, რაც სურიაპ ბუნებრივია, რამდენადაც, რეგულ ქვემოთ და-
 ვინახავთ, ამომჩივნი ნაკვეთებზე, აუ იგი არ იქნა აუთოსებზე სასოფლო-
 სამეურნეო კულტურები, სწრაფად სახიდან სხვადასხვა საკვება მცენა-
 რებზე, რომლებზედაც იმითი რებზე მწერების სხვადასხვა ჯგუფების მრავ-
 ჯარი ნარმობადებელი.

რეგულბუნების მხრივ, რეგულ ეს მისალოდნელი იყო, მეტი რამდენობა
 ალორებისა ტაბაფბუნის ბოლოსა და ტაფბუნის დასაწყისში, ხოლო ნაკლები
 რამდენობა შებობდობაზე. სახეობათა შებობდობით რამდენა ამომჩივნი,
 ტიპური ტაბობანი ბუნებრივი ბიოტეობი, ხოლო ტაბობით შებობა ამ-
 მოჩივნი და ჯერ აუთოსებზე ნაკვეთი და სასოფლო-სამეურნეო კულტურ-
 ბით დაკავებელი საკვებაზე. ამის ნახელი დასტურია ის ტაბობა, რომ
 სახეობათა უმრავლესობა: *Lema melanopus*, *Cryptocephalus cristula*,
Cr. concolor, *Cr. bipunctatus*, *Metallothrips hummeli*, *Chryso-*
lina marginata, *Ch. mentastri*, *Ch. rosti*, *Galeruca tanacetii*,
Pyrrhalta luteola, *P. viburni*, *P. calmarimensis*, *Phyllobrotica*
elegans, *Phyllotreta undulata*, *Longitarsus fulgens*, *L. ochroleucus*,
Cassida nebulosa, *C. rubiginosa*, *C. parvula*, *C. vittata* ალორებზე
 მხოლოდ ამომჩივნი და სასოფლო-სამეურნეო კულტურებზე ჯერ აუთოსებზე
 ნაკვეთებზე. სახეობები: *Cryptocephalus sericeus*, *Pachnophorus vil-*
losus, *Chrysolina polita*, *Gastrophysa palygoni*, *Phyllotreta atra*,
Cassida inquinata, *C. palaestina* რეგულბუნებისა. რეგულ ამ-
 მოჩივნი და ჯერ აუთოსებზე ნაკვეთებზე, ისე სასოფლო-სამეურნეო კულტურ-
 რებზე დაკავებელი საკვებაზე. რაც შეხება ბიოტეობა სახეობებს, რომ-
 ლებიც ყველა ბუნებრივ ტაბობა, ნარმობადებელი - *Cryptocephalus janthi-*
nus, *Cr. moraei*, *Cassida viridis*.

სასოფლო-სამეურნეო კულტურებისა და ტყის ბუნებრივი ჯიშების მა-
 ვნებებზედაც ალორებზე შეხება სახეობები: *Lilioceris merdigera*,
L. lili, *Smaragdina xanthaspis*, *Chrysolina hyperici*, *Chr. populi*,
Agelastica alni, *Pyrrhalta tenella*, *Altica deserticola glycyrrhi-*

zae, *Longitarsus longipennis*, L. *pellucideus*, *Phyllotreta fucata*, *Ph. nemorum*, *Hypocassida subferruginea*.

აღსანიშნავია ის ტარვობა, რომ გამოვლინებული სახეობების 32-ეუ სახეობა საკვლევი სტაკონარეებისათვის (ამოუშრობელი და სასოფლო-სამეურნეო კულტურებში აუთვისებელი ნაკვეთები, კობხეის რაიონის ამოშრობილი და სასოფლო-სამეურნეო კულტურებში ათვისებული ნაკვეთები და ბუნებრივი ტიპური ჭაობიანი ტერიტორიები) აღინიშნება პირველად. სა-
ჯნოპ კობხეის რაიონისათვის კი პირველად რეგისტრირებული 7 სა-
ხეობა: *Cryptocephalus concolor*, *Cr. cristula*, *Chrisolina men-
thastri*, *Ch. marginata*, *Gastrophysa polygoni*, *Longitarsus fulgens*,
Cassida nebulosa.

გამოვლინებული ფოთოლჭამია ბოჭობიდან 8 სახეობა (*Metalloti-
marcha hummeli*, *Pyrrhalta calabriensis*, *P. viburni*, *Phyllotreta
atra*, *Ph. undulata*, *Cassida vittata*, *C. palaestina*, *C. parvula*)
პირველად აღინიშნება საკვლევი ტერიტორიისათვის, ხოლო უნა (*Longi-
tarsus melanocephalus*) - საქართველოსათვის.

კობხეის რაიონის სტაკონარეებზე უკავშირდებიან ბოჭობის
ეთნობრივი და რეცხობრივი ტანადილება შემდეგ სუბსეს იძლევა:

1. *Dorcus parallelipedus* L. ამოუშრობელი ტიპური რაიონული
ბიოტოპი, 15.VI.78.- 4 ეტბ.
2. *Aphodius erraticus* L. ამოშრობილი და სასოფლო-სამეურნეო კულ-
ტურებში ათვისებული ტერიტორია, 12.VI.77.- 2 ეტბ. ამოუშრობელი -
ტიპური რაიონული ბუნებრივი ბიოტოპი, 12.V.77.- 11 ეტბ.,
15.VI.78.- 2 ეტბ.
3. *Aphodius luridus* F. ამოშრობილი და სასოფლო-სამეურნეო კულტ-
ურებში ათვისებული ტერიტორია, 9.X.77.- 1 ეტბ., ამოუშრობელი ტი-
პური - რაიონული ბუნებრივი ბიოტოპი, 6.VII.77.- 3 ეტბ.,
4.VI.79.- 2 ეტბ.
4. *Onthophagus taurus* Schrb. ამოშრობილი და სასოფლო-სამეურნეო

- კულტურებში აუთვისებელი ტერიტორია, 9.VI.79.- 3 ეტბ., ამოწრობილი
 ტიპიური რაფაობდული ბუნებრივი ბიოტოპი, 15.VI.78.- 12 ეტბ.,
 2.X.79.- 4 ეტბ.
5. *Pentodon idiota* Herbst. ამოწრობილი რა სასოფლო-სამეურნეო
 კულტურებში აუთვისებელი ტერიტორია, 16.V.77.- 1 ეტბ., 14.V.78.-
 2 ეტბ., ამოწრობილი რა სასოფლო-სამეურნეო კულტურებში რაკვებული
 ნაკვეთი, 24.VII.77.- 2 ეტბ., 12.V.78.- 1 ეტბ.
6. *Blitopertha lineata* F. ამოწრობილი რა სასოფლო-სამეურნეო კულ-
 ტურების აუთვისებელი ტერიტორია, 10.VI.78.- 2 ეტბ., 9.VI.79. -
 4 ეტბ.
7. *Phyllopertha horticola* L. ამოწრობილი რა სასოფლო-სამეურნეო
 კულტურების აუთვისებელი ტერიტორია, 19.V.77.- 3 ეტბ., 10.VI.78.
 4 ეტბ., ამოწრობილი რა სასოფლო-სამეურნეო კულტურებში აუთვისებელი
 ნაკვეთი, 27.VI.78.- 2 ეტბ.
8. *Melolontha pectoralis* Ger. ამოწრობილი რა სასოფლო-სამეურნეო
 კულტურებში აუთვისებელი ტერიტორია, 11.VII.77.- 4 ეტბ., 10.VI.78.
 3 ეტბ., ამოწრობილი რა სასოფლო-სამეურნეო კულტურებში აუთვისებელი
 ნაკვეთი, 9.VI.77.- 6 ეტბ., 12.V.78.- 2 ეტბ., 21.V.79.- 4 ეტბ.
9. *Amphimallon solstitialis setosus* Rtt. ამოწრობილი რა სა-
 სოფლო-სამეურნეო კულტურებში აუთვისებელი ტერიტორია, 12.VI.77.-
 3 ეტბ., 10.VI.78.- 6 ეტბ., 9.VI.79.- 4 ეტბ., ამოწრობილი რა
 სასოფლო-სამეურნეო კულტურებში რაკვებული ნაკვეთი, 27.VI.78. -
 5 ეტბ.
10. *Maladera japonica* Motsch. ამოწრობილი რა სასოფლო-სამეურნეო
 კულტურებში აუთვისებელი ტერიტორია, 16.V.77.- 1 ეტბ., 10.VI.78.
 3 ეტბ., ამოწრობილი რა სასოფლო-სამეურნეო კულტურებში აუთვისებელი
 ნაკვეთი, 9.VI.77.- 3 ეტბ., 14.VII.79.- 6 ეტბ.
11. *Epicometis hirta* Poda ამოწრობილი რა სასოფლო-სამეურნეო კულ-
 ტურებში აუთვისებელი ტერიტორია, 9.VI.79.- 2 ეტბ.

12. *Oxythyrea cinctella* Sch. ამოწრობილი და სასოფლო-სამეურნეო კულტურებში აუთვისებელი ჭერიჭორია, 12.VII.77.- 4 ეტბ., 10.VI.78. - 5 ეტბ., ამოწრობილი და სასოფლო-სამეურნეო კულტურებში აუთვისებელი ნაკვეთი, 27.VII.78.- 6 ეტბ.
13. *Oxythyrea funesta* Poda. ამოწრობილი და სასოფლო-სამეურნეო კულტურებში აუთვისებელი ჭერიჭორია, 12.VI.79.- 6 ეტბ.
14. 9.VI.79.- 8 ეტბ., ამოწრობილი და სასოფლო-სამეურნეო კულტურებში აუთვისებელი ნაკვეთი, 27.VII.78.- 11 ეტბ., 4.VII.79.- 7 ეტბ.
15. *Cetonia aurata* L. ამოწრობილი და სასოფლო-სამეურნეო კულტურებში აუთვისებელი ჭერიჭორია, 14.V.78.- 2 ეტბ., ამოწრობილი და სასოფლო-სამეურნეო კულტურებში აუთვისებელი ნაკვეთი, 27.VII.78.- 3 ეტბ., ამოწრობილი და ტიპიური რაფაობებელი ბუნებრივი ბიოტოპი, 6.VII.77.- 4 ეტბ., 15.VI.78.- 3 ეტბ., 4.VI.79.- 6 ეტბ. გამრავლებული სახეობებიდან 2 ფილოფაგა, 1 - ქსილოფაგა, 7 - რიმოფაგა, ხოლო 4 - ანტოფილი.

ბეჭდვით დასრულებული სხვა წარმომადგენლები საკვლევი სტაციონარებში შეგროვებული ნიმუშებიდან:

1. *Hololooptera plana* Salz. (ოჯახი Histeridae) ამოწრობილი და სასოფლო-სამეურნეო კულტურებში აუთვისებელი ჭერიჭორია, 8.X.77.- 1 ეტბ., ამოწრობილი და სასოფლო-სამეურნეო კულტურებში აუთვისებელი ნაკვეთი, 9.VI.79.- 2 ეტბ., ამოწრობილი და ტიპიური რაფაობებელი ბუნებრივი ბიოტოპი, 15.VI.78.- 4 ეტბ.
2. *Agriotes obscurus* L. (ოჯახი Elateridae) ამოწრობილი, სასოფლო-სამეურნეო კულტურებში აუთვისებელი ჭერიჭორია, 12.VI.77.- 1 ეტბ.
3. *Oedemera* sp. (ოჯახი Oedemeridae) ამოწრობილი და სასოფლო-სამეურნეო კულტურებში აუთვისებელი ჭერიჭორია, 12.VI.77.- 18 ეტბ., 14.V.78.- 8 ეტბ., 7.V.79.- 9 ეტბ., 19.VI.79.- 2 ეტბ., ამოწრობილი და სასოფლო-სამეურნეო კულტურებში აუთვისებელი ნაკვეთი, 9.VI.77.- 10 ეტბ., 27.VI.78.- 1 ეტბ., ტიპიური რაფაობებელი ბუნებრივი ბიოტოპი, 15.VI.78.- 11 ეტბ.

4. *Mordela* sp. (ოჯახი Mordelidae) ამოწრობილი და სასოფლო-სამეურნეო კულტურებში აუთვისებელი ტერიტორია, 12.VI.77.- 17 ეტბ., 9.VI.79.- 1 ეტბ., ამოწრობილი და სასოფლო-სამეურნეო კულტურებში ათვისებელი ნაკვეთი, 9.VI.77.- 1 ეტბ., 27.VI.77.- 1 ეტბ., ტიპური დაფარბებული ბიოტოპი, 15.VI.78.- 4 ეტბ.
5. *Lagria* sp. (ოჯახი Lagridae) ამოწრობილი და სასოფლო-სამეურნეო კულტურებში აუთვისებელი ტერიტორია, 14.V.77.-1 ეტბ., ამოწრობილი და სასოფლო-სამეურნეო კულტურებში ათვისებელი ნაკვეთი, 12.V.78.- 3 ეტბ.
6. *Lagria hirta* L. ამოწრობილი და სასოფლო-სამეურნეო კულტურებში აუთვისებელი ტერიტორია, 12.VI.77.- 3 ეტბ.
7. *Agapanthia kirby* Gyll. (ოჯახი Cerambycidae) ამოწრობილი და სასოფლო-სამეურნეო კულტურებში აუთვისებელი ტერიტორია, 12.VI.77.- 2 ეტბ.
8. *Agapanthia villosoviridae* Deg. ამოწრობილი და სასოფლო-სამეურნეო კულტურებში აუთვისებელი ტერიტორია, 12.VI.77.- 2 ეტბ., ამოწრობილი და სასოფლო-სამეურნეო კულტურებში ათვისებელი ნაკვეთი, 9.VI.77.- 2 ეტბ.
9. *Euspermophagus* sp. (ოჯახი Bruchidae) ამოწრობილი და სასოფლო-სამეურნეო კულტურებში აუთვისებელი ტერიტორია, 12.VI.77.- 9 ეტბ., ამოწრობილი და სასოფლო-სამეურნეო კულტურებში ათვისებელი ნაკვეთი - 1 ეტბ.

Tenebrionidae -ს რიგისა და საკვლევი სტატიონარებზე აღრიცხვა 3 სახეობა:

1. *Optrum sabulosum* L. ამოწრობილი და სასოფლო-სამეურნეო კულტურებში ათვისებელი ტერიტორია, 12.VI.77.- 5 ეტბ., 14.V.79.- 2 ეტბ., ამოწრობილი და სასოფლო-სამეურნეო კულტურებში ათვისებელი ნაკვეთი, 9.VI.77.- 4 ეტბ., 12.V.78.- 1 ეტბ., ტიპური დაფარბებული ბუნებრივი ბიოტოპი, 6.VI.77.- 2 ეტბ., 10.V.78.- 3 ეტბ.
2. *Tenebrio obscurus* L. ამოწრობილი და სასოფლო-სამეურნეო კულტურ-

რეზიხ აუთისებელი ტერიტორია, 12.VI.77.- 1 ეტბ., 9.VII.76.-
3 ეტბ., ამონორობილი და სასოფლო-სამეურნეო კულტურებში აფეთსებელი
ნაკვეთი, 14.V.77.- 2 ეტბ., 21.V.79.- 1 ეტბ.

3. *Uloma culinaris* L. ამონორობილი და სასოფლო-სამეურნეო კულტურებში აუთისებელი ტერიტორია, 12.VI.77.- 1 ეტბ., ამონორობილი და სასოფლო-სამეურნეო კულტურებში აფეთსებელი ნაკვეთი, 9.VI.77.- 1 ეტბ., ტიპიური რაფაობებელი ბუნებრივი ბიოტოპი, 6.VI.76.- 1 ეტბ.

კუჭკარიებიდან გამოვლინებულია შებენი სახეობები:

1. *Planeropterus falcata* P. (ოჯახი Scaphuridae) ამონორობილი და სასოფლო-სამეურნეო კულტურებში აუთისებელი ტერიტორია, 14.VI.78.- 7 ეტბ., 9.VI.79.- 22 ეტბ., 3.V.79.- 9 ეტბ. ამონორობილი და სასოფლო-სამეურნეო კულტურებში აფეთსებელი ნაკვეთი, 5.X.76.- 6 ეტბ., ტიპიური რაფაობებელი ბუნებრივი ბიოტოპი, 12.V.77.- 15 ეტბ.
2. *Conocephalus discolor* Thnb. (ოჯახი Conocephalidae) ამონორობილი და სასოფლო-სამეურნეო კულტურებში აუთისებელი ტერიტორია, 10.VI.76. 7 ეტბ., 9.VI.79.- 22 ეტბ., 3.X.79.- 7 ეტბ.
3. *Homorocoryphus nitu dulus* Scop. ამონორობილი და სასოფლო-სამეურნეო კულტურებში აუთისებელი ტერიტორია, 10.VI.78.- 6 ეტბ., 9.VII.76.- 3 ეტბ.

კარიებიდან საკრევე სტაფილინარებზე გამოვლინებულია ბუნებრივი სახეობები:

1. *Oecantus pellucens* Scop. (ოჯახი Oecantidae) ტიპიური რაფაობებელი ბუნებრივი ბიოტოპი, 6.X.76.- 9 ეტბ., ამონორობილი და სასოფლო-სამეურნეო კულტურებში აფეთსებელი ნაკვეთი, 3.X.79.- 2 ეტბ.
2. *Acrida bicolor* Thunb. (ოჯახი Acridae) ამონორობილი და სასოფლო-სამეურნეო კულტურებში აფეთსებელი ნაკვეთი, 9.VI.79.- 11 ეტბ., ტიპიური რაფაობებელი ბუნებრივი ბიოტოპი, 3.X.79.- 2 ეტბ.
3. *Chorthippus biguttulus* L. ამონორობილი და სასოფლო-სამეურნეო კულტურებში აუთისებელი ტერიტორია 12.VI.77.- 12 ეტბ., 9.VII.79.

16 ეტბ., 3.X.79.- 3 ეტბ., ამოწრობილი და სასოფლო-სამეურნეო კულტურებში აუთესებელი ტერიტორია, 9.VI.77.- 7 ეტბ., 3.X.79.- 6 ეტბ., ტიპიური დაჭარბებული ბუნებრივი ბიოტოპი, 6.VIII.77.- 21 ეტბ., 4.X.79.- 6 ეტბ.:

4. *Chorthippus mollis* oh. ამოწრობილი და სასოფლო-სამეურნეო კულტურებში აუთესებელი ტერიტორია, 3.X.79.- 6 ეტბ.:
5. *Parapleurus alliaceus* Germ. ამოწრობილი და სასოფლო-სამეურნეო კულტურებში აუთესებელი ტერიტორია, 9.VI.77.- 4 ეტბ., ტიპიური დაჭარბებული ბუნებრივი ბიოტოპი, 6.VI.77.- 136 ეტბ., 12.X.77.- 69 ეტბ.
6. *Tetrix nuteus* Hag. ამოწრობილი და სასოფლო-სამეურნეო კულტურებში აუთესებელი ტერიტორია, 12.VII.77.- 2 ეტბ., 9.VI.79.- 1 ეტბ., ამოწრობილი და სასოფლო-სამეურნეო კულტურებში აუთესებელი ტერიტორია, 12.V.76.- 2 ეტბ.

სიფრინველთა რიგის რიგობანი (Hymenoptera) საკვლევი სტაციონარებზე გამოვიღებთ შემდეგი სახეობები:

1. *Apis mellifera* L. (ოჯახი Apidae) ამოწრობილი და სასოფლო-სამეურნეო კულტურების აუთესებელი ტერიტორია, 16.V.77.- 3 ეტბ., 12.VI.77.- 1 ეტბ., 9.X.77.- 9 ეტბ., 14.V.78.- 3 ეტბ., 7.V.79.- 48 ეტბ., 4.X.79.- 1 ეტბ. ამოწრობილი და სასოფლო-სამეურნეო კულტურებში აუთესებელი ნაკვეთი, 27.VI.78.- 2 ეტბ., 12.V.76.- 5 ეტბ., ტიპიური დაჭარბებული ბუნებრივი ბიოტოპი, 6.VI.77.- 47 ეტბ., 9.V.79.- 3 ეტბ.
2. *Bombus hortorum* L. ამოწრობილი და სასოფლო-სამეურნეო კულტურებში აუთესებელი ტერიტორია, 12.VI.77.- 1 ეტბ.
3. *Murmelia sancta* L. (ოჯახი Formicidae) ამოწრობილი და სასოფლო-სამეურნეო კულტურებში აუთესებელი ტერიტორია 12.VII.77.- 1 ეტბ., 14.V.76.- 1 ეტბ., 9.VI.79.- 6 ეტბ.
4. *Tetromorimus caespitum* L. ამოწრობილი და სასოფლო-სამეურნეო

5. *Sideridis* sp. (ოჯახი Noctuidae) ამოწრობილი და სასოფლო-სამეურნეო კულტურებში აუჯინსებელი ჭერიჭორია, 12.VI.77.- 3 ეგბ.
ფიფინობილისებრნი (Cicadina) მწერებიდან საკვავ სტატიონარ-რებზე რეგისტრირებულია შემდეგი სახეობები:

1. *Lepironia coleoptrata* L. ხობი, ამოწრობილი და სასოფლო-სამეურნეო კულტურებში დაკავებული ნაკვეთი, 21.V.77.- 3 ეგბ., ხობი, კოლხეთის საბჭოთა მეურნეობა, ამოწრობილი და წინვითანი მცენარეობის სანერგე, 23.VI.77.- 12 ეგბ. ბუტრიძის რ-ნი, ცაიში, ამოწრობილი სათიბ-საძარცული, 24.VI.77.- 15 ეგბ., ღორსის საბჭოთა მეურნეობა, ამოწრობილი და სასოფლო-სამეურნეო კულტურებში დაკავებული ნაკვეთი, 21.VII.77.-17 ეგბ., ხობი, კოლხეთის საბჭოთა მეურნეობა, ამოწრობილი და სასოფლო-სამეურნეო კულტურებში აუჯინსებელი ჭერიჭორია, 23.X.77.- 58 ეგბ., ანაკლია, ამოწრობილი და ხეობიდან კულტურებში დაკავებული ნაკვეთი, 19.VI.77.- 28 ეგბ. ანაკლია, ამოწრობილი და შირისს ნაქსარით დაკავებული ჭერიჭორია, 19.VI.77.- 6 ეგბ., ყვრივი, გიპიური ვაობის ბუნებრივი ბიოტოპი, 19.VII.77.- 1 ეგბ.

2. *Cicadella viridis* L. ღორსის საბჭოთა მეურნეობა, ამოწრობილი და სასოფლო-სამეურნეო კულტურებში აუჯინსებელი ჭერიჭორია, 21.VI.77. 12 ეგბ. ცაიში, ამოწრობილი სათიბ-საძარცული, 24.VI.77.- 4 ეგბ., კოლხეთის საბჭოთა მეურნეობა, ამოწრობილი და წინვითანი მცენარეობა დაკავებული სანერგე, 23.VI.77.- 9 ეგბ., ხობი, კოლხეთის საბჭოთა მეურნეობა, 8 წლის ამოწრობილი და სასოფლო-სამეურნეო კულტურებში აუჯინსებელი ნაკვეთი - 92 ეგბ. ანაკლია, ამოწრობილი და აღის ხის ნარგავებში დაკავებული ნაკვეთი, 19.VI.77.- 24 ეგბ.

3. *Phyllaenus spumarius* L. ხობი, კოლხეთის საბჭოთა მეურნეობა, ამოწრობილი და წინვითანი მცენარეობა ნაკვეთებში დაკავებული ნაკვეთი, 23.VI.77.- 17 ეგბ. ცაიში, ამოწრობილი სათიბ-საძარცული, 24.VI.77. 12 ეგბ.

4. *Hyalesthes obsoletus* Lign. ხობი, კობეხის საბჭოთა მუერნე-
ობა, ამოწრობილი და ნიწვიან მიწნარეო ნარტავებოთ დკკვებული ნა-
კვეოი, 23.VI.77.- 4 ებბ., ხობი, 3 ნიის ანწრობილი და სასოფი-
სამიურნეო კულიტრებოთ აუთესებული ნაკვეოი, 17.V.77.- 13 ებბ.
5. *Cercopis intermedia* Kbm. ციბი, ამოწრობილი საოობ-სავარტული,
24.VI.77.- 12 ებბ., ხობი, კობეხის საბჭოთა მუერნეობა, ამო-
წრალი და ნიწვიან მიწნარეო ნარტავებოთ დკკვებული ნაკვეოი,
23.VI.77.- 4 ებბ., ანაკლია, ამოწრობილი და აღვის ხის ნარტავ-
ბოთ დკკვებული ტრინტორია - 11 ებბ.
6. *Centrotus cornutus* L. თონის საბჭოთა მუერნეობა, ამოწრობილი
და სასოფი-სამიურნეო კულიტრებოთ დკკვებული ტრინტორია, 21.VI.77.
- 10 ებბ.
7. *Eupelix cuspidata* F. ანაკლია, ამოწრობილი და სასოფი-სამიურ-
ნეო კულიტრებოთ აუთესებული ნაკვეოი - 4 ებბ.
8. *Aphrodes bicinctus* Bohrk. ანაკლია, ამოწრობილი და აღვის ხის
ნარტავებოთ დკკვებული ნაკვეოი, 19.VI.77.- 3 ებბ. ბუტოლი,
ამოწრობილი ნაკვეოი, საოობ-სავარტული, 24.VI.77.- 10 ებბ.
9. *Hyalestes obsoletus* Sign. თონის საბჭოთა მუერნეობა, ამოწრო-
ბილი და სასოფი-სამიურნეო კულიტრებოთ აუთესებული ტრინტორია,
14.VII.78.- 11 ებბ.
10. *Aphrodes bicinctus* Bohrk. თონის საბჭოთა მუერნეობა, ამოწრო-
ბილი და სასოფი-სამიურნეო კულიტრებოთ აუთესებული ტრინტორია.
14.VII.78.- 11 ებბ.

ქვემოთ მოტყვავს მწრთა ჰტეფბი, რბილები რაოტენბბრიაფ არ
აღიოცხვლან, კრძოპ: ნახურნარბუმიწორობანი მწრებობან საკკლეე სტა-
ციონარებბე ტამოკლინებულია მიწბტეი სახეობებო: *Mesocercus magrina-*
tus L., *Podops gemellata* Horv., *Eusarcocoris aeneus* Scop. *E.inno-*
centus H.S., *Peribolus vernalis* Wolff., *Rhapalus maculatus* F.,
Brachycarenum tigrinus Schill., *Kyzius graminicola* Kol., *Scolo-*

6. კობეხის რაბიობის ტიპიური...

postethus affinis Schill., *Pygopampis bidentata* G., *Pirates hybridus* Scop., *Triphleps minuta* L., *Adelphocoris ticenensis* M., *A. lineolatus* G., *Poeciloscytus unifasciatus* F., *Stenodema calcaratum* F., *Trigonotylus ruficornis* Geofr., *Sigara striata* L.

გამოვლინებული სახეობებიდან რომინანტებია: *Adelphocoris tricenensis* და *Stenodema calcaratum*.

ბოჟაღა ხოჭოებიდან საკვლეუ სტაჟონირებდჲ რეჟისჟირებუღია: *Oodes helopioides* F., *Dripta dentata* Rossi., *Carabus granulatus paralelus* F., *Demetrias imperialis ruficeps* G., *Odiacanta melanura* L., *Stenolophus teutonius* Schr., *S. mirtus* Erbst., *Platiasma aterrimum* Erbst., *P. minus* Gyll., *P. vernale* Panz., *Agonum lugens* Dugt., *A. viduum* P., *Anisodactylus binotatus* F., *Europhilus fuliginosus* Panz., *Acupalpus meridianus* L.

სტაჟონირებობს ოქახიბიდან კოღბუთის რაბღობდჲ არსანიშნუღია: *Paederus riparius* L., *P. fuscipes* Curt., *Homocotarsus chaudiiri* Hoch, *Phylonthus quisquiliartus* Gyll., *Ph. famarius* Grav., *Ph. nigrita* Grav., *Acolobius cinarescens* Grav., *Cryptobium frastioerne* Payk., *Lathrobium brunripes* F., *L. scutellare* Nord., *Trogophloeus rivulalis* Motsch., *Scopaeus laevigatum* Gyll., *Oxytelus pumilus* Er.

ორჯოთიანებობიდან სისბღმინოვი კოღოებობს გარღ რეჟისჟირებუღია: *Limna unguicornis* R.D., *Paroxyna abainthii* Fabr., *Sepedon sphaeus* Fabr., *Tetanocera ferruginea* Fall., *Pharhina punctata* F., *P. coryleti* Scop., *Chlorops triangularis* Keck., *Elachiptera cornuta* fall., *Millesia crabroniformis* L., *Eriotalis pertinax* Scop., *Neoascra floralis* Meig. რა სბვ. არღნიშნუღი სახეობებობი ზევეღებობი-
ჯოა კოღბუთის რაბღობობსაჟთის რა ისინი ბოღი ზაოღენობობი გუბეღებობიან
ყვეღბან, მატრამი ჟანსაკუჟოებობი მასობრღიჯაღ არიან ნარჩობღენიღი ბუ-
ნეღბრღი-ჯაოობიან ჟევეღებობი.

რომელიც იერის მიმცემია მარამხვანე ბუჩქები: მქერი, წყატი, ბაძგი, ძმურხლი და სხვ. ფოთლიმცემიდან იერი, მოყტი, ხხილი, კოლხური ჯინ-ჯოლი, უცვათელი, შვინძანწლა, ბოძარტი, კუნელი და სხვ. (ნ. კუცხიანი "საქარხველის მცენარეული საფარი"). სწორედ მემოქმსუნეზული მცენარეებზე სახილვებთან მხვრების ისეგი გენძოფილური ფოქმები და საკმაოდაც დიდი რაოდენობით, რომილები ნაირფაშილები არიან და ამთანებზე ისეგი ხეხილვან კურჭურებს, რეგროიდა ვაძილი, მსხალი, ბალი, ალუბალი, ხხილი და სხვ.

აქვე ფარფოდა წარმოგენილი ტყისპირა მდოლეები, რომილებთანაც მრავალი სახეობის მხვრია ბიოლოგიურად დაკავშირებული ნათი უნარავლესობა საკვები ბალახებთან და სხვადასხვა ბოსტან-ბოჭის კურჭურების მავნებლებია. ზი ეს სახეობებია სწორედ ისინი, რომილები თავს იყრან ჯერ ამოქობილი და სასოფლო-სამეურნეო კურჭურებით აუთისებზე ნაკვეთებზე, სპადაც რეგროი ალენიძენავით ნაირგვარი მემოფილური საკველა ბალახვანი საფარი ვითარება და მემდებ კი ტადათან კურჭურული აჭოობილტოებში და ებმებთან მესაბამის კურჭურული მცენარეული ფორმაციათა კავშირში.

მასასადაზე, კოლხთის დაბლობი ბუნის აჭოობილტოებში ამი ლე იმი სასოფლო-სამეურნეო კურჭურებზე მავნე ენტომოფაუნის ფორმების წყაროს ანავე ბონის ბუნებრივი ბიოლოგიის ენტომოფაუნა კი არ წარწოაგენს, არამედ იგი ნომინარეობს მთისწინების ბონის ბუნებრივი ბიოლოგიები ტანვითარებულ მცენარეული ფორმაციაებთან დაკავშირებული ენტომოფაუნის.

1. Кобахидзе Д.И., 1940. Жесткокрылые пониженной части Колхидской низменности. Бюллетень Гос. музея Грузии, т. А.
2. Кобахидзе Д.И. 1943. Анализ наземных биоценозов Центральной части Колхидской низменности. Труды Зоологического института АН СССР, т. V.
3. კობახიძე დ. ი. 1950. ზღვისპირური და ჩრდილო-აღმოსავლური რაიონების მცენარეულობა და მანძილბინები ნაწილობრივად დაზარალებული სუბპარკების სხვადასხვა რაიონული მნიშვნის ბალახბინებში. კუჭკინის საბჭ. მდ. საბ. კვლევითი ინსტიტუტის ბრძანება, ტ. VIII.
4. კუჭკინი ბ. 1959. სუბპარკების მცენარეული საფარი. მბრძანება.
5. Schneider O., Leder H. 1876. Beiträge zur Kenntnis der kaukasischen Käfer fauna. Verh. Natur. ver. Bünden.
6. Радде Г.И. 1899. Коллекция Кавказского музея. т. I, Тифлис.
7. Сумаков Г.Г. 1909. Заметки о *Donacia gracilicornis* Jacob. (Col., Chrys.). Известия Кавказского музея, т. IV, в. IV.
8. Завцев Ф.А. 1912. К энтомофауне Абхазии. Русск. энтом. обозрение, XII, № 2.
9. Завцев Ф.А. 1929. К распространению на Кавказе видов грибы. Бюлл. Музея Грузии. V. I.
10. Завцев Ф.А. 1953. Водные жесткокрылые в фауне Грузии. Труды Ин-та зоологии АН СССР, т. XI.
11. Богданов-Каткова Н.Н. 1933. Вредители и болезни бабатов. Москва-Ленинград.
12. Хеладзе В.С. 1964. Листоход на лилии. Защита растений от вредителей и болезней, № 12.
13. Оглоблин Д.Н. 1936. Фауна СССР. Москва-Ленинград.
14. Мамияшвили Т.И. 1941. К энтомофауне туягового дерева. Тр. Зоологического сектора, т. III

15. Вашадзе В.Н.1942.Новый вредитель фундука ольховый листоед и меры борьбы.Сухуми.
16. Вашадзе В.Н.1955.Обзор вредной фауны древесных,кустарниковых и цветочных декоративных насаждений Черноморского побережья Западной Грузии.
17. Вашадзе В.Н.1962.Вредители декоративных насаждений Черноморского побережья Западной Грузии (Абхазия) и меры борьбы с ними.Тбилиси.
18. Вашадзе В.Н.1968.Вредители цветочных и оранжерейных растений Абхазии и меры борьбы с ними.Тбилиси.
19. ვაშაძე ვ. 1946. მასალები უმბოლესი მავნე უბოლოყუნის მუსიკისათვის საჯაროებრთი. მბ.სახ.უნივერსიტეტის მრ.გ.XXI X.
20. მუხრანა ვ. 1951. საჯაროებრთი გაუგებრებრთი Galerucinae საჯ.სსრ მუცხ.აკადემიის მთროგონის ინსტიტუტის მრ.გ.X.
21. კარაძე რ., ლუაზიანი ბ., შავკაიანი რ. 1954. ურუტე მარ-ტრუტის მავნებრთის მუსიკისა და მათ საინფორმაციო ბრძოლის რინისობრთი უმბოლესი რაბრთებრთის მუცხებრთი. საჯ.სსრ მუცხ-რთა რაგონის ინსტიტუტის მრთებრთი გ.X.
22. Милляновский Е.С.1955. Приспособляемость местных видов насекомых к интродуцируемым субтропическим растениям в условиях влажных субтропиков Черноморского побережья.Зоологический журнал т.XXIV, вып.1.
23. Харавишвили К.В.1955.Результаты изучения вредной энтомофауны защитных лесных полос Восточной части Колхидской низменности. Автореферат дисс.работы представленной на соискание ученой степени кандидата с.-х.наук.Тбилиси.
24. Харавишвили К.В.1957.Главнейшие вредные насекомые защитных лесных насаждений Колхидской низменности (ГССР).Зоологич.кур-нал т.36, вып.5.

1879-1889] ნაშრომებს. ჩვენი საკვლევი ჭრისგორისსახეის მას მთკვავს საჭრძნობი წაოფნობა მოღუსკების საბუობდბისა.

ნალაკოლოტური მასალიის მუტრუვებბის და დაყვის საუბეში საჭრძნობი ნვილიი მუიჭანა 1864 ნელს ზბილისში დაარსებუბლია კავკასიის მუტრუბმა, სადაც მუტრუბური კვლევას უნეოდა წაბე. მისი რედაუციით ტამოუვეყნდა კავკასიის მუტრუბში არსებუბლი მოღუსკება საბუობრბი ბედაყნილობის სია, სადაც კოლბუთის დაბლობისსახეის ნოყვანილია წამებუნბე საბუობა.

1919 ნელს ტამოუვეყნდა თ.წობტნის კავკასიის ნიჭარბანი მოღუსკე-ბის კატალოტი, სადაც საკვლევი ჭრისგორისსახეის საჭრძნობი საბუობდბია რეგბსტრირბული.

უნიჭარბ მოღუსკებბის მუბნავლას ბიბი ბუბნი დასბო სიბრბობა. მის ნაშრომებში [Simroth, 1901, 1912] საჭარბეველსახეის მიბიბებუბლია 40-ბბე საბუობბის უნიჭარბ ნოღუსკი.

ფაუნისტური ხასიბათის ნაშრომებბიბან არსანიბნავთა, ატრუბუბ მუბ-კოტნიკუთის [1913], ბიბბტობბის [1912-1914], კესეს [Hesse, 1914, 1931] ნაშრომებბი. უჭრო უახლოეს ნაშრომებბიბან დას.საჭარბეველს და, კუბობ, კოლბუთის დაბლობის ნალაკოფაუნას უბბა ტ.კოკოტაბილის [1941, 1956, 1958], ა.რბბელიის [1966] ნაშრომებბი.

XIX საუკუნის ბოლობან, აბრე დაწებუბლი მოღუსკებბის ფაუნისტური მუბნავლასბან ურბობ, ბიბი ყურაბბებბა უბბობა მოღუსკებბის ბოობტრბა-ფიური მუბნავლასბა. ამ ბბრბი ყურაბბებბას იბსახბუბბს კობბეტიის [1898] და რეტოესკის [1890] ნაშრომებბი მიბლენბილი ნიჭარბანი მოღუსკებბის ბო-ობტრბაფიური ტარბუბებბისბანი; ამბბე საკიბბს ბბოლოპ უნიჭარბ მოღუს-კებბის მიბბარბ ნიბბლენა სიბრბობის [1901] ნაშრობი. ბიბ ყურაბბებბას იბყრბბს ამ მიბმარბებბე ბიბარბუბს [1958, 1962] ნაშრომებბი, სადაც სა-ჭარბეველსსახეის ბრბაბი ახბლი ბოობტრბაფიური ბონბაყმებბია ბოტანიბი.

მიბბონბარე საუკუნის 50-ბან ნეებში აბბიბანის აუტიურ პრბუტიკული საუბიბბობბსბან დაკაუბირბებბე ნარბიბბეა მოღუსკებბის მუბნავლის ახბლი კოლოტური-ბოობტრბაფიური მიბმარბეუბბა, რბნელიც სასოფლო-სამეურბეუბი ბი-

მხოვნიღებათა საფუძველზე შეიქმნა [კოკჩაშვილი, 1941; ჯავდიძე, 1952]

მთელი წარაკოლონიური რიტორატივის დონზე განსაკუთრებით ხაზგას-
მუილია რიხარქვისა და რიხარქვის 1952 საბჭოთა კავშირის ხმელეთის
მრუსკებინს და ჟაბინის 1952 მტენარი წყლის მრუსკებინს სარკვევი,
სადაც უბეღებო აჭრევე ყურაპასაღებ ცნობებს საქარხველოს და კუძოპ,
კოლხეთის დაბლობის მარაკოფაუნტიდანაც.

69000 მრუსკადი. 1. *Melanopsis praerosa mingrelia* BR. ეს
სახეობა ფართოდაა გავრცელებული კოლხეთის დაბლობის ანთუშრობ, ტიპიურ
დაჭარებულ ტერიტორიაზე. ყურევის მიდამოებში არსებულ წყარგამტარ არ-
ხებში, ნელა განიხარე წყლებში, გუბურებში გუბეგებოპ რიხ რაოგენო-
ბო ადრე განაფხულიდან გვიან შემოგოგომამდე. მრგურე აგვიღებში მისი
რაოგენობა 1 მ² ურეიდა 25-30 უარს. უგანება მღამიან ტუნტს.

2. *Theodoxus fluviatilis* L. არე მუ ისე ხშირი სახეობაა კოლ-
ხეთის დაბლობზე. ნეგნილიაპ გავრცელებულია კოლხეთის ამოუშრობ ვაობიან
აგვიღებში. გუბეგებოპ მიგნილიაპ ივინის-აგვისტოს ხვეებში. ბინაპრობს
მღამში, ქვებინს ქვეშ მატოე მიკურლი.

3. *Theodoxus pallasii* Lindh. საკვევე ტერიტორიაზე გავრცე-
ბულია ამოუშრობ, ტიპიურ დაჭარებულ ბიოტოპებში ყურევის მიდამოებში .
გუბეგება წინა სახეობასთან ურეაპ. ბინაპრობს წყარმეგენარეებოე დაფარულ
ქვეებზე.

4. *Viviparus viviparus* (L.) - რიხ ბონის მონისგარისებურაპ
დახვეული მრუსკია. საკვევე ტერიტორიაზე ფართოდაა გავრცელებული, ნეგ-
ნილიაპ ამოუშრობი, ვაობებოე დაკავებულ ტერიტორიაზე. გუბეგებოპა ადრე
განაფხულიდან გვიან შემოგოგომამდე. ბინაპრობს მღამიან ტუნტში.

5. *Physella acuta* (Dr.) - საკმაოპ ფართოდაა გავრცელებული
კოლხეთის დაბლობის, რაგორე დაჭარებულ აგვიღებში, ისე განიხარე
წყლებში, რაგორე მისი დასახლებობის სიმყინარევე 1 მ²-ზე 25-30 უარ ეგ.
ურეიდა. ბინაპრობს ნეგნილიაპ ქვეებზე მატოე მიკურლი.

6. *Sphaerium carneum* L. - ძალიე ცურიე ბონის რსაგეგულიანი

მოლუსკია. საკვლევი ჭურჭლოვანი ანუ ანთროპოფილი. მუცელია კოლუმბის
გამომდინარე ნეფრობი და ქვალოვანი ტრინტიტი ბინარობს.

7. *Anodonta cygnea* Dro. - ციცი ბინის პანტიონი 10-15 სმ
ბინის რსაგეოვანი მოლუსკია. კოლუმბის პანტიონი მუცელია ანთროპო-
ფილი და მორევი ბინარობს ნეფრობი, ანთროპო ფილია მუცელია ანთრო-
ფილი. ბინარობს ბინარობს ტრინტიტი, რსაგეოვანი რსაგეოვანი გამომდინარე
კონსტრუქციის ფენიხ ემარება. საკვლევი ჭურჭლოვანი ანთროპოფილი და
მანუფილიანი ანთროპოფილი.

ბინარობს მოლუსკია. 8. *Garyebium treditatum* (Müll.) - ეს
მუცელია მოლუსკი საკვლევილი, და კონსტრუქციის, კოლუმბის პანტიონი, მუც-
ელია ანთროპოფილი ემარების ფენიხი, მანთრამ საკვლევი ჭურჭ-
ლოვანი მუცელია გამომდინარე მუცელიანი სახეობა იკავებს მხოლოდ ამი-
ლიკობს ჭურჭლოვანი ანთროპოფილი ანთროფილი. ანთროფილი ანთროფილი
ანთროფილი ანთროფილი სახეობა. საკვლევილი იკავებს მხოლოდ ანთრო-
ფილიანი.

9. *Succinea oblonga* (Drap.) - საკვლევილი სახე-
ობა. საკვლევი ჭურჭლოვანი ანთროპოფილი, ანთროფილი, ანთროფილი,
ეს ფენიხი და სასოფლი-სამედიკინო კონსტრუქციის პანტიონი ფენიხი.

10. *Gionella lubrlea* (Müll.) - ქვალო-მუცელიანი სახეობა.
ბინარობს სახეობასთან ურთი ანთროფილი ანთროფილი საკვლევი ჭურ-
ჭლოვანი.

11. *Vartigo pygmaea* (Drap.) - ანთროფილი სახეობა
კოლუმბის პანტიონი. ანთროფილი მუცელია ამილიანი და სხვადასხვა
სასოფლი-სამედიკინო კონსტრუქციის პანტიონი.

12. *Truncatellina strobeli* (Gud.) - მანთრამ საკვლევილი
სახეობა. ანთროფილი ანთროფილი საკვლევი ჭურჭლოვანი ფენიხ ბინარობს.
ბინარობს რსაგეოვანი ფენიხი, ეს მანთრამ ანთროფილი: ქვალოვანი, რსაგეო-
ფილი, მანთრამ მუცელიანი მანთრამ ბინის და სხვა.

13. *Tr. cylindrica* (Fer.) - ანთროფილი ბინარობს სახეობასთან ურთი.

სახეობრივად იჩვენებს მსგავს ატრიბუტს.

14. *Pupilla triplecta* (Stud.) - ბუბაქობი წინა სახეობებთან ნაკლებად გავრცელებულია. მეტწილად უჭირბა ჭენიან ატრიბუტს, ლევისა ზოგჯერ სახიბ გუბებებდა საკვლევი ჭრინჭრინის უსურფილურ ატრიბუტში.

15. *Cercaria dolioleum* (Brug.) - საკვლევი ჭრინჭრინადე ეს სახეობა გუბებება მხოლოდ ამოუშრობი, ტიპიურ დაყობებებე ბიოტოპში, მაგ. ყუილეზან იტი გუბებებობა მხოლოდ მეტოფილურ ატრიბუტში.

16. *Vallonia costata* (Mill.) - საკმაოდ ჭარბობა გავრცელებული საკვლევი ჭრინჭრინადე. გუბებება ზოგჯერ უფრო ბიოტოპში. ბინაპრობს რიგორე ჭენიან, ისე მწკარ ატრიბუტში.

17. *Clondrula tridens* (Mouss.) - გუბებება საკვლევი ჭრინჭრინის მხოლოდ უსურფილურ ატრიბუტში. საკმაოდ რაოდენობითა გავრცელებული რიგორე ამომწკარ და ასაფრისებებე, ისე ამომწკარ და აუფრისებებე სასოფრო-სამეურნევი კუილურებობი დაკავებებე ჭარბობებებე.

18. *Ena obscura* (Mill.) - აღნიშნული სახეობა ტანსებებებობი სხვა ხმელები მხოლსკებობისაგან წინადაწი წობინაებე სახეობა, უბიჭობი იტი საკვლევი ჭრინჭრინადე გუბებება მხოლოდ ამომწკარ, აუფრისებებე ატრიბუტში, ისიე მცირე რაოდენობით.

19. *Eusomulus fulvus* (Mill.) - ჭარბობ გავრცელებული სახეობა კოლხების დაბლობებე. გუბებება ყუილა ბიოტოპში. სახეობრივად იჩვენებს ყუილგვარ ატრიბუტს, სადაე კი რბანე ჭენია.

20. *Oxyphilus mingrelicus* (Mouss.) - საკმაოდ ხშირი სახეობა, გუბებება მეტწილად ამომწკარ, აუფრისებებე ხობი და ამოუშრობი, ტიპიურ დაყობებებე ყუილევი ჭრინჭრინის ჭარბებში. ბინაპრობს რიგობა ხეობის ფრეზობებში, მცენარებებე ნარჩებებს მორის, უფრეობებში და სხე.

21. *Idmax flavus* (L.) - ეს უნიჭარი მხოლსკი კოლხების დაბლობებე, კარბობ კი საკვლევი ჭრინჭრინადე, ურე-ურეი ყუილადე უჭრე და-

ჯერადი სახეობაა. მას ბუნებრივ საკვლევთ ჭრიჭორიის ყველა ბიო-
ტოპში. საცხოვრებლად იყენებს ყოველგვარ თავშესაფარს.

22. *Deroceras melanocephalus* (Koch) - ეს სახეობა უნიჭარო
მილუსკის მსგავსად წინა სახეობისა ჭარბობაა გაჯერებული კოლხეთის
პარკებში. საცხოვრებლად ირჩევს იგივე ადგილებს.

23. *Circassina circassina* (Mouss) - საკმაოდ გაჯერებული
სახეობაა კოლხეთის პარკებში, გვხვდება საკვლევთ ჭრიჭორიის ყველა ბი-
ოტოპში. საცხოვრებლად იყენებს ყოველგვარ თავშესაფარს.

24. *Xeroseta derbentina* (Kryn.) - საჭარბელო ხმელეთის
მილუსკებს შორის ყველაზე ჭარბად გაჯერებული და მასობრივ სახე-
ობაა. ასევეა საკვლევთ ჭრიჭორიანზე, აქ იგი გაჯერებულია მუხრანის
ამომხრად, აუფრთხილი ჭრიჭორიის უსურფილურ ადგილებში.

25. *Fruticocampilaea narzanensis* (Kryn.) - ძალიან გაჯერ-
ებულია კოლხეთის პარკებში, გვხვდება საკვლევთ ჭრიჭორიის ყველა ბი-
ოტოპში. საცხოვრებლად ირჩევს ყოველგვარ ადგილებს. იშვიათად გვხვდება
კულტურულ მიწებზე.

26. *Buomphalia ravergieri* (Fer.) - ურთ-ურთ ჭარბად გაჯერ-
ებული სახეობაა საჭარბელოში. ასევეა საკვლევთ ჭრიჭორიანზე, გვხვდება
წინა სახეობისთან ერთად.

27. *Buomphalia selecta* (Kl.) - საკმაოდ ხშირი სახეობაა სა-
კვლევთ ჭრიჭორიანზე. გვხვდება მუხრანის ამომხრად, აუფრთხილი და სა-
სიგრი-სამეურნეო კულტურებში დაკავებულ ჭარბობებში.

28. *Caucasotachea atrolabiata* (Kryn.) - საკვლევთ ჭრიჭორი-
ანზე ეს სახეობა გვხვდება მხოლოდ ამომხრად აუფრთხილი ნაკვეთებში;
მხოლოდ სახიზ გვხვდება და დაკავებული ადგილების ახლომდებარე
ჭარბობებში.

29. *Helix lucorum* Kryn. - საჭარბელოში ჭარბად გაჯერებული
სახეობაა. ასევე ჭარბობაა გაჯერებული კოლხეთის პარკებში, სადაც
გვხვდება მუხრანის ამომხრად და აუფრთხილი ჭარბობებში.

რაც იმით აიხსნება, რომ ჭვინანობა ამ ადგილებში საკმაოდ მარადია, მრავალკუბი რეგრეს ცნობილია, მეტოფილური ფორმები არიან და კლბუთის დაბლობს ეს ადგილები ნახ არსებობისათვის ხელსაყრელ პირობებს უქმნიან. აქ გვხვდება შემდეგი სახეობები ნეცის ფორმებთან: *Melanopsis praerosa mingrelia* Br., *Theodoxus fluviatilis* L., *Th. pallasii* Lindh., *Viviparus viviparus* L., *Physella acuta* Drop., *Sphaerium carneum* L., *Anodonta cygnea* Dro.

ხშირეობს მრავალკუბიან: *Carychium tridentatum* Müll., *Succinea oblonga* Drap., *Cionella lubrica* Müll., *Truncatellina strobili* Gred., *Tr. cylindrica* Fer., *Pupilla triplicata* Stud., *Orcula delio-lum* Brug., *Vallonia costata* Müll., *Ena obscura* Müll., *Oxychilus mingrelicus* Müss., *Eucosineus fulvus* Müll., *Limax flaus* L., *Daroceras melanocephalus* Kal., *Circassina circassina* Müss., *Fruticocampilae narzanensis* Eryn., *Eumphalia ravergieri* Fer., *Eumphalia selecta Klika*, *Caucasotachea atrolabiata* Eryn., *Helix luorum* Eryn.

III ბიოტოპი ამომწარგი აუფრესებელი ნაკვეთი ხობის მიმართ. საკვლევი ფრინგოების ეს ადგილები მეტწილად მარცხენა ნაპირს ეკუთვნის. მარცხენი დასახეული მუცნაწველებით, მრავალკუბისათვის დაეშვს-ფარე ადგილები აქ საჭრძნობად ნაკლებია, გარდა ამისა ჭვინანობა საკმაოდ დაბალია, ამიტომ აღნიშნული ბიოტოპის მარჯვენა ნაპირს, მინა ბიოტოპთან შედარებით, რამდენადაც რარიობა. აქ გვხვდება შემდეგი სახეობები: *Succinea oblonga* Drap., *Cionella lubrica* Müll., *Vertigopygmaea* Drap., *Truncatellina strobili* Gred., *Truncatellina cylindrica* Fer., *Pupilla triplicata* Stud., *Vallonia costata* Müll., *Chondrula tridens* Müss., *Ena obscura* Müll., *Oxychilus mingrelicus* Müss., *Eumulus fulvus* Müll., *Limax flaus* L., *Daroceras melanocephalus* Kal., *Xerosecta derbentina* Eryn., *Circassina circassina* Müss., *Fruticocampilaea narzanensis* Eryn., *Eumphalia ravergieri* Fer., *Eumphalia selecta Klika*, *Caucasotachea atrolabiata* Eryn., *Helix luorum* Eryn.

საბჭოთა, ვაჰამებზე რა განხილულ ბიოგრაფიებში ნიჰილურად სახე-
ბათა საჯარო რაიონების, აღნიშნულ რეგიონების დაბრუნებულ გან-
ყოფილ სანიკურ ბიოგრაფიების მოკლეავეს 29 სახეობა, საიდანაც 7 წყაროს
ფორმას, 22- ხმელეთის, ნათი განაწილება საშიკურ ბიოგრაფიის მოკლეავეს
უხრილი.

რეგონი ნასალიდან ჩანს, საკვლევ ბიოგრაფებს ნორის მარაგობაში
შეძარბებით მიფორმას წარმოდგენილი ანთროპოლოგიური ტიპური დაფარბებულ
ტერიტორია 23 სახეობა, რაც განიარბებულა აღნიშნულ ბიოგრაფიის სა-
ტრინობი ტენიანობით, შენებვ ამომწარაი, აუთოსებული ნაკვებობის მა-
ლაკობაუნა 20 სახეობა და ბოლის, შეძარბებით დარბათ გამიფურება.
ამომწარაი და სხვადასხვანა სასოფლო-სამეურნეო კულტურებით დაკავებულ
ნაკვებობით 11 სახეობა, რაც ამ ტერიტორიის ახალ-ახალი ფარბებობის
აუთოსებუსთანა დაკავშირებული.

ბიოგეოგრაფიული ტერისაბრისით, რეგონი ეს ბემით იცო აღნიშნული,
კოლხიდა წარმოდგენდა კავკასიის ენებებობის სახეობათა წარმოქმნის
ცენტრს, ამას ადასტურებს ი. რეგონისკის [1899], ვ. კობეღის [1898],
კ. სიმონის [1901] და ი. რიზარეთის [1958, 1962] ბოლოდროინდელი მონ-
ებები. მათი ნონაცებობით მთელი კოლხეთის ტერიტორია შედის ხმელთაშუა-
ბღვის ქველქის ერთ პრეფინიასში, კერძოდ, სამხრეთ-აღმოსავლეთ ევრო-
პის და კავკასიის ვაკე-ელებობის ბიოგეოგრაფიული პრეფინიასში. ჩვენს სა-
კვლევო ტერიტორია თავისი ბიოგეოგრაფიული შედგენილობით წარმოდგენილია
შემდეგი რეგობით: 1. კავკასიის ენებებობით; 2. სახეობებობით, რეგობით
ფარბობი აჩიან ტარელებული პალეარქტიკაბი; 3. ხმელთაშუა ბღვის და
პირტორი სახეობებობი; 4. მუა ევროპის სახეობებობი. წამყვანი რეგონი,
რეგონი ეს მისალიონდელი იცო, უფრავს კავკასიის ენებებობს, რადგანაც,
რეგონი ეს ბემითაც ცვერბა აღნიშნული, კოლხიდა წარმოდგენდა კავკას-
სიის ენებებობის სახეობათა წარმოქმნის ცენტრს.

სამკვიდრეო ტერიტორიის მონუმენტის სამართლებრივი

მნიშვნელობა

კოლხეთის რაიონის საკმაოდ დიდი ტერიტორია, ზოგიერთი მხრიდანა-
დას აღმოსავლური სასოფლო-სამეურნეო კულტურებით. ამ აღმოსავლური ტერი-
ტორიის უკვე ნაწილს წარმოადგენს ჩვენი სამკვიდრეო ურთ-ურთი ბიოტოპი
ანტიმონარული და სხვადასხვა სასოფლო-სამეურნეო კულტურებით დაკავებული
ნაკვეთი, სადაც მოღუსკების შესწავლას გაქვეყნული პრაქტიკული მნი-
შვნელობა უნიჭობა.

ცნობილია, რომ მოღუსკების რიგი სახეობები მაცნებლობას ამჟღავნებ-
დენ, როგორც მინაურ ცხოველთა ჰელმინთურ დაავადებათა მუდარეული მას-
პინძლები, ბოჭს კი სურთმბული ბიანი მთავეს სასოფლო-სამეურნეო კულ-
ტურებისათვის.

მოღუსკთა მუამავალი მასპინძლობით უწყვეტობა ისეთი საბიძი და-
ავადება ცხოველებში, როგორცაა დიპლომატი, მიხურეობით, დაყენებით
და სხვ. ჩამოთვლილი დაავადებანი კოლხეთის რაიონებზე საკმაოდ ფართოდაა
გავრცელებული. ბ. ყუარაშვილის და ზ. როგონიას [1954] მონაცემებით, სა-
ქართველოს ბოლო უკვე რაიონში, მათ რიცხვში კოლხეთის რაიონებზე, დიპლო-
მატიკით პირუტყვის დაავადების პრაქტიკული სამკვაოდ მალაია.

აღნიშნული ავადმყოფობით მუდმილად მსხვილდება და წერილდება პი-
რუტული ავადება, იმუთადაც ადამიანის. დაავადების გამომწვევს მწკვედი
ფოა რანცევისებური რაიონის წარმოადგენს და რაველი სტადონისტი მოღუსკის
სხეული გადის. ეს პარაბიტი პირუტყვის რეიდში იწვევს მკვეთრ პათო-
ლოგიურ ცვლილებებს, რომელიც პრაქტიკული მნიშვნელობის დაკვეთებში გამომხატება
ბოტაქურ კი პირუტყვის სიკვდილითაც მთავრდება.

რანცევისებური რაიონის სასიგობლო უკლის შესწავლას პრაქტიკული
აღმომხდა, რომ მის გამომწვევებში დაკვა მოღუსკებისა, როგორც მუდარე-
ული მასპინძლები მონაწილეობდნენ აჭრევე ფიანველებით.

კოლხეთის რაიონებში რა რეგულაციური მონაცემებს შეიძლება უკვადავროდ,

ბოლომდე ინტენსიური ახდენს, რამაც სახე უყვარა ამ ტერიტორიის როგორც ფლორას ისე ფაუნას.

2. გამოვლინებული სახეობათა მიმართ მოყვანილია მოკლე უპრობლემური დახასიათება და მათი განაწილება ბიოტოპებში.

3. საკვლევი ბიოტოპებს შორის მარაგობით შედარებით მდიდარია ნარმობდენილი ამოუშრობი, ტიპური დაფარული ტერიტორია, სადაც ძველ-მოყვანილი მთელი მოკვებული სახეობების დაახლოებით 80% (23 სახეობა), რაც იმით აიხსნება, რომ ტენიანობა ამ ადგილებში საკმაოდ მაღალია, მოლუსკები კი, როგორც ცნობილია, მებოგოლური ფორმები არიან და კობ-ხეობის დაბოლოების ეს ადგილები მათ არსებობისათვის ხელსაყრელ პირობებს უქმნიან.

სახეობათა რაოდენობით ნორმულ ადგილებს ამოშრობი, ახდენს მარაგობით 20 სახეობა და, ბოლოს, შედარებით რარია გამოიყვანება ამომშრობი და სხვადასხვა სასოფლო-სამეურნეო ურთიერთობის დაკავშირებული ტერიტორია 11 სახეობა, რაც ამ ტერიტორიის ახალ-ახალი ფართობების ახდენს დასაბამად დაკავშირებული.

4. საკვლევი ტერიტორიის მარაგობით მდიდარია ფლორისა-ბოლომდე სხვადასხვა და ნარმობდენილია 4 ბოლომდე ფლორისა-ბოლომდე:

1. კავასიონის უბნებში;
2. სახეობებით, რომლებიც ფართოდ არიან გავრცელებული პარალელურად;
3. ხეობაშია მთელს სახეობებით და
4. მთა ურთიერ სახეობებით. ნამცვანი რელიეფი ურთიერ კავასიონის უბნებში, ეს ბუნებრივად, რაოდენად სწორედ კობისა ნარმობდენი და კავასიონის უბნების სახეობათა ნარმობდენის ცენტრს, საიდანაც ეს უბნებში ურთიერად მთელს კავასიონში.

5. საკვლევი ტერიტორიაზე გავრცელებული მოლუსკების რელიეფი სახეობებით, როგორც ქვემოთა და დაფარული მასპინძლები მიიღონ აყვანილი მუცხობიერობასა და მუცხობიერობას.

ქვემოთა და დაფარული რელიეფი საიდან მოლუსკების სხეულები, საკვლევი ტერიტორიაზე ფართოდ გავრცელებული რელიეფი-ობის გამოხატული პარალელი (რელიეფის ურთიერობა), რომელიც მსხვილ-ფეხა და ნორმალური პირობებში პარალელი.

ლიტერატურული მიზნაყენებისა და კოლხეთის რაიონებზე ქაჭკაქვიანობის მიზნაყენების ეკოლოგიური მნიშვნელობის გამოკვლევების მიზნით, რომელიც აქტიურად მონაწილეობს მასობრივად ნარკოტიკების მიზნით.

6. საკვლევი ტერიტორიისათვის გამოკვლევების მიზნით, რომელიც აქტიურად მონაწილეობს მასობრივად ნარკოტიკების მიზნით, რომელიც აქტიურად მონაწილეობს მასობრივად ნარკოტიკების მიზნით.

ლიტერატურა

1. Guldenstaett J., 1787. Resen durch. Rußland und Caucasischen Gebürge. Peterburg.
2. Krynicki J., 1836. Conchila. Büll.Soc.Nat.Museum, I.
3. Dubois de montereux F., 1839. Vaugae autur du Caucaasa. Paris Glade.
4. Eichwald Ed. 1841. Fauna Caspio-Caucasia .Petropol, IV, 233 (2).
5. Kaleniczenko J. 1853. Revision des Escargota (Helices) russe, enumares par Krynicki.
6. Mousson A. 1873. Coquilles recuilles par M.le Dr. Sivers dans la Ruæie meridional et asiatiqua . Journ. de Genehyl. XXI.
7. Boettger O. 1879. Kaukasische Molluscen gesammelt von Herrn Hans Leder. Jeder D. Malk ges. VI.
8. Radde E. 1899. Museum Caucasiarum. Tiflis.
9. Rosen O. 1914. Katalog der Schalentragenden Molluscens des Kaukasians.
10. Simroth H. 1912. Neue Beitrage zur kentnis der kaukasischen Nacktschneckenfauna.

ბურჩი ტიპის ტყის ტაძარკენისა და შენაკსუნების საეზოში, ჩამაყ სახა-
ნაძო შებენი ტაძარი - მთაწარის რაიონის რაიონის შებენი ტაძარი ამოქვეყნის ტა-
ძარი რაიონის 40000 კვადრატული მეტრი ტყე. ეს ტაძარი ცხოველთა
სამცაოთს მრავალზე მიუთითებს, რადგან კოლხური ტიპის ტყე ტარკველი
სახეობის ცხოველთა ნუტია, შებენი და ტარკველი.ლონი ტიპური ატორ-
სამცოფლის წარმოადგენს.

არანაკლები მნიშვნელობისაა ჩვენი კვლევის ჩინური ჩატარებული
სამეცნიერო-კვლევითი მუშაობის შედეგები, რომელიც მიუძღვნა ამავე
საკვლევი ჩინური ტარკველებზე სანაძო-სარეზო ცხოველთა შებენი, ტა-
რკველი ლონი, ნუტია რაიონ-მონაკვლების კრატევილი რეინსტიტუტს. შე-
ნსაძეს ამფიბიების, რეპტილიების და ფინიქსების სახეობრივი შედე-
ნილობა, რომელიც მდებარე მოცემული რეგიონში შედარებით სუსტად იყო
შენსაჯილი.

ბოლოს ისიც უნდა აღინიშნოს, რომ ღება - "კოლხეთის რაიონის ამო-
ქვეყნის და ამოქვეყნებული ტარკველისა და ტიპური ბიოცენოზების ცხოველთა მონ-
სახეობის სტრუქტურის შესწავლა" რეკლამა და სტრუქტურა 1977-1980
წწ. განსაჯილობის. შესწავლებლები: უფრ.მეცნ.მანამირმირები ს.კობია
(ხეიმეცნიერი), მ.მუსხელიშვილი, უმერ.მეცნ.მანამირმირები-ვ.ფიცი-
ლიანი, ვ.ნეტიშვილი, ა.აბულაძე, ს.სარაყაია.

ამიერიდან და რეპროდუქციები

ამიერიდან და რეპროდუქციები მნიშვნელოვანი როლი უკუთვნიხ ურბუნიხ პარლამენს ბიოტექნოლოგიხ, მიუხედავად ანისა ამ რეკონენს ჰერეტიკოფუნია უკანასკნელ რეიმდე შეუსწაველი რეიბოდა. ჩვენი მიუშობის მიმანი იცო გამოკვევირია ამიერიდან და რეპროდუქციის სახეობრივი შედგენილოდა, მათი განაწილება ბიოტექნოლოგიის მიხევეთი და შედეგებისდაგვარად დავევირინა ცალკეულ სახეობათა რეპროდუქციოდა, უკოლოგიის ბოგოვთი მიმენტი და ბოლოგოვრადივი უკუენილედა.

მასალა და ბიოგრაფი

საველე განულებს ვანარმიოებოთი კომპლექსური ურსველივიების შემი-
რგენლოდათი 1977-1980 წწ. გამაფხელები, მამხელებსა და შემიოგომაბი. სა-
ველე სამეშეოებს ვაგოვებოთი ბუნებათი ცხოველები დაკვირვების გბოთ. გარდა ამისა ცხოველებს ცოცხლად მივიპოვებოთ საკოლექციო მასალების შექმენისა და შემიგომი პარამბიოლოგიური კვევიის მიმენთ. ცოველი სა-
ხეობის შეხვედრის მაროლსა და ადგილს აღწეუსხეველი სვეციალურ დოიურთი. ვბოშევეთი გარემოს - პავრის, წვილის ტემპერატურას და ვაფიქსირებოთ ამინდის მიგომარეობას. რაოდეობრივი აღრიცხვებს ვანარმიოებოთი დირიმა-
დად ტრანსველის ენების მიეოოთ, რიგ მიმხხვევათი გაპანგარნიშებას ვანარმიოებოთი ფაროების ურეულბი.

სურ ჩვენს ხელთი გიარა დაახლოებოთ 60 უგბემპლარში ამფრ. იამ და რეპროდუქციამ.

შეჯამებულია ხეობების¹ ორივე ნხარბე, რომლის გასწვრივაც პირველი ნა-
ჯელი ბოლი გასდევს. მუცელი მოხეხილი-მიყვანილია, რომელიც ბიჭვარ მუქი
წინწკლები აყრია.

ამიერკავკასიაში და დას.საქართველოში გავრცელებულია წინწკლები
ფორმა.

გზის ბაყაყი კობელები გავრცელებულია ყველგან, სადაც კი მტკნარი
წყაროა - კოლქოვებში, აუზებში, ახლებში. რეცხობითა და დამბე
მალ მარტვებებებს იძლევა: 100 მ-ის მანძილზე კოლქოვების გასწვრივ
შეიქმნება მანქანის საშუალოდ 2025 ცალი. აუზებში სიმთვრელი უძრის
5 ცალი 1 მ² ფართობზე. ამიტომ, ბაყაყების დასახლებების სიმთვრელი
კობელები მუცარ არაადაბარია და გაყვლები უფრო მეტი მარტვებებებზე
ხასიათდება პატარა ჩაკეტილი წყაროებები და აუზები.

მარტვიის [Шердак 1-1966] მონაცემებით, სამხრეთ ყირიმში გზის
ბაყაყები აქტიურობი არიან მელი წლის განმავლობაში. იტყვის უპარა-
ულობა კობელებისათვის, სადაც რეგულარული ყინვის პირობა უფრო რბილია.
კობელებში ბაყაყები ისე იხივს აქტიური იყენებს რეგულარული და
გამაფხვრელი, მიუხედავად იმისა, რომ წყლის ტემპერატურა 14⁰ იყო. ბა-
ყაყებს ახასიათებთ უფრო გრ-რამური პიკი, რაც იმით ახსნება რომ
სხვების გასაბუნება არ ხდება მათი წყაროებ ახლოს ყოფნის გამო.

გზის ბაყაყი კობელები ახასიათებს მომამრე მავრობები, რაც
იმით მტკიცდება, რომ 1977 წ. 29.X აუზებში საბჭოთა მუხრებმა "კობე-
ლები" ტერიტორიაზე უნახე მავრობები, რომლებსაც ოდნავ გამოხა-
ლული უკანა კობელები ქოქმა, ეს კი მუცელებს იმავ, რომ შეუღლე-
ბის პერიოდ ბაყაყებს ძალიან გაფრთხილებული აქვს, ლემა ბოჭნი იმა-
საც უარყოფენ, რომ ბაყაყები ქვირთის შეიქმნება რეგულარული [Бая-
Ников и др., 1977].

- ოჯახი - Hylidae
- ჯარი - Hyla
- დასახ - Hyla arborea (Linné, 1758)

ყველაზე მამხასისათვის სავსე ნიშანს წარმოადგენს თევზის მ-
ბოლოებების მისაწვავი რისკები. კანი გუთია. შეჯეროლობა ღვიძლ-
ნაწილად ან მუცალს, ზემოა ურთი და იმავე უბნებშია შეჯეროლობა მ-
ბოლოებამ მკვეთრად იკლებოდა. გვერდებზე გასრულს მუქი მონი.

ანტიკავსასობაში გავრცელებული ვასაკა ზეთის რძეზე ჩვენთვის
მიაკუთრება ქვესახეობას "schelkownikowi", ნაწილად შემოტანილი ზე-
რდებულმა [1960] ნომინალური ქვესახეობის სინონიმში გამოცემისა და
პამფლეტის, რომ იგი ხასისათვის კონინალური უნდადადგინდეს.

კოლხეთში ვასაკა გავრცელებულია თევზის ყველაზე, სადაც კი
მიხატის ხელსაყრელი ბიოტოპებია - ტყეში, ნაქვედში, სამსახეობ-
თან, დასახლებულ უბნებში და მათი რეპროდუქციის შესახებ მ-
ნაყვედში არ გამოჩნდება.

ვასაკები აქტიურები არიან უმთავრესად ბინები. მონი მანე ხმის
გამოწება შეიძლება მხოლოდელი ამინდში. დასაბამებულად ისინი, ჩვენ
დაკვირვებით, სუბტროპიკში მიიღობ, რადგანაც უბნებში ვასაკები
არაა შეგუბებული.

- რეპტილია - Reptilia
- ოჯახი - Anguillidae
- სახე - Anguilla
- ბინები - Anguilla fragilis Linné, 1758

ბინების სხეულის სავსე ზომის მუცალი, მას გამოკრავს მუცალი უ-
ბნის, ნინა ნინილი უბნის ნინილები აწვია. მკვერები რეპტილია ხელი
ნინილებს მოკლებული არიან. კოლხეთში გავრცელებული ბინების შემა-
რება აღწერა სავსე სავსე უბნებშია მასალის სინიქსის მი-
უხედავად გვიჩვენებს, რომ მათ შორის სხვაობა არ შეინიშნება. მკვერ-
სნა და ვრცელდება [1960] დას.სავსე უბნში გავრცელებული ბინების
"კოლხეთი ზედა ვარსკვლავის" მიაკუთრებას, ზემოა იმის ვარსკვლავის გამოქვეყნ-
ებში, რომ იგი ქვესახეობადაც შეიძლება მიიჩნეოდეს. რინიელი კრეტილ-
ობები შეგუბები, ზემოა და კოლხეთი მას რასას მიაკუთრებულ [1962].

ლუკონას [1965] მიწაყვამბობი ჩრდ.კავკასიაში მოპოვებულ ბიზმუტებს უს-
ფური ლაქები არ გააჩნიათ, რაც მათ აწინააღმდეგობს ამიერკავკასიურ ფორმი-
ბისათვის. ამრიგად ბიზმუტების შიდასახეობრივი სისხვედრისა და უკვე უძველეს
დაბუსტრების საფორმებს.

კოლხეთის პირიბუბში ეს ფორმის მემორიული და მუნიციპალიტეტის, იტალიის,
ფრანკის ფორმა, ავსტრიაში ამიერკავკასიურ უბნებში, რაც მემორიული იმისა, რამ
დასაბუთებულად აღიქვამს, მიუხედავად მათი მემორიული მნიშვნელობისა, ბიზმუტის ტი-
პისა. იგი ყველაზე უფრო ხშირად ავსტრიაში ბუკურნა-ბალახნარებში, ფრანკის
პირიბუბში, ფრანკის საფრანკის და ნაქველური მორებიდან და ფრანკების ქვეში.

ბიზმუტის რეცხვის რეგულაცია მემორიული არააბრუნება, რაც ბუკურად არის და-
მიკვლეული ბიზმუტის ხასიათში. ასე, მაგალითად, ხომის მიმდებარე ბუ-
კურნა-ბალახნარში 1 კმ მარცხენა სანაპირო ავსტრიაში 0,5-1 ყალი, ფრანკის
პირიბუბში მისი რეცხვის რეგულაცია მემორიული იმისა მარცხენა 2 ყალიმდე, ხოლო
ანაკლიის მიმდებარე, ავსტრიაში პირის რეცხვის რეგულაცია მემორიული მუ-
ავსტრიაში 1 ყალი.

ბიზმუტის ავსტრიაში ბუკურად და მემორიული ამინდში. ბიზმუტის
მემორიული ბიზმუტის ავსტრიაში მემორიული მემორიული და მემორიული
ამინდში 20-22⁰-ის პირიბუბში. მარცხენა ბიზმუტის უმარცხენესი სამა-
ლაქის მიმდებარე. ეს მემორიული იმისა, რამ ბიზმუტის ბიზმუტის და
რამის ბიზმუტის უმარცხენესი არიან.

ბიზმუტის კვების საკითხი კოლხეთის პირიბუბში არ მემორიულია.
მარცხენა, აღმ.სანაპიროებში ბუკურად ავსტრიაში იმის მიხედვით, ეს რეცხვის
ნაწილი ბიზმუტის ფრანკებისა. ეს ფრანკის ავსტრიაში იმისა, რამ კოლხეთის პირ-
იბუბში ფრანკების ბიზმუტის უმარცხენესი მემორიული საკვების უნდა მემორიული-
აქვებს.

რაც მემორიული ბიზმუტის ავსტრიაში, რეცხვის მემორიული იტალიის, ისინი
მემორიული ბიზმუტის და რამის ბიზმუტის უმარცხენესი არიან, ხოლო მემორიული ტი-
პისა სამარცხენესი ნაწილისა და რემორიული ამინდში. ამრიგად, ბიზ-
მუტის ფრანკურად ავსტრიაში უმარცხენესი პირი ახასიათებს. კოლხეთის ქვენარ-

მავლებს შორის იგი ურთაქროთ წარმომადგენელია რამის ცხოვეტების ნიჩისა, რაც მისი მარადი მებრტყილრბიხ აიხსნება.

ჩვენი რაკრრებებში ბბმევა იწურველი ბელიკვბის კავტორიას მიკვერწება. ავტორბის პირბებშიე კი იგი იწვიასაე სერიბს ტა-ქუკვას ადამიანის მიახლოებინსას, ჟუმეა რაფრეილი კბნიე იყავს ლავს. ასე, მარადილლარ, ხბბის მიდამებში რი ბბმევა რაკრრეე მახ მბრბბბ ტაქუკვას ყოველგვარი სრის ტარეე, ჟუმეა კარის ტემპურაფრეა (+23⁰) რა ბბმეფების ყოფნა მიწის ბერაკირბე ცხოველლლ ავტორბის პიკბე მი-უთიებება.

კობებბის პირბებში, კრბბ ანაკლიის მიდამებში ბბმეფები ბელიის სანაკირრ ბილის პაკურაკიას ქბნიან, რბმელიე მერარებბი იბბბ-რებულია რანარჩენი პაკურაკიისსაგან. ამამი ჩვენ რარბმებბი 1979 წ. ნიხსი ბბმეფებბს ტბბბბსას, რბესაე აღმჩბბ, რბ ანაკლიასბან სანაკირრ ბილისგან რაყილებული ტყის პირებსა რა მბელიებბე ბბმეფები იბბბრებული ყოფილან ბუტბბბის მიმარტყლებბი ნაკრენ ბბმეფებბსსაგან რახბრებბი ხუტბბბმებრბბი ბბბი. ჩვენ სპეკიარურარ ვებბბბ ამ ბბ-ნამი ბბმეფას, მარამ ვრე პაკრეე, მიუხებავარ იბბსა, რბ ბბბბბი სავსებბი ბელისყრელი იყ. მიბბბ ამბსა კრრკრბბი ამბუხბბელი რჩება.

რჩახბი - Lacertidae

ბვარი - Lacerta

ბრანუერის კლიის ბელიკი - Lacerta saxicola brauneri Mehely, 1909.

იხვე, რბბრე სბბბბბბ ვებბ კლიის ბელიკი, ბრანუერის კლიის ბელიკიე მბბბრბბბი, კრბკვანი აბბბბბბ ბბბბბბ რა არ მიბბბება კობებბბს რბბბბ აბბბბბბ. ამბბბ სპილებბბსბან ურბა მას კობებბბს ბბბბბბბბი ბბბბბბბბი აბბბბი უფრავს.

ბრანუერის ბელიკი ბარყკვებულია მბავარი კაკვასბბბბის რას, ნა-ბილი - კრანბბბბბის მბარეე, აფხბბბბ, რბბბბ-რასავრეე სარარბბ-ლიბი [Даревский, 1967]. ხსენებული ავტორის მიხებბბ "უკიბურესი აღმბსავრეი აბბბბბბბბბბბბ ბბბბბბბ ბბ, ბბბბს ბებბბბბ".

ჩვენ ბრუნვერის ხელოვნების მეთოდური მ. ხობის ხეობის შემადგენელი
აპოლიტო - ნოქიხების მიწასტრის მიმართებით - 1977 წლის 23 ივლისში
ქვემოთა და 12 სმ. ამ დროს გარეშე რამდენიმე მხარეზე წარსული ნაშრომები,
რაც საყოველთაოდ ცნობილ კანონმდებლობას წარმოადგენს. ხელოვნების იმ-
ყოველმდებრივ მითხ განსაზღვრულ ქვის კედლებზე და მიწასტრის ვაშის ბაღ-
ებში, სადაც ტრადიციული შენობებისა და იგი 413 და 415.

სხვა მიწასტრები ბრუნვერის ხელოვნების. შენობებზე ჩვენ არ გავაჩნია.
მარტი ხელოვნების - *Lacerta agilis Linne, 1758.*

ახალგაზრდა ეტეხილარების ბუნების მხარეზე სამი სტრუქტურა ნა-
თელი ბოლია, რომელიც საყოველთაოდ ცნობილია მუქი ბოლი. ჩვენ მიერ მიწას-
ტრები მრავალჯერ ეტეხილარებს ეს ნათელი ბოლიც გამოქრალი ქვემოთ და
ამერიკა, მათგან არ წარმოიქმნება ის დამახასიათებელი უსწრებლად
ხალხში, რაც მარტი ხელოვნების საჯაროებლის სხვა რამდენიმე ნაშრომ
ბოლიც ქვემოთ. მრავალჯერ მანქანები და მდებარეები უმრავლეს შემთხვე-
ვაში მიწასტრებს მინანქარ და წერილი წინსვლებში აცხადებს. სახეობისათვის
დამახასიათებელი სხეულის გვარების ნათელი ხალხში იშვიათად გვხვდება
და ისიც მხოლოდ ბუნების მიმართებით.

ბინარობს ბაღებსა და ნარგავებში. არ ურძობს დასახლებულ ქვე-
მოთსა, გვხვდება ხობის ცენტრში. მისი აპოლიტომდებელი მიმართვის ატრ-
ევი გზის პირებს, კიუვიტებს, ლუკი ახლომხარე ხშირად ბაღებშია. ძირ-
ითადად გვხვდება ამერიკაში ტერიტორიაზე. ლუკი ვაშლებში პირდაპირ შე-
გვხვდება. მარტი ხელოვნების ბიოლოგები შეიძლება რა გვთქვამს დანების:
ბუნებრივი და ანტიბიოტისტიკური, პირველ რიგში მიეკუთვნება ფაშისა და
დავაობებელი აპოლიტობის მისაღებებში, ბუნებრივი, მკვთის ნაშრომი, დაჯან-
ბული აპოლიტობი. მეორე რიგში ბიოლოგები: გზის პირები, კიუვიტები,
ნარგავები, სარწყავი არხების პირები, ქვეყნილები. უნდა აღინიშნოს,
რომ მარტი ხელოვნების არ გავაჩნია "ტრადიციული" ბიოლოგია. უფრო მეტიც, უნდა
ბიოლოგების ფარგლებში ხელოვნების განაწილება მეტად არადადასტურება. როგორც

ჩანს, ამი ზე იმ ბიოგრაფიისა, ან მისი ცალკეული უბნების მერჯევა მრავალი ფაქტორითაა გამოწვეული. ხელიკის მიერ ადგილის მერჯევა ბევრად არის დამოკიდებული განათებაზე, ტენიანობაზე, საკვებზე, ჰაერისაფარზე, ეს ცნობილი ფაქტორია და საკვლევი ტერიტორიის ამის მრავალ დამამტკიცებელი მაგალითს იძლევა. ბევრი უბანი, რომელიც ურთი მხებეები: ხელიკის ხელსაყრელ ადგილსამყოფელს წარმოადგენს, ფაქტორად "ცარიელია". ამის ურთ-ურთი მიზეზია ხშირ შემთხვევაში საფირი ჰაერისაფარის ურთ-ლომა, კერძო მიწისსტრუქტურა მაღალი ტენიანობა, მაგალითად, კოლხეთის საბუნოთა მუხრნეობის ტერიტორიაზე ხელიკები უფრო ხშირად ცხებებშიან იქ, სადაც გზის პირების დაქანება სამხრეთისაკენაა ნიწარებული, ჩრდილოეთ დასამოტივობაზე ისინი დაკლები რაოდენობით ცხებებშიან.

მარტი ხელიკის რიყხობრიობა კოლხეთის დაბლობზე არაშანაბარია. საშუალოდ იგი უფრო დაბალი მაკუნებლებს იძლევა არაღლის სხვა უბნებთან შედარებით (როგორც ცნობილია ამ სახეობას უმარმაბარი არაღლი უფრო რავს). ტრანსპეტისა და უბნებზე გადატვირის მუთოთი ჩატარებულმა აღრიყხებშია გვაკუნა, რომ საშუალოდ ხელიკის რიყხობრიობა ურთ 3ა-ზე აღწევს 15-20 ინივიტის. მარმრუტზე კი ცხვრება: მაღალი აქტივობის 3ე-როდში (მანსი?) 2-3 ცალზე მუტი არ შეცხებურია 1 კმ-ის ცაღლისას. ეს დაბალი მაკუნებელია, ზე გავიტვირისინებთ იმას, რომ აღმ.საქარ-თელიში, სადაც მარტი ხელიკების რიყხობრიობა საურთოდ დაბალია, 2-3 საათის განმავლობაში ჩვენ 20 ხელიკი მოკუამოვებია [1970], ხოლო ლუკინ-ნას მოწაცემებთ (1966) კრანოპარის ნიწრეში მარტი ხელიკის დასახლებების სიწყოროდ 1000 მ²-ზე აღწევს 100 ეგებნილაქს.

რაც შეეხება მარტი ხელიკის 3ეკუალუკის ასაკობრივ შედგენილობას, აქ შეიმაწნვა ურთი ფრიად სანიტორულს კანიწმომიწრება - გაბაფხულის და ბაფხულის ჰვეებში ბრპასრული და ნორჩი ინივიტების შეფარება დაახლო-ვებით 1:1, შეწოდებმაზე კი რქმობმტრეში შეიმაწნვა ნორჩების აქვარა სიწარზე, რქმობრის ბოლო რიყხებში ჩვენ ცხებებობდენ მხოლოდ ნაწი-ურები. ნიწრებულ ახარგაბრ და ინივიტოთა გაკვეთამ დაგვარწნუნა იმაში,

რომ ბრძანებული ინტენციებიდან სამარავეში წასვლა და ახარებად ინტენციება აქტიურობა გვიან შევიწყობდამე არ ყოფილა მხრობა შევიწყობინის ინსტრუქციის შედეგი, არამედ სამარაგო საკვებ ნივთიერებათა მცირე რაოდენობით და-
ჭროვება აიძულებს ახარებადებს იაქტიურობ უფრო რიგბანს, ვიძვე ბრძა-
სრულებმა. ჯერჯერობით ბუნებრივად რგება საკითხი, თუ რგობი ახარებადებ
ბრძანებები უფრო აძვე ცხიმივანი სხველებიდან დაჭროვებდან, ვიძვე მი-
ბარებთ.

მარტი ხელივები აქტიურობა ნივთიერებებ 1977 წ. გვიწყობდა:
1977 წ. იქტიმიბრის ბილი რიგბებში უფრო დაბარ გვიწყობდა მარტი
ხელივის ნაბიერები მივბა პასიურობი იყვნენ.

მარტი ხელივის კვების საკითხის შესასწავლა კოლბეისი პირობებში
რგენ გავკვებთ რანბენიბე კუფი. მიგბავსის ანალიზმა გვიჩვენა, რომ
ყველაბე ბილი რაოდენობით ხელივები მიიპირებენ ხოფობს, ნასარის სიმი-
ცილის მიხებდავად აბკარად ვიმიჩვენვა გენბენიბა ხევიჭორობანბის უპი-
რგებად მიპირებინსკენ. ეს ვნიბაბიბეგება იბ სურბას, რასკე რგენ
ვაკვირებბილით ბიბილის მიბიბიბეში მიპირებული მარტი ხელივების გ-
რარბიბი ბენბვიბსას: აქ ხელივები გვიბილის ხოფობს საბიბიბე არ ვკარ-
ბიბენ, სამარტირობ ვევიკვიბენ მათ მიგობს და სხვასსხვა პეპიბს.
რგენ ვფიქრობთ, რომ ხოფობის სიბრავე კუფი აიბსნება არ იბიბ, რომ
ხელივი უპირგბობბან ანიგბს მათ, არამედ ბუნებრივი მათი მიგვი სიბრავ-
იბა და მიპირებინ სიბიბიბი.

ბვარი - Coronella

სპიბენბა - *Coronella austriaca* Laur., 1768

ბეგვიბიბა ბევიბიბი მიკვიბიბი-ბვიბა, ბვიბ ან მიბიბიბიბი-ბვიბ
ბვიბ ბიბიბიბი. კისვიბე რიბ ბვიბ ბიბიბა, რომბიბიბი ხვიბიბა ვიბიბა
ბვიბს უკარბა ნაბიბიბი. ბვიბიბი ხვიბიბა სპიბენბის გვიბა.

კოლბეიბი სპიბენბა გვიბიბა ბიბ-ბვიბიბი აბიბიბიბი და არ გვიბიბა
საკვიბიბიბი კოლბეისი დაბიბიბე. იბი გავკვიბიბიბიბი ბიბიბიბა მიბიბ-
რგება ხვიბიბის გვიბიბიბი და მის გვიბიბიბი აბიბიბიბიბიბიბი ბვიბიბიბი

ფენს, სუბარქური და ალპური ბონა, სადაც სპილენძა ბინარობს ნივლე-
ვობა, მუხუნარებში, ქვა-ლორთან ატოვებში.

საკვლევი ჭრიჭონიანე სპილენძის ორი ეტბენპლარი შეგვხვდა მდ.
ხობისწყლის ხეობაში ნოქისხევის მონასტრის მიდამოებში (1977 წ.თქვობ-
ბური). როგორც ცნობილია, სპილენძის ძირითადი საკვებს ქროის ხელოკვბი
შედატენენ. სწორედ აქ დიდი რაოდენობით ტვენებობან ტვენურის ქროის
ხელოკვბი, რომივბბდაც უნდა ნაპრობბეს სპილენძა.

ტვარი - Elaphe

ტრძელი ანუ ესკურაპის მსურავი - Elaphe longissima [Laur., 1768]

ეს სახეობა მუტად იშვიითა საქარტველის პირიბებში. კოლხეში
იგი შეტვენდა მხოლოდ ურთხე სადვოთა მუურენობა "კოლხეთის" ჭრიჭონი-
ანუ 1979 წ. 14 მაისს, 10 სთ.20 წთ., ამოძრობილ ჭრიჭონიანე, ნანუ-
მარბე. ჰაერის ტემპერატურა იყო +23⁰. საკმაოდ აქტიურად მოძრაობდა.
როგორც ჩანს სანაპრობ ტამისურა, რაგანაც ტკვეთისას კუვი ცარიკვი
აღმოჩენდა.

ტვარი - Natrix

ჩვეულებრივი ანკარა - Natrix natrix [L., 1758]

კოლხეთის რაბრობბე ეს სახეობა ურთ-ურთი ცველანე უფრო ტარქვი-
ბურია და მრავალრიცხოვანი. ამჟამად ცნობილია ჩვეულებრივი ანკარას
რამდენიმე ქვესახეობა, რომელიტან ცველანე ფართო არეალი აქეს ქვესა-
ხეობა **N.n. natrix** იგი კავკასიისაყ მოიცავს. ჩვენ მიერ მიპოვებური
ეტბენპლარებში როგორც ჩანს ამაცე ქვესახეობას მიკუხეებმა, რაგანაც
მუყლისა და კუბქვეთა ფარების რაოდენობა მოქვეურია ქვესახეობისათვის
რამახასიატებელი ფარების, რიცხვის ფარტვებში. ამაცე რჩოს კარტად ცნ-
ობილია ისიც, რომ ჩ.ანკარას ურთ-ურთ ცველანე უფრო რამახასიატებელ სა-
ველე ნიშანს ტარმოარტვის ტავის ტვარებბბე მებბარე ცვიტელი ან ნარინ-
ქისტური რაქვბი. კოლხეთის ეტბენპლარებს კი ეს ნიშანბ მიკუხეად ტამი-
ხატული არა აქვთ, იგი ტაყი და ობნაც შვსამჩნევია. ამ ნიშნის და
ატქვეცე ფარების რაოდენობის სწორი და ტუსტი მუფასებინისათვის საყინოა

მიზანდარბი მასალის სტატისტიკური დანიშნულება.

ჩვეულებრივი ანკარას ადგილსამყოფელის კოლბეში დეპარტმენტის ძირითადი წყაროსაგვებინს მიდამოებში. განსაკუთრებინს ურჩევინს მას კოლბე-ტორებინ, ძირითადი მასა ანკარებინს სწორე კოლბეტორებინს ტყელოებამე გვებებებ. მისი ადგილსამყოფელბინსათვის დანიხასისათებელინს წყლის დ წყარებან ახლოს მიმარბი მიტნარეულობ. გვებებებ ბელიტნურ წარტავებბიყ, ბენობებინს ახლოსახლოს, რბიებბინ, ევარბიებბინ, ბეტონის კებებბინს ნა-პარებბინ. ამომბირარ ტორბტორბამე ანკარებინ ბეგვებდა სურ რამებბინბე დ რბორე ჩანს ისინი მიტორბებბებბე წყაროსათვის მიმარტეულებბინ. ურბი ბენბებებებ გუებებს, რებებსყ ანკარა ბეგამბინბე სამბანებან რბინს კი-უებებბინ.

ჩვეულებრივი ანკარებბინს რბებობრბობა სკებარბ მიდარბის. სამეუარობ 2 კმ-ის ტრანსებებებ გვებებებ 6 ებებბიპარბი კოლბეტორებბინს ტყელოებამე . 1 კმ² ამბობობბ ტორბტორბამე სამეუარობ 2-3 ებებბიპარბი მობპობებ. ამომ-ბირარ ტორბტორბამე დ სანოსახლებობბინს ახლოს მისი რბებბობა ამბეე ტარ-ბობებბე მიკებბარ ეებამ სამეუარობ 0,5-1 ებებბიპარბამებ.

რბე ბებებებ ასაკობრივი ბებებბინობბას, აებყ ბებბინებებ ის, რბე აბე ბებბინბინბე აბბოსავებებ სებარბებებბინ: მიბებებბი ბრბინს ნამბინბობა ბებებებბინს სხბბინბე ბებებებ ნაკებბინს ბრბასრებებებ. უკანასკნელი კი ბებარებბინს ახარბებბება, რბებბანყ რბორბე მობპობებბე, ასებებ ბებებბამბი ბებბინებბე რბბობებბე ბობებბინ სამეუარობ 30-40 სმ-ის ტარებებბინ ბებებებ-ობს. სურ არ ბებებებებბინს რბბობებებბინ, რბებებბე ბობებბინ ბებებებებბინს [Баянжков и др. 1977] მბებბინბე მებბინბარბ ბობებბინ ბებბებბამებბობებს. რბორბე ჩანს ნამბინბებბინ დ არასებბინბინბებბინ უბრბ მბლებ ბბებებბას ებ-ებბინს (ამბინს დამბებბობებბელი ტარებებბინ გუებებს არბ.სებარბებებობს პობობებბინ-სახებბინ). რბე ბებებებებ მებბინბარბინს ბობბინს რბბობებებბინს, ისინი არ გვებებ-ბინს რბბინს ტანბ, რბი ანკარებბინს ბრბებბინ ბებებბინ ბებებებ (ამბებებბინ პობებბინ ადგილბებებ ადამბინბინ) დ ეს კანბინბობბინებებებ ბებბინბინებებებ ბებებბინ სებარ-ბებებობს ტორბტორბინსათვის.

ჩვეულებრივი ანკარას აუფიკობა შეიმჩნევიდა 14-15⁰-ბ. დასაბამ-
ებდნარ იხილი კოლხეთის პირიბებში, როგორც ჩანს ნივბრებზე აქვე არ
მიიხიან, რადგანაც სავსებში აუფიკობი ანკარები შეგებუებულია 20 იქტობ-
ბურს. ტაბაფბურზე და ბენიფტობაზე იქონს საათებში მკვერად განიხილული
აუფიკობის პიკები არ შეგვიჩნდება. ტაფბურის პერიოდის მასალა კი არ
გატყარინა.

საფიკობათა იქონილია, რომ ჩვეულებრივი ანკარას საკვები რაციონი
ძირითადად შედგება ამფიბიობისაგან. ჩვენ მიერ რამდენიმე ანკარა მიპო-
ვებულია იმ მიმდებარე, როდესაც იხილი ფრაქციებზე ტბის ბაფაცის, მსხვერ-
პის მიმდებარე დიდად არის დაიპოვებული გველის მიმდებარე. მაგალითად, ან-
კარა, რომლის სიგრძე აღმოჩნდა 700 მმ ფრაქცია ბაფაცის, რომლის სი-
გრძეც იყოს 76 მმ. ამავად როგორც ფრაქციებში მოხვედრული 800 მმ-ის სი-
გრძელის მქონე ანკარა ფრაქცია იყოს მოიხილ ბაფაცის, ხოლო 90 მმ-ის
მოიხილ მქონე ბაფაცის ხელხელებული რამდენა, ტარდა ტბის ბაფაცისა, ან-
კარები ტომბეობებისა იკვებებიან. სწორედ ანთ უნდა ახსნას ის ტარ-
ბობა, რომ ანკარები ხშირად გვხვებობენ ფრაქციებში 100-200
მ-ის რაციონში. კვების პერიოდის მიფიქრება დაკავშირებული აუფიკობის
პერიოდთან. ამიტომ პიკები არც აქ არ შეიმჩნევა. ასე, მაგალითად, ურთ
ანკარა ბაფაცის ფრაქცია 16 საათზე, როდესაც ქაფის ფრაქცია იყოს
15⁰, ბურე კი - 13 საათზე (ფრაქცია იყოს 17⁰). იქონს საათებში
(დახეობები 10-11 სთ) მუფიკობა "კოლხეთის" სასაბოლო ახლოს რა-
ფიკობ ანკარა, რომელსაც ბაფაცის ახალი რაციონული ქონდა. მაკვებულ
მიხეობით [1964] ჩვეულებრივი ანკარას იქ-რამერი ნორმა 7 ტამს უ-
რთ.

ბელის ანკარა - *Matrix tessellata* [Laur., 1768]

ბელის ანკარას სხველი მოხაყისფროა, მუფიკობა რაფაქობა ურთ-
სებურად განლაგებული რაქობით, რომაც ტარზე ნიჭვატონებს ჩვეულებრივი
ანკარა. მათარი განმასხველებული სავლე ნიჭანია ნორმისფერი რა-
ქობის უქონლობა და კვებზე მუფი რაქის იქებარობა.

მონოტიპური სახეობაა. კოლხეთში მოპოვებული ეტიმოლოგიის მუ-
ლია და კუქვეთა ფარების რაოდენობა რამე გამოხატვას ნიშნავს არ
იძლევა, ზემოა ჩვენს ხელთ არსებული მასალა არ გვაძლევს მის სტატის-
ტიკურად გამოვლენის საშუალებას.

წყლის ანჯარას ადგილსამყარს კოლხეთში შეადგენს ძირითადად
წყალსატევების მიდამოები (კოლქორობი, ლბევი), ხელოვნური ნა-
ტევები, ორმოები, ქვაყრილები, ტბის პირები, ე.ი. იგივე სტატიები,
რაც განახასიათებელია ჩვ.ანჯარასათვის. ცნობილია, რომ წყლის ანჯარა
უფროსადაკავშირებულია წყალსატევებთან, ვიდრე ჩვეულებრივი ანჯარა.
კოლხეთის პირობებში ასევე რამ არ შეგვიჩვენებს, ორივე სახეობა გუბე-
ბა როგორც წყალთან ახლოს, ასევე მისგან დამოკიდებულად. უფრო მეტი, კო-
ლხეთის მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე ჩვენ შევამჩნიეთ წყლის ანჯარა დაუფ-
რე მთაზე, რომელიც უახლოესი წყალსატევებიდან სულ ცოტა ნახე-
ვარი კმ-ით იქნებოდა დასული. არის იმის ვარაუდი, რომ წყლის ანჯარები
ბოლოს სანაპიროზე გუბეებიან, რითაც ისინი მკვეთრად განსხვავდებიან
ჩვ.ანჯარებისაგან, რომლებიც მხოლოდ მტკნარ წყალსატევებში ბინადრობენ.
მაგალითად, ჩვენ პირადად ანჯარები არ გვინახავს მაგრამ ადგილობრივი
მოსახლეობისაგან მიღებულ ცნობებს ზე დავეუფლებით ანჯარები უდავოდ სა-
ნაპირო ბოლოც უნდა იყვნენ. უფრო მეტი, იტალიელმა არსებული მონა-
ცემების მიხედვით ბოლოს სანაპირო ბოლოში წყლის ანჯარების რეცხობრი-
ობა რაც შემხვევამი სწავლობს მათს რეცხობრიობას მტკნარწყლიან წყალ-
სატევებში [Джафаров, 1949; Алексеев и Логинов, 1953; Шерба, 1966]. ეს საკითხი შემდგომი გამოვლენის საჭიროებს.

წყლის ანჯარების რეცხობრიობა კოლხეთის პირობებში ბევრად ჩამო-
ვარდება ჩვ.ანჯარების რეცხობრიობას. ამ ორი სახეობის რეცხობრიობის
შეფარდება დაახლოებით 4:1. ასე მაგალითად, კოლქორობის გამოვლენაზე
ერთსა და იმავე ტანსაცმელზე გუბეებში 6 ჩვეულებრივი და 1-2 წყლის
ანჯარა. ისევე სურათი აღმ.საქართველოში შემჩნეული არ გვაქვს. ეს მით
უფრო განსაკვირია, რომ ჩვ.და წყლის ანჯარა არ წარმოადგენენ ერთმანე-

მის კონკრეტულ გეზს კვების საკითხში.

წყლის ანჟარას აქტიუობა ისევეა, როგორც ჩვ. ანჟარასი. ჩვენ ეს სახეობა გვხვდებოდა მინიმალურ ჭრებშიაჭრამდე, ჩინური უძროდა 14-15⁰. უკანასკნელი ანჟარები შეგვხვდა 20 ოქტომბერს, როგორც ჩანს დასაბამივითავე ეს სახეობა კოლხეთის პირობებში მოემბრებოდა ადრე არ მოიპის. მკვლევარ გამომხატული აქტიუობის პიკები კოლხეთის პირობებში არ შეგვიმჩინებია (ყოველ შემთხვევაში გამაყვარესა და შემოგროვებდა). მისი ჩასვლის შემდეგ ანჟარები არ შეგვხვდნო. ესენი არიან ტიპური გონის ცხოველები.

წყლის ანჟარას კვების საკითხი კოლხეთის პირობებში სუსტადაა შენარაველი. ყოველ შემთხვევაში იმ მსოფლიოებთან მასალაში, რომელიც ხელს გვეჩვენა, კვებები უარყოფილი აღმოჩნდა. უმზალურმა დაკვირვებებმა აჩვენა მასალა არ მოგვცა. როგორც ჩანს წყლის ანჟარები ღვი იკვებებიან ბაყაყვებით, მინიყ მათ ძირითად საკვებს ვეხვები უნდა შეაგრძობენ, როგორც ეს მიიხივებულია მაგ., ყოჩიშის პირობებისასევის (Шпердас, 1966). ამ ორი სახეობის ურთ სტატიკაში ბინარობის ურთ-ურთი პირობა სწორე ისაა რომ ჩვ. ანჟარები ძირითადად ამფობივობთ იკვებებიან, ხლო წყლის ანჟარები - ვეხობთ.

წყლის ანჟარას ასაკობრივი შეგვნიღობა იგივე სურათს იძლევა, რაც ჩვ. ანჟარას შემთხვევაში: იგივეაჭრამი მიიხივებული ნაქსიმალური ბომბების მქონე იწივობები ჩვენ არ შეგვხვდნო. ნაჭაღი, მასალა შედარებით მსოფლიოებთანია, მაჭამ ღვი ან მასალას ნევაპაჭობთ აღმ. საჭარველით ჭრებშიაჭრამდე მსოფლივლ ვჭმემპარებთ, დაჭრემხვებობთ, რომ კოლხეთის პირობებში იგივე კანონბომივრება რაგბა ძაღაში: ბუნებაში ანჟარები იწივათადად ასწრებენ ნაქსიმალური ბომბის მიღწევას. არც ნაშივრები არ შეგვხვდნო, ღვიყა ურთხე კოლქტორში დათნახობთ ანჟარა, რომელიც ბომბის მიხვებთ შარშანველ ჭაობას ეკვხვნიდა. როგორც ვეყობა ამ შემთხვევაში იყ საქვე დაქვეს ნაშივრთა მალური ცხოვრებასთან.

ოჭახი - Emydiidae

ტყარი - *Exys*

ჭაობის კუ - *Exys orbicularis* (L., 1758)

კარაპაქის ოდნავ ამოზუკუჭილია, ოვალური, გუფი ან კარგად გამომ-
ხატული წიღური რტოლებით. ნამკვებსა და დეოდრებს შორის სუქსობრივად
ქიმიკფობინა, რაც გამომხატება იმაში, რამ მამკვებს პლასტრონი უფრო
შეძნეული აქვთ.

კოლხეთის ჭერიტორიაზე გავრელებულია ნომინალური ქვესახეობა, რამ-
ლის არჯალიყ მითიყავს მთელს ამიჯრკავკასიასა და ყრინის. სანტტრესსა,
რამ ყრინის ფრმა უფრო მყრე ბომისაა, რასაც ავტორი ხსნის საკვებინ
შეძარებინ სიმყრით [Шендеров, 1966]. ჩვენში გავრელებული კუ რტორყ
ჩანს, კარგადაა უბრუნველყფილი საკვებინ, რაბდაყ მითითებებს კოლხე-
თის კუთა საკმაყო რიქ ბომებინ.

ჭაობის კუს ადგილსამყფელს კოლხეთის რაბრებზე შედრებენ უმ-
თავრესად წყარშემკრები კოლქტორები. გუხვებინან მინარეებშიყ, ტებ-
შიყ, ლემყა აქ მათი რყხობრითა ნაკლებინა. კოლქტორებინ გაყვანამ,
უნდა ითქვას, ხელი შეუწყო კუს გავრელებას იმ პირობებში, როდესაც ვა-
ობებინ ამომრობამ ეს ყხველებინ განდუნა მათ ჩვეულ ადგილსამყფელ-
რან. სწორე კოლქტორებინ გაყრებამბეა მავმიყრილი კუთა ძირითადი ბი-
ობისა.

რაც შეხებაა ჭაობის კუს რყხობრითას, უნდა ითქვას, რამ კუთა
პოპულაციებინ კოლხეთის პირობებში ატარებს ურტყარად რიფუბიურ ხასიობს.
ახსნება ეს ბსევი იბით, რამ კუ ძირითადად მავმიყრილია კოლქტორებინ
გაყრებამბე, სადაყ საყხორებელი პირობებინ შეძარებინ ურტყარყვანია და
ამითმაც პოპულაციის იწიქიქებს მათი შეძარებინ მითრავი ყხორებინ
წიკის გამო რიქ იწიქიქელებურ უბნებინ უფრავთ. 2 კმ-ის გაყრებამბე
საშუალოდ გუხვებდა. 3 კუ. სანტტრესსა პონინინის რამ ანალიტური სუ-
რათი ე.ი. შეძარებინ მერხურე პოპულაციებინ ჩვენ აღმ.საქრთველიშიყ
ტუხვებობდა. კუროდ, 1961 წ. კუმისის ტბამბე 2 საათის განმავლომამ
ჩვენ მიქიქიქეს სული რამ ეტებმკარე ჭაობის კუ.

როგორც სიიდან ჩანს, მანუაწინ ჩოლი ეკუთვნის ევროპული უღებურ-
ებებს, ამის ახსნა შეიძლება ზე ტუიხსენებზე, რომ ევროპული უღებურებში
ეკოლოგიურად მკაცრიკებული არიან ძირითადად გენამ ადგილსამყარებ-
თან, ზემოცა მტეხ მახტანი ამელოენებს ღიხ ევრობიონტობას. ევროპული
უღებურებების შემიოსახებდა ამიერკავკასიაში და ევროპი უღებურებში და-
კავშირებული იყო რუსეთის ეკის სანბრებ ჩიონებების გეუბინსა და მანი-
ჩის სრუტის ევრობიონტობა გაჩენასთან. ამჟამად მამტეიკებუილია, რომ აღი-
სავერებ რუსეთის ეკის მენბრებუი საგარში ერობენის ბოლის გამბგონ-
ბული იყო ბაღახეული მენბრებუილია [Гривчук, 1950ა, 1950]. ასე
რომ გენის უღებურებების შემიოზა, როგორიყაა, უღებურებ ბიბიეზა, სიიუნბა,
ეოლებში მესაძებელი ტახდა მხლორ ბიბი მუიბბული გამენბეკებების
ეპოქაში, როდესაც ე.მარუაშვილის ბენიხ "რუსეთის ეკის ერობიონტობური
ბიბიბი გამაბბიბიბენ სანბრებისსაკენ. ან ბრის ევრობის გენის ბიბიასა
და კავკასიის გეუბებს მორის მამყარდა ბრებბიბი კონტაქტ" [1956].

ბიბიბიბიბიბიბი, მუიკვამბიური და ეპოქურებუილია გარეუ-
ლებული უღებურებების შემიოსახებდა, როგორც ანას ვარუიბბს ევრობიბიბიბი
[1959], მისდა ბებრად უგრო აბრე, ეიბრე ევროპული უღებურებინსა, ევრო-
ბიბი, ბება მისეუბიბი.

ავტობიბიბიბი საკვერე ბრობიბიბიბი ბარბიბიბიბიბი მხლორ ბრეი
სახეობიბი - ბრუბიბიბის ებიბს ხეიბიბი, ზემოცა უნდა მუბბიბიბი, რომ ეო-
ბეიბიბიბის გარეიბი გამბბიბი ავტობიბიბიბი ევრობიბიბიბიბი ამიბი ან ამიბიბიბიბიბი.
ევრობი მესამეული ევრობიბის რეიბიბიბი ავტობიბიბიბიბი მინეუბენებდა კავკას-
სიური ბეიბიბიბი, რომელიც საკვერე ბრობიბიბიბი, მამბიბიბი ან ბინა-
ბიბიბი.

ბრუბიბიბის ხეიბიბი იბიბიბი სანიბიბიბი, რომ მისი აბეიბი იბიბიბიბი
იბი ბრე-ბრე ბამბე, რომელიბიბი ებიბს ხეიბიბიბის ბინბიბიბიბიბი ბრობიბი
შემიბიბიბიბი ანეიერკავკასიაში [Даревский, 1967].

ყარბის კუსტან განსხვავებშიც ტბის ბაყაყისა და ანკარების ტარაქან-სახეის სავმარისი იქნება პატარა ბოშის რამდენიმე კვარაქელი მუჭის ფარეობის ტუბებშიც დატუება. მარტი ხელიკი რიკავებში ამოშრობილ ტუნი-ტორიას. ძველია იშის ტუმა, მახს პოპულაციას რა სახე მიუტება - ისეც რიფუბიური რარება, ჟე უჭრო მუბუნიტუება, ჟემცა ატელი მესაძლე-ბელია, ნარტაებშიც რარტაში ტაბოინტოოს ხსენებული სახეობის ტავმიტრა ამ ატელიტში, რტორც ეს მობა ტბილისის მიტამიტუბი - კუშისის ტუმი-ტარენის ტამტვანებშიც მუმიტა.

ამრიტარ, რტორც ტუბტაუტ, ტუნიტორიის ამოშრობა ტყარტან რა-კავშირებული სახეობაჟ ბუტს მინცე და მინცე არ ტყუტეს. რუკ ურტი იქმინება კოლეტტორები, და ჟე ბოტორტი სახეობა ტაჭრება ამოშრობილ ტუ-რიტორიანბე სამატორტი ტავს მოიტრის კოლეტტორების ტაყოტუბი. მუტრეს მიხრე, დატუებული პატარა-პატარა ტუბებშიც ხელს მუტრეობუნ ტყლის პუკეტოტაუნის ტუტარტუნებას.

6. ატობტორტი პუკეტოტაუნა კოტბების რამბობბე უ,ი; სავტლე ტუნიტორიანბე არ ტუბტება. იტი ტავმიტრილია უჭრო მტატორიან ატელიტში, რაყ ურტიხელ კიდეც მოტმობს იმას, რტი კავკასიური ატობტორების ტარმი-შობის კურაა მტატორიან კავკასიის ტუნიტორია.

1. Алекперов А.М. и Логинов А.А. 1953. Очерки по биологии пресмыкающихся Апшерона. Труды Азерб. Гос. ун-та, сер. биол., т. У.
2. Баянников А.Г. 1951. Материалы к познанию биологии кавказских черепах. Моск. Город. Пед. ин-т им. Потемкина, т. 18, вып. I.
3. Баянников А.Г. и др. 1977. Определитель земноводных и пресмыкающихся фауны СССР. М.
4. Верещагин Н.К. 1959. Млекопитающие Кавказа. Изд-во АН СССР.
5. Гричук В.П. 1950а. Растительность Русской равнины в нижне- и среднечетвертичное время. Материалы по геоморфологии и палеогеографии СССР, вып. 3, Тр. Ин-та географии АН СССР, 46.
6. Гричук В.П. 1950б. Основные этапы истории растительного покрова Восточно-Европейской равнины в четвертичном периоде. Тр. конференции по опороно-пыльцевому анализу 1948 года. Изд-во МГУ.
7. Даревский И.С. 1967. Скальные ящерицы Кавказа. Л.
8. Дмафаров Р.Д. 1949. Пресмыкающиеся Азербайджанской ССР. Тр. Естественно-исторического музея им. Зардаби, вып. 3.
9. Лукина Г.П. 1965. К систематике веретениц "Герпетология", Ташкент.
10. Лукина Г.П. 1966. Пресмыкающиеся Западного Предкавказья. Автореферат канд. диссертация.
11. Маркузе В.К. 1964. Значение ушей в нерестово-выростных хозяйствах дельты Волги. "Вопросы ихтиологии", № 4.
12. Маруашвили Л.И. 1966. Целесообразность пересмотра существующих представлений о палеогеографических условиях ледникового времени на Кавказе. Тбилиси.
13. Мухомельшвили Т.А. 1970. Пресмыкающиеся Восточной Грузии. "Месяцник реба".
14. Терентьев П.В. 1960. В кн.: Вестник МГУ, сер. биол., 21.
15. Щербак Н.Н. 1966. Земноводные и пресмыкающиеся Крыма. "Научная думка", Киев.

შრომა, საინტერესო მასალა შეაქოვია აქ ზ.ჯორჯიანი [6].

XX საუკუნის დასაწყისში იყო გამოცემული ნ.მეგრელი [9], ა.კობიანი [10], პ.ხუციშვილი [11], ბ.ბერიძის [12] და პ.სა-
ჭულიანი [13,14] ნაშრომები, რომლებშიც შედარებით იყო გამოცემული.
იმპროვიზირებული კორხების დაბრუნის რეინტეგრაციის სიმბოლო და მრავალ-
ფერადობა.

სამხრეთაღმოსავლეთი ნაწილის განმარტების მიხედვით უკიდურეს-
ბის გამო ამ ნაშრომებს დაეკარგათ ნეკროლოგიური კორხების და აქედან
მხოლოდ ისტორიული მნიშვნელობა.

1939 წელს ი.ბერიძის [15] გამოქვეყნება მასალაში, რომელ-
ბიც მოიცავდა უკიდურეს კორხების რეინტეგრაციის ნაწილის რეინტე-
გრაციის შესახებ.

კორხების ხომბის გამოცემების და მხოლოდის შესახებ ანაზიმ-
ობა პ.ხუციანი [16].

ბიოგრაფიული რეინტეგრაციის ნაწილში სწავლობა ი.ბერიძის
[17,18,19].

სამოციანი და სამოცდაათიანი წლებში კორხების დაბრუნის რეინტე-
გრაციის შესახებ იყო გამოცემული მთავრად ა.ჯორჯიანი [20-29]. რ
უკანასკნელი ნაშრომში მან განაზოგადა უკიდურესი, რომელიც უკიდურეს
ან რეინტეგრაციის რეინტეგრაციას.

დასადა და ნაწილი

მასალის შეგროვებას ამ ნაშრომისათვის ჩვენ ვანაზიმობით კორ-
ხების დაბრუნებ 1975-1982 წლებში. დაეკარგებდა ვაგარდობით წლის
უკიდურესი, რომელიც დაეკარგა: მანუარს დაეკარგა 16 მელი, მანუარს -
19 მელი, მანუარს - 32 მელი და მემორიამ - 35 მელი, სული 102 საუკუნე
მელი. უკიდურესი ინტენსიურად მასალა გროვებობა 1981-1982 წლებში სწავ-
ლიანობაში მუშაობის რეინტეგრაციას.

მბაა კოლხეთის ტერიტორიაზე.

ყაყაბი (*Ciconia ciconia*) და იშხარი (*Ciconia nigra*) დუბუგ-ბოძენდ მხოლოდ მიმდებარის სუბიექტში

ბატონინაობა (*Anseriformes*) რიგის ფრინველებიდან კოლხეთის რაიონის ტერიტორიაზე და შავი ზღვის აკვატორიაზე კოლხეთის ნაპირებ-თან ჩვენ შეგვხვდა ამ რიგის ოქდაურთი სახეობა.

მუნჯანი ბუბი (*Cygnus cygnus*) ჩვენ უნახვამ მხოლოდ სამხრეთ 3,3 და 7 ფრინველი ბრუაზე - მუშაბარასთან და უნჯურის მუსარაბაში 200-250 მ ნაპირიდან. ბუბი დუბუგბოძენდ იანურის მუორე ნახუვარში.

რუხი ბატი (*Anser anser*) შეგვხვდა ნოემბრის ბუბი 9 უბებ-პირიანი ანაპირასთან. ჩუენი ამრით უს ფრინველები კოლხეთში მიიპოვება მიმდებარის რის და იშხარაბა მამობბს.

ნიბელი იბუი (*Caesarea feruginea*) მუორე რაბუენობით დუბუგ-ბოდა ტაბაბულის და შემიბუბის მიმდებარის სუბიექტში. აბუბობრითი მი-ნაბობუბის ტაბობუბით იბი მამობბს შავ ბრუაზე კოლხეთის ნაპირებთან. აბრუი იბუი (*Tadorna tadorna*) - სუბიარბ რიბუბირუვარია მამობბის რის ბრუაზე კოლხეთის რირილ ნაბილის ნაპირებთან.

ბარუელი იბუი (*Anas platyrhynchos*) - ბარობ ტარუბუბუელი მიმამბრე სახეობა სუკრუე ტერიტორიაზე.

ფიკუარა (*Anas crecca*) - შებარებობ მუირერისბიუბანი მიმდებ-რის ფრინველია. დუბუგბოდა ნუბობბის მუორე ნახუვარში - ნოემბრენი ბრუაზე და სანაპირი რაიონებში.

რუხი იბუი (*Anas strepera*) - ჩვენ მრუბარ აბუბილს შეგვხვდა მამობბაზე.

ბუბაშუბრა იბუი (*Anas penelope*) - ჩუუბუბობრითი მიმამბრე სა-ხეობაა. უბრ მრუბარ ოყი იბი ბრუაზე, ნაბრამ დუბუგბოდა პირასტობის ბრუაზე.

ბოლსაბრისა იბუი (*Anas acuta*) - მიმამბრე ფრინველია კო-ბუბი. დუბუგბოდა სუტბუბობრის აპირიანბუ, მხოლოდ ბრუის აკვატორი-

აბჯ.

იხტინჯა (*Anas querquedula*) რეგისტრირებულია მიწისფრენის დროს.

ჭარბოვანობა იხტინ (*Anas platyrhynchos*) მომამთრე სახეობაა. სხვა იხტინებთან შედარებით მცირე რაოდენობაა აქ.

ნოტიუნისკარგა ყურყურებელი (*Netta rufina*) იშვიათი მიწისფრენი ფრინველია კოლხეთში. რეგისტრირებულია შენობის მიწისფრენის დროს.

ნოტიუნისკარგა ყურყურებელი (*Aythya ferina*) გვხვდებით მცირე რაოდენობით დამთრეობის ქვეყნებში.

ნოტიუნისკარგა ყურყურებელი (*Aythya nyroca*) მხოლოდ იხტინის რაოდენობის მიწისფრენის დროს.

ქოჩოჩა ყურყურებელი (*Aythya fuligula*) და მღვიმის ყურყურებელი (*Aythya marila*) საკვლევი ფრინველია გვხვდებით დამთრეობაზე მცირე რაოდენობით ურთულე უბნებში. ჩვენ ვნახეთ ეს ფრინველები მხოლოდ მღვიმეში.

შავი ტარბული (*Melanitta fusca*) კოლხეთის ნაპირებთან იშვიათი მიწისფრენი სახეობაა. ურთულე ფრინველები რჩებიან დამთრეობის.

ქოჩოჩა (*Bucephala clangula*) საკმაოდ იშვიათი რაოდენობით დამთრეობის შავ მღვიმე და კოლხეთის სანაპირო რაიონებში.

მცირე ბატახანი (*Mergus albellus*) მომამთრე სახეობაა. ბზინარა გვხვდებით, მაგრამ იგი რეგისტრირებული არაა აქ.

ტყველისკარგა ბატახანი (*Mergus serrator*) მომამთრე ფრინველია, რომელიც მღვიმის სანაპირო მდებარეობს მთლიანად. ჩვენ გვხვდებით ნოტიუნისკარგა მცირე ნახევარმდე.

იშვიათი ბატახანი (*Mergus marganser*) იხტინ რეგისტრირებულია ხუჯურ. ურთულე ფრინველები ჩვენ ვნახეთ ტყველისკარგა ბატახანის გვებში. საკვლევი ფრინველია მცირე რაოდენობაში მომამთრე ფრინველია, რომელიც მთლიანად მხოლოდ მღვიმეში.

კოლხეთის რაიონებში შევარდნისნაირი (*Falconiformes*) რიგი ნაწილობრივად 23 სახეობით, მაგრამ მხოლოდ 5 სახეობის ფრინველები

ბუკობენ ამჟამად აქ:

მიმიონი (*Accipiter nisus*) შავი ძვია (*Milvus migrans*)
ჭარბის ბოლომდედა (*Circus aeruginosus*) კაკაბა (*Buteo buteo*)
და კოკიჭა (*Falco tinnuncullus*).

შაკი (*Fandion haliaetus*) ნახსურში ბუკობა კოლხეში, მაგ-
რამ ჩვენნი მუშაობის დროს არ იყო რეგისტრირებული ბუკობის პერიოდში.
იგი გვხვდება მხოლოდ სუბორნი მიტრაციების დროს.

კრამანაჭამია (*Fernis apivorus*) - მიმიონური ფორმა. მუ-
შობის მიტრაციის დროს გვხვდება ყველგან სუბორნიში და კოლხე-
შიც პირველ ნახევარში. ყალკური ფრინველები ჩაბიდან ნოემბრამდე.

ფსოვი (*Haliaeetus albicilla*) როგორც შაკი ნახსურში ბუ-
კობა კოლხეის რაიონში, მაგრამ ამჟამად მისი რეგისტრაცია მუშობის
ყველგან. ჩვენ მიერ რეგისტრირებულია მხოლოდ მამრობა.

ჯორი (*Accipiter gentilis*) კოლხეში მუშობისთვის მიმიონ-
ური ფრინველია. ყალკური ეტიმოლოგიები ჩაბიდან მამრობამდე.

ჯეისი კაკაბა (*Buteo rufinus*) მუშობისთვის მიმიონური სა-
ხეობა.

ჩოა არნივი (*Aquila pennata*) გვხვდება მხოლოდ მუშობის
მიტრაციის დროს.

მუშობი არნივი (*Aquila pomarina*) და მუშობი არნივი (*Aquila*
clanga) პირველადიდან საკვლევი ფრინველია მიმიონურის დროს - ადგი-
სგოდან ნოემბრამდე.

ბუკობის არნივი (*Aquila heliaca*) - მუშობისთვის მიმიონ-
ური და მუშობი სახეობა.

ორბი (*Gyps fulvus*) - ჩვენ მუშობა მხოლოდ პირველ სუფსას-
თან 1982 წლის 18 ნოემბერს. გველიჭამია არნივი (*Circus gallicus*)
ჩვენ მიერ რეგისტრირებულია ძალიან მუშობი რაოდენობით სუბორნიში. და
კოლხეშიც დასაწყისში მიმიონურის დროს, მუშობი (*Circus pygargus*),
მიმიონური (*Circus cyaneus*) და ჯეისი (*Circus macrourus*) ბოლო-

მხოლოდ მემორტონის მიმიფრენის რასს.

მეორე მემორტონა (*Sterna albifrons*) ავსტრალია და მადაგასკარის და მემორტონის მიმიფრენის უკრობში.

მოდარის მემორტონა (*Sterna hirundo*) იშვიათი მიმუდარე ფრინველია კოლხეთის რაიონში. 1981 წელს პარიასტონის გზაზე მუდარა 7 მემორტონი ამ ფრინველებს, მაგრამ 1982 წელს მუდარაზე არ იყო რეგისტრირებული აქ. ამის გარდა რიგი რაიონებში ავსტრალია მიმიფრენის რასს, განსაკუთრებით კოლხეთის რაიონებში.

დუდულისნაირთა (Cuculiformes) რიგში კოლხეთში გავრეგებულია დუდული (*Cuculus canorus*). იგი მიმუდარე ფრინველია და ავსტრალია საკრობ ხშირად.

მტრებისნაირთა (Columbiformes) რიგი მარმორეგულია 4 სახეობით. გარეული მტრები (*Columba livia*) მიმოდარეა აქ. გრიგი (*Streptopelia turtur*) მიმუდარი ფრინველია და მემორტონით ხშირად ავსტრალია მიმარეგობს. გრიგი (*Columba oenas*) და უდარი (*Columba palumbus*) მარმორეგულ კოლხეთში.

ნამბისნაირთა (Apodiformes) რიგში აქ მიმოდარეა ურთი სახეობა - ნამბი (*Apus apus*), რიგი რიგი მიმუდარი და ავსტრალია რიგი რაიონებში გვრეგობს.

ბუსნაირთა (Strigiformes) რიგში კოლხეთის რაიონებზე ავსტრალია რიგი რეგისტრირებულია ხუთი სახეობით.

მემორტი (*Otus scops*) საკრობ ხშირად ავსტრალია რიგი რიგი მიმუდარი ფრინველი.

ფრთი (*Athene noctua*) - იშვიათი მიმოდარე ფრინველია, ავსტრალია კოლხეთის რაიონის პარიასტრე მარმორეგობს.

გვრეგობანი ბუ (*Asio otus*), ფრთის ბუ (*Asio flammeus*) და ფრთის ბუ (*Strix aluco*) საკრეგულ რეგისტრირება არან მიმარეგობს რეგისტრირება.

ავსტრალია მხოლოდ ურთი მარმორეგობს რეგისტრირება მარმორეგობს (*Bubo bubo*) 1975 წლის 29 და 31 რეგისტრირება, რიგის/სამარმორეგობს მემორტონიაში ურთ-

ბუნების რაიონი

უფხუასნაირთა (Caprimulgiformes) რიგი წარმოდგენილია უახსახეობით - უფხუური (Caprimulgus europaeus) რომელიც საკმაოდ ბევრ რაიონში ბუბის საკვლევ ფერიტორიაზე. უფხუა მობუბარე ფრინველისა და კობხეში აბინიშნება აპრილიდან ნოემბრამდე.

ყავაპისნაირთა (Coraciiformes) რიგიდან კობხეის დაბლობზე ცხებება მთხი სახეობა. ალკონი (Alcedo atthis) მობინარე ფრინველია და მინიკლება ყველგან, მარამ რიხხეობაში არ არის. კურიონი (Merops apiaster) რეისტორიბულია ჩვენ ნივრ მხობრ სეობური მინარეობის რის, ყავაპი (Coracias garrulus) კობხეში მინიმფრინი ფრინველია. მფფი (Upupa epops) მობუბარეა და ხშირად ცხებებობა ყველგან.

კობალსნაირთა (Ploiformes) რიგი წარმოდგენილია სამი მობინარე სახეობით. საკმაოდ მინორიხეობანია აქ მინვანე კობალა (Ploeus viridis), ასევე მინორიხეობანია კობხეში საშუალო ზრელი კობალა (Dendrocoopus medius), მინორე ზრელი კობალა (Dendrocoopus minor) ბარკვლებულია მთელი დაბლობის ფერიტორიაზე.

ბუნასნაირთა (Passeriformes) რიგი საკვლევ ფერიტორიაზე წარმოდგენილია 91 სახეობით, რომლებიც ბიკუსუნებინან 20 მხახს.

გორლასებობა (Alaudidae) მხახბინან კობხეში ბამეობებენ ველის გორლა (Melanocorypha calandra) ფრეაბეზრი გორლა (Melanocorypha leucoptera), უბორა გორლა (Galerida cristata) და მინ-ბერის გორლა (Alauda arvensis).

რეხი გორლა (Calandrella rufescens) და ცუნის გორლა (Lullula arborea) ცხებებინან მინიმფრინის რის, ამის ბარა ცუნის გორლა მინორე რაობინობით ბუბის აქ.

მურხეობისებობა (Hirundinidae) მხახბი წარმოდგენილია სამი სახეობით. უბალა (Delichon urbica) და სოფრის (Hirundo rustica) მურხეობი ბუბობენ კობხეში ყველგან ბევრ რაობინობით.

მენაპირე მურყნარი (*Riparia riparia*) ჩვენ შეგვხვდა მხოლოდ მინიჭყენის ძრის.

მყარმყარასებრთა (*Motacillidae*) ოჯახიდან კოლხეთის საბჭოებში მოიპოვება მეთერთ სახეობა.

მყარმყარა (*Motacilla alba*) მობუძარე ჭინველია მთელ საქართველოში, ღმერთა ურთველები რადიდან მამიჭრებამდე.

ბმუნთა (*Motacilla cinerea*) და ყვითელი ბოლოქანთა (*Motacilla flava*) გუნებებობდენ მამიჭრებამდე.

ველის (*Anthus richardi*), ბინდურის (*Anthus campestris*) და ჭყის (*Anthus trivialis*) მწყურჩიებობი გუნებებობდენ მხოლოდ მინიჭყენის ძრის, ხოლო მისი მწყურჩიება (*Anthus spinoletta*) მამიჭრებამდე.

ლანუსებრთა (*Laniidae*) ოჯახიდან კოლხეთის საბჭოებში ჩვენ მიერ რეგისტრირებულია სამი სახეობა, რიმელებიდანაც მხოლოდ ურთი - ჩვეულებრივი ლანუსი (*Lanius collurio*) მობუძარეა აქ და ჭარბოდ არის გავრელებული საქართველოში.

მავუბრეა ლანუსი (*Lanius minor*) ჩვენ შეგვხვდა მინიჭყენის ძრის, მატრამ კოლხეთის მისამტრე რაიონებში ეს ჭინველი მულობს.

რუბი ლანუსი (*Lanius excubitor*) მამიჭრებამ აქ მყოფე რაიონებში.

ფინჭრასებრთა (*Troglodytidae*) ოჯახიდან ჭარბოდ არის გავრელებული ჩვეულებრივი ფინჭრასა (*Troglodytes troglodytes*) რიმელი მობინდარეა აქ.

ფინჭრასებრთა (*Fringillidae*) ოჯახიდან რეგისტრირებულია ურთი მობამიჭრე სახეობა - ჭყის ფინჭრასა (*Fringilla modularis*).

მავუბრეა (*Turdidae*) ოჯახიდან კოლხეთის საბჭოების ჭრისგორიდან მოიპოვება 17 სახეობა.

ბურთიბურა (*Erithacus rubecula*) - ჩვეულებრივი მობამიჭრე ჭინველია, ღმერთა ურთი იმელებს, რთ ეს სახეობა გუნებებობს მყოფე რაიონებში და მამიჭრებობის ურთობში. აჩ არის გამორჩეული მისი მულობა აქ.

ბურთიბურა (*Luscinia luscinia*) და ცისჭრებურა (*Cyanosylvia*

svecica) Այն աղնիմնջե միմոգրնին ըրևս.

Լամեհրլի ծղծղլի (*Luscinia megarhynchos*) - Այլլըծրիցի միծղ-
բարի գրիճլլոն թլլն ըս ծղհրճարին ծոոթոյծծծո.

Այլլըծրիցի ծոոթոյծծծո (*Phoenicurus phoenicurus*) ըս Յալլ
ծոոթոյծծծո (*Phoenicurus ochrurus*) գլլլըծծոճլլն միմոգրնին յլրի-
ոճծո. մըլլոս ոլլսո (*Saxicola rubetra*) միծղբարլլ յոլլլլոսն ըս-
լոծծղ, Խոլլ Յալլթալլ ոլլսո (*Saxicola torquata*) միմոգրնին Լալլ-
ոծծո. մըլլոթրիթ (*Oenanthe pleschanka*), Այլլըծրիցի մըլլոթրիթ
(*Oenanthe oenanthe*), մոլլլլլլլլլ մըլլոթրիթ (*Oenanthe isabellina*) ըս
Յալլմլլլլլ մըլլոթրիթ (*Oenanthe hispanica*) Այլլն գլլլըծծոճլլն միմոգր-
նին ըրևս.

Մալլլ (*Turdus merula*) Լալլլլլլլ ճլրիթոթրիթ ճոլլլլլլլլլլլ մի-
ծոնաճլլ գրիճլլլլլ: Աոհոննալլ (*Turdus iliacus*), ԲԽաթալլ (*Turdus*
viscivorus) մըլլոծծղլլլՄալլլ (*Turdus philomelos*) ըս ծոոլլլլլ
(*Turdus pilaris*) յոլլլլլլ մոոյոլլլլլլ ճալլթրոծծղ.

ԱԼլլլլլլլլլլլ (*Sylviidae*) ոլլլլլ յոլլլլլլ ըս ծոոլլլլլ ճալլթր-
ոլլլլլլ միլլլլլ Լալլլլլլլ.

գրիթոթր (*Oettia oetti*), ճլրլլլլլլլլլ (*Luscinola melano-*
pogon), լլրճալլլլ ըս ճրիթրլլ (*Locustella naevia*), ճալլլլլ (*Acro-*
cephalus schoenobaenus), ճալլլլ (*Acrocephalus palustris*), լլ-
լլանն (*Acrocephalus scirpaceus*), Մալլլլլլլլ (*Acrocephalus arun-*
dinaceus), մըլլալլլլլ Լալլլլլլլ ճլրիթոթրիթ ճրիթ միծղբարի Լալլլլ-
լլլլլ.

թոլլ ծղթծղթ (*Hippolais pallida*) գրիթոթր ճրին ճալլլլլլլլլլլ
յոլլլլլլլ, թոլլթրլլ միծղբարլլ գրիճլլլլլ, ծղթծղթ (*Hippolais caligata*)
յո Այլլն միլլ ճլլլլլլլ յլլլլլլ միմոգրնին ըրևս.

միմոնոլլլլլլ ԱԼլլլլլլ (*Sylvia nisoria*) ըս Յալլթալլ ԱԼլլլլլլ
(*Sylvia atricapilla*) Այլլն գլլլըծծոճլլն յոլլլլլլ Լամեհրլլ ճալլլլլ
Լալլլլ ծղթոծղն մըլլլ ճալլթրլլլլլ. մալլլ (*Sylvia borin*), թլլլ (*Syl-*

შეჯებვა ხუთი სახეობა.

მეფეჭოა (*Emberiza caelandra*) მოძინაძრე ფრინველია. ნიორე
ჩაოქონობით ბუკობს კობხეობს სანხრეობ-ძასავერეობ ნაჭილი.

ჩვეულებრივი ჭოჭო (*Emberiza citrinella*) მიმოფრენი ფრინ-
ველია, ურეველი ვებემქარეობი ჩჩეობიან ბამეოობამე.ბაოოს ჭოჭო (*Embe-
riza hortulana*) იგი რეგისტრირებული მხობოპ მიმოფრენის ძრეს. მთის
ჭოჭო (*Emberiza cia*) მოძამხრე სახეობაა.

ღელიანის ჭოჭო (*Emberiza schoeniclus*) შეპარებოი. მყოჩრე-
ცხოვანი მოძინაძრე ფრინველია კობხეობი.

მთელინსებრეობა (*Fringillidae*) იქახიძან რეგისტრირებულია რვა
სახეობა.

ყველაძე რიცხვმჩავალია სხვა ფრინველებთან შეპარებოით სკვინჩა.
(*Fringilla coelebs*), რეშეილე მოძინაძრეა აქ.

მწვანურა (*Chloris chloris*) და ჩიგბაგონა (*Carduelis cardu-
elis*) ცხევეობიან კობხეობი ჩჩეოჩრე მოძინაძრე ფრინველები, მატრამ
ჩიგბაგონა ბუკობის პეჩიოქეობი ბაყოლებოით მყოჩრეიცხოვანია.

მთელია (*Fringilla montifringilla*), სინესპეი (*Spinus spinus*)
მეკანაფოა (*Cannabina cannabina*), კულიმბურჩი (*Coccothraustes coc-
cothraustes*) და სტვერია (*Pyrrhula pyrrhula*), მოქოქეობიან მხობოპ
ბამეოობამე.

ფეიქარასებრეობა (*Floesidae*) იქახიძან ფარეოპ ბაურეველებულია სა-
ბლის ბეღურა (*Passer domesticus*). იგი მოძინაძრეა აქ.

მინდერჩის ბეღურა (*Passer montanus*) კობხეობი იშეოაოპ ბამეოობს
მყოჩრე ჩაოქონობით. ჩვენ ჩამოქონიბეჯეჩ შეჯებვა დაბოობის აქმოსავერეობ
ნაჭილი.

მთიისებრეობა (*Sturnidae*) იქახიძან ჩვენ შეჯებვა მხობოპ ურეობ
სახეობა - ჩვეულებრივი მთიოა (*Sturnus vulgaris*). იგი აქ მოძინაძრე
ფრინველია და ბამეოაქი მოქოქეობა ძოპ ცუნებეობა.

მოქარეჩისებრეობა (*Oriolidae*) იქახიძან კობხეობი რეგისტრირებულია

ურთი მობუდარე სახეობა - მორალურნი (*Oriolus oriolus*).

ცორონიცუბრთა (*Corvidae*) ოჯახიდან საკვლევი ჭერიჭორიამე ჩვენ მუგუბუბა 6 სახეობა. მათ შორის მობინდარეებნი არიან ჩხიკუნი (*Corvus glandarius*), კაჭკაჭი (*Pica pica*) და რუხი ცუკუნი (*Corvus cornix*), ვილცუკუნი (*Corvus frugilegus*) დორი ჩაოქუნობთა მამ-
ორობს აუ. ვუა (*Corvus monedula*) და ცორონი (*Corvus corax*) იმუ-
ათაპ მამორობენ კორბუთის რადრობე.

ამცუარაპ, კორბუთის რადრობის ჭერიჭორიამე ჩვენ მირ რეკისჭრი-
რუბუკია 225 სახეობის ჭრინველი, ჩომილბიყ მიუკუხეზუბიან 18 ჩიგს.
ცოფის ხასიათის მიხედეთ ცუკლამე ჩიყბუბრავალია მიჭრანდობის რდუჭი -
89 სახეობა. საკმაოპ დორი ჩაოქუნობაა მიმამოქ სახეობების - 67.
კორბუთი ბურობს 69 სახეობის ჭრინველი, მათ შორის 30 მობინდარეა.

ლიტერატურა

1. Птицы СССР. 1982. История изучения. Изд. "Наука".
2. Lamberti A. 1654, Relatione della Colchida, poggi della Men-
grelia nella quale si trate dell origine, costumi e coadi na-
turali di quei paesi, Napoli.
3. Nordmann A.I. 1840, Observations sur la faune pontique.
Voyage dans la Russie meridionale et la Crimée, ect. exoute
en 1837, sous la direction de M. Anatole Demidoff, t.3, Paris.
4. Wagner Moritz, 1850, Reise nach Kolchis und nach den deutschen
Colonien jenseits des Kaukasus. Leipzig.
5. Filippi F. 1865, Note di un viaggio in Persia nel 1862. Mila-
no.
6. Кесолер К.Ф. 1878. Путешествие по Закавказскому краю в 1875 го-
ду с зоологическою целью. Тр. Санкт-Петербургского общества
естествоиспытателей, том УШ, приложение СП.

7. Раде Г.И. 1884. Орнитологическая фауна Кавказа (Орnis Caucasica) Тифлис.
8. Вилькоксая Ф.В. 1897. Орнитологическая фауна Аджария, Гурия и северо-восточного Лазистана. Материалы к познанию флоры и фауны Российской империи. Вып. Ш, Москва.
9. Шавров Н.Н. 1907-1908. Изв. Кавк. отд. Импер. Русск. геогр. общ., 19.
10. Кобилия А.М. 1908. Изв. Кавк. музея, 3.
11. Нестеров П.В. 1910. Изв. Кавк. музея, 5.
12. Домбровская Б.А. 1913. Материалы для изучения птиц Колхиды, Аджария и сопредельных мест. Киев.
13. Сатуния К.А. 1907. Зап. Кавк. отд. Импер. Русск. геогр. общ., 24, 3.
14. Сатуния К.А. 1912. Зап. Кавк. отд. Импер. Русск. геогр. общ., 28, 2.
15. Чхиквишвили И.Д. 1939. К фауне млекопитающих и птиц Абхазии. Тбилиси.
16. Хенцурания Д.Я. 1954. Колхидский фазан (*Phasianus colchicus colchicus*) его распространения, биология и хозяйственное значение. Автореферат канд. дисс. Тбилиси.
17. *Анбацраძე რ.* 1959. *საქართველოს სახერხემლო მუზეუმის შრომები*, 18.
18. *Анбацраძე რ.* 1960. *საქართველოს სახერხემლო მუზეუმის შრომები*, 20-ა.
19. *Анбацраძე რ.* 1973. *საქართველოს სახერხემლო მუზეუმის შრომები*, 25-26.
20. Хордания Р.Г. 1966. Сообщ. АН ГССР, 42, 3.
21. Хордания Р.Г. 1967. Сообщ. АН ГССР, 48, 2.
22. *Jordania R.* 1967. *Der Falke*, 4.
23. Хордания Р.Г. 1969. Сообщения Прибалтийской комиссии по изучению миграций птиц. 6.
24. Хордания Р.Г. 1970. Вестник Гос. музея Грузии, 26-27-А.
25. *Jordania R.* 1970. *Der Falke*, 6.
26. *აბაშვილი მ.* 1970. *საქართველოს სახერხემლო მუზეუმის შრომები*, 26-27.
27. *Jordania R.* 1971. *Notatki Ornithologiczne*, 12, 3-4.
28. Хордания Р.Г. 1977. Птицы Колхидской низменности. Труды ТГУ, 192.
29. Хордания Р.Г. 1981. Эколого-зоогеографический обзор птиц Мигра-
ции. Тр. ТГУ, 219.

ქალბენი

ქობულეთის დაბლობის ჭრიჭონიანაჲ გავრცელებული სახეობრივი მებუტეობაა რომელიც მრავალფეროვნებით მანის და მანის აზ ხასიათდება. ეს გავრცელებულია ადრეა იმითაჲ ახსნდება, რომ ჩვენი გამოკვლევები ქობულეთის დაბლობის ჭრიჭონიანაჲ ძირითადად წარმოებდა ამ რაიონის ამოუშრობულ-დაუგამოშრულ ფართობებზე, ხოლო მისი სხვანაირი ფართი გამოკვლევები ჩვენ აზ გენერაციონა, რის გამოც ამ ცხოველთა სახეობრივი მებუტეობა დაწინაურებულია, მაგრამ საფრთხობის მუდმივად იგი მუდმივად იტყვება რიგობრივი წყარობის საშუალებით.

მასალა და მეთოდი

ქობულეთის დაბლობის დაუგამოშრულ და ამოშრობილ ჭრიჭონიანაჲ სამეცნიერო საკვლე გამოკვლევები, პირველ რიგში წარმოებდა ჭრიჭონის საკვლეებში მობინადრე ცხოველთა საკვლეს პირობების შესწავლაზე, რაც მათის მიხედვით საკვლეს წარმოადგენს აჲ მობინადრე ცხოველთა გავრცელების, ეკოლოგიური განაწილებისა და, რაც მთავარია, მებუტეობის მათი რაობრივი მობუტეობისათვის საფრთხე რიგობრივად განსაზღვრება.

საკვლეების შესწავლისათვის გამოიყენებოდა უმეტესად მეთოდი, რაც იმით გამოიხატებოდა, რომ საკვლე ჭრიჭონიანაჲ წარმოებდა უმეტესად კვლევებში საკვლეების ჭიკის ფეხ, ვაობი, მშრალი, ველები, მუცლის-კვლეი საფარი, საკვლეების ორგანოების მებუტეობა შესწავლის მიზნით, რისთვისაც ფართად გამოიყენებოდა საკვლეების ფოტოგრაფირება.

ქობულეთის დაბლობის ჩვენი კვლევის რაიონის ჭრიჭონიანაჲ მათის-პირა ფართობებზე გავრცელებული ძუძუმწოვარ ცხოველთა შესწავლისას გამოიყენებოდა სხვადასხვა ხეობები და საშუალებები - მათგან მათ და უმეტესად საკვლეებების მეთოდები, კვლევის დასახელებული მეთოდით მებუტეობა დაუგამოშრული, საკვლე რაიონში გავრცელებული ცხოველთა სახეობრივი მებუტეობის შესწავლა.

ბუნებრივად და მათი გავრცელების საზღვრებში, ფართობის ურთულად დასა-
ხლებს სიმჭიდროვე და ყალბი სახეობის ცხოველთა რიცხოვნობის განაწილ-
ება.

კოლხეთის პარკში ტერიტორიაზე გავრცელებული მრავალსახეობის
ცხოველთა შორის ურთულადობრივად გავრცელების სახეობებს ვსწავლობთ მთავრ-
ებულსა და მსხვერპლის შორის ზრდასა და ნუტრიციონალურ მნიშვნე-
ლობის კონტრასტს; ასევე ურთულად გავრცელებულ სახეობებში ინტენსივობა ნუ-
ტრიციონალური და მათი ადგილი შორის ბალანსის მდგრადი მდგომარეობის შორის კვების
კონტრასტის სახეობები და სხვა.

აქვე უნდა აღვნიშნოთ, რომ ნაკლები მუდმივობის, კონტრასტული
ფაქტორების, ხელშეწყობისა და მიწისხვედრის დასახლებების სიმჭიდროვეს
ვსწავლობთ ამ ცხოველთა ჯგუფისა და ხანდაზმულობის სახეობების მრავლობის
კონტრასტს, ხოლო დასახლებული ცხოველთა კონსპეციის ყალბი სახეობათა რიცხოვნ-
ობის განაწილებას ვსწავლობთ კვლევის რეგიონში (კოლხეთის პარკში
ამომწოდებელი და ამომწოდებელი ტერიტორიაზე) ყალბი სახეობის ინტენსივობა რა-
ოდენობის პრეკვიპიტაციის მდგრადობის ამავდროულად კონსპეციის მდგრადობის სახე-
ობების ინტენსივობა საერთო რაოდენობისა და, მიწისხვედრის ფაქტორული მასა-
ლაზე ურთულად გავრცელების სახეობების ვსწავლობთ მიწისხვედრის მუ-
დმივობაში პრეკვიპიტაციის სტრუქტურას სტრუქტურული და ასაკობრივი მდგრად-
ობის

რაც შეეხება მსხვილი მუდმივობის გავრცელებას, დასახლებების
სიმჭიდროვეს და სხვა ეკოლოგიურ სახეობებს ვსწავლობთ ურთულადობრივ
დასახლებების, ნაკლებობის ალტერნატივისა და გამოყვანილი მონადირე-
ობის, ევრების, ნაპირმცხოვრებისა და სხვა ნაპირობის სახეობების
პარკურულად პირდაპირ გამოკვების მდგრადობის, მარტალი, მსხვილი მუ-
დმივობის რაოდენობრივი ალტერნატივის ვსწავლობთ ნაკლებობის მდგრადობის
სიმჭიდროვეს ნაკლებობის, მარტალი ნისი კონსპეციის სტრუქტურა სახეობის ზრდა
ფაქტორის განაწილებების მდგრადობაში იგი შეიძლება დასაყვანილი გამოყვანილი
ფაქტორული მდგრადობის ცხოველთა რაოდენობრივი ალტერნატივის ვსწავლობთ და-

საბუნდო ან არის, პირობითი დასაბუთების, დასაბუთებულობა და მისი ცხოვრებაში გამოყენება გამოიღობი უფრო უფრო, მისაბუთებულობა და მარტოვანი იქნება, ზე რეგულ ბეზოთ აქვნიშნებ, კუთხილინდონიერად და საუბრის რამა უბრძოთ გამოიყენებ მას.

საკვლევ რეკონსი ჩვენ მიერ ჩივი ნიების განმარტობაში ჩაგარებაში საბეზინარო-კვლევითი მუშაობის შედეგად კოლხების დაბლობის ამო-შრობილ და ამოუშრობელ ტერიტორიაზე მოპოვებული და რეგისტრირებულია ნუნკიფაბიების სანი საბუობა, ხეღრთიანები - 4 საბუობა, ბორბელები 8 საბუობა, მტყაბელები - 3 საბუობა და ჩივილსები - 2 საბუობა.

ლიტერატურის მიმხიბილა

ინისაბუნს, ჩომ ნაბელი ნარმობებან უქონიით კოლხების დაბლობის ამოშრობილ და ამოუშრობელ ტერიტორიაზე მობინარე ცხოველთა ბიფრეობრივ გაჭრელებამ; დასაბეობის სიბფიბრეებზე, უკოლოტიურ ჭანარებამზე, ამ ცხოველთა საარსებო პირობებზე და მათი მონარეობის უკსაქვეტებზე მო-ვიშველებით მესაბამის ლიტერატურულ ნყარებმს, ჩომილებიუ საბუობებანს მო-ტყაბეზმ საბანარობ შევავსოთ ჩვენს ცოდან ამ მიმარებით და უფრო სრულ-ყოლილად გავაბუქოთ ბეზოთ ჩანობელილი საკიბებბი.

შავი ბეზი: სანაპირი ბოლის ბორბელების უკოლოტიურ-ფაუნისტური მუნარეობის საუბრის ფასდაბეობელი რეანლი დასბო მ.შაბლოვსკიმი [7]. მისი ხეზბეზრანელობით მუნარეობილია შავი ბეზის სანაპირი ბოლის ბორბელებთა კომპლექსი, საუარებელით ფარტებბი, ჩომილებიუ ნარმობებნილია 10 საბუ-ობით. მ.შაბლოვსკის იბრობობელი (საუარებელით სსრ მუბნიურბათა აკა-დემიის ბოლოტის ინსტიტუტის შრომებბ, - ტ.VII, 1947 წ.) მონაბეობის მიხებეობით, ამ ბოლო უწიობბი ჩაგარებული გამოკვლევების შედეგად შავი ბეზის სანაპირი ბოლის, კრბობ კოლხების დაბლობის ამოშრობილ და ამო-უშრობელ ტერიტორიაზე გაჭრელებული ბორბელების ფაუნისტური სთა ნანბ-ლობრივ მუბეზბა - კურბელი ამოღებულობა ბორბელების ჩივილს და შეგა-

ნილია კურდღლისებრთა რიგში, ხოლო წყლის მემინდრეოა დასავლეთ საჯარო-
ხვედრის ტერიტორიაზე საჯაროპ არ ბინადრობს ამის შესახებ ყალბი მკვ-
ეუბა საუბარო

ამრიგად, ჩვენი კვლევის რაიონის ტერიტორიაზე მღვიმისაგვის რეგის-
ტრირებულის: სახლის მატვი, რუბი ვირთაგვა, ტვის მატვი, ბუჩქნარის
მემინდრეოა და საჯაროპ კოლხეთის პაბლობის ტერიტორიაზე ინტროდუცირ-
ბული სახეობა - ნუტრია. აფხაბეთის ბღვისპირა ბონაში რეგისტრირებულის
9 სახეობა [8], ხოლო აფარის ბღვისპირა ბონაში კი რეგისტრირებულის 6
სახეობა [2]. ბვიმთ აღნიშნული მონაცემები მიუთითებენ არა მარტო კოლ-
ხეთის პაბლობის ტერიტორიაზე მლოწველების გავრთოებულ ფაუნისტვიკურ
კვლევაზე, არამეპ ამ ცხოველებს ეკოლოგის გარმავებულ კვლევაზეც.
ამის მატალიმთ ნარმთაგვის მლოწველების გავრთველების რისპირსილოობის,
სტაგვიური განაწილების ეკოლოგური ვალებტობისა და რიგი სხვა საკითხებ-
ბის შესწავლა.

დასავლეთ საჯაროხვედრის დაფაობებულ ტერიტორიაზე ნუტრიის აკლიმა-
ტობაციისმან დაკავშირებით საინტროგუსო გამოკვლევაში აქვს ჩატარებული
წ.ვერეშჩაგინის [3], რმებრმაყ მტალიურად შეინსავლა კოლხეთის პაბლობის
ამოუწრობელ და დაფაობებულ ტერიტორიაზე - რანჩხუთიპან (მე.მე.ფირს-
რისა და გურინას სანაპიროებო, პალიასტომისა და იმნათის ტბების მი-
პამოებო) ბუგობამეპ (ანაკლია, მე.მე.ფურია, რიგი რალი, მუნჩია)
ნუტრიის აკლიმატობაციის მეგებებო და აღნიშნა, რმ 1932 წლიპან 1939
წლიმეპ ნუტრიის აკლიმატობაციამ სასურველ მეგებეს მიარწია, ხოლო 1938-
1939 წლებში მისო უგებმო რუწვის მეგებად ამ ცხოველის რიცხოვრება მი-
ნიმუშამმეპ დაყა, ჟემეპ 1939 წლის აწრილიპან რკვატესა და ფირსის
მიპამოებში მსეპ გამოჩნდა ნუტრიის არსებობის კვალი, მატრამი ძალიან
უმნიშვნელი რაოებობით.

რუსეთის სამხრეთ რაიონებში ნუტრიის აკლიმატობაციის საკითხს
უხედა წ.ვერეშჩაგინის ნაშრომი, რმებლშიყ ატლორის მიჯრ მეტალიურადა
განხილული ნუტრიის აკლიმატობაციის ძირითადი საკითხებო: ნუტრიის სა-

არსებო პირობები, აპტირებადობა, გამოკვლევა, კვება, ნუტრიციონალი და რიგი სხვა ეკოლოგიური ხასიათის საკითხები.

ნუტრიციონალური მნიშვნელობის საკითხს ეხება აგრეთვე ა. ანდრეასის ნაშრომი [1], რომელიც ავტორი აღნიშნავს, ნუტრიციონალური მნიშვნელობის საკითხს "ცოცხელი" სამონიტორინგო მუხრანობაში უმეტესად აღნიშნავს, ამის მიზეზად ავტორს მიაჩნია, რომ ნუტრიციონალური მნიშვნელობის საკითხს უმეტესად ანაზღაურებს იგივე მუხრანობა, რადგან აქ ძირითადი მნიშვნელობის საკითხი ანაზღაურებს აქ ნუტრიციონალური.

ჩვენი კვლევის რეზულტატები გამოკვლევის და შედეგის მიხედვითაა და დაკავშირებულია საკითხებში გამოკვლევაში აქვს ჩატარებული ა. ანდრეასის [2], რომელიც ორი წლის 1967-1968 წწ. განმარტობაში სწავლობდა გამოკვლევის და ეკოლოგიური შედეგის ეკოლოგიის ძირითად საკითხებს. ამ დროის განმარტობაში ა. ანდრეასის მიერ გამოკვლეულია 16000 კვადრატული ფართობის სამონიტორინგო სატერიტორიული და აქვე იძლევა ამ ტერიტორიის მოკლე ფორმული-გეოგრაფიული და ეკოლოგიური დახასიათება. გამოკვლევის და შედეგის ტიპური სამონიტორინგო სატერიტორიული აპტირებადობისა და მათი საარსებო პირობების გამოკვლევის შედეგად ა. ანდრეასის იძლევა [2] მათი ეკოლოგიური მნიშვნელობისა და რეკონსტრუქციული აღნიშვნის მნიშვნელობებს, რაც გამოკვლევის საფუძველს წარმოადგენს.

ლიტერატურული წყაროები, რომლებიც კვლევის დახასიათების ამოწმობის და ამოწმობის ტერიტორიაზე ჩატარებული გამოკვლევაში შედეგებს ეხება ჩვენ მიერ განხილვება შედეგები ასევეა, რომელიც საბუნებისმეტყველო საკითხებს განაპირობებს ჩვენი კვლევის რეზულტატები და რეკონსტრუქციული აღნიშვნის მნიშვნელობა უკანასკნელი 10 წელიწადში.

სახეობრივი შედგენილობა

ჩვენი კვლევის რაიონის ტერიტორიაზე ჩატარებული სამეცნიერო-კვლევითი მუშაობის შედეგად შესწავლილი და რამუსტებულია აქ მოხონებულ ძუძუმწოვრების სახეობრივი შედგენილობა, სახეობობა:

მწერჭამიებობა: 1. ევროპული მტარბი - *Erinaceus europaeus* L.
2. კავკასიური თხუნელა - *Talpa caucasica* Sat. 3. ტრძეკუნა კბილ-
თურა - *Crocidura russula* Hermann.

ხელოვნობა: 1. ციცი ცხენარა - *Rhinolophus ferrumequinum* Schreber 2. ყურტრძელი მღამიობი - *Miotis beshsteini* Kuhn
3. ჩვეულებრივი ღამურა - *Vespertilio murinus* L.

კურდღისნაირები: ევროპული კურდღელი - *Lepus europaeus* Pallas

მონღელებობა: 1. ჭიკაჭიკი ციცი - *Sciurus vulgaris exalbidus* Pall. 2. ამიერკავკასიური ციცი - *Sciurus anomalus* Güldenstädt
3. ნუჭია - *Microstictus coypus* Mollina 4. ძიკუნა - *Glis glis* L.
5. წაჯი ციცი ძიკუნა - *Dromomys nitedula* Pallas 6. შავი ვირ-
თაჯა - *Rattus rattus* L. 7. რუხი ვირთაჯა - *Rattus norvegicus* Berkenhout
8. სახლის თაჯი - *Mus musculus* L. 9. ციცი თაჯი - *Apodemus sylvaticus* L.
10. ბუჩქნარის მემინდვრია - *Microtus majori* Thomas

მტაცებლებობა: მარტა - *Meles meles* L. 2. ღაჯი - *Lutra lutra* L.
3. კურდღალი - *Mustela nivalis* L. 4. ჭურა - *Canis aureus* L.
5. ციცი კატა - *Felis silvestris* Schreber

ჩიკუნა: 1. ტარული ციცი - *Sus scrofa* L. 2. ევროპული
მედევი - *Capreolus capreolus* L.

ქვემოთ შევყვებით შესაძლებლობის ფარგლებში გავამეყვით მასალებში
დებოდა ჩამოთვლილი ცხოველების ტარებების, რასალებების სიმედიანობის,
სასოფლო-სამეურნეო მნიშვნელობის და მცირედი სახეობადა მომრავლებების

ლონისძიებები და შესახებ.

კურკული მტარბი - *Erinaceus europaeus* L. ჩვენი კვლევის რა-
ონის კურკული რანძიანობის მიერ რაოდენობით გვხვდება, ხოლო მათთან
დავსა და ანტიმტარბი ფარგლებში აქტიური სახეობა მისთვის არ გვხვ-
დება, რაც შეიძლება ახსნას ამ რაოდენობის შესაბამისი ბიოლოგიის ნაკლებ-
ობით. კურკული რანძიანობის მტარბის გავრცელებას ხელს უწყობს ხე-
ბიოლოგია და სხვა გარეული ნაყოფის მიხედვით მუდმივად შედარებითი სიმ-
რავლე, რომლისავე შედარებით უმრავლესობაშია კორბონის პარტიის ამი-
ტარბი ფარგლებში და მისი ნივთი, სადაც ნაყოფის მიხედვით კურკული
მუდმივად გავრცელებულია ნაკლებად. მტარბი კორბონის გარემოშია საკმაოდ
რაოდენობით გვხვდება. ბინარობის გეგმაში, მუდმივად, მარტოსა და
კვინახებში. მტარბი ძირითადად მხრებშია და მრავალი სხვა უხეშობის
ქობებშია იკვებება, იფრს და ვამს ნორი ძეგლებშია, ქვედაკლას-
ებში, საკვებზე იყენებს აგრეთვე კობი ნაყოფებსა და კვინას. მტარბი
წელიწადში უმეტეს მრავლება, ნაკლები ხანგრძლივობა 45 დღეს აღწევს.
შობს 8-10 ნაშვილს. გვიან ბინარობით ვეღვა ბინარობის ძეგლებში.
მტარბი სასარგებლო ცხოველია. ანაბეჭებს მანვ მხრებსა და ნორებ-
ებსა და რეგულირებს - მინარობს გვებს.

კავასიური მხრელი - *Talpa caucasiaca* Sat. მანვ მხრების
განაბრებით მხრებს სოფლის მეურნეობისათვის სარგებლობა მოაქვს.
მტარბებთან და ბინარობის შედარებით მხრელებში უფრო ფარგლად გავრცე-
ლებულია და ანაბეჭებს მრავალფეროვნებას. ისინი ბინარობენ როგორც
მისი ნივთების კურკული რანძიანობის მიხედვით, ისე ანტიმტარბი და მათთან
ფარგლებში. მხრელებში უფრო მუდმივად სახეობის მხრების გეგმის კორბონ-
ების ახლოს, ღვსთან სისხრების ფარგლებში. ამ ვამობის ადგილებში მხ-
რელები მასსახეობადაც ირავებენ მხრების ღვსთან სისხრების ირავებში
მუდმივად მანვლებში ადგილებს, ასევე კურკული ნიშნის მათთან უმრავ-
ლესობაში მხრელების საკვების მრავალფეროვნების ანტიმტარბით (მრავალი
სახეობის ვიბი და მხრები). გარდა ბინარობის აქტიური ნიშნისა ეს ადგილები

მიუხედავად უმრავლესობის სათანადო აირაკონიზა და უფრო ნუგაფაა დასუნი წყაროიძობის რუს წყლის მანე მიუმიეობის წინააღმდეგ. ასევე უკოტ-ტოური ნიშნების არსებობა, მათი სიმრავლე განსაზღვრავს კოტხეის დაბლობის ტერიტორიაზე საურთობ, და კრძობ, ჩვენი კვლევის რაიონში მხუნელები დასახლები სიმყოფრეუს.

მხუნელები რაიონობრეუნი ალრიცხვა ჩავაფარე სტატიონარული დაკვირების ნაკვეთებზე, კრძობ "კოტხეის" და "მორსის" ჩაისა და უტრუსების საბჭოთა მიუწეობების ამოწმობელი და დაფაობებელი ფარობებზე. მხუნელები დასახლები სიმყოფრეუს დასაბევიან (მიუარეობი მიწაუმიების მიღების მიზნი) დაკვირებები ჩავაფარე სოფლები: პირველი ხორცისა და ბიის ტერიტორიაზე. პირველი მიწებზევაში გამიუიყვანე მხუნელები ხაფანებში მიპოვების მიეობი, ხორე მიუე მიმებზევაში კი სოფლების გახების მიეობი. მიღებელი მიეებებს კრძობი უწეობა სორს მხრის რუს ნინის ამონაყარის ალრიცხვის და ბოლოს მიღებელი მიწაუმიების ურთეო მიუარეობის ტბიო ვაბევიან მხუნელები დასახლები სიმყოფრეუს. ჩაფარებელი განაკვირვის მიეება განობრევა მიეებე:

ჩვენი კვლევის რაიონის ტიპიური მიეობების უმიეუს წაწილი მხუნელები ფარობდა გაურელებელი. ეს ტასაბევიანა, რაბან სწორე ასეო აბილევიან ხელსაყრელი პირობები ვიყვლები და ნიპაბის ფაუნის სხვა წარმიბაბევიან არსებობისათვის.

, სოფელი ხორცის მიუყარის ცვის ფრეობებზე ფარემიენეობა არის ტანლაბელი მხუნელების სორების მიწის ამონაყარები... ამ ტერიტორიაზე ჩაფარებელი დაკვირებების მიეება ალრიცხვიან მხუნელები სორს ნინის ამონაყარი 0,5 კვტარე ფარობზე, 200 აქეპან ახალი ამონაყარია. 3,0 წაი პოყენეული მიეებეა ურის 21, 27% ეს კი დახილები 15-20 მხუნელას ურის.

მიუხედავად იმისა, რომ სოფ. ხორცის მიეობებში სხვადასხვა რუს მხუნელების მიწისქვეშა სასულებლები დაბელი იუნა 175 სპეციპალიური ხაფანტი, ურე მიხეარეა ამ ცხილები მიპოვება, ამ ტერიტორიაზე დაბე-

ბური ხაფანჯების 25% კი აშლილი იყო. მსგავსი სურათი განმეორდა "კლ-
 ხეთის უკ სადგოთა მეურნეობის სტატიონარული დაკრევების ნაკვეთებზე.
 ბევრად აღნიშნული დაკრევებების შედეგად გამოიკრვა, რომ ხეხუნელები
 აწარმოებენ, რა თავიანთი მიწისუფლება სასურველებს "გასუფთავებას",
 ამავდროულად მათ უხებდათ მიწისუფლება სასურველებში ინტენსიური მოძრაობა,
 საკვების ნაკრებების მიზნით. ამ დროს, ბუნებრივად, ხეხუნელები წინა-
 აღმდეგობას აწყდებდნენ, ყოველდღე სოფლის გასუფთავებისა და გათხრის
 დროს სასურველებში დატოვებული მიწა გარეთ გაიფანტა. სწორედ ამ დროს
 ხეხუნელთა აწყდება რა მიწის ამონაცარი (ამ დროს მიწა ზოგჯერ სველია)
 იქმნება ბინისუფლება სასურველის ფორმის მიწის მკურნელი საცობი, რომლის
 გარეთ გაფანტის დროს ხეხუნელთა უხებდა ხაფანჯის სასხლეტს, რაც იწვევს
 ხაფანჯის აშლას. ეს გარემოება კი სერიოზულად გულისხმობს ხელის
 დაშლას. ამიტომ იძულებული გაუბრუნებდა ხეხუნელების ნაკრებებისა და
 წარმოების აღრიცხვის დროს მიგვეჩვენა სოფლების გათხრის მეთოდისავე.
 ეს მეთოდი მუშაობს და აწვევს დროს სანდო.

უბრალოდ I

კლხეთის დაბლობის განსხვავებული ბიოლოგიებში ხეხუნელების
 სტატისტიკური განაწილება და დასახლებების სიმჭიდროვე

სტატისტიკის დასახლება	დაკრევე- ბის ფართო- ბის რაოდე- ნობა კვე- ტარებში	სოფლის მიწის ამონაცარი რაოდენობა		
		სულ	მათ შორის "ახალი"	შეფარდება კრევე- ბებში
1. სოფ. ბია (ბოლნისის ადგილები)	0,5 კა	55	12	8,51
2. ხობი (ბონასტროს უბანი)		170	18	12,76
3. ხობი (სადოკრებში)		150	14	9,96
4. პირველი ხობი (სადოკრებში)		200	30	21,27
5. ყურევი (ქვიშნარი, გზის პირველი)		280	62	43,97
6. მ. გ. უნიის ნათარქი კრევე- ბის (ვალიანის) ნაკრები		65	5	3,54
ს უ რ	5 კა	920	141	100%

"კობეჯის", "თოქსის" ჩანსა და ციფრული საბჭოთა მუხრეობებისა და "ენჯის" ტერიტორიების ცალკე ფარმობებზე, დასახლებული ხეხელების, როგორც ცხოველი მუხრეების კვარი, ჩვენი აბრით, ეს ფაქტი იმაზე მიუთითებს, რომ ხეხელების საარსებო პირობებთან მუხრეების მუქანობის ისე რეზიპი ნაკრძა, რომ ისინი წყარისაყ არ "ეკუეობან", პირობით ვუეობან კიდეც.

საბოლოო უნდა აღინიშნოს, რომ ხეხელები სასარგებლო ცხოველებია. ისინი იკუეობან და ანაფორებენ მანვე მხერებს, ამანვე რჩის აპოხი-ურებენ და ანაფორებენ ნიპაგს, რითაც მათ რიდი სარგებლობა მიკუეობ რესპუბლიკის სოფლის მუხრეობისაგან. საურთო კობეჯის მიხე ტერიტორიაზე და კერძო, ჩვენი კუევის რაინიში. ხეხელების მიტოვა წყარ-რიკობა. ამ რჩის მათი რიდი რაოქნობა ილუკობა, ბოგურ მიხედი პიპულა-ცისაყ კი. ხეხელებს საურთო ბეჭი მიტოვი არა კუეობ, იმიტომაც ტოვა ამ მღრა ლე პაიფრის მათ, სოქრის გახეჩის რჩის. ხეხელებს სოქრის სა-ბით კარტი და საიმილო მანვესაგარი აქობ. ამიტომ მათი პაქტია მიტყებ-ლების მიჯრ არც ისე ადვილია, ხეხელების რაოქნობა მიმავალიც უჭრო უნდა მიმრავლებს, რომ სარუნაო რიქს მიკლჩის. ამით მუიძებმა მნი-შევილოვნად გაოქრეს ისეოი ძვირფასი ბეჭის მიმიცევი ცხოველის სარუნაო მნიშევილობა, როგორც არის ხეხელები, რაოქნი იტი რიქისაგან კობეჯის რაბლობის მიხე ტერიტორიაზე და მიხ უმიტეს, ჩვენი კუეობ რაინიში სა-კრიაო რაოქნობით მიიპიკობა. ეს კი მნიშევილოვნად გაბრძის ამ რეტი-რისი უკონმიკურ ვეუტორობასაყ და რაც მთავარია მის სასოფლო-სამე-ურეოი რჩისებამ.

ბეჭით აღინიშნულიდან გამომდინარე მუიძებმა რავასკუნათ, რომ ჩვენი კუევის რაინის განსხვავებულ მიოტოქებში ხეხელების დასახლებების სი-მიფიქროებს განსაბეჭრავს მესამამისი ბოლოქის ტოპობრივი ადტილსამეო-ფრის საარსებო პირობები. ამის მაგალითს წარმოადგენს ცხერი I-ში მო-ყვანილი ცხობები, რომელიც ეხება განსხვავებულ მიოტოქებში ხეხელების დასახლებების სიმიფიქროვის მიწაცემებს.

ვარი საინტერესო მონაცემების მოჭანაც შეიძლება.

ჩვენს ქვეყნის რაიონში გაფრელებული ძუძუმწოვრებიდან შეგარებში მრავალფეროვანი სახეობრივი შემადგენლობით ხასიათდება მორწველები. ამასთან არსანიშნავია: ძილტვა, ფენის ძილტვა. მასაჯრით საქარბეველს ვაობიან ადგილებში ინტროდუქციური სახეობა ნუჭრია, შავი ვიწმაცა, სახლის ძაგვი, ფენის ძაგვი და ბუჩქნარის მემინდრია. აღნიშნულ სახეობებს და მათ სამეურნეო მნიშვნელობას უკლებლივ დავახასიათებ.

შავი ჭიჭი - *Sciurus vulgaris exalbidus* Pall. ჩვეულებრივი ყიფის (*S. vulgaris* L.) ქვესახეობაა. მისი სამშობლო შორეული არმსაველია. იგი კარგი ხარისხის ბუნებრივ ხასიათდება ნაყრისფერი, რის გამოც მას დიდი სამეურნეო მნიშვნელობა აქვს.

1951 წელს შავი ჭიჭი აკლიმატიზაციის მიზნით გაუშვეს ბოქრო-მის ხეობაში. აქედან ის ფართოდ განსახლება საქარბეველს ყველა სახის ფეხებით, სექტემბრისა და ოქტომბრის ღებებში ამ ყიფის ურბული ეტ-ბენიკარი ჩვენ შევამჩნიეთ საკვეთი რაიონის ტერიტორიის ფეხებით. მასთან რამდენიმე სიმეორის გამო მას აქ საჩვენა ან სხვა სახის სამეურნეო მნიშვნელობა არა აქვს.

შავი ჭიჭი ჩვენს ფუნის ახალი ელემენტია, ამიტომ ის მეს-ნაველის საინტერესო ობიექტია. ამ ყიფის ბიოლოგიისა და აკლიმატი-ზაციის შედეგებზე, ბუნებაში მრავალი წლის დაკვირვებებზე და შეტყობი-მასალაში მისცა საფუძველი ბიოლოგიის ინსტიტუტის უფროს მუხინიძე დან-ბიჭოძის, ბიოლოგიურ მუხინიძეებთან კანდიდატს გ. ბუნუქიძეს გაეკუთვნინა მასკრება, რომ ეს ყიფი უკვე შედეგად მის სამშობლოსაგან (აღიანს მხარე) განსხვავებული ახალი გარემო ვილოგიურ პირობებს (საქარბეველი), რაც იმაში გამოიხატა, რომ პიკვილაციის კარგად მრავლება, ურბუა ფართოდ განსახლება და მუტ-ნაველებად გაფრელება საქარბეველს ობიექტის ყველა სახის ფეხებით, მისკვე ამარი კოლბუისა და ნაველი ტიპის ფეხს, ეს ყიფი შეგარებით ნა-ქლებად უჭანება.

შინაქვეყნის ჭიჭი - *Sciurus anomalus* Gmel გაფრელებულია

ჭურჭეხის, იჩანის, სიჩის, ისრაელის, იორდანის, საბჭოთა კავშირის
ტერიტორიებზე. საქარტველოში მოიპოვება ღრუ კავკასიონის სამხრეთ და
მცირე კავკასიონის ჩრდილოეთ ზონებში.

ამიურკავკასიური ციფრის საქარტველოში აგრეთვე უფრო ფართო იყო გა-
ვრცელებული. ამჟამად მისი გავრცელების არეალი და რიცხოვნობა მნი-
შვნელოვნად შემცირდა. ურთულეობის სახით ბინძურებს კრებულის მადრიონს
ფეხებში. მცირე რიცხოვნობისა და ბუნების შედარებითად მაღალი ხარისხის
გამო ღრუ საკვებად ან სხვა სახის სამეურნეო მნიშვნელობა არა აქვს.
ამიურკავკასიური ციფრის მისი რიცხოვნობის სიმცირის გამო საქარტველოს
ფეხებში, როგორც ადგილობრივი ფაუნის გამაზიანებელი ელემენტი აყვან-
ნილია საერთო დაყვანში, რის შედეგადაც აკრძალულია მისი მოპოვება.

მუშკია - Myosastor coypus Moll. ნუჭრის დასავლეთ საქარტველოს
ფაუნაში ადგილებში სააკლიმატიზაციის შემოიყვანეს 1932 წელს, საიმა-
ნად იგი ფართოდ გავრცედა არა მარტო დასავლეთ საქარტველოს ფაუნაში
(ინკისა და ბებნისის ტბები და სხვა), არამედ მისი გავრცელება და
აკლიმატიზაცია სუბპლანდის არე. საქარტველოს ტერიტორიაზე (ჯანაყის ტბა და
ფრეზის სამონადირეო მეურნეობა), სადაც ნუჭრის აკლიმატიზაცია ბუნ-
ციურ მიუხედავად უშედეგო აღმოჩნდა, ა. არამური [1]. მაგრამ დას. სა-
ქარტველოს ტერიტორიაზე, მის ფაუნაში ადგილებში, ნუჭრის აკლიმატი-
ზაცია წარმატებით ჩატარდა და ნისია ჩაიშენებინა 1937 წელს დასახლებულ
ადგილებში დაახლოებით 15000 ცალი მიაღწია. ნუჭრის ეს ჩაიშენება "მა-
ტოფიუნისის" და მოკავშირის ბოტანიკური მუზეუმის ხელმძღვანელობაში
კულმინაციის მიზნით და აქედანვე დაიწყო ამ ცხოველის არაფორმული და,
მე შეიძლება ასე იქნას, არაფორმული, სტიქიური რეჟიმი. არ ვაქვით
სათანადო ფრეზიზაცია ამ ცხოველის მოკავშირის სტრუქტურის, და სახეობის
სიმყიდველობისა და რიგ სხვა ბიოლოგიური და ბიოგეოგრაფიული ღრუნილობადა
გაგანობის რეკონსტრუქციის ცოდნას, რამაც საბუნბაროდ სათანადო შედეგი
გამოიღო - ნუჭრის რიცხოვნობა მინიმუმამდე დაეცა, რასაკვირველია
ამის მიზეზი მრავალია, მაგრამ უმთხვეო მათვე ნათელია - ნუჭრის ჩაიშენ-

მე. მიუზიკა ჩაუბრუნდა რა მათ ბრძანებში ანაკრასთან ურთიერთში მე. მე. ფურჩის, ლიქოს, რიდი ლიქოს და მე. ფურჩის საბერძნეთში ურთის მათ ბრძანს. ამ მიმართებების წყაღებულობის გაუქმნიტ ჩუნი კვლევის რიგინის ფურჩა-ანაკრის უბანზე წარმოშობილია კოლხური ტიპის ფაშბიანი ტყეები და "უნეკები" (ფაშბიანი უტყეო უკლებები), რომლებიც ტიპობრივ ადგილ-სამყარებას წარმოადგენენ როგორც ნუტრიტიონალურს, ისე გარეული ღორ-ბისა და მებრძონსავე.

როგორც ცნობილია ფურჩის სამხრეთით მუხრნეობის ტერიტორიაზე ან რამდენიმე წლის წინ მოქმედი ნუტრიონის ბერძნული მიმართებების სა-ცდარი საფორიერო მუხრნეობა, რომელიც სანუხარო ჯერჯერობით ვერ გა-ამარტოა, რადგანაც ადგილზე ვერ მოტარდა ნუტრიონის კვებისა და მოლა-სატრობის რგანიდასეული საკონებები. აღმაე ახლო მიმართებში ნოტარ-ებმა ფურჩის სამხრეთით მუხრნეობის ტერიტორიაზე ნუტრიტიონის არა ბე-ლონური მიმართებების უკლიერული სისტემის რგანიდასეოა, არამედ სამი-ნაბერიო მუხრნეობის ტერიტორიაზე უნდა მოქმედი ნუტრიონის ბუნებრივ პი-რამიდაში მიმართებების რგანიდასეოა, რომელსაც უნდა გაუძღვეს ამ საუნის კარტი ყოფნით აღფურტილი კარტი. მე ეს საკონები დაბრძანებ გამოწყობა, მაშინ პირველ რიგში აუცილებლად საფორია დაწესებს მტყილე კონტროლი ნუ-ტრიტიონის ბუნებრივი მტრების: ტრაების, გარეული კაჭების, მიხეტილად ძა-ლიტიონის, მტყილებელი ფრინველების - კაკაბების, ფაშბის, მიმდურისა და ვერის ბოლიტეფებისა და სხვათა წინააღმდეგ, რომლებიც შეთანხმებ კვების რეგულირების მიხედვით დაკავშირებით იღონიდაც ამიერიდან ნუტრიტიონის რა-ობენობას. ამიტომ აუცილებლად საფორია ამ ცხველების წინააღმდეგ წარ-მიკვებებს გამუდმებული ბრძოლა, რომ მიწინმუხამდე დაუწყვანოე მათი რა-ობენობა, რადგანაც იღონისავეს უკვე ფაქტია, რომ ნუტრიონის რაობენობა უტორება მტრების ტრა, გარეული კაჭა, მიხეტილად ძალი რაობენობას დაკავალეების მიხედვით. ეს გარემოება საჭრებეს უწინის ნუტრიონის რაობე-ნობრივი მიმართებების საუმეს, რომ არაფერი უტყვაე იმის მიხედვით, რომ მას ემადება ბაკონიერობაც, რომელიც გარკვეულ უარყოფი რილს ამბობს

ამ საქმედში. ასეა ღუ ისე, ეს საკითხი ძველსავეთს // 1 პრინციპა, რამ-
ვიც მათგანდებლივ უნდა მოგვარდეს.

ნუჭრია ზოგი მინიშნელობის საკრწაო-სანდროო მბიუჯთია და ამიჭომ
ჩვენ მას ზოგი ყურადღებას უაქვევით. მუვეყაძეა შეგვესწავლა ჩვენნი
ქვევების რაიონში გაჭყეღებელი ყხიველია კომპლექსის ყაღეე სახეობაა
მორის ურთიერე მამოკიგებებლის საკითხი ნუჭრისის მატალიზებ. ამასთან
დაკავშირებთ ჩვენ მიერ წარმოებელი დაკრწეებებშიდან აღწერე რამ-
ბუნდვი მატალიზ.

1. ჩვენნი ქვევების რაიონის მთელ ტერიტორიაზე - მათი მღვის მთელ
სანაპირო მორში, რანჩხუთიდან მუგობიდან, დაჭაობებელი და ამოუჭრებელი
ჭარბობებზე, წყაროსანჭვე კოლექტორების მუმიარებელი ქსელის მიმამოვბში
ნუჭრია რუბი ურთაგებებან მჭიძრო კონტაქტში ბინდორბის, ამასთან დაკავ-
შირებთ ნუჭრებდა და რუბი ურთაგებბს მჭიძრო ტრეფიკული კავშირებნი
აქეა, ასე მატალიზად, ნუჭრებბი და რუბი ურთაგებბი ურწნაო ყხიველურ
საკვებბს, რსაგდელიან მორუსკებბს იყენებენ. ეს სუჭაოი კოლბეოის დაბ-
ლობზე ნ.ვერეშჩაგინსაყ აქეს აღწერილი [3]. ამ ყხიველებს უმევეს მუ-
მხევევაში მყენარული საკვებნი თიქეის ურწნაოი აქეს, კრძოა, ის-
ლის., ვილისა და ვაობის რაქამებბის სახით. ან მტომარეობთ ნუჭრებბი
და რუბი ურთაგებბი ამჟარა კონკრწენებბი არიან. ასევე ამჟარა კონ-
კრწენებბი არიან მათი და რუბი ურთაგებბნი, სწორე ამ გარემობამ
გამოჩიყბა მათი ურთაგებბი ჩვენნი ქვევების რაიონიდან, რტორე ღანა-
მიბინდარე. ამრიგად რუბი ურთაგებბმა გააქვეეს მათი ურთაგებბი, რ-
ტორე სუსტი კონკრწენებბი.

2. ჩვენნი აბჩით არ იქნება ინტერესიკოლებელი, რამ აღწინიშნით
ტრეფიკული კავშირი ბარახით მქვედაე ზევე, ზეოკ ამურსა და ნუჭრის
მორის. იმწანის ტბაში შეიყვანეს ბარახით მქვედაეი ზევენი, ზეოკი ამ-
ჩი, სადაყ ზოგი რაიონობთ იყო გაჭყეღებელი წყლის მყენარე, ე.წ.
წყლის კაკალი, რმვილსაყ კუხხურად აქ ვრახიან "ყურუმიჭუს". ან მყ-
ნარის ნაყოფხი - წყლის კაკალი, ზოგი სიამიჭენებთ იქვეებდა ნუჭრია,
მაჭრან ანავე მყენარის ფოტლებით, ყვაჭილებით და სხვა წყლისქვევა

ნაწილები იკვებება ღებრი ამერიკის, რომელიც იმდროის შინს მთელი ღარ-
თობი წყლის მთელი სარკე ღიღინის "მოსაუფლებია", მარტალია აქ ამ სა-
ბუბონის ღებრი კარგად მიმარტადა, მარტამ ეს მიტომარტობა წუჭროსსაღვის
მანკისმანკის საბარბიელი არ ტამოტა, რადგანაც მან ანთი კარტი სარ-
კვები კომპონენტი რადგანაც ვუღებმბუჭის საბით, მარტამ ეს საკითხი, ურთი
მხარია. ამ მუქარის ვუღებმბუჭის ნაყოფი წყლის კაკალი რიდი სი-
ამიღებში იკვებშიან ტარული ღორები და მუღებში, რომლებშიც საკვების
სიმუჭის ტამი კრიტიკული მიმენჭის რის ხშირად იმარტუნებენ სიყოფილს.
ამ ცხოველებს ასეღი კვებიღი კავშირუჭიღიღობა ბელს უწყობს არსებობი-
საღვის ბრძოლაში მათ ტარარტანს. რანდნად ღართია ეს კვებიღი კავშირ-
უჭიღობა, იმდენად რიდი ამი ღუ იმ საბუბონის ცხოველის არსებობისა-
ღვის ბრძოლაში ტარარტანის მანსი. ეს ღავსუღლად მუღებში იღვენს წუ-
ჭიღობა, რადგანაც მას სრულიყოლია აქვს რიჭრე მუქარული, ისე ცხო-
ველები ღართი კვებიღი ასორტიენტი.

ძირღვა - *Glie glie L.* ურთი მუღებში, ტარებუღად ციციღს წა-
აღავს, მარტამ მისტან ბუჭად ტანსბუღებში, ვუჭები უჭუჭრია და მიმ-
რტულიღი, მუჭის მხარე მიჭუბი-მუჭა მუჭიღობისაა, მუჭის მხარე
ღებრია. ურთი ტრული აქვს (1 მმ მმ-მუღ) და ღუჭიღი ბოლოებში. ძირღვა
ციციღ ბუჭად კარგია.

ძირღვა სატარებელიში ცვიღტანაა ტარულიღი, კოტბის რაბო-
ბის ვარბიან მუჭიღარბი მუჭიღანის ცვიში ღიღინის არ ტუბებში. მისი
რამხასსაღებელი ატობისამყოღიღი ღიღიღიანი ცვი, სადაც ვარბობს მუ-
ნარკი, წიღარკი, მარბარკი და სხვა ნაყოფის მიმუღი მუქარული, რომ-
ლებშიც ურტივა კაკალი, ღბიღი, მიმარტი და სხვა. ძირღვა სატარბი
რადგანობი ტუბებში კოტბის რაბობის მოსაბუღობის საკარბიღამი წა-
კვებში ტამენებელი ბარ-კვანაბში, სადაც საკნარ რადგანობი კოტბის
მისღვის საუჭი საკვებს.

ძირღვა მიბუჭ ცხოველებს ურტი, იგი ატობად ხეში ხიღან ხეში
რიდი მანბიღი. საკვებში იყენებს რკოს, წიღის ნაყოფს, კაკალს, ღბიღს,

Ճածրն ևս միայն չենք ընդհանրացնում, որովհետև միջատը միայն չի կերակրում, այլ և խնամում է իր ձագերին, որոնք մինչև 10-15 օրվա ընթացքում ծնվում են և մեծանում են:

Միջատը միայն չի կերակրում, այլ և խնամում է իր ձագերին, որոնք մինչև 10-15 օրվա ընթացքում ծնվում են և մեծանում են:

Բրնձ (գրիս ժուրն) - *Brionis nitidula* Pallas. Բրնձը միջատ է, որը կերակրում է իր ձագերին, որոնք մինչև 10-15 օրվա ընթացքում ծնվում են և մեծանում են:

Բրնձը (գրիս ժուրն) - *Brionis nitidula* Pallas. Բրնձը միջատ է, որը կերակրում է իր ձագերին, որոնք մինչև 10-15 օրվա ընթացքում ծնվում են և մեծանում են:

Բրնձը (գրիս ժուրն) - *Brionis nitidula* Pallas. Բրնձը միջատ է, որը կերակրում է իր ձագերին, որոնք մինչև 10-15 օրվա ընթացքում ծնվում են և մեծանում են:

ისე მსხვერპლის მიერ სოფლის მეურნეობისათვის მიყენებული ზარალი ისე უმინოვნიერა, როგორც მათი რიცხოვნობა.

შავი პირობა - *Rattus rattus* L. კოლხეთის რაიონის აკრინ კვლავის რაიონისათვის უკვე იშვიათობას წარმოადგენს, მის აპტილს ყველ-
გან რუხი ვიწრობა იკავებს, რომელიც შავი ვიწრობის ძლიერი კონკურენ-
ტია. სწორედ აღმათ ამით აიხსნება შავი ვიწრობის იშვიათობა აკრინ
კვლავის რაიონში. აკრინ აღრიცხვის სიამში შავი ვიწრობა ვერ მოხვდა

რუხი პირობა - *Rattus norvegicus* Ber. რუხი ვიწრობა ფართო-
დასავლეთურად არა მარტო აკრინ კვლავის რაიონის ტერიტორიაზე, არა-
მედ იგი დასავლეთურად დასავლეთ საქართველოს მთელ ტერიტორიაზე. რუხი
ვიწრობის განსაკუთრებით მფრთხილ დასახლებული დასავლეთ საქართვე-
ლოს დიდი და სამხრეთ ქალაქები, როგორცაა: ფოთი, ბათუმი, სოხუმი;
ასევე მფრთხილ რუხი ვიწრობის დასახლებული დასავლეთ საქართველოს
მღვიმისკენ ქალაქები და რაიონული ცენტრები და რიგი სხვა დასახლებული
პუნქტები, სადაც ეს ცხოველები დიდ ბიზნის ყენებზე ადამიანის საცხოვ-
რებელ კომუნიკაციებს. არა ნაკლები ზარალი მოტანა შეუძლიათ მათ ად-
ამიანის სურსათ-საწვავის განაღებებითა და გაფრთხილებით. რუხ ვიწრობ-
თან ურთოდ დიდი ზარალი მოაქვს სახლის დასახლებულ, რომლებიც საკმაოდ
მფრთხილ არიან დასახლებულნი ადამიანის საცხოვრებელ დასახლებებში. გარ-
და მემორიტიზაციისა რუხი ვიწრობის მთელი რიგი ინფექციურ დაავადებათა
დაზარალებული არიან, როგორც საფრთხის უმინიან ადამიანის ჯანმრთელობას.
ეს რაც შეეხება რუხ ვიწრობას, რომლებიც სინანტროპულ პირობებში ბი-
ზარობენ, მაგრამ რუხი ვიწრობის ფართოდ არიან დასავლეთურად მუნიცი-
პალი პირობებშიც, სადაც, როგორც მემორიტი ალტინიტი ისინი მფრთხი კონ-
ტაქტში ბინარობენ ნუტრიენტთან. რუხი ვიწრობის აკრინ კვლავის რაი-
ონში (წარმოადგენს მისაღობებში) ჭობის ბაგაყენითა და ბელიკობითა
(მწვანე ბელიკი) იკავებებიან. რაც დასავლეთდა წარმოადგენს მისაღობებში
რუხი ვიწრობის სიარს დახმარისა მის სიარში ჭობის ბაგაყენისა და მწვანე
ბელიკის წარმოადგენს (კიბობების და დასახლების პირობით. ეს დასავლეთ იმადე

მიუთხოვდბს, რომ რუბ ურთაგვას ბუნებრივ პირობებში ბინაძრობასთან და-
კავშირებითი ცხობრების წილი კვების ჭვალსაბრისის ნაწილობრივ შეუვლილი
აქვს. მას ზავისუფლად შეუძლია იკვებოს როგორც მიწაზე, ისე ცხ-
ველური საკვებითაც, როგორც წყლისა. ამას აქვს უფროსი ამ ცხობრის
ბინაძრობის ადგილებზე მათი კვებითი წარჩინებები - ღრსაგვლიანი მოღუს-
კების სახით.

იმასთან დაკავშირებით, რომ კ. ჭრელოვმა [10], ნ. ვერეშჩაკინმა [9]
აღნიშნეს, რომ ჩვენი კვების რაიონში, კრძოპ, კოლხეთის რაიონებზე,
მთავრისა აქ ბოდი წაძრეობითი მთიანეთებზე წყლის მემინდერია წყლის
ვირთაგვა - საჭირო მინაზნის ვისაგებლად მ. მინდერისკის [7] კავთარი-
ული ტანუბაძრით და აღნიშნო, რომ დასავლეთ საქართველოს ჭრელობაზე
წყლის მემინდერია წყლის ვირთაგვა რეზიდუ არავის არ მოუპოვებია (ბა-
ბი ჩვენი ს. კ.). ლე მხეველობაში არ მივლიბთ, რომ ურთაგვითი ებებე-
პლარი წყლის მემინდერია მთიანეთ აქამეთის ჭრელობაზე ი. კოლენი-
კოვმა. მიუხედავად იმისა, რომ ჩვენი ინსტიტუტის ექსპერიმენტები ჩვენი
მინაწილობით ამ საკითხის შესავლას ბოდი ურთაგვობას აქვებდა, ჭაჭრე-
ობითი მასალა ამ მოწინდების მოპოვების შესახებ არავის არ გააზნია.

სინამდვილეში საქმის ურთაგვა შემდებლარად იყო, პირველად კ. ჭრე-
ლოვის მიერ [10] წარჩინებები იყო, რომ კოლხეთში მ. ვერეშჩაკინის რაიონებზე
მთავრისა ბოდი წაძრეობითი ბინაძრობა წყლის მემინდერია. შემდებ კოლ-
ხეთის რაიონებზე, ამ ცხობრის არსებობა აღნიშნა ნ. ვერეშჩაკინმა [9].
ამ რამდენიმე წლის წინ პრე. არ. ჯანაშვილიმა ი. ბაშინაშვილის [3] მინა-
ცემებით გაიხვარისწინა და აღნიშნა, რომ წყლის მემინდერია დასავლეთ საქ-
ართველოს ჭრელობაზე საქმისა წაძრეობითი გაჭრელებული. ა. არაბული
[2] კოლხეთის რაიონებზე სავლეთობა გაჭრეული ღრის კვებას, კრძოპ ვარა-
ბოის სამინაპირული შეჭრეობის და იმინათის ტებების მიდაზრების ჭრეობ-
ობაზე. აქ ჩაჭრეებული გამოკვებების შეგება მან აღნიშნა, რომ გაჭრე-
ული ღრის წყლის მემინდერია, როგორც ცხობრული საკვების საკმაოდ უბეად
მთიანეთებს.

აქვე უნდა შევნიშნოთ ჩვენს პათოვუანურ კოლეგებს, რომ წყლის ნე-
მიინძურია, როგორც ბუმიოთ აღვნიშნეთ ჩვენს საკვლევე წაიოონის და, საწრეოო,
დასაჯლეო საწრეოველეოთ ტუროტორონაბე არ ბინაბორობს; ჟუმეა დასაჯლეო სა-
წრეოველეოთ ფრეგლებბი მისი ტოპობოივე აბვირსამეფოველი საკმეოო რეოვენი-
ბოთ მოიპოვება, ტანსაკუთრეობოთ კოლბეოთის დაფოობბევე ტუროტორონაბე, მა-
ტრამ აწ წყლის მემიინძურეოთის ტუროველებან არბაო ბელს უწილის ის ტარეობ-
ეობა, რომ წყლის მენიინძურეოთ მინევე ქსურეოფილურეო ებოველეოთ და ის აბვირსა-
ვეო ეტეობა დასაჯლეოთ საწრეოველეოთ მარეო ტენიანეობას, და რეო მბევეარეოთ,
ნეღევებოთ სისტემეოტურ ბოო რეოპენეობას. ამოტომ ამ ბორობეობეა ეკოლოგი-
ურეოთ ჟავეტორომეო საბოლოოოო ტანსამბოწრეოთ ამ ებოველეოთ კოლბეოთის დაბოობბე-
ეოფრეო-არეოფენის საკოთბი ტადაწევეტეილიეოთ უარეოფიოთეო.

რამევენიმეო სიტევეა ისევე რუბი ეორეობევებოთ მეუსახეობ, ჩვენი ბუმიოთ
აღვნიშნეთ, რომ რუბ ეორეობევებან ბობი ბინანი მბევეოთ სოფილის მეურევეობი-
სახეოთის, აღვეწრეთ რამევენიმეო ჟავეტს. ჩვენი დაკუორევებეობოთ დადასტურეოთ,
რომი ბობის რეიოონის ტუროტორონაბე არსებელი მ.მუნეოიის ნეპირეობბე "კოლ-
ბეოთის" რ/ეოტრუსებოთის საბეოთეო მეურევეობოთის ფარეობბეობბე, და სხევა სიმიინ-
ბოთის პლანტეოეობს, ბოო მარეოთს აყენებენ რუბი ეორეობევები, ისინი ბევე-
სუფეოო აბეონ სიმიინბოთის ბურეობ, ჰბეობიან სიმიინბოთის ტარეობ და ამბანე-
ბენ მას. ეორეობევები სიმიინბოთის ამბანეობენ და ფამენ სიმიინბოთის რბოთ ფამი-
ბან (ფეინტეობიბან) სრეო მიმენეფეობამეო (მოსავეოთის აღბამეო). ეორეო-
ბევები საკმეოო მარეოთს აყენებენ ატრეოვეო ბეოჩევეო კურეოტრეობსაეო.

სინანტრეოპეო პორობეობბი მიბინაბეო რუბი ეორეობევები ბოო მარეოთს
აყენებენ სოფილის მიოსახლეობას - ქეობისა და ინბეოთის ნიბილებოთის ტან-
ბევეობოთ. ისინი ნეღეოთეობი ასევეო ფრეოთ ფრინველს ანბეოტრეობენ.

სახეოთის ზეობი - *Mus musculus L.* კოლბეოთის დაბოობბოთ ტუროტორო-
ნაბე ფარეოოო ტუროველეობეო სინანტრეოპეოო ფორმას ნარეობბევენს. სახეოთის ბე-
ბეოთის აბვირსამეფოველი ჩვენი კვეოთის რეიოონი ეოველეოთის დაკევენივებეოთის
აბამინის საეობოტრეობეო ნებეობბასა და მის მიბამეობბეონ. ბუნებოივე პორო-
ბეობბი ბოთეოთის არ ტეხეობეობა, ბე არ მიველეობ ბეხეველეობბი ტურობეობის

ნაკლებობას და მიწვევისებობის საპრობლემას. სახლის ზაფხულის დროის დინამიკის მი-
 აქვეს ადამიანის მიუზონობისაშვილის სურსათ-საწმენკის დაზიანება-განა-
 რეკრები და, ამავდროულად, საფრთხევის უზრუნველად ადამიანის ჯანმრეკრებას
 მთელი რიგი დაავადებათა გავრცელების და გავრცელების.

ფეხის შაბი - Apodemus sylvaticus L. ჩვენ ბევრად აღინიშნება,
 რომ კოლხეთის დაბლობზე გავრცელებული მრეკრებას შორის ურთ-ურთ კოს-
 მოპოვებულ სახეობას წარმოადგენს ფეხის ზაფხულის, რომელიც კოლხეთის და-
 ბლობზე უაღრესად მნიშვნელოვან ურცელებდა. აქ ისიცაა აღსანიშნავი, რომ ხსე-
 ნებზე დაბლობზე, ჩვენი დაკვირვების რაიონის სტატიონარული დაკვირვების
 ნაკვეთებზე გავრცელებული მრეკრებას შორის გომინანტურ სახეობას სწ-
 რებ ფეხის ზაფხულის, რომელიც სტატიონარული განივიების და და-
 სახეობის სიმრავლესთან დაკავშირებით მართლაც მარტებზე დაკვირვების იძლევა, ურ-
 ველი ადგილებზე მხოლოდს ჰდანტაყისა, მიუზონებ - ბამბუკისა, ხოლო მესამე
 ადგილებზე ჩინისა და ურცელების ჰდანტაყის.

რამდენად ფეხის ზაფხულის სტატიონარული განივიების შევსება, საფრთხე
 მიგუბრება, მარტებზე მიუზონებ მასალებზე, მარტებზე მინიშნებ განივიების
 ფეხის ზაფხულის - ჩვენი დაკვირვების რაიონის კოპულაციის სტრუქტურული და ასა-
 კობრული შეგუბნების საკითხი, რომელიც მოცემულია მე-2 ცხრილში.

ცხრილი 2

ფეხის ზაფხულის კოპულაციის სტრუქტურული და ასაკობრივი
 შეგუბნების

სქესი	ასაკობრივი ჯგუფები			სხეულის სიგრძე მმ-ში		
	60-70	71-80	81-90	91-100	101-110	სულ
-	-	6	6	2	-	14
-	-	3	12	10	-	25
ს უ რ	-	9	18	12	-	39

როგორც ამ ცხრილიდან ჩანს, ფეხის ზაფხულის დაკვირვების რაიონის კო-
 პულაციის მიმართებით რამდენიმე მნიშვნელოვან რამდენად აღნიშნება მდებარებისას,

ანუ პროცენტობით 64,1%-35,9% მამრების სასარგებლოდ, მარტალია, აქ სქესობრივი თანაფარობა ძლიერ დაშორებულია მდედრებთან შეფარებით, მაგრამ მხედველობაში უნდა მივიღოთ ის გარემოება, რომ ორივე სქესის სქესობრივი ინდივიდთა ანუ ზუ შვიდდება ასე იხვევას - "მწარმოებელი" ჯგუფის ინდივიდთა 15:12, ანუ პროცენტობით 55,5%-44,5% მამრების სასარგებლოდაა. ასევე სქესობრივი თანაფარობა ძალიან ახლოსაა 1:1. ეს კი პოპულაციის სტრუქტურის სქესობრივი თანაფარობაა, რომელსაც შეუძლია გამრავლების აღმავალ გზაზე წარუვანოს ფრის საფრის კრებების მთელი პოპულაცია.

გარდა მემოთ აღნიშნულისა რიგი ეკოლოგიური მნიშვნელობის ფაქტორია ისიც, რომ ჩვენი სტატისტიკური მკვლევების წაკვეთებით მკვლევარო ფრის საფრების პოპულაცია ძლიერ სტრუქტურული ასაკობრივი პირობებით ხასიათდება, რაც იმიტომ გამოიხატება, რომ 80-90 მმ სხეულის სიტყვის მქონე ფრის საფრები 100%-ით სქესობრივია, და ამიტომ ჩვენი კვლევას რაიონის ფრის საფრების მთელი პოპულაცია "მწარმოებელი" ჯგუფისა მიეკუთვნება. ამდენად მას შვიდდება პოტენციური პოპულაციისა უზრუნველ.

ცხრილი 3

ფრის საფრის გამრავლების მონაცემები

მკვლევარო ფრის საფრის რაოდენობა	სქესობრივი ფარობა		სქესობრივი მდედრების რაოდენობა	მამრ მდედრების რაოდენობა	მამრ მდედრების შეფარება სქესობრივი მდედრ.	გამრავლების რაოდენობა				შვიდ-შენა	
	სულ	მამრ				სულ	მამრ	მამრ	სამდე		სამდე
39	14	25	35,9	64,1	0,8	7	87,5	34	2	7	4,86

რამდენიმე სიტყვით შვიდდება აღნიშნულს ჩვენი კვლევას რაიონის ფრის საფრის პოპულაციის გამრავლების მიმდინარეობის ამსახველი მონაცემები. როგორც მე-3 ცხრილიდან ჩანს პოპულაციის სქესობრივი შეფარება 35,9-64,1% შეფარების მამრების სასარგებლოდ, მაგრამ მამრ მდედრების

յրոպենցի մալևոնիս - 87,5% աղճշտ, ամաց ըրոս յմծրոտնա սաճալո մահցենցընից ժեպարճնի մալարոնա 4,86 - ճոճընիս Խոճս աղճշտ: յս մո-
նալցեմընից Բցընի յճըլցոն Կոոտնի ճընի ճալցոն յոյճըլոնիս ճամհալը-
նիս մալարո յոճըլցոնիս մահցենցընիս, Կալ աղճաճ ամ յոյճըլոնիս ճալցոն-
նիս ճըլցընի սաալսընի յոոոնցընից մոոոոոոոո:

Ճալարոնիս մոնոնոնոնոն - Microtus majori Thomas յոլոնոնիս
ընոնոնի ճըրոնոնոնոնոն սալմոո ճալարոնոն ճալարոնոն, ոոն Խոնոնոն
ճընցընիս ընոնոնիս մոնոնոնոնոն սալարոնոն, սալարոնոնոն ճալարոնոն,
սալարոնոնոնիս սալոն, ժեպարճնիս մալարոն Կոնոնոնոնոն մահցենցըն-
նիս Կոնոն ճալարոնոնոն, Բցընի յճըլցոն Կոոտնի ճըրոնոնոնոն - ճոնոնիս
մոնոնոնոն, մոնոնոնոն յոնոնոնոն յոնոնոնոն: յս ճալարոն ոնոնոն մոնոն-
ոնոն, Կոն յս սըոնոնոն Խոնոն ոն ժընոն ճընոնոնիս ճոնոն Խոնոնոն ոնոն-
ոնոն, ամոնոն մոնոնոնոնոն ոլոնոնոն, սոնոնոն ամոն յոնոն ոլոնոն ճա-
լարոնոն մոնոնոնոնոնիս Կոնոնոնոնոնոն սոնոնոն:

այ մას საფუძვლად აჩ უძვეს ამა აუ იმ სახეობის ცხველის რიცხვენიშის ცო-
და. ამიგომ ჩვენ შევეცადეთ საკუთარი დაკვირვებებისა და გამოცდილი და კ-
გონიერებისგან მიზანმიმართულად გამოვიყენოთ მისგან ჩამოყალიბებული გამოკვლე-
ვის შედეგად გამოკვლევის, რომ ჩვენი კვლევის ჩაიგონის ფორმირებაზე გა-
სვლენებული ძუძუნიშვნების, კერძოდ ნუგონის მიხატვებითი რიცხვენიშა: ლან-
ჩხულის ჩაიგონში (იბნაგის გზები - 50, მრ.მრ.ტურნიკა - 50, ჩორბაკა - 100,
გრიგრა - 200, ვრერი - 50, პალიასტომის გზის მიმამოვები - 50) სულ - 600
ნუგონა, გამოკვლეული ფარგობი - 5000 ჰა. გოგის ჩაიგონში (ჭალაგობი - 100,
კვანთა - 100, ვრერი - 100) სულ - 300, გამოკვლეული ფარგობი - 1000 ჰა.
ხობის ჩაიგონში (ყულავი - 50, გობი და პაგარა გობაგვძუბა - 50, მრ.მრ.
ყლი მიგეარი კოქეგობი - 50, მუნიჩა - 50, ვრერი - 100) სულ - 300 ნუგონა,
გამოკვლეული ფარგობი - 2000 ჰა. მუგობის ჩაიგონში (მრ.მრ.ტურნიკა - 100,
გობი - 100, გობალა - 50, ვრერი - 50) სულ - 300 ნუგონა, გამოკვლეული
ფარგობი - 1500 ჰა.

საგრეოდ უნდა აღინიშნოს, რომ კოლხეთის სამეფოს ჩვენ კვლევის ჩა-
გონის ფორმირებაზე გასვლენებული ნუგონის მიხატვებითი რიცხვენიშა სულ 1500
აჩ აღვსავება, ხოლო გამოკვლეული ფარგობის გვინობა - 9500 ჰექტარს აღწვს.
აქვამან შეიძლება დავასკვნათ, რომ მუგობ აღინიშნულ ფარგობებზე ნუგონის დასაბ-
ლების სიმჭიდროვე საგრძნობლად დაბალია, მაშინ როგორც მიგეარზე ფარგ-
ობებზე ნუგონის მიმრავლების პოტენციური შესაძლებლობა გაყოლებითა მაღალია.
ამ მიკვლევას მიგეარი მიმეში უძვეს საფუძვლად, რომლის შესახებ ქვემოთ ავ-
წვბა საუბარი.

საჭიროდ მიგვარინა აღინიშნოს ლანჩხულის მიკვლევის გამოცობის და-
მეგობარის ტურამ ნილსანის მისაბაძი ინიციატივა - ჟამანის სამონაგობო
მეურნეობის ფორმირებაზე არსებული მიგრე მობის გზების მიმამოვებში დასაბ-
ლები ნუგონების საარსებო პირობების გაუმჯობესების გონისძიებათა გაგარების
შესახებ. აქ ნამდვილად საჭიროა დასაბლებული გზების ფორმირებაზე მოგონის
სამეცნიერო მიმდევრი საკვებებები (საკვებო მიგონები). აქვე უნდა გაგარდეს
სხვა მიგონების გონისძიებები (დასაბებითი საკვების მიმამოვება და სხვა),
სამიგონისა აგრევე აღინიშნოს, რომ ჟამანის სამონაგობო მეურნეობის ფორ-

მავშესაფარისა მათგან. მაგრამ მთავრად ავტორს, მაგალითად ა. ანანოვი (2) მინანია, რომ ისინი გაძაბვა (გაძაბვა) საკუთრად საშუალებად შეიქმნა სხვა- მის განხილვისათვის. ეს მარადია, ამ საშუალებით ნაშრომად უკმაყოფილო ა. ანანოვი, შეიძლება ეს შეიქმნას მარადიანად სანარკვეზად იყოს, ზემოთ არა მხოლოდ ანად, რადგანაც შეიქმნა ხომ სწორედმა მაღალი მაღალხედი მიუძღვნა, რომ- გორე მავშესაფარზე ტარდა ამისა არ შეიძლება გაუგებრობა სხვა სხვაგვარად, ასე მაგალითად ნუგრა, რომელიც ძლიერ უარყოფითად მიუძღვნის ისინი და სხვა ფაქტის ბალახედი მიუძღვნის გაძაბვა (გაძაბვა), რადგანაც უარ- ვრთი არ არის გამოიყენებულ ნუგრა, რადგანაც ხშირად და გრძელ ბუნების მქონე სხვაგვარად სხვა სხვის აღიარებ (მიხ უბედურად "მორბენალი" აღიარებ) გაძაბვა და მოკვარ მათგანად დაუკავა - განსაკუთრებით ახალგაზრდობის და მკვარ - "უსახ- ლაროდ" - მავშესაფარზე ტარებ ნუგრა მისი რიგი რადგანაც და არა მარტო ნუგრა მისი, მხოლოდ ფრენი ბუნების და მავრო რიგი სხვა სხვაგვარად, რომელიც მჭიდროდ არის დაკავშირებული ფაქტის ბალახედი მიუძღვნა.

ტარდა მკვარ აღნიშნული, მიხედვით რომელიც ბუნების დაკვარ კან- ნი არის აკრძალული, რადგანაც სხვაგვარად საშუალო დაკვარ კანონსა მინდა აღიარებ მოუძღვნა. ამიტომ სხვა ბუნე ავიღო ასევე საკვარ რომელიც მათგანად- მავ და შეიქმნა მოუძღვნა ნუგრა მისი ჭიკჭიკ აღიარებ მავროდ მათგან ახლოს მათგან საკვარებში, რომელიც რეგულირება შეიძლება მავროს ხელის მათგან (ანუ- რადგან) მისგან. ეს რომელიც გამოიყენება არა მარტო ნუგრა მისი კვ- მის საკვარის მოსაგვარებლად, არამედ ხელის მათგანის მათგან ნუგრა მათგან ურად შეიქმნა და ტარებ რომელიც გაძაბვა რადგანაც.

3. კვარების დაბრუნებზე გავრცელებული ძველი რეგულირება ძირითად არის რუნი ვინაა, რომელიც რადგანაც სხვაგვარად მავროს მათგან მათგან მავროს დაკვარ სახეობის რიგი უარყოფითად რადგანაც აკონია, რის შედეგადაც საკვარ ვინაა, ამიტომ ამ საკვარზე სხვაგვარად არ გაძაბვა, მხოლოდ აღნიშნულად, რომ რეგულირება- ვის რადგანაც რუნი ვინაა რადგანაც, რადგანაც ბუნებრივ, ისე სინამდვილე- ჯერ პირველში მაღალი მათგან მათგან ხანდაზმად. საკვარისა მოუძღვნა ხომის რადგანაც სხვა. პირველი მათგანის მავროს სანამ რადგანაც სინამდვილე- ვისი ფრენი ბუნებზე რადგანაც სხვაგვარად რადგანაც მათგან მათგან, რომ

ნაფეცი ნარმორცნა ექოქონიო ამ ფარაობებზე რუხი ეირააქვებო დასახლებობის სიმჭირროვის შვსახებ.

მეძიო აქონიშენეო სიმინდის ელანჭაყიოპან რუხი ეირააქვებო დასახლებებუო ფარაობი დასახლებობი 3-3, 5 ქვეჭარს შვსაქვებო, ხოლო მათი დასახლებობის ე.ო. ეირააქვებობის სიმჭირროვე-სოროს მინის ახალი ამოხნაყარი ექოქვებობის რეოქვებოა ქვეჭარზე საშუალო ეოქოპა 20-ს, აუ ეივარაუებო, და საოქონიჭაყიოქო მინიქვებო, რამ ამ შვებებევეამი "ყოყხალი"-მომქვებო სოქოა რაოქვებობას შვებამეიქვებო-ოქვებო, მამინ მიქვებუო მონაყემებო ეამიქვებო უოქო მინახოქვებუო იქვებო სინამეღიქვებო. ე.ო. მი. მუქვებობის სანაქოქოს სიმინდის ელანჭაყიამე რუხი ეირააქვებობი დასახლებობის სიმჭირროვე იქვებო 10. ამ მოსაბრებობის დასადასჭუქვებოქო მინიქვებოა შვებოქვებო ფაქვებო:

ოქვებოს რუხი ეირააქვებობის რიყხეღობის აქოქვებოს ეანარმორებო, ხაფანევე-ბის ეამოქვებობი(ოქოქო ყოყხალიამექვებო, ისე ქვალანნი ხაფანევები), სქეოქოქოქოა მიქვებუო აქოქვებობი ექვებობი 5-5 ხაფანევის ეალი-ეალი, 20-25 მიქვებობის დაქვებობი. სუქ ექვებობი 50 ეალი ხაფანევის. ხომარა ექვებობი შვებებევეა, რაქვებოს ეალი ხუა-უქო ხაფანევი მიხევექვებო 2-3 რუხი ეირააქვებო, ხოლო დანარქვებო 45 ხაფანევი ეო "ეოქონიქო" ეოქვებო. ეს ფაქვებო იმამე მიხეობებობს, რამ ქვეჭუქვებო "მონაქვებო" ეირააქვებობი. ხომამე ებმებობან ხაფანევიებში, ასე, მამალიაქვებო მი. ეალი-ხომის მამარი ეოქვებობის ნაქვებოქვებო დაქვებუო ეო-ეო ხუა-უქო ხაფანევი მიხევე(ეაქვებო)სამი რუხი ეირააქვებო, ხოლო ეოქვებო "მონაქვებო" ეო უოქო ფარახიქვებო, აქვებო ამის ეამო, რამ ხაფანევიოქვებო ეოქვებო რქვებო; ამიქვებო ეირააქვებობის ეს ექვებობი მიქვებობი-უქვებო აქვებო, მათი რიყხეღობის დაქვებობის უქვებოქვებო უქვებო ექვებობიქვებობი.

საქვებო უქვებო აქვებობის, რამ ეირააქვებობის რიყხეღობის დასაქვებოა შვებებე-ბა ეოსარქვებობი მათი ნაქვებობის აქვებობის მიქვებობი. ამისაქვებობის შვებებევა ეამოქვებობი მიქვებობი და სხევა მიქვებობი აქვებობის ლამანი ნაქვებობი, მამაქვებო ექვებობი აქვებობის ეირააქვებობის ნაქვებობი. ამ შვებებევეამი მიხევექვებობი უქვებო ექვებობი, რამ ამ მიქვებობი შვებებევა ეამოქვებობი ეირააქვებობი დასახლებობის მიქვებობი მინახოქვებობი, რაქვებო მამალიაქვებო-ეოქვებობი-ეოქვებობი-საშუალო-ბევეო. აუ ამ ექვებობი ეოქვებობი შვებებევა ეამოქვებობი დაქვებობი: ფაქვებო და მის მიქვებობი ეირააქვებობი დასახლებობის სიმჭირროვე საშუალოქვებო მამალია. ლანჩევეობისა და ექვებობის მიქვებობის მიქვებობი მიქვებობის მამალიაქვებო და

დასახლებების საშუალო სიმჭიდროვე ხასიათდება, ხოლო მიმდებარე, მთავარი კონცე-
ფციის, უწყვეტ-მუდმივი რაიონი-ანაკლია, ვურთა, ლიქარი და მათი მიმდებარე ვიწრო-
ვლები დასახლებების საშუალოდ დაბალი მონაცემებით ხასიათდება. ეს ამ მასალას
ქვეყნარბიან შესაფუძვლიანად განვიხილავთ მიუხედავად, რომ ურთიერთ შეესაფუძვ-
ლებია, ვიწროვების დასახლებების სიმჭიდროვე ურთიერთების სახითაა მარტივად
"მიყვარ"-შესაფუძვლიანად 5, საშუალო-10, ხოლო "მეორე"-20-25.

ჩვეულებრივ კლბების დაბლობის ამოქონილი და ამოქონილი მდების სადაპირა
ფორმირებაზე გაერყვებულ მდებარეობის დაბლობს სახეობებს, რეგონივ აჩვენა:
მაგი ვიწროვად, სახლის ადგილი, ბუქვინარის მდინდებრივ და სხვა, შეიძლება აღწერო-
ნის, რომ მათი რიგობა აქ მდებარე მდებარე, ურთიერთების სახით ადებრება, ამი-
გომ რაიონ სახითაა სასაფო-სამეურნეო მნიშვნელობა მათ აჩვენა.

კარგი დასახლებების მდებარეობის მდებარეობის და კარგი რეგონი
კლბების რაიონის მდებარეობის კარგი დასახლებების მდებარეობის დასახლებების
მიმდებარეობის კლბების დასახლებების რაიონის, ლიქარი, ცხაპიანს, ხოლო და მუდმივი
რაიონების მდებარეობა და ხელოვნურად ამოქონილი ფორმირების დასახლებულ ფარ-
გობების: იმინის, ლიქარი, მარტივად, სახითაა მდებარეობა "კლბების", ვურთა-
ანაკლიის დასახლებული სადაპირის მდებარეობა კი.

საკუთარი გამოკვლევებისა და გამოკვლევების მდებარეობის მიმდებარე
მიმდებარეობის მიხედვით კლბების დასახლების მაგი მდების სადაპირა ფარგობებზე
კარგი დასახლებების სიმჭიდროვე ურთიერთ კლბების დასახლებული 0,5-დან, ამდებ
დასახლების დასახლებული უ.მ. "მიმდებარეობის" მდებარეობა 2-მდე აღწევს. მაგ-
რამ კლბების დასახლებული კარგი დასახლების ურთიერთობის მიხედ-
ვით მაგლობის მიხედვით დასახლებების სიმჭიდროვე-ასე, მაგლობის მდებარეობის
მიმდებარეობა: გალი, მუდმივი, ცხაპიან, ბუქვინარი, მდებარეობა - ეს მონაცემები
აჩვენებენ კი აღწევს [6].

აქვენი მხატვრული, რომ კარგი დასახლებული ცხატვრული ეს არ მიუხედავად მიხედ-
ვით, რომ მას მდებარეობის რის საგონივ მიმდებარე კარგი დასახლებული
დასახლებული ხეობის დასახლებული და დასახლებული კარგი დასახლების დასახლებული. მაგ-
რამ კარგი დასახლებული საინფორმაციო სადაპირა რიგობა, ამიგომ მისი საინფორმაციო
მიმდებარეობა კი, რის შესახებაც მრავალი საინფორმაციო მონაცემების მიმდებარე
მიმდებარეობა, მაგრამ ამ მიმდებარეობის რიგის ამით დასახლებული.

ბუთის", "თორსის", ნაჩიონადის, კიკი და პატარა კიხაძეებში მდებარეობს, "უბრალო", როგორც აღნიშნულია, აქამდე 7-მდე აღწევს. მუცლიდან წინა-
კიბი ტურის დასახლების სიმაღლეზე შედარებით ნაკლებია (კრძოპ მრ.
მუნიციპალიტეტის, უბრალო, ვურის, თიანეთის ნაპირები, - ანაკლიის) საშუალოდ
5-მდე აღწევს.

საინტერესოა აღნიშნულია, რომ "თორსის" ჩანსა და ციფრული მონაცემების სა-
ბუთის მუცლიდან მდებარეობს ტერიტორიაზე ტურის მუცლიდან ურთ მუ-
ცლიდან - 7, ხოლო მურა მუცლიდან 5 კმ-ით ამოიყვანეს. ეს
ფაქტი იმაზე მიუთითებს, რომ ჩვენი კვლევის ჩანის ტერიტორიაზე ტუ-
რის გამრავლება მაღალი მაკვლეობით ხასიათდება, რაც ბუნებრივი ანტი-
მუცლი მონაცემებით დასტურდება. კრძოპ, (5-7) ტურის 12 კმ-ით 1000
კმ-ით, ანუ 10 კმ. კილომეტრზე - ძლიერ მაღალი დასახლების სიმაღლე-
სადაც აღნიშნულია, რაც აღმათ იმის მაგალითია, რომ ჩვენი კვლევის რა-
იონში ტურა საუკუნეობს საარსებო პირობებში იმყოფება. ეს ეს ასეა -
მაშინ აქ უკვე საფორსა სათანადო დასკვნა გაკეთდა. ე.ი. ტურის რი-
ცხობისას კონტროლი უნდა გაქონოს. როგორც ჩვენი დაკვირვებებიდან
ჩანს ტურის გამრავლება პოტენციურად მაღალია, რაც ჩვენი მუცლიდან
იხვევს მტრისა და მსხვერპლის (ტურისა და ნუტრიის) რიცხვების მან-
დასთანობით განაზომებას, რაც მუცლიდან, განიხილვებს ნუტრიის რიცხვ-
ობის უფრო მეტი იხვევას. ამიტომ გასაუბრებლად საფორსა ტურის რიცხვ-
ობა უფრო დაკვნა, რადგანაც ტურის გარდა უნდა გათვალისწინოთ ნუ-
ტრიის რიცხვობაზე უარყოფითად მიმდებარე სხვა ფაქტორებიც, როგორც
მთავარი ფორსები, გარეული კატის, ბრაკონიტორების, ნეკროფობის
და სხვა სტიქიურ მოვლენათა რელი, რომლებიც ძლიერ და ამოიხვევს ნუტ-
რიის რიცხვობას.

ტურის კატა - Felis silvastris Schreber ბუნებრივი ჩამოყვანილი
ფაქტორთა შორის უნდა აღნიშნოს გარეული კატის უარყოფითი რელი ნუტრი-
ის რიცხვობის მატების სწრაფი, კრძოპ, გარეული კატა სატერიტორიო რა-
იონებში იფრს ახალგაზრდა ნუტრიებს, რითაც კი ბიანს აცვებენ მათ,

მიხ უმეფეს, რომ ჩვენი ქვეყნის წილობის ტერიტორიაზე გარეული კატის დასახლებების სიმჭიდროვე ზოგჯერ ისე დიდია როგორც ტურქია.

როგორც ბევრს აღნიშნულიდან ჩანს საკვლევი წილობის ტერიტორიაზე ჩვენ მიერ შესწავლილი ძუძუმწოვრებოდან, მათი რიცხოვნობისა და სასარგებლო-სამეურნეო მნიშვნელობის მიხედვით წამყვანი სახეობები არიან: მწე-რისებრები რიგობან - მუხრანა, კურდღლისებრთა რიგობან - კურდღელი, მორღველების რიგობან - ნუჭრია, საბრის მატე, რუხი ვიწმაცა, ტყის მატე; მტაცებლების რიგობან - გარეული კატა, ტყა; ჩიქოსნების რიგობან - შველი და გარეული ლომი. ჩამდენიმე სიგევა შველისა და გარეული ლომის რიცხოვნობის შესახებ კვლევების დაბრუნებულ. ჩვენ შევეცადეთ საკუთარი დაკვირვებების, ლიტერატურული წყაროებისა და განკვირების მეთოდის საშუალებით საკვლევი წილობის ტერიტორიაზე დაგვიგონა შველისა და გარეული ლომის მინიმუმები რიცხოვნობა.

შველისა და გარეული ლომის რიცხოვნობის მონაცემებს უზენაესად განვიხილავთ, რადგანაც შველისა და გარეული ლომის კვლევების დაბრუნების ტერიტორიაზე დაახლოებით უზენაესი (უზენაესივე ადგილებში გვხვდება) გასწავლება ახასიათებთ იმ განსხვავებით, რომ გარეული ლომი უფრო "მეგარი" ადგილებში, უფრო გაუვარი ადგილები უკავია ვიდრე შველს. მაგრამ რიცხოვნობა საგრძობად განსხვავებულია შველების სასარგებლოდ.

შველი - *Capreolus capreolus* L. ა. არაბურის მონაცემების მიხედვით [2] დანახულის წილობის 200-300 კვტარიან შველის სასარგებლო ნაკვეთებზე მიღებულია შველის რიცხოვნობის ნაბარი მონაცემები - 2-3-დან 8-10 შველი, ხოლო იმავე წილობის 1000 კვტარიან ფართობზე გასაანგარიშებოთ შველის რიცხოვნობა 6-8 ადევს, რაც მიმდებარე მიტარა.

ჩვენი დაკვირვებები და განკვირების მეთოდით მიღებული მონაცემები კარგად შეესაბამება მონახულის მონაცემებთან შედარებით, რადგანაც 1000 კვტარიან ფართობზე გასაანგარიშებოთ შველის დასახლებების საშუალო სიმჭიდროვე უნდა იყოს იგივე არა 6-8 სული შველი, როგორც ა. არა-

ბული აღნიშნავს, არანერ 5-6, რაც ჩვენი ამრით სინამდვილეში უფრო ახლოსაა. ამ მისამართის საფუძველს წარმოადგენს ჩვენი ქვეყნის რაიონში შვილის აღრიცხვის რჩის მათი ნაკვალავების ანაბეჭდების რაოდენობა ლანჩხუთის, ხობის და ბუბოქის შვილის სააღრიცხვო ნაკვალავებზე, რომლებიც სათანადო ფიქსირებულია.

ბაკური იონი - *Sus scrofa L.* ჩვენი ქვეყნის რაიონში, და საერთო, გარეული იონი სანტიგუეს სპირტული ნაბრუნის ობიექტია, ამავთუ რჩის ობიექტი სასოფლო-სამეურნეო მნიშვნელობის ცხოველია, რატომაც რაიონალურად მიზნობრივ და განარჯულ სამონაპირეო მუშაობაში გარეული იონის რჩის ობიექტის მართლ მარეწვებზე ბევრად არის დამოკიდებული სასურსათო პრობლემის უფროსი გადარეწვა, რომელიც უშუალოდ მიიხეობს სათანადო ბუნებრივ რესურსების გამოყენებას. ეს კი პირდაპირ მიუხეობს, რომ აუცილებელია სამონაპირეო მუშაობის შედეგად-განარჯობა და ამ მუშაობაში სასურველი ობიექტის ამ შედეგებში გამოეული იონის რჩის ობიექტის ქვეყნარეობა. ეს კი გურიხობის უშუალოდ ხორკის პრობლემის შედეგად.

საკუთარი გამოკვლევებისა და რეკონსტრუქციული წყაროების მიხედვით შეიძლება აღნიშნოს, რომ გარეული იონის დასახლებების სიმუხროვე, კობხუთის დაბლობის გურიგორიამე მანეპრანინე სახარბიველ არ არის. კურობა ა.არაბულის მონაყებები [2], რომელიც უშუალოდ ეხება კობხუთის დაბლობის ჩვენი ქვეყნის რაიონის ლანჩხუთის, ფოთის, ცხაკიას, ხობის და ბუბოქის რაიონების გურიგორიამე გარეული იონის დასახლებების სიმუხროვე საშუალოდ 2,2 სურს არ აღემატება, შესაძლებლობა პრესტიჟულია კი გამოეულია.

საერთო უნდა აღნიშნოს, რომ ა.არაბულის ნაბრუნე [2] - "გარეული იონი (*Sus scrofa L.*) და ეროპული შვილი (*Capreolus capreolus L.*) კობხუთის დაბლობზე", რომელიც ჩვენი ქვეყნის რაიონის გურიგორიამე შესურება, საგურიხობის მონაყებებს შვილია და ამიტომ მას უნებუნებ, რომ გრე დასარეწვინ რეკონსტრუქციული წყაროს.

მირღებური მიწაყებები საშუალებას იძლევა ტარკვეული წარმოებულა უქო-
ნიოთ ბოლოერთი წამყვანი საბეობის ცხოველით რიცხოვნობა. ასე მათა-
ლითა, მწერიფამიებთან - მხუნელი რიცხოვნობა / ქვეტარზე საშუალო
3-5 აწნეს. მწრწელებთან - ნუჭრის რიცხოვნობა, მათი ტოპობრივი
აბეობისამყოფელებს ყოველ 100 ქვეტარზე ტანტარქებოთ საშუალო 8-10
უწრის. ბუნებაში იგივე ჭარხოტზე მიბინაძევი ურთაგებობის რიცხოვნობა
20-30 აწნეს, ხოლო სინანტროპული პირობებში მიბინაძევა - 30-40-მე
ეგმემპლარს უწრის. მცაყებლებთან - ტურის რიცხოვნობა 10 კმ² ანუ 1000
ქვეტარზე 5-7 აწნეს, მასხეობოთ ასეოივე რიცხოვნობოთ ხასხაოეობა ტა-
რული კაბაყ. რიქოსნებებთან - შვილის რიცხოვნობა 1000 ქვეტარზე 5-6,
ხოლო ტარული ლოქისა 3 ეგმემპლარია.

5. რენ მიჯრ შენწავლი რიგ საბეობათა ცხოველები იმყოფებთან
ტურიტორიალურ კონტაქტში და ურთინარი საკვებოთ იკვებებთან. კარძო,
ნუჭრებო და რუბი ურთაგებებო ურთინარი მყენარული და ცხოველური (წ-
საგეოლიანი მილუსკებო) საკვებოთ იკვებებთან. ნუჭრებობს საყვარელი სა-
კვებოთ წყლის კაკლის წაყოფებო, რიბილითა ბოი სინამოწნებოთ იკვებობა
ტარული ლოქი და შვილი. წყლის კაკლის მწვანე ნაწილებო (ფოტლებო, ლოქო)
ბალახოთ მკვებოთი ჭებობს - ჭეჭი ამუქობს - ძირითაოთ საკვებოთ.

ამრიტა, მასახელებული ცხოველით შორის ტრეფიკული კავშირი ტრის-
ბიობს უაღვე ბოწებს შორის კავშირს. კვებობს ნიბაბაგზე ამკარაა ისაში
ურთიეროთ კონკურენცებოთ არიან.

6. ეს ტარეობობა და კოლბეობის მბეობობს ტურიტორიაზე რენი ტამი-
კვლეობს შებეებოთ მავლისთავა აყენებებ საკიბის ნუჭრის ბუნებრივი პი-
რობებში მიბრავლებილათის სამოქოლო მუარწეობებობს მებწნა - ტანტიოარე-
ობის შენსახებ, ანასთან მკავშირებოთ საჭიროთ მებტვარია, რიბ პირველ
რიგში ასეოთ მუარწეობებოთ მიუწყოლ რანჩებოთის, ხობის და ბუტეობის რი-
წებობს ტურიტორიაზე, საბაყ უკვე არსებობს სამოტაოებრივი საწყისებზე,
ასეოთ მუარწეობებობს მისაწყოობა "საორიენტაყოთი ბაგებო" საუკვებოთა ტა-
ვარტრებოთ. ამჟამიო საჭიროთა მბუსტეობს მასახელებული რიბობებში ნუჭრი-

მისწავლით მუშაობის სანდოობის მიხედვით, ხელმძღვანელობა თავის სა-
მომსახურეო რეგისტრში, ნუგეშების უკუთმომსახურეობის მიმართ ახორციელებს
ძირითად ბიზნეს-პროცესებს. მუშაობის ტერიტორიაზე აწარმოებს
საკვებ-მომსახურეობას, საკვებ-მომსახურეობა (საფრინგების მენეჯერებთან) მუშაობის და-
მსახურეობის საკვებში. წყაროების რესურს აწარმოებს მოძრავ საკვებ-მომსახურეობას და
სხვა სამსახურებს, რაც ხელს უწყობს სტრუქტურული მოვლენების რესურსების განვითარებაში
რეგისტრირებული გადართობის. უკუთმომსახურეობის და მისი ნაწილები იმ-
დროის შემდეგ აწარმოებს მიმსახურეობის ნუგეშების მიერ მუშაობის მისამართ-
ობა და ატარებს რიცხვით ბიზნეს-პროცესებს, რეგისტრირებული მიმსახ-
ურეობის ნუგეშების განვითარების განვითარებაში და ახალ-ახალი ტექნო-
ლოგიის შესაძენად.

9. კორპორაციის დაბრუნების ტერიტორიაზე, განსაკუთრებით ნუგეშების სა-
გარეო-მომსახურეობის მკაცრი კონტროლი დახედავას ამ სფეროში მუშაობის მიმსახ-
ურეობის - ტერიტორია, გარეული კატორღის, მისთვისაც დასაქმების და მომსახურეობის მიმსახ-
ურეობის ფრინველების, განსაკუთრებით ველოსა და უკუთმომსახურეობის
მონიტორინგის, რეგისტრირებული რესურსების აწარმოებს ტერიტორიაზე ველოსა რესურს,
ამიტომ ველოსა რესურსების რესურსების მიმსახურეობის განვითარებაში განსაკუთ-
რებით, ამ რესურსების მენეჯერებთან კონტროლი და განვითარება უხელოების მიმ-
სახურეობისა და მისთვის რესურსების მუშაობის.

10. განსაკუთრებული ყურადღება მიექცევა ნუგეშების ახლად რეგისტრირ-
ებულ სამომსახურეო მუშაობის ხელმძღვანელების კვალიდონობის ახალ-
ობის საქმედება;

ა) ხშირად წარმოებულ მუშაობაში კვალიდონობის სპეციფიკების მიხედვით
მივლინებები სახელმძღვანელო რესურსისა და განვითარების მიმსახურეობის;

ბ) დანერგვის მიხედვით კონტროლი ახლად რეგისტრირებისა და საქმედებების
რესურსების სახელმძღვანელო-პროცესული მუშაობის მიმსახურეობის სამომსახურეო
მუშაობისა უკუთმომსახურეობისა და სამხედრო-პროცესული მუშაობისა და
განვითარებისა უკუთმომსახურეობის მიმსახურეობის;

გ) ხშირად უწყობს დანერგვის სახელმძღვანელო რესურსების ნუგეშების სა-
მომსახურეო მუშაობისა მუშაობის მუშაობის მიმსახურეობის კონტროლი მისთვის
სანდოობის საკუთრებაზე.

1. არაბული ა.ბ. 1973. ნუჭიის. (*Mycosaster corymbosus* Moll.) აკლიმატიზაციის ცდა სატარეჯოს ჩინოზის "ცოჭურის" სამონიტორინგო ნეოტროპიკში. მასალები სატარეჯოს ფაუნისათვის. ნაკვეთი III, მბილისი.
2. არაბული ა.ბ. 1973. ტარეჯოი იოი (*Bes acerola attila* Tom.) და მკვირი (*Carpeolus carpeolus carpeolus* L.) კოლბეონის მბილიზაცია. მასალები სატარეჯოს ფაუნისათვის. ნაკვეთი III, მბილისი.
3. Батнашвили М.Д. 1954. Вредители цитрусовых и других плодовых культур, Тбилиси.
4. Верацагян Н.К. 1941. Аклиматизация кукурузы (*Mycosaster corymbosus* Moll.) в Западной Грузии. Тр. зоол. ин-та АН СССР, т. IY, Тбилиси.
5. კეცხოველი ბ.ბ. 1960. სატარეჯოს მონიტორინგო სამუშაო, მბილისი.
6. კობია ს.ს. 1976. კურპოლის (*Lepus europaeus* Pall.) მონიტორინგო და მასალები სიმინდის მონიტორინგო მასალები სატარეჯოში. მასალები სატარეჯოს ფაუნისათვის. ნაკვეთი IV, მბილისი.
7. ჯანაშია ა. . 1963. სატარეჯოს მონიტორინგო სამუშაო. გ. III, მბილისი.
8. Шидловский М.В. 1941. Родентофауна Черноморского побережья Грузии (эколого-фаунистический очерк), Тр. зоол. ин-та АН СССР, т. VII.
9. Шидловский М.В. 1948. Грызуны Абхазии. Тр. зоол. ин-та АН СССР, т. VIII.
10. Шидловский М.В. 1950. Грызуны Аджарии. Тр. зоол. ин-та АН СССР, т. IX.
11. Флеров К.К. 1927. Очерк фауны млекопитающих долины р. Чорохи. Ежемесячник зоол. музея АН СССР, т. 28.

პირველი ცნობები კოლხეთის დაბლობის პარამიტოზზე მოყვებილია ე.სკრიბინინის [1] ნაშრომში. მან შეისწავლა ყოფილი ქუთაისისა და სოხუმის გუბერნიებში ექვსი ლინტროპის მიერ 1918 წელს შეტანილი მასალა და ამტკიცებდა, კურდღელს, შინაურ ქაშაშს, ღორსა და კატაში გამოავლინა 20 სახეობის ქვემინთი.

1932 წელს კოლხეთის დაბლობში სამჭედოთა, ჭოჭო, ბაჭუმი აკად. ე.სკრიბინინის ხელმძღვანელობით მუშაობდა 115-ე საკავშირო ქვემინთო-ლოგოური ექსპედიცია. მან შეისწავლა სასოფლო-სამეურნეო ცხოველებსა და ფრინველებს, ასევე მტკიცებით გარეული ძუძუმწოვრების ქვემინთები. შედეგებში ეს მასალაზე შეისწავლეს და გამოაქვეყნეს ბაქოროვამ, ბურჯანაძემ და გამყვილიძემ.

ს.გამყვილიძის [2] ნაშრომში სხვა საკითხებთან ერთად მოყვებილია კოლხეთის დაბლობის ძუძუმწოვრების პარამიტოზი.

ე.ბურჯანაძემ და ღ.ბარაშაშვილმა [3] შეისწავლეს აჭარისა და მსაველთ საქართველოს მტკიცებით ჩაიწინის შინაური ცხოველების ქვემინთები. აღნიშნულ ნაშრომში მოყვებილია მტკიცებით ცნობა კოლხეთის დაბლობის ცხოველების პარამიტოზის დაავადებების შესახებ.

ბ.გურაშვილის ნაშრომებში და მონოგრაფიებში [4,5,6,7,8] სხვა მასალაზეთან ერთად საკმაოდ დიდი ადგილი აქვს დახმობილი კოლხეთის დაბლობის შინაური და გარეული ფრინველების პარამიტოზის შესწავლას.

მ.როდონია [9,10,11,12,13,14,15] სწავლობდა მასველთ საქართველოს სანაპირო-საჩრდილო ძუძუმწოვრების ქვემინთებს, რის შედეგადაც მის მიერ კოლხეთის დაბლობზე გამოვლინდა როგორც გარეული, ისე შინაური ცხოველების პარამიტოზი.

ბ.ჩაველიძემ, ე.ფინაბერაშვილმა და მ.ჩაველიძემ [16,17,18,19,20,21,22,23,24] შეისწავლეს კოლხეთის მიმდებარე გარეუბნური წყლის მოღუსკები, როგორც ქვემინთების მუალეტი მასპინძლები. დაგვიჩინა მტკიცებით მათგანის განვითარების უკლი.

ფასურობისა და რეკონსტრუქციის შენახვის მიზნით ბ.გურაშვილისა და მ.როდნაიამ [25] გამოიკვლიეს მსხვილფეხა და წვრილფეხა რქოანი პირუტყვის 333 ეგზემი. დადგინდა კოლხეთის დაბლობში ამ პერიოდების ცენტრების ბოტირები კანონზომიერება.

მ.როდნაიამ [26] შეისწავლა ტრემატოდა *Paramphistomum skrjabini* -ს განვითარების ციკლი, აღნიშნულია მუცელიდან და ბიძის მიდამოების წყლის მოკუსკების ინვაზიურება ცენტრირება.

ა.შვეცოვისა და ე.ბასკინის [27] მიერ სამტრედიის მიდამოებში რეგისტრირებულია 30 სახეობის პერიოდული ბინაური ფრინველები.

ე.ქოიავამ [28] შეისწავლა ბინაური ლოქის პერიოდული ფაუნა. სხვა საკითხებთან ერთად მოყვანილია კოლხეთის დაბლობის პარაზიტოფაუნა.

ი.ვუბაძენამ [29] სწავლობდა კოლხეთის დაბლობის ბინაური ცხოველების ფაუნისა და მასთან ბრძოლის საკითხებს.

1964 წელს გამოვიდა კ.გურაშვილის [30] ნაშრომი, სადაც მოყვანილია კამეზების რეკონსტრუქციის შემთხვევა ანაკლიის საბჭოთა მუნიციპალიტეტში.

ბ.გურაშვილის, ი.ვლიყვა-სავაგვევასა და ე.გაბაშვილის [31] მიერ აღმოჩენილი სხვა საკითხებთან ერთად მოყვანილია კოლხეთის დაბლობის ბინაური ფრინველების პერიოდები.

1970-1971 წლებში კოლხეთის დაბლობზე პარაზიტოლოგიური გამოკვლევები აწარმოა ე.ბასკინი. მის მიერ წვრილ ძუძუმწოვრებში რეგისტრირებულია 21 სახეობის პერიოდული, კვლევის შედეგად მოყვანილი სხვადასხვა პერიოდული ცენტრები და მონოცენტრები [32,33,34,35].

ი.ქობულაძემ [36] შეისწავლა საუბრელოთა ფაუნის ბინაური ცხოველების პერიოდები. კოლხეთის დაბლობისათვის აღნიშნულია 18 სახეობის პარაზიტი.

კოლხეთის დაბლობის ამფიბიების პერიოდული ფაუნა მოყვანილია ე.გურაშვილისა და ე.მჭედის [37] ნაშრომში, რომლის მიხედვითაც მათ მიერ 6 სახეობის უკუდა ამფიბიები რეგისტრირებულია 20 სახეობის ტრემატოდა.

2. Ե. Բ. Կոնյուս [38] միջր ստեղծման մի քանակությամբ հետազոտությունները 3
սանդղակի վերաբերյալ ցուցաբերում են, որ

Երևանի շրջանում հանդիպում է *Ե. Բ. Կոնյուս* [39] միջր խմոր-
լուծիչը, որը ստեղծման շրջանում ստեղծում է հանդիպումները:

Միջրը ստեղծում է Երևանի շրջանում ցուցաբերում է հետազոտությունները
Վերաբերյալի միջրը, որը 1940 թ. հանդիպում է *Ե. Բ. Կոնյուս* [40] Վերաբերյալի
միջրը ցուցաբերում է *Allolobophora dubiosa* հետազոտությունները *Hystri-*
chia tricolor DuJardin, 1845 թ. հանդիպում է հանդիպումները:

1975 թ. հանդիպում է Ե. Բ. Կոնյուս [41] Վերաբերյալի Վերա-
բերյալի շրջանում հանդիպում է հանդիպումները 18 սանդղակի վերաբերյալ:

Երևանի շրջանում [42] Վերաբերյալի Երևանի շրջանում հանդիպում է հանդիպումները
հանդիպում է *Phylophthalamis rionica* -ն հանդիպում է հանդիպումները:

Վերաբերյալի շրջանում հանդիպում է հանդիպումները Երևանի շրջանում
Երևանի շրջանում հանդիպում է հանդիպումները [43], Երևանի շրջանում [44], Երևանի շրջանում [45] և Երևանի շրջանում [46]. Վեր-
աբերյալի շրջանում հանդիպում է *Porrocaecum crassum* -ն հանդիպում է հանդիպումները,
հանդիպում է *Syngamus palustris* Ryjikov -ն և *Capillaria* sp.

1976-1978 թ. հանդիպում է Երևանի շրջանում հանդիպում է հանդիպումները հան-
դիպում է հանդիպումները Երևանի շրջանում հանդիպում է հանդիպումները
Երևանի շրջանում հանդիպում է հանդիպումները [47, 48, 49]. Երևանի շրջանում հանդիպում է հանդիպումները
հանդիպում է հանդիպումները Երևանի շրջանում հանդիպում է հանդիպումները
հանդիպում է հանդիպումները 70 սանդղակի վերաբերյալ:

Վերաբերյալի շրջանում հանդիպում է հանդիպումները Երևանի շրջանում հանդիպում է հանդիպումները
հանդիպում է հանդիպումները Երևանի շրջանում հանդիպում է հանդիպումները:

პარამიტული უმარტოვესები თავსდებოდა მიწის ვუფვლეში და ფიქსირ-
დებოდა K_2CO_3 -ის 2%-იანი ხსნარით.

ველმინთოლოგიური მასალის დამუშავება სწარმოებდა პარამიტოლოგიაში
ცნობილი მეთოდებით [50, 51]. ფიციველების გამოკვლევა სწარმოებდა კომ-
პლექსური მეთოდით.

მონუსკვების უკარგოდების გამოვლინების მიზნით, მათ ვახვესებოთ
საღვთო ნაგებობის ვუფვლეში და ვსწავლობოთ აქტიურობა გამოსულ რავერ
ფორმებს. მშადდებოდა რეგებიოთ პრეპარატი. მოფოლოგის მესწავლა
ხედობდა სოცხალ მასალად. მუშაობის პრეცესში გამოვეწვებოდა ვთხალური
საღვდავები - ნეოტალური ნიოვი და მუოიღინის რუჟი . ჩანახავები გა-
ვეწვებოდა სახავეთი აპარატი.

კომპოზატი ხოფოების კვლევისას გამოვეწვებოდა რი მუოოი: 1. ხო-
ფოების გავეთის ინფოვირუალური მუოოი და 2. ხოფოების გავეთის ბერ-
მანის მუოოი.

ვერვიფამიგებისა და ხარაბუგების დამუშავებისას ვეწვებოთ სხვა-
დასხვა მუოოიკას. ბრასურლი ხოფოების გავეთას ვახედებოთ აკად. პავ-
ლოვის [52] მუოოოთ. ნემალოგების მუღებვისსაოთის ვეწვებოთ კუღის
[53] მუოოოს. ინვენისური ბერმული მუოოოთ მუღებვის ვახედებოთ პარა-
მიოლოვის [54] მიხედვით. გამოვეწვევს დე მანის და მიკოლოგის ფორმუ-
ლები.

ნაფხვენიდან ნემალოგების გამოვეწვა ხედობდა ბერმანის მუოოოთ,
ხოლო ვერვიფამიგების ნაფხვენის დამუშავებისას გამოვეწვებოდა კაკულის
[55] მიერ მუშავებულ მიოტივი მუოოოთ.

პარამიტების ულტრასტრუქტურის გამოკვლევისსაოთის ფიქსაციას ვახ-
ედებოთ 0,1%-იან OsO_4 -ის ხსნარში. მთე მემიხვევეამი ვეწვებოთ პრე-
ფიქსაციას 2,5-5,0%-იან კალუმარადვიში; მბივეტი ფალიბებობდა არალიოში
და არალიოტ-პონის ნარევი. ულტრახევი ანაოლები მშადდებოდა რეინარ-
ტის ულტრახემბე, იღებებოდა ურანოლავეთით და კვეთის ციოტატი. ვე-
ვეწვენიოტამბი მიიღეს ვევეწვენი მიკროსკოპი $\times 100$ [56, 57].

კობხეის დაბლობის ტიპურ ბიოცენოზების საბამიზო საიბ-საძოვ-
რების ბაზაზე მდებარე ტრემატოდების ადოლესკარების, კოქსიკოლო-
უმის ნაქრები ცისფრის და ცხველა საღმინებების ავტონომიური მცხოვრები
ტრემატოდების ლარვების მუცლისფერად ელვებით კობხეის სხვადასხვა ბი-
ოტოპიდან მცენარის მიწისზედა ნაწილს 10-25 ტომის რაოდენობით და უ-
კვლევით ბუჩქნარსა და კომპლექსურ მცხოვრებთ, მცენარეს უჭირავთ
8-10 სანტიმეტრის სიგრძით და ვახვლებით წყლიან პეტრის ჯამბი და
ვაყვრებებით. ბაზისის რვევა მბოლოის საბუნებრივ სტრუქტურის ბოტანიკის
კლასიკურ სტრუქტურა. ამ მცხოვრებზე მცენარეა ტრემატო-
დები, ტრემატოდები, ოლიგოქეტები, მილუსკების კვრები, მწერების
მაფები, გვირი, უსაყლის პარკები, *Asphalea* -ის ფორმანი ფორმა,
უმბაბლესი კობსნარები, სიკოები. მათ შორის რასაკვირვებია ინფ-
ორმები სხვადასხვა სახეობის, ნიჭარნი ამებები და სხვ.

პარამიტოზი ფორმებიდან უკვლავ ექსპონირებული მცხოვრებია
ექსტრემალური. კობხეის ექსტრემალური ფორმებიდან შორის საკმაოდ ფარ-
გობაა ცენტრალური. უკვლავ აგრეთვე ექსპონირებული ტრემატოდის
ლარვა *Phylophthalma* -ის ტარნიდან.

ბარბაროს სხეულის პარაზიტები

ამფობიოტონის პარაზიტები

კობელოს მატობზე ამფობიოტონი რეტოსტროფილია 24 სახეობის პარაზიტის, უმარტოვესები - 2, ჭემატოები - 15, ნემატოები - 6, აკან-სოკოფალები - 1, აღნიშნული პარაზიტები გატარებულა 3 ფაზის,

ტიპი Protozoa

კლასი Flagellata

ოჯახი Trypanosomatidae Doflein, 1901

Trypanosoma rotatorium Mayer, 1843

მასპინძელი და ინვაზიის სიხშირე: ფინის მანყავი 27 ეტემპლარის მ-ში. ლკარიდაცხია: ურჩეურული სისხლი.

მეპოვების ადგილი: ხობი, პირველად აღნიშნება საკვლევი ჭრისტრიაზე.

კლასი Sporozoa Leuckart, 1879

ოჯახი Lankesterellidae Rechenow, 1921

Lankesterella minima Chausat, 1850

მასპინძელი და ინვაზიის სიხშირე: ფინის მანყავი 27 სხეულის მ-ში. ლკარიდაცხია: ურჩეურული სისხლი.

მეპოვების ადგილი: ჭალაპოტი. პირველად აღნიშნება საკვლევი ჭრისტრიაზე.

Dactylosoma ranarum (Kruse, 1890) Labbe, 1894

მასპინძელი და ინვაზიის სიხშირე: ფინის მანყავი 27 სხეულის მ-ში. ლკარიდაცხია: ურჩეურული სისხლი.

მეპოვების ადგილი: ხობი, პირველად აღნიშნება საკვლევი ჭრისტრიაზე.

ტიპი Plathelminthes Schneider, 1873

კლასი Trematoda Rudolphi, 1808

ოჯახი Gorgoderidae Looss, 1901

Gorgodera (Postodera) dollfusi Pigulewsky, 1945

მასპინძელი: ფბის ბაყაყი 80-დან 28-ში . მყორვაძის ბაყაყი 24-დან 8-ში . ამიერკავკასიის ბაყაყი 18-დან 6-ში .

ლოკალიზაცია: შარბის ბუჩუკი.

მეპოვების ატელი: ხობი, ცხაკია, მახარადე.

კოლბუხის რაბლობის ტერიტორიაზე პირველად რეგისტრირებული.

Gorgodera (Gorgodera) oygnoides asiatica (Sharb, 1950)

მასპინძელი: ფბის ბაყაყი 80-დან 30-ში . მყორვაძის ბაყაყი 24-დან 2-ში .

ლოკალიზაცია: შარბის ბუჩუკი.

მეპოვების ატელი: ხობი, მახარადე.

Gorgodera pagenstecheri Sainitzin, 1905

მასპინძელი: ფბის ბაყაყი, მყორე აბიის ბაყაყი, ამიერკავკასიის ბაყაყი.

ლოკალიზაცია: შარბის ბუჩუკი.

მეპოვების ატელი: მახარადე.

Gorgoderina vitelliloba (Oleson, 1876)

მასპინძელი: ფბის ბაყაყი, მყორე აბიის ბაყაყი, ამიერკავკასიის ბაყაყი.

ლოკალიზაცია: შარბის ბუჩუკი.

მეპოვების ატელი: მახარადე.

რუსი *Diplodiscidae* Skrzjabin, 1945

Diplodiscus subclavatus (Fall., 1782)

მასპინძელი: ფბის ბაყაყი 80-დან 28-ში , მყორე აბიის ბაყაყი 24-დან 5-ში .

ლოკალიზაცია: სწორი ნაწილი.

მეპოვების ატელი: მახარადე, ცხაკია, ტარი.

რუსი *Flaglorchidae* Lühe, 1901 Ward.,

Opisthioglyphe ranae (Frölich, 1791)

მასპინძელი: ფბის ბაყაყი 80-დან 35-ში , მყორვაძის ბაყაყი 18-დან 8-ში , მწვანე კომბეში 10-დან 3-ში , ჩვენასაკა 6-დან 2-ში .

ლოკალიზაცია: ნერვილი ნაწლავი.

მეპოვების ადგილი: მახარაძე, სამჭრეთა, ცხაკაია, ტალი.

Pneumonoecetes aspar (Looss, 1899)

მასპინძელი: ჭმის ბაყაყი 80-დან 10-ში, ამიერკავკასიის ბაყაყი 18-დან 2-ში.

ლოკალიზაცია: ფილტვი.

მეპოვების ადგილი: სამჭრეთა, ცხაკაია.

კოლხეთის რაზმობის ჯარისკოონამე პირველადაა ჩეტისჭრირებელი.

Haematoloechus variegatus (Rudolphi, 1819) Looss, 1899

მასპინძელი: ჭმის ბაყაყი 80-დან 15-ში, ამიერკავკასიის ბაყაყი 18-დან 3-ში, მცირეპაბიის ბაყაყი 24-დან 5-ში.

ლოკალიზაცია: ფილტვი.

მეპოვების ადგილი: მახარაძე, ცხაკაია, ფოთი.

Haematoloechus variegatus dubiniinae Odening, 1958

მასპინძელი: ჭმის ბაყაყი.

ლოკალიზაცია: ფილტვი.

მეპოვების ადგილი: მახარაძე, სამჭრეთა.

Haematoloechus sp.

მასპინძელი: ჭმის ბაყაყი.

ლოკალიზაცია: ფილტვი.

მეპოვების ადგილი: მახარაძე.

რუსი *Pleuroganidae* Looss, 1899

Pleurogenoides medians (Olsson, 1876)

მასპინძელი: ჭმის ბაყაყი 80-დან 40 უბ. , ამიერკავკასიის ბაყაყი 24-დან 16-ში, მხუანე ტომბეში 10-დან 1-ში.

ლოკალიზაცია: ნერვილი ნაწლავი.

მეპოვების ადგილი: ტალი, ხობი.

კოლხეთის რაზმობის ჯარისკოონამე პირველადაა ჩეტისჭრირებელი.

Prosotocus confusus (Looss, 1899)

მასპინძელი: ჭბის ბაყაყი 80-დან 56-ში , მცირეაბიის ბაყაყი 24-დან 12-ში , ამიერკავკასიის ბაყაყი 18-დან 10-ში .

ლოკალიზაცია: ნურლი ნანღაუი.

მეპოვების ადგილი: მახარადე, სამჭრეფიი, ცხაკიი.

Pleurogenes olaviger (Rudolphi, 1819)

მასპინძელი: ჭბის ბაყაყი 80-დან 36-ში , ამიერკავკასიის ბაყაყი 18-დან 8-ში .

ლოკალიზაცია: ნურლი ნანღაუი.

მეპოვების ადგილი: ტალი.

ოჯახი *Cephalogonimidae* Nicoll, 1911

Cephalogonimus retusus (Dujardin, 1845)

მასპინძელი: ჭბის ბაყაყი 80-დან 16-ში .

ლოკალიზაცია: ნურლი ნანღაუი.

მეპოვების ადგილი: სამჭრეფიი.

კოლხეთის რაბლობის ჭრეიჭორიიბე პირველიი რეტიტორიიბე.

Cephalogonimus europeus (Blaisot, 1910)

მასპინძელი: ჭბის ბაყაყი.

ლოკალიზაცია: ნანღაუი ნარღლის ბუჭი.

მეპოვების ადგილი: მახარადე.

კლასი *Cestoda* Rudolphi, 1808

Nematotaenia dispar (Goeze, 1782)

მასპინძელი: ჭბის ბაყაყი 80-დან 25-ში , ნარღისგერი ტომბეში 12-დან 2-ში

ლოკალიზაცია: ნურლი ნანღაუი.

მეპოვების ადგილი: სამჭრეფიი, ცხაკიი.

კოლხეთის რაბლობის ჭრეიჭორიიბე პირველიი რეტიტორიიბე.

ტიპი *Nemathelminthes* Schneider, 1865

კლასი *Nematoda* Rudolphi, 1808

ოჯახი *Cosmoceroidae* Travassos, 1925

Cosmocerca ornata (Dujardin, 1895)

მასპინძელი: ტბის ბაყაყი 80-დან 20-ში , მცირეპიროს ბაყაყი 18-დან 12-ში , მწვანე გომბეში 10-დან 3-ში , ნაყრისფერი გომბეში 12-დან 2-ში .

ლოკალიზაცია: ნურილი ნაწილავი.

მეპოვების ადგილი: სამტრეპია, ხობი, სხაპია.

ამ ტერიტორიაზე პირველად რეგისტრირებული.

ოჯახი *Rhabdiasidae* Railliet, 1915

Rhabdias bufonis (Schrank, 1788)

მასპინძელი: ტბის ბაყაყი 80-დან 43-ში , მცირეპიროს ბაყაყი 24-დან 8-ში , ნაყრისფერი გომბეში 12-დან 9-ში , მწვანე გომბეში 10-დან 7-ში , ჩვ.უასაქა 6-დან 2-ში .

ლოკალიზაცია: ფილფვი.

მეპოვების ადგილი: ფოთი, ხობი, სამტრეპია, მახარაძე, სხაპია, ხობი.

ოჯახი *Trichostrongylidae* Leiper, 1912

Oswaldocruzia goesei Skrjabin et Schulz, 1952

მასპინძელი: ტბის ბაყაყი 80-დან 20-ში , მცირეპიროს ბაყაყი 24-დან 5-ში , ნაყრისფერი გომბეში 12-დან 6-ში , მწვანე გომბეში 10-დან 2-ში .

ლოკალიზაცია: ნურილი ნაწილავი.

მეპოვების ადგილი: ტარი, ხობი, სხაპია, სამტრეპია.

ოჯახი *Filaridae* Gobbold, 1864

Icosiella neglecta (Diesing, 1851) Seurat, 1917

მასპინძელი: ტბის ბაყაყი 80-დან 8-ში .

ლოკალიზაცია: მხარის, ბარძაყის სომეფური მუსკულაფრა.

მეპოვების ადგილი: სამტრეპია.

კოლხეთის რაბლობის ტერიტორიაზე პირველად რეგისტრირებული.

ოჯახი *Spiruridae* Oerlen, 1885

Physoccephalus sexalatus. (Molin, 1860)-larvae

მასპინძელი: გზის ბაყაყი 80-დან 33 მუშხებზეა .

ლოკალიზაცია: კუჭის ტარსი.

მთავრობის ადგილი: ხობი, სამტრედიო.

კოლხეთის რაიონის გუბერნიამდე პირველადი რეგისტრირებული.

Ascarops strongylina (Eud., 1819)-larvae

მასპინძელი: გზის ბაყაყი 80-დან 23-ში.

ლოკალიზაცია: კუჭის ტარსი.

მთავრობის ადგილი: ცხაკია, სამტრედიო, მახარაძე.

კოლხეთის რაიონის გუბერნიამდე პირველადი რეგისტრირებული.

კლასი Acanthocephala Rudolphi, 1808

ოჯახი Pseudoacanthocephalidae Petrotschenko, 1956

Pseudoacanthocephalus bufonis (Shipway, 1903)

Petrotschenko, 1956

მასპინძელი: გზის ბაყაყი 80-დან 9-ში , მცირეაბიის ბაყაყი 24-დან 10-ში , ნაცრისფერი გომბეში 12-დან 4-ში .

ლოკალიზაცია: წუვილი ნაწლავი.

მთავრობის ადგილი: მახარაძე, სამტრედიო, ფოთი, ცხაკია.

კოლხეთის რაიონის გუბერნიამდე პირველადი რეგისტრირებული.

რ ე პ ტ ი ც ი ე ბ ი ს პ ა რ ა ბ ი ტ ე ბ ი

ქობულენის რაზმობის რეპტილიების ქვებზე მდებარე ნაპოვნობები 18 სა-
ხეობის, ჭრემატოპედი - 5, ცესტოდა -- 2, ნემატოდა - 11, აღნიშნული
პარაზიტები გავრცელებულია 2 ტიპში.

ტიპი Plathelminthes Schneider, 1873

ქლასი Trematoda Rudolphi, 1808

ოჯახი Encyclometridae Mehring, 1931

Encyclometra columbrimurorum (Rud., 1819)

მასპინძელი და ინვაზიის სიხშირე: ჩვეულებრივად ანკარა 21-დან 8-ში .

ლოკალიზაცია: საცლაშავი, კუჭი, ნაწლავი.

მომავლის ადგილი: ხობი, ანაკლია, ყვლევი.

საქართველოში პირველადი რეგისტრირებული.

ოჯახი Telorohidae Looss, 1898

Telorohis asula (Dujardin, 1845)

მასპინძელი და ინვაზიის სიხშირე: ჩვეულებრივად ანკარა 21-დან 6-ში .

ლოკალიზაცია: ნაწლავი.

მომავლის ადგილი: ხობი, ანაკლია, ყვლევი.

ქობულენის რაზმობაში პირველადი რეგისტრირებული.

ოჯახი Plagiorohidae Lühe, 1901

Paralepoderma cloacicola (Lühe, 1909)

მასპინძელი და ინვაზიის სიხშირე: ჩვეულებრივად ანკარა 21-დან 3-ში .

ლოკალიზაცია: ნაწლავი.

მომავლის ადგილი: ხობი, ყვლევი.

ქობულენის რაზმობაში პირველადი რეგისტრირებული.

Macrodora longicollis (Abild., 1788)

მასპინძელი და ინვაზიის სიხშირე: ჩვეულებრივად ანკარა 21-დან 4-ში .

ლოკალიზაცია: ფილტვი.

მომავლის ადგილი: ხობი.

კობჯეის საბჭობდჷ პირველადაა რეთსჭირიკებუღი.

Opiethiologie ranae (Friedlich, 1791)

მასპინძელი და ინვაზიის სიხშირე: ჩვეულებრიუი ანკარა 21-დან 1-ში .
ლოკალიზაცია: ნაწლავი;

მეპოვების ადგილი: ხობი.

ამეგობრების ჭარხორ ტაურელებუღი ქვემინთა, ხორი რეპროდუცი-
სათის ჭაკურჭაჭურ ქვემინთს წარმოადგენს. საჯარეველოში პირველადაა
რეთსჭირიკებუღი.

კლასი Cestoda Rudolphi, 1968

ოჯახი Ophiotaeniidae Frese, 1963

Ophiotaenia europaea Odening, 1963

მასპინძელი და ინვაზიის სიხშირე: ჩვეულებრიუი ანკარა 21-დან 12-ში .
ლოკალიზაცია: ნაწლავი.

მეპოვების ადგილი: ხობი, ყურევი, ბუტბოტი, ანაკლია.

კობჯეის საბჭობდჷ პირველადაა რეთსჭირიკებუღი.

ოჯახი Mesocestoididae Poirier, 1897

Mesocestoides lineatus (Goese, 1782)-larvae

მასპინძელი და ინვაზიის სიხშირე: ჩვეულებრიუი ანკარა 21-დან 2-ში .
ლოკალიზაცია: სხველის რუ.

მეპოვების ადგილი: ხობი.

საჯარეველოში პირველადაა რეთსჭირიკებუღი.

ტიპი Nemathelminthes-Schneider, 1866

კლასი Nematoda Rudolphi, 1868

ოჯახი Trichostrongylidae Leiper, 1908

Oswaldocruzia goesei Skrjabin et Schulz, 1952

მასპინძელი და ინვაზიის სიხშირე: ჩვეულებრიუი ანკარა 21-დან 2-ში .
მარტი, ხველი 11-დან 2-ში , ბოლიანი ხველი 19-დან 9-ში .

ლოკალიზაცია: ნაწლავი.

მეპოვების ადგილი: ხობი, ანაკლია.

ქობზეთის რაბღობბე რეტისტრორებულია პირველად.

რუახი *Cosmoceroidae* *Railliet*, 1916

Neoxysomatium caucasicum *Sharpilo*, 1974

მასპინძელი რა ინვაზიის სიხშირე: ბობმეჭა 8-რან 4-ში .

ლოკალიზაცია: ნანღაუო.

მეპოვების აგრირი: ხობი.

ტარტელებულია ქობზეთის რაბღობბე.

რუახი *Rhabdiasidae* *Railliet*, 1915

Rhabdias fuscovenosus (*Railliet*, 1899)

მასპინძელი რა ინვაზიის სიხშირე: რველებობრეო ანკარა 21-რან 5-ში, .

ნყლის ანკარა 8-რან 2-ში .

ლოკალიზაცია: ფირტეო.

მეპოვების აგრირი: ხობი, ყუიეო.

ქობზეთის რაბღობბე პირველადაა რეტისტრორებული.

Paraentomelas dujardini (*Maupas*, 1916) *comb.nov.*

მასპინძელი რა ინვაზიის სიხშირე: ბობმეჭა 8-რან 2-ში ;

ლოკალიზაცია: ფირტეო.

მეპოვების აგრირი: ხობი.

ქობზეთის რაბღობბე პირველადაა რეტისტრორებული.

Hexadentophorus ophisauri *Kreis*, 1940

მასპინძელი რა ინვაზიის სიხშირე: ბობმეჭა 8-რან 2-ში .

ლოკალიზაცია: ფირტეო.

მეპოვების აგრირი: ხობი.

ქობზეთის რაბღობბე პირველადაა რეტისტრორებული.

Entomelas entomelas (*Dujardin*, 1845)

მასპინძელი: ბობმეჭა.

ლოკალიზაცია: საყლაპაუო მირი.

მეპოვების აგრირი: სობუში.

ოჯახი *Kathlianidae* Lane, 1914

Spironoura armenica (Massimo, 1924)

მასპინძელი და ინვაზიის სიხშირე: ჭაობის კუ 4-დან 2-ში .

ლოკალიზაცია: ნაწლავი.

მომკვების ადგილი: ხორბი.

კოლხეთის რაზლოზბზე პირველადაა ჩვენსტერირებული.

ოჯახი *Diaphanocephalidae* Travassos, 1920

Kaliocephalus viperae (Rud., 1819)

მასპინძელი და ინვაზიის სიხშირე: ტრძელი მცურავი 1-დან 1-ში .

ლოკალიზაცია: ნაწლავი.

მომკვების ადგილი: ხორბი.

კოლხეთის რაზლოზბზე ჩვენსტერირებულია პირველად.

ოჯახი *Spiruridae* Oerley, 1885

Ascarops strongylina (Rud., 1819)-larvae

მასპინძელი და ინვაზიის სიხშირე: მარტი ხელიკი 11-დან 2-ში .

ლოკალიზაცია: ნაწლავის კუდავი.

მომკვების ადგილი: ხორბი.

კოლხეთის რაზლოზბზე პირველადაა ჩვენსტერირებული.

Physocephalus sexalatus (Molin, 1860)-larvae

მასპინძელი და ინვაზიის სიხშირე: მარტი ხელიკი 11-დან 1-ში .

მოლიანი ხელიკი 19-დან 7-ში .

ლოკალიზაცია: ნაწლავი, ფეხი, ფილტვი.

მომკვების ადგილი: ხორბი, ანაკია.

კოლხეთის რაზლოზბზე პირველადაა ჩვენსტერირებული.

Agamospirura minuta Sharpilo, 1963

მასპინძელი: ბობმეფა.

ლოკალიზაცია: ნაწლავის კუდავი.

მომკვების ადგილი: სობუში.

კოლხეთის პარტიზონის ჭრიტოვანაძე ჩეტისჭრიტებუღია სისხლის პარაზიტებისა და ქვემინდების 170 ნაჩამომადგენელი, სისხლის პარაზიტებს ბი-
ჯუტებუდა 9 სახეობა, ნაწლავის უმარტოვესებს - 5, ჭრემატოტებს - 41,
ყუტოტებს - 41, ნემატოტებს - 65, აკანოტოტებებს - 9.

ტოპი Protozoa

ქრასი Sporozoa Leuckart, 1879

ოჯახი Plasmodiidae Mesnil, 1908

Plasmodium malariae raupachi n. sp Parzwanidae, 1914

მასპინძელი და ინვაზიის სიხშირე: ინდაური 1 ფრინველში .

ოქკალიზაცია: ქერიტოტული სისხლი.

მიკოტების ატოტი: ქუტოსი.

Plasmodium relictum Grassi et Feletti, 1891

მასპინძელი და ინვაზიის სიხშირე: სახლის ბელორა 7 ფრინველში

1-ში , ლაქი 4-დან 2-ში , ნიბლია 10-დან 5-ში , ჭე-
ჭი ბოლოქანქარა 1-დან 1-ში , ჭეჭრნარა 3-დან 2-ში .

ოქკალიზაცია: ქერიტოტული სისხლი, ქრიტოტული.

მიკოტების ატოტი: ფოტი, მარტაყვა, ქობულოტი.

ჭარტოტ ტაქტოტებუღი სახეობაა ტარტოტ ფრინველებში. საქარტოტოს
ჭრიტოვანაძე ჩეტისჭრიტებუღია ტიტების ყველა რაიონში.

ოჯახი Haemoproteidae Doflein, 1916

Haemoproteus danilewskyi Kruse, 1890

მასპინძელი და ინვაზიის სიხშირე: ჭეჭრნარა 3-დან 1-ში , ნიბლია

5-დან 1-ში , ტავაჯა ასუჭაქა 2-დან 1-ში , ვეოსი 30-
ტიტა 2-დან 1-ში , მნანტია 9-დან 5-ში , სახლის ბე-
ლორა 7-დან 1-ში .

ოქკალიზაცია: ქერიტოტული სისხლი.

მიკოტების ატოტი: ნულოტი, ირამტი, ქობულოტი, ფოტი.

ფარეოპ გავრცელებული სახეობაა გარეული ფრინველებში.

Haemoproteus Lanii de Mello, 1937

მასპინძელი და ინვაზიის სიხშირე: *ლავრა* 4-დან 1-ში, *რუხი ლავრა* 3-დან 2-ში, *შავთავა ლავრა* 2-დან 1-ში.

ლოკალიზაცია: *ქარიფორიული სისხლი*.

მიმოვებინს ატოლი: *ქობულეთი, ნურგოდე, ირამიორე*.

სპეციფიკური სახეობაა *Laniidae* -ს ფრინველებსავეთს ფარეოპაა გავრცელებული.

Haemoproteus columbae Kruse, 1890

მასპინძელი და ინვაზიის სიხშირე: *ტრიტი* 3-დან 1-ში;

ლოკალიზაცია: *ქარიფორიული სისხლი*.

მიმოვებინს ატოლი: *ქობულეთი*.

სპეციფიკური სახეობაა, გვხვდება მხოლოდ *Columbiformes* წარმომადგენლებში. საქარველეს ფრინველთა აქტიურობის მრავალ ატოლს.

ქობულეთის გამეფოციები რეტისფრინველია ატოლზე ჯეოგრაფიკულ სისხლის ურთიერთობებში. ეს გამეფოციები რამდენადაც განსხვავებულად ამავდ ავარის სხვა სახეობებისაგან, სახეობის დასადავებას საჭიროა დამატებითი მასალის აღება.

იხილეთ *Leucocytozooidae* Fallis et Bennett, 1961

Leucocytozoon fringillinarum Woodcock, 1910

მასპინძელი და ინვაზიის სიხშირე: *სახლის მურყა* 7-დან 1-ში.

ლოკალიზაცია: *ქარიფორიული სისხლი*.

მიმოვებინს ატოლი: *ქობულეთი*.

სპეციფიკური სახეობაა *Fringillidae* -ს და *Floceidae* -ს იხილვის ფრინველებსავეთს. საქარველესი რეტისფრინველია ქუთაისის, რაჭა-ლეჩხუმის და გარდაბნის რაიონებში.

Leucocytozoon dubouili Mathis et Leger, 1910

მასპინძელი და ინვაზიის სიხშირე: *ჯეოგრაფიკა* 2-დან 1-ში.

ლოკალიზაცია: *ქარიფორიული სისხლი*.

მეპოვების ადგილი: ფოთი.

საქციფოკური სახეობაა *Turdidae* -ს ოჯახში შემაჯავლი ფრინველები-
ბისაღვის. საქარველებს ღვრიჭორიამე აღნიშნულია მრავალ ადგილას.

Leucocytozoon sakharoffi Bambon, 1908

მასპინძელი და ინვაზიის სიხშირე: ყვავი 3-დან 2-ში , გვრიტი 3-
დან 1-ში .

ლოკალიზაცია: ქერიფერიული სისხლი.

მეპოვების ადგილი: ფოთი, ქობულედი.

ფარეფი ტაქსოვლებული სახეობაა ფრინველებში. საქარველებს ღვრი-
ჭორიამე რეცისფრინებულა ზიფების ყველა მადინში.

ოჯახი *Lankesterellidae* Reichenow, 1921

Lankesterella garnhami Lanson, 1959

მასპინძელი და ინვაზიის სიხშირე: ზეზი ბოლოქანქალა 6-დან 1-ში
ბმუნქია 1-დან 1-ში , მუნანქია 9-დან 1-ში , რუხი
ასაქქია 1-დან 1-ში .

ლოკალიზაცია: ქერიფერიული სისხლი, ლვიდი, ვლუნა.

მეპოვების ადგილი: ჭალაბიდი, ქობულედი, ოზამირი, მულქიდი.

ოჯახი *Eimeriidae* Poche, 1913

Eimeria acervulina Tysser, 1929

ოოისტვი ბვერცხისებური ფრმის უზმირიანი, სადა ტარსი მიქრო-
პილეს ტარევი. ოოისტვის შიჭნიე შეიმიანევა 2 ან 3 პოლარული ტანულა.

სიტრე 17,7-20,2, სიტანე 17,7-16,2 მკ. სპირევი ბვერცხისებური
ფრმის, ნარკენი სხეულის ტარევი.

სპორულაციის ვადა: ურეი ვე.

ლოკალიზაცია: მურიდი ნაშლავის შუა ნაშიდი და ზომეჭტოჯა ნაშლავი.

მასპინძელი: ქაში.

Eimeria maxima Tysser, 1929

ოოისტვი ოკალური ფრმის, ტარსი ხორკიანი. ოოისტვის შევიზრო-
ვილ ნაშილმე შეიმიანევა მიქროპილე და პოლარული ტანულა.

სიტყვა 21,4-42,5; სიტყვა 16,5-29,8 მკ. სპორები მსხვილსებური ფორმის ან ოვალური, ნაჩვენე სხეული არა აქვს.

სპორულაციის ვადა: 2 მკ.

ლოკალიზაცია: წერილი ნაწლავის წინა და შუა ნაწილი.

მასპინძელი: ქათამი.

***Ximeria mitis* Tysser, 1929**

ოოისებში ბრტვარი ფორმის. გარსი ურეზინანი, სადა, უფურელი, მიკროპირეს გარეშე. ოოისებში შუიზმანევა პოლარული ტანევა. სიტყვა 11-19; სიტყვა 10-17 მკ. სპორები კვერცხისებური ფორმის. ნაჩვენე სხეულის გარეშე.

სპორულაციის ვადა: 48 სე.

ლოკალიზაცია: წერილი ნაწლავის წინა ნაწილი.

მასპინძელი: ქათამი.

***Ximeria necatrix* Jonson, 1930**

ოოისებში ოვალური ფორმის, მიკროპირეს გარეშე, გარსი სადა, ურეზინანი, უფურელი. პოლარული ტანევა ოოისებში არ შუიზმანევა. სიტყვა 13-22,7; სიტყვა 11,3-18,3 მკ. სპორები ოვალური ფორმის, ნაჩვენე სხეულის გარეშე.

სპორულაციის ვადა: 2 მკ.

ლოკალიზაცია: წერილი ნაწლავი და ბრმა ნაწლავი.

მასპინძელი: ქათამი.

***Ximeria tennela*, 1904**

ოოისებში ოვალური ფორმის, უფურელი, გარსი სადა, ურეზინანი მიკროპირეს გარეშე. ოოისებს ურე ბოლოზე კარგად ემანევა პოლარული ტანევა, ბოლო ავტორის ამრიგე ოოისებში არის ნაჩვენე სხეული. სიტყვა - 25,6 მკ; სიტყვა - 16,8 მკ. სპორები ოვალური ფორმის, რომელთა ურე ბოლოზე შუიზმანევა შვიდევისის სხეული.

სპორულაციის ვადა: 48 სე.

ლოკალიზაცია: ბრმა ნაწლავი.

მასპინძელი: ქაობი.

ტიპი Plathelminthes Schneider, 1878

კლასი Trematoda Rudolphi, 1808

ოჯახი Clinostomatidae Lühe, 1901

Clinostomum complanatum (Rud., 1819)

მასპინძელი: *Ardea cinerea cinerea* - ჩვეულებრივი რუხი ყანაა,

Egretta alba L. - ბიბი აფორი ყანაა.

მომკვების ადგილი: მახარადის წაიონი,

ოჯახი Eucotylidae Skrjabin, 1924

Eucotyle popowi Skrjabin et Evranova, 1942

მასპინძელი: *Anas platyrhynchos* L. - ტარეული იხვი.

მომკვების ადგილი: ქალიასგომის გზა, ჭოხის წ-ში.

ოჯახი Psilostomatidae Odhner, 1913.

Psilochasmus longicirratu Skrjabin

მასპინძელი: *Aythya nyroca* L. - აფორეული ყვინთია, *Anas pla-*

thyrhynchos dom. - შინაური იხვი, *Anser anser* dom. -

შინაური ბაჭი.

მომკვების ადგილი: ჭოხის მიდამოები, სამჭერთა, მახარადე.

Psilochasmus oxyurus Creplin, 1825

მასპინძელი: *Anas acuta* L. - ბოლოსაპროსა იხვი, *Anas platyrhyn-*

chos L. - ტარეული იხვი, *Tadorna tadorna* - ამღაყი

იხვი, *Anas platyrhynchos* dom. - შინაური იხვი, *Gal-*

lus gallus dom. - შინაური ქაობი.

მომკვების ადგილი: წიონის ველი, სხაკიას წ-ში, ხობი, სამჭერთა.

ოჯახი Stomylotrematidae Poche, 1923

Stomilotrema spasski Bobolev, 1943

მასპინძელი: *Capella media* - ტყა.

მომკვების ადგილი: სოხების წ-ში.

ოჯახი Echinostomatidae Dietz, 1909

Echinostoma robustum Yamaguti, 1935

მასპინძელი: *Anas platyrhynchos* dom. - შინაური იხვი, *Anser anser* dom. - შინაური ბაჭი, *Meleagris gallopavo* dom. - შინაური ინდ. ური, *Anas platyrhynchos* L. - ტარველი იხვი, *Netta rufina* P. - წიფელისკარგა ყრფეშვირა, *Streptopelia turtur* - ევროპული გურიტი.

მეპოვების ადგილი: ჩიონის ველი, სამტრედიის რ-ნი, ბუცბოი.

Echinostoma stantschinskii Semenov, 1927

მასპინძელი: *Capella gallinago* L. - ჩიბუხა.

მეპოვების ადგილი: ფოთის მიდამოები ჩიონის ველი .

Echinostoma revolutum Fröelich, 1802

მასპინძელი: *Ardea cinerea cinerea* L. - ჩვეულებრივი ბუხი ყანა, *Egretta alba* L. - ბიტი ბუხი ყანა, *Anas platyrhynchos* L. - ტარველი იხვი, *Anas clypeata* - ფარსეცხვირა იხვი, *Anser anser* dom. - შინაური ბაჭი, *Gallus gallus* dom. - შინაური ქათამი, *Mergus albellus* L. - ბაგასინი.

მეპოვების ადგილი: ხობი, აბაშა, ფოთი, მახარაძე, ჯარიასგომის გბა.

Echinostoma paraulum Diets, 1909

მასპინძელი: *Anas clypeata* L. - ფარსეცხვირა იხვი, *Anas platyrhynchos* L. - ტარველი იხვი, *Columba livia livia* Gm. - ჩვეულებრივი ტარველი მტრეტი, *Cygnus cygnus* L. - ციკვანი ბერი, *Netta rufina* L. - წიფელაყა ყვირთა, *Anas platyrhynchos* dom. - შინაური იხვი.

მეპოვების ადგილი: ბუცბოი, სამტრედიის რაიონის ველი.

Echinostoma miyagawai Ishii, 1932

მასპინძელი: *Anas platyrhynchos* L. - ტარველი იხვი, *Netta rufina* L. - წიფელისკარგა ყვირთა, *Streptopelia turtur turtur* L. - ევროპული გურიტი, *Anser anser* dom. -

მინაური ბაჭი, *Anas platyrhynchos* dom. - მინაური
იხვი.

მომკვების ადგილი: სოხუმის მიდამოები, სამტრედიის.

Echinoparyphium recurvatum (Linstow, 1873)

მასპინძელი: *Botaurus stellaris* L. - ჩვეულებრივი წყლის ბუჩა,
Anas crecca L.- შიკვაზა, *Anas angustirostris* - ვი-
წიწიანი სკარფა იხვიდან, *Anas acuta* - ბოლოსაპეისა იხვი,
Anser anser dom. - მინაური ბაჭი, *Anas platyrhyn-*
chos dom. - მინაური იხვი, *Gallus gallus* dom. - ში-
ნაური ქათამი.

მომკვების ადგილი: ნაღებჩიხა, ხიში, სამტრედიის, ფოთის მიდამოები,
მე.კაპაჩვიანი .

Echinoparyphium mordwilkoii Skrjabin, 1915

მასპინძელი: *Tringa ochropus* L. - შავი შიტილი, *Scelopax rusti-*
cola L. - ფეის ქათამი.

მომკვების ადგილი: ფოთის რაიონი ქალაქი

Hypoderaeum conoideum Bloch, 1782

მასპინძელი: *Tringa ochropus* L. - შავი შიტილი, *Scopolax rusti-*
cola - ფეის ქათამი, *Anas platyrhynchos* dom. - მინა-
ური იხვი, *Meleagris gallopavo* dom. - მინაური ინდაური.

მომკვების ადგილი: ფოთის მიდამოები ქალაქი , ხიში, სამტრედიის.

Hypoderaeum gnedini Baschkirova, 1941

მასპინძელი: *Fulica atra* - ბუჩა, *Columbus cristatus* L. - მ-
რი მურგალი, *Anas platyrhynchos* L. - ფრული იხვი,
Netta rufina Pal. - წიწიანი სკარფა ყვინთისა, *Anas*
platyrhynchos dom. - მინაური იხვი.

მომკვების ადგილი: რაწახუდი, ფოთის მიდამოები (რაიონის ველი), სა-
მტრედიის.

Hypoderaeum vigi Baschkirova, 1941

მასპინძელი: *Anas platyrhynchos* L. - ტარველი იხვი.

მომკვების ადგილი: სამჭრეპია.

Petasiger (F.) *exaeretus* Dietz, 1909

მასპინძელი: *Phalacrocorax carbo* - როტი ჩუამა.

მომკვების ადგილი: სოხუმის მიდამოები.

Petasiger (F.) *megacanthum* (Kotlan, 1922)

მასპინძელი: *Colymbus cristatus* L. - როტი მურჭალა, *Aythya nyroca* L.

ეფერეველა ყვინთია.

მომკვების ადგილი: ფოთის რ-ნი, მრ.ყაპარტინა .

Petasiger (*Neopetasiger*) *jubilareum* Elperin, 1937

მასპინძელი: *Anas platyrhynchos*, L. - ტარველი იხვი.

მომკვების ადგილი: ჯაღიასტომის ტბა, ფოთის რ-ნი

Patagifer *bilobus* (Rud., 1819)

მასპინძელი: *Plegadis falcinellus* L. - იველი.

მომკვების ადგილი: ჯაღიასტომის ტბა.

ქვ.ოქახი *Echinochasmus* Odhner, 1911

Echinochasmus *mathevossianae* Schachtachtinskaja, 1952

მასპინძელი: *Netta rufina* L. - ნიქელისუარტა ყვინთია, *Aythya*

fuligula L. - ქოჩოჩა ყვინთია.

მომკვების ადგილი: სოხუმის მიდამოები

Echinochasmus *dietzevi* Issaitschikow, 1927

მასპინძელი: *Aythya nyroca* L. - ეფერეველა ყვინთია, *Colymbus*

caspius H. - ჩუველიძრევი შაყყვა მურჭალა.

მომკვების ადგილი: ფოთის რ-ნი, ჩოთნის ველი .

Mesorchis *pseudoechinatus* (Olsson, 1876)

მასპინძელი: *Larus minutus* P- მუიჩე თოლია, *Larus canus* L.

ვეყანი თოლია, *Aythya nyroca* L. - ეფერეველა ყვინთია.

მომკვების ადგილი: სოხუმის მიდამოები, ჩოთნის ველი, ფოთის მიდამოები.

Chaunocephalus ferox orientalis Baschkirova, 1941

მასპინძელი: *Ciconia ciconia* L. - წარყვავი.

მეპოვების ადგილი: სასტრეტიის მიდამოები.

ოჯახი *Brachylaemidae* Stiles et Hassal., 1898

Brachylaemus fuscatus (Rud., 1819)

მასპინძელი: *Columba livia livia* L. - ტარეული ჩვეულებრივი მტრები.

მეპოვების ადგილი: სამტრედიის.

ოჯახი *Opisthorchidae* Braun, 1901

Opisthorchis simulans Looss, 1896

მასპინძელი: *Anas platyrhynchos* dom. - შინაური იხვი.

მეპოვების ადგილი: სამტრედიის რ-ნი.

Metorchis intermedius Heinemann, 1937

მასპინძელი: *Anas platyrhynchos* dom. - შინაური იხვი.

მეპოვების ადგილი: მუცხიძე.

Metorchis xanthosomus (Creplin, 1846)

მასპინძელი: *Anas crecca* L. - ჭიკვარა.

მეპოვების ადგილი: ცხენისწყალი, აბაშის რ-ნი.

ოჯახი *Cyclocoeliidae* Kossack. 1911

Tracheophilus sisowi Skrjabin, 1913

მასპინძელი: *Anas platyrhynchos* dom. - შინაური იხვი, *Anser*

anser dom. - შინაური მანგი, *Anas platyrhynchos* L.

ტარეული იხვი, *Anas acuta* - ბოლოსადგისა იხვი, *Anas*

crecca - ჭიკვარა, *Aythya fuligula* - უოჩოჩა ვეინ-
თია.

მეპოვების ადგილი: სამტრედიის, მუცხიძე.

ოჯახი *Dicrocoeliidae* Odhner, 1911

Dicrocoelium macrostomum Odhner, 1911

მასპინძელი: *Numida ptilorhynchos* L. - სიჭარბი, *Coturnix coturnix* L.

ჩვეულებრივი მწვერი.

მეპოვების ადგილი: სამტრედიის რ-ნი.

Brachylecithum attenuatum (Dujardin, 1845)

მასპინძელი: *Turdus merula aterrimus* Mad. - შავი შამტი.

მოკვებობის ადგილი: სობუშის მიდამოები, სამტრედიის მიდამოები.

Corrigia victori Guschanskaja, 1952

მასპინძელი: *Coturnix coturnix* L. - ჩვეულებრივი მფეფრი.

მოკვებობის ადგილი: სამტრედიის მიდამოები.

Platynosomum fallax Heidegger et Mentheim, 1938

მასპინძელი: *Picus viridis karelini* Brandt - სამხრული მწვანე
ქობარა.

მოკვებობის ადგილი: სამტრედიის მიდამოები.

ოჯახი Plagiorechidae Lühe, 1901

Prosthogonimus (P.) ovatus (Rud., 1803)

მასპინძელი: *Phasianus colchicus colchicus* L. - კოლხური ხოხობი,
Anas platyrhynchos dom. - შინაური იხვი, *Gallus gal-*
lus dom. - შინაური ქათამი.

მოკვებობის ადგილი: სამტრედიის მიდამოები.

ოჯახი Notocotylidae Lühe 1909

Notocotylus attenuatus Rud., 1809

მასპინძელი: *Anas platyrhynchos* dom. - შინაური იხვი, *Anas pla-*
tyrhynchos L. - გარეული იხვი, *Cygnus cygnus* L.
მყივანე ბუცი, *Aythya fuligula* L. - ქობარა ყვინთია,
Aythya ferina L. - ნიშელთავა ყვინთია.

მოკვებობის ადგილი: პარკის ტერიტორია, ჭაობის რ-ნი, სამტრედიის რ-ნი.

ოჯახი Strigeidae Railliet, 1919

Apharyngostrigea cornu (Zeder, 1800)

მასპინძელი: *Tringa ochropus* L. - შავი ყოტილი, *Egretta garzetta*
L. - მცირე ჭიჭილი ყანა.

მოკვებობის ადგილი: ჭაობის რ-ნი, ვარაგორი.

Apatemon gracilis (Rud., 1819)

მასპინძელი: *Aythya ferina* L. - ნივლეზავა ყვინთია, *Anas platyrhynchos* L. - ტარული იხვი, *Anser albifrons albifrons* Scop. - ჟეზრმუბრა ბაჭი, *Mergus albellus* L. ბაჭასინი, *Bucephala clangula* L. - ჩვეულებრივი კოკონა, *Melanitta fusca* L. შავი ტარული, *Anas platyrhynchos* dom. - მინაური იხვი, *Anser anser* dom. - მინაური ბაჭი.

მოსპევების ადგილი: ბუცობრი, ხობი, ნაღუნჯიხა, სამტრედიო.

Cotylurus cornutus (Rud., 1808)

მასპინძელი: *Aythya ferina* L. - ნივლეზავა ყვინთია, *Anser albifrons albifrons* Scop. - ჟეზრმუბრა ბაჭი, *Vanellus vanellus* L. - კრანთია, *Aythya marila* Linn. - ბრვანი ყვინთია, *Columba livia* dom. - მტრეტი, *Mergus merganser* L. - რიტი ბაჭასინი, *Anser anser* dom. - მინაური ბაჭი, *Anas platyrhynchos* dom. - მინაური იხვი.

მოსპევების ადგილი: ჯაღიასტომის ტბა ფოთის რ-ნი .

Tetracotyle falconis (metacer.) Szidat, 1928

მასპინძელი: *Anas platyrhynchos* dom. - მინაური იხვი, *Gallus gallus* dom. - მინაური ქათამი, *Melleagris gallopavo* dom. მინაური ინდაური.

ოჯახი *Diplostomatidae* Poirier, 1886

Diplostomum spathaceum (Rud., 1819)

მასპინძელი: *Larus canus* L. - ვეჯანი ღოღია, *Larus minutus* L. მცირე ღოღია.

მოსპევების ადგილი: სხეში.

ოჯახი *Schistosomatidae* Looss, 1899

Bilharziella polonica (Kowalewsky, 1895)

მასპინძელი: *Anas platyrhynchos* dom. - მინაური იხვი. *

მოსპევების ადგილი: ბუცობრი.

Dendritobilharzia pulverulenta (Braun, 1901)

მასპინძელი: *Anser anser dom.* - შინაური ბატო, *Anas platyrhynchos dom.* - შინაური იხვი.

მოპოვების ადგილი: სამტრედიო, ცხაკაია, აბაშა.

კლასი *Cestoidea Rudolphi, 1808*

ოჯახი *Davainidae Fohrmann, 1907*

Davainea proglottina (Davaine, 1860)

მასპინძელი: *Gallus gallus dom.* - შინაური ქათამი, *Meleagris gallopavo dom.* - შინაური ინდური.

მოპოვების ადგილი: სამტრედიო, ნარენჯიხა, ცხაკაია, მუცელი.

Ralleitina tetragona (Molin, 1885)

მასპინძელი: *Gallus gallus dom.* - შინაური ქათამი, *Meleagris gallopavo dom.* - შინაური ინდური, *Numida melleagris dom.* - შინაური ყიყარი.

მოპოვების ადგილი: ცხაკაია, აბაშა, ხობი, მახარაძე.

Rallietina echinobothrida (Molin, 1880)

მასპინძელი: *Gallus gallus dom.* - შინაური ქათამი, *Meleagris gallopavo dom.* - შინაური ინდური, *Numida meleagris dom.* - შინაური ყიყარი.

Rallietina friedbergi (Linstow, 1877)

მასპინძელი: *Meleagris gallopavo dom.* - შინაური ინდური.

მოპოვების ადგილი: ჭურჭლა.

Fuhrmannetta pseudoechinobothrida Meggitt, 1926

მასპინძელი: *Coturnix coturnix L.* - ჩვეულებრივი მწყერი, *Gallus gallus dom.* - შინაური ქათამი, *Meleagris gallopavo dom.* - შინაური ინდური.

მოპოვების ადგილი: სოხუმი, სამტრედიო, ცხაკაია.

Skrjabinia caucasica (Petrotschenko et Kireev, 1966)

მასპინძელი: *Gallus gallus dom.* - შინაური ქათამი, *Meleagris gal-*

Lopavo dom. - შინაური ინდაური.

მეპოვების ადგილი: ნაღვნიხი.

Skirjabinia oesticillus (Molin, 1958)

მასპინძელი: *Gallus gallus dom.* - შინაური ქათამი, *Meleagris gallopavo dom.* - შინაური ინდაური, *Fumida meleagris dom.* - შინაური კიკარი, *Coturnix coturnix* - ავერეობრივი მწვერი, *Phasianus colchicus colchicus L.* - რინის ხობობი, *Phasianus colchicus lorenzi But.* - ქარული ხობობი.

მეპოვების ადგილი: სობეში, სამტრედი, ნაღვნიხი.

ოჯახი *Hymenolepididae* Fuhrmann, 1907

Drepanidotaenia lanceolata (Bloch, 1782)

მასპინძელი: *Aythya ferina L.* - წიხვილთა ვეინთი, *Aythya fuligula L.* - ქობრა ვეინთი, *Netta rufina* - წიხვილისკარტა ვურეუმედი, *Anser anser dom.* - შინაური ბატი, *Anas platyrhynchos dom.* - შინაური იხვი.

მეპოვების ადგილი: რინის ველი, ჭოთის მიდამობი, სამტრედიის მიდამობი, ცხაკია, აბაშა, ბუტბოტი, ტაჭრა, მახარაძე.

Drepanidotaenia przewalskii (Skirjabin, 1914) Lopes-Rey, 1942

მასპინძელი: *Anas platyrhynchos dom.* - შინაური იხვი, *Anser anser dom.* - შინაური ბატი.

მეპოვების ადგილი: აბაშა, ხობი, ჭოთი, მახარაძე, ბუტბოტი, ტაჭრა.

Gloacotaenia megalops (Nitsch in Creplin, 1829) Wolffhügel, 1938

მასპინძელი: *Anas platyrhynchos dom.* - შინაური იხვი, *Anas platyrhynchos L.* - ტარეული იხვი, *Anas acuta L.* - ბოროსაპოთსა იხვი, *Anas crecca L.* - ვიკუტრა, *Anas querquedula L.* - იხვიჩხა, *Anas clypeata L.* - ჭარბი-

ცხვირა იხვი, *Anas strepera* L. - რუხი იხვი, *Aythya fuligula* - ქოჩორა ყვინთია, *Netta rufina* - წიფელ-
ნისკარტა ყურყურბელა.

მეპოვების ადგილი: აბაშის (ცხენისწყლის მიდამოებში), ჩიორნი, სოხუმის
ჯაბობსა და პარისტომის ტბის მიდამოებში.

Dicranotaenia collaris (Batsch, 1786)

მასპინძელი: *Anas platyrhynchos* dom. - შინაური იხვი, *Anser anser*
dom. - შინაური ბაჭი.

მეპოვების ადგილი: სამტრედიის მიდამოები.

Dicranotaenia coronula (Dujardin, 1845) Railliet, 1892

მასპინძელი: *Anas platyrhynchos* dom. - შინაური იხვი, *Anser anser*
dom. - შინაური ბაჭი.

მეპოვების ადგილი: სამტრედიის.

Dicrobia stefanski Czaplinski, 1956

მასპინძელი: *Anas platyrhynchos* dom. - შინაური იხვი, *Anser anser*
dom. - შინაური ბაჭი.

მეპოვების ადგილი: აბაშა, ცხაკაია, ხობი, ფოთი.

Dicrobia acuminata (Glerc, 1902)

მასპინძელი: *Anas strepera* L. - რუხი იხვი, *Fulioa atra* - მელრტა.

მეპოვების ადგილი: სოხუმი შიკოპორი

Diploposthe laevis (Bloch, 1782)

მასპინძელი: *Anas platyrhynchos* dom. - შინაური იხვი; *Aythya*
ferina - წიფელადა ყვინთია, *Aythya fuligula* - ქო-
ჩორა ყვინთია, *Anas clipeata* L. - ფარმეცხვირა იხვი,
Anas strepera L. - რუხი იხვი.

მეპოვების ადგილი: პარისტომის ტბა, ჩიორნის ველი, სოხუმის მიდამო-
ები, ცხაკაია, სამტრედიის.

Microsomacanthus microsoma (Creplin, 1829)

მასპინძელი: *Aythya fuligula* L. - ქოჩორა ყვინთია, *Anas platyr-*

hynchos L. - ტარეული იხვი, *Anas penelope* L. - ჯეჯი-
მუძრა იხვი.

მომკვებობის ადგილი: სოხუმის მიდამოები.

Microsomacanthus parvula (Kowalewski, 1904)

მასპინძელი: *Anas platyrhynchos* dom. - შინაური იხვი.

მომკვებობის ადგილი: სამტრედიო.

Orlevilepis megalops (Creplin, 1829)

მასპინძელი: *Anas acuta* L. - ბოროსაგვისა იხვი, *Aythya fuligula* L.

ქობრა ყვინთია, *Anas querquedula* L. - იხვიჩა,

Aythya marila L. - ძღვის ყვინთია, *Netta rufina* P.

წიფიანისკარტა ყვინთია, *Cygnus cygnus* L. - მყვანი ტუ-
პი, *Anas penelope* - ჯეჯიმუძრა იხვი.

მომკვებობის ადგილი: სოხუმის ვახობი, ვალაძი, პარიასტომის ტბა, რი-
ონის ველი, მრ.ცხენისწყალი, აბაშის რ-ნი.

Drepanidolepis anatina (Krabbe, 1899)

მასპინძელი: *Anas platyrhynchos* dom. - შინაური იხვი.

მომკვებობის ადგილი: სამტრედიოს რ-ნი.

ტური *Fimbriaria Fröelich*, 1802

Fimbriaria fasciolaris (Pallas, 1781)

მასპინძელი: *Anas ferina* L. - წიფიანისკარტა ყვინთია, *Merganser cas-*
tor - ტიტი ბაჭასონი, *Anas querquedula* L. - იხვიჩა,

Anas platyrhynchos L. - ტარეული იხვი, *Anas penelo-*

pe L. - ჯეჯიმუძრა იხვი, *Melanitta fusca* L. - შავი

ტარეული, *Netta rufina* L. - წიფიანისკარტა ყვინთია,

Mergus serator L. - ტრეპინისკარტა ბაჭასონი, *Aythya*

fuligula L. - ქობრა ყვინთია, *Aythya marila* L.

ძღვის ყვინთია, *Anser anser* dom. - შინაური ბაჭი,

Anas platyrhynchos dom. - შინაური იხვი

მომკვებობის ადგილი: რიონის ველი, პარიასტომის ტბა, ცხაკია, ხობი,

მიანაკოვსკი, სამტრედიის მიდამოებში.

Retinometra longicirrosa (Fuhrmann, 1906) Spassky, 1963

მასპინძელი: *Anas platyrhynchos* dom. - შინაური იხვე, *Anas platyrhynchos* L. - ტარველი იხვე, *Anser anser* dom. შინაური ბაჭი.

მიპოვების ადგილი: მახარაძის რაიონი (დურინაშა) და ჭოხის მიდამოები (ვარაგოძი).

Echinolepis cariooa (Magalhaes, 1898)

მასპინძელი: *Meleagris gallopavo* dom. - შინაური ინდაური, *Gallus gallus* dom. - შინაური ქათამი.

მიპოვების ადგილი: ცხაკაძე, ამაში, ნაღვნიხა.

Sobolevicanthus gracilis (Zeder, 1803)

მასპინძელი: *Anas platyrhynchos* L. - ტარველი იხვე, *Aythya ferina* ნიჟელავეა ყვინთია, *Aythya marila* L. - ბოვის ყვინთია, *Mergus serrator* L. - ტმურნისკარჭა ბაჭისინი.

მიპოვების ადგილი: პარიასტომის ტბა, ჭოხის რ-ნი.

Staphylepis cantaniana (Polonio, 1860)

მასპინძელი: *Meleagris gallopavo* dom. - შინაური ინდაური.

მიპოვების ადგილი: ნაღვნიხა, ბუტბიძე.

Retinometra skrjabini (Mathevossian, 1945)

მასპინძელი: *Aythya ferina* L. - ნიჟელავეა ყვინთია, *Aythya fuligula* L. - ქოჩოჩა ყვინთია.

მიპოვების ადგილი: პარასტომის ტბა, ჭოხის რ-ნი.

ტყარი *Tschertkovilepis* Spassky et Spasskaja, 1954

Tschertkovilepis setigera (Froelich, 1789)

მასპინძელი: *Anas platyrhynchos* L. - ტარველი იხვე, *Anser anser* L, რუხი ბაჭი, *Cygnus cygnus* L. - მყივანი კედი, *Aythya ferina* L. - ნიჟელავეა ყვინთია, *Anser anser* dom. - შინაური ბაჭი, *Anas platyrhynchos* dom. - შინაური იხვე.

მომკვებინს ატეილი: ჩიონის ველი, ჯარისგომის ტბა, ცხაკია, ბუგბოტი,
სამტრედიის რ-ნი.

Variolepis crenata (Goeze, 1782)

მასპინძელი: *Corvus corone sharpii* Ortes - ჩვეულებრივი რუხი ყვავი.

მომკვებინს ატეილი: სოხუმის შიპამოები, სამტრედია.

Wardium mathevossianae (Kurashvili, 1950)

მასპინძელი: *Scolopax rusticola* - ფეის ქაშაში.

მომკვებინს ატეილი: ჭაღაპოტი, ფონის რ-ნი.

Aploparaksis filum (Goeze, 1782)

მასპინძელი: *Scolopax rusticola* - ფეის ქაშაში, *Limosa limosa* L.

რიტი რია.

მომკვებინს ატეილი: ფონის შიპამოები.

Aploparaksis parafilum (Gasowska, 1932)

მასპინძელი: *Scolopax rusticola* L. - ფეის ქაშაში.

მომკვებინს ატეილი: ჰაჭარა ფონი, ფონის რ-ნი.

ოჯახი *Dilepididae* Fuhrmann, 1907

Dilepis undula (Schrank, 1788)

მასპინძელი: *Monticola saxatilis saxatilis* - ჭრელი კლდის მამუი,

Turdus pilaris L. - ბოლოშატი, *Turdus erioetorum* f.

philomelus Behm. - აღმოსავლური წივილი, *Turdus merula*

aterimus Mal. - შავი მამუი, *Turdus torquatus* L.

ღებრეკლა მამუი, *Corvus corone cornix* - ჩვეულებრივი

რუხი ყვავი, *Corvus frugilegus* L. - ჭირყვავი, *Garrulus*

glandarius - კაკასტური ჩხიკვი, *Corvus mon-*

edula - შა, *Sturnus vulgaris* L. - კაკასტური მოშია,

Oriolus oriolus L. - ჩვეულებრივი მოღალური.

მომკვებინს ატეილი: შიპამოები, სოხუმის რ-ნი.

Dilepis attenuata (Dujardin, 1851)

მასპინძელი: *Fringilla coelebs solonaci* - ნიბილია, *Anthus trivi-*

alis L. - ფეხის მწვერვალი, *Troglodytes troglodytes*
hyrcanus - შინაური, *Passer domesticus* L. - სახლის
ბეჭერი.

მეკობრეების ადგილი: სომხეთის მიკრომედი.

Amcebataenia cuneata (Linstow, 1872)

მასპინძელი: *Gallus gallus dom.* - შინაური ქათამი, *Numida mele-*
agris dom. - მინდორის ციყარი.

მეკობრეების ადგილი: აბაშა, სამცხე-ჯავახეთი, ცხალტაბა.

Paricterotaenia paradoxa (Rud., 1802)

მასპინძელი: *Lymnecryptes minima* - ჩიბუხელი, *Scolopax rusticola*
ფეხის ქათამი, *Capella gallinago* - ჩიბუხა, *Haemoto-*
pus ostralegus apricarius კონტინენტური ძივის ქაფქაფი,
Charadrius apricarius - ლურჯფეხი მუცელი, *Vanell-*
lus vanellus - ქრანტი.

მეკობრეების ადგილი: ფოთის რ-ნი, ვარკეთილი.

Choanotaenia infundibulum (Bloch, 1779)

მასპინძელი: *Gallus gallus dom.* - შინაური ქათამი, *Meleagris gal-*
lopavo dom. - შინაური ინდური.

მეკობრეების ადგილი: ნაღვიძარა, სკერი, ჩხორწყვი, ხობი.

Choanotaenia cingulifera (Krabbe, 1869)

მასპინძელი: *Tringa glareola* (L.) - ფაშის ყოველი, *Tringa hypo-*
leucus - მებორჩე.

მეკობრეების ადგილი: ფოთის მიკრომედი.

ოჯახი *Paruterinidae* Skrjabin, 1940

Anonchotaenia globata (Linstow, 1878)

მასპინძელი: *Sylvia borin* Bogdanov - ბარის ასპეციატი, *Erythrina*
erythrina kubanensis L. - ჩვეულებრივი კოვბა, *Lo-*
xia curvirostra curvirostra L. - ჩრდილოეთი ნისკარგ-
მარჩუბა, *Anthus trivialis* - ჩვეულებრივი

ფეხის მწვერავი.

მეპოვების ადგილი: ჭალაბიბი ფიფის რ-ნი , ცხაკიბი, ფიფის მიბამი-
ბი, სხეში.

Paruterina candelabraria (Goeze, 1782)

მასპინძელი: *Bubo bubo interpositus* Rots. et Kart. - სომხური ბარ-
ბაში, *Strix aluco wilkenskii* Men. - კავკასიური ფეხის
ბი.

მეპოვების ადგილი: ბრ.კოპოი სხეშის რ-ნი .

Rhabdometra nigropunctata (Oerty, 1890)

მასპინძელი: *Coturnix coturnix* L.- ჩვეულებრივი მწვერი.

მეპოვების ადგილი: სხეშის მიბამიბი.

ოჯახი *Taeniidae* Ludwig, 1886

Cladotaenia cylindracea (Blooh, 1782)

მასპინძელი: *Falca tinnunculus tinnunculus* L. - ჩვეულებრივი კირ-
კიბი, *Buteo buteo menetriesi* - კავკასიური კაკაბი,
Circus maorourus Gm. - ეჯის ბორობეჯები.

მეპოვების ადგილი: ჭალაბიბი, ცხაკიბის რ-ნი.

ოჯახი *Tetrabothriidae* Fuhrmann, 1908

Tetrabothrium cylindraceum (Rud., 1812)

მასპინძელი: *Larus ridibundus* L. - ჩვეულებრივი ბოლიბი.

ოჯახი *Diphillobothriidae* Lühe, 1910

Ligula intestinalis (L., 1758)

მასპინძელი: *Phalacrocorax carbo* - ბიბი ჩუბი, *Larus ridibun-*
dus L. - ჩვეულებრივი ბოლიბი, *Larus minutus* - მცირე
ბოლიბი, *Larus canus* L. - ეჯიბი ბოლიბი, *Chlidonias*
nigra - ბიბი ბეზიბიბიბი, *Colymbus cristatus* L.
ბიბი ბეზიბიბი.

მეპოვების ადგილი: კალიბსფიშის ბიბი.

ბიბი *Nemathelminthes* Schneider, 1873

კლასი Nematoda Rudolphi, 1808

ოჯახი Capillariidae Neveu-Lamairie, 1936

Capillaria anseris Madsen, 1945

მასპინძელი: Anser anser dom. - შინაური ბატყ.

მეპოვების ადგილი: ცხაკია, ფოთი, ბუტბოტი, მიაკოვსკი, მახარაძე, სამტრედი.

Capillaria columbae (Rud., 1819) Travassos, 1915

მასპინძელი: .Columba livia livia Gm. - ჩვეულებრივი ტურქული მტრედი.

Capillaria obsignata Madsen, 1945

მასპინძელი: Gallus gallus- შინაური ქათამი, Meleagris gallopavo dom. - შინაური ინდური, Numida meleagris dom. - შინაური ყიყარი.

მეპოვების ადგილი: ხობი, ბუტბოტი, მახარაძე, აბაშა, ფოთი.

.Capillaria caudinflata (Molin, 1858)

მასპინძელი: Gallus gallus dom. - შინაური ქათამი, Meleagris gallopavo dom. - შინაური ინდური, Numida meleagris dom. - შინაური ყიყარი, Anser anser dom. - შინაური ბატყ.

მეპოვების ადგილი: სამტრედი, აბაშა, ტაჭრა, ცხაკია, ხობი.

Capillaria bursata Freitas et Almeida, 1934

მასპინძელი: Gallus gallus dom. - შინაური ქათამი, Meleagris gallopavo dom. - შინაური ინდური.

მეპოვების ადგილი: ტაჭრა, წაღენჯიხა, სურვი, ჩხორჩხე, ხობი.

Capillaria usbecistanica Sultanov, 1961

მასპინძელი: Gallus gallus dom. - შინაური ქათამი, Meleagris gallopavo dom. - შინაური ინდური.

მეპოვების ადგილი: ჭურჭლა, ჩხორჩხე, ხობი.

Eucoleus annulatus (Molin, 1858)

მასპინძელი: *Gallus gallus dom.* - შინაური ქათამი, *Meleagris gallopavo dom.* - შინაური ინდური.

მეპოვების ადგილი: ბუცბოძე, მაიაკოვსკი.

Thominx anatis (Schrank, 1790)

მასპინძელი: *Anas platyrhynchos dom.* - შინაური იხვი, *Anser anser dom.* - შინაური ბაგი, *Anser anser L.* - რუხი ბაგი.

მეპოვების ადგილი: ბუცბოძე, ჭოხის და სამჭურეოის მიდამოები.

Thominx collaris (Linsteov, 1873)

მასპინძელი: *Gallus gallus dom.* - შინაური ქათამი, *Meleagris gallopavo dom.* - შინაური ინდური.

მეპოვების ადგილი: სამჭურეოა, ტაჭა, მახარაძე.

Thominx contorta (Creplin, 1939)

მასპინძელი: *Anas platyrhynchos dom.* - შინაური იხვი, *Meleagris gallopavo dom.* - შინაური ინდური, *Humida meleagris dom.* - შინაური ციყაჩი.

მეპოვების ადგილი: ხობი, ბუცბოძე, ჭოხი, მაიაკოვსკი, აბაშა, სამჭურეოა.

ოჯახი *Diostophymidae* Railliet, 1915

Eystrichia tricolor Dujardin, 1845

მასპინძელი: *Anas platyrhynchos L.* - გარეული იხვი, *Anas platyrhynchos dom.* - შინაური იხვი.

მეპოვების ადგილი: სოხუმის მიდამოები, სამჭურეოა, ცხაკაია, ბუცბოძე.

Eystrichia varispinosus Jägerakidōld, 1909

მასპინძელი: *Anas platyrhynchos dom.* - შინაური იხვი.

მეპოვების ადგილი: სამჭურეოა.

ოჯახი *Amidostomatidae* Baylis et Daubney, 1926

Amidostomum anseris (Leder, 1800)

მასპინძელი: *Anas querquedula L.* - იხვიძა, *Anas platyrhynchos L.* - გარეული იხვი, *Aythya fuligula* - ქაჩოა ყვირთა,

Anser anser L. - რუხი ბაჭი, **Anser anser dom.** - შინაური ბაჭი, **Anas platyrhynchos dom.** - შინაური იხტი.
მთავრების ადგილი: სამტრედიის რაიონი, ყოფილი რაიონის რაიონი, ცხატა, ხობი, ბუბუბი, მთავრების რაიონი.

Amidostomum acutum (Lundahl, 1848)
მასპინძელი: **Anas platyrhynchos dom.** - შინაური იხტი.
მთავრების ადგილი: სამტრედიის რაიონი.

Amidostomum boschadis Petrov et Fedjuschin, 1950
მასპინძელი: **Anas platyrhynchos dom.** - შინაური იხტი.
მთავრების ადგილი: სამტრედიის რაიონი.

Amidostomum henryi Skrjabin, 1945
მასპინძელი: **Anas crecca L.** - შინაური.
მთავრების ადგილი: ქარაიის რაიონის რაიონი, ყოფილი რაიონი.

ოჯახი **Syngamidae Leiper, 1912**

Cyathostoma bronchialis (Mühling, 1884)
მასპინძელი: **Anas platyrhynchos dom.** - შინაური იხტი, **Anser anser dom.** - შინაური ბაჭი, **Cygnus cygnus L.** - მცხეთის ბაჭი.
მთავრების ადგილი: სამტრედიის რაიონი.

Syngamus (Syngamus) trachea (Montagu, 1811)
მასპინძელი: **Turdus tigris amoenus Hart.** - ლეონტაიის ბაჭი, **Corvus frugilegus L.** - შინაური, **Sturnus vulgaris L.** - ქარაიის ბაჭი, **Phasianus colchicus colchicus L.** - შინაური, **Gallus gallus dom.** - შინაური ქათამი, **Meleagris gallopavo dom.** - შინაური ინდური, **Anser anser dom.** - შინაური ბაჭი.
მთავრების ადგილი: სამტრედიის რაიონი.

Syngamus merula Baylis, 1926
მასპინძელი: **Anas platyrhynchos dom.** - შინაური იხტი.

მიკოვეზის ადგილი: სამჭრეთა.

Syngamus skrjabinomorpha Ryjikov, 1948

მასპინძელი: *Anser anser* dom. - შინაური ბაჭი, *Gallus gallus* dom.
შინაური ქათამი, *Meleagris gallopavo* dom. - შინაური
ჩიქაური, *Numida meleagris* dom. - შინაური ციციკი.

მიკოვეზის ადგილი: სამჭრეთა, ხობი, ცხაკია, აბაშა, მთაკოესკი,
მახარაძე, გატრა.

Syngamus palustris Ryjikov, 1949

მასპინძელი: *Philomachus pygmaeus* L. - ჭრუბჭაბი.

მიკოვეზის ადგილი: სამჭრეთა:

Syngamus taiga Ryjikov, 1948

მასპინძელი: *Luscinia luscinia* L. - ბუბუკი.

მიკოვეზის ადგილი: სამჭრეთა.

ოჯახი *Trichostrongylidae* Leider, 1912

Trichostrongylus tenuis (Mehlis, 1846)

მასპინძელი: *Anas platyrhynchos* dom. - შინაური იხვი, *Anser anser*
dom. - შინაური ბაჭი, *Gallus gallus* dom. - შინაური
ქათამი.

მიკოვეზის ადგილი: მუცოტო, ღოთი, სამჭრეთა.

Epididostomum anatinum Skrjabin, 1915

მასპინძელი: *Anas platyrhynchos* L. - ტარეკი იხვი, *Anas querqu-*
edula L. - იხვიჩა, *Anas strepera* L. - რუბი იხვი,
Anas platyrhynchos dom. - შინაური იხვი, *Anser anser*
dom. - შინაური ბაჭი.

მიკოვეზის ადგილი: მუცოტო, სამჭრეთა, პარიასტომის ტბა.

ოჯახი *Ascaridiidae* Skrjabin et Mosgovoy, 1952

Ascaridia anseris Schwartz, 1925

მასპინძელი: *Anser anser* dom. - შინაური ბაჭი.

მიკოვეზის ადგილი: სამჭრეთა.

Ascaridia galli (Schrank, 1788)

მასპინძელი: *Gallus gallus* dom. - შინაური ქათამი, *Numida meleagris* dom. - შინაური ციყარი, *Anser anser* dom. - შინაური ბაგი, *Phasianus colchicus colchicus* Lorenz ჩიონის ხობობი, *Phasianus colchicus lorensi* But. ქარველი ხობობი.

მპოვედბის ადგილი: ხობი, ცხაკია, აბაშა, სამტრეპია.

Ascaridia dissimilis Vigueras, 1931

მასპინძელი: *Meleagris gallopavo* dom. - შინაური ინდაური.

მპოვედბის ადგილი: ჟრჯოლა.

Contracaecum microcephalum (Rud., 1849)

მასპინძელი: *Egretta alba* L. - ღივი ღებრი ყანა, *Aythya nyroca* Gild. - ღებრეჯაღა ყვინთა, *Anas platyrhynchos* dom. შინაური იბტი.

მპოვედბის ადგილი: სხუშის შიდაშოვბი, სამტრეპია.

Contracaecum spiguligerum (Rud., 1809)

მასპინძელი: *Mergus albellus* L. - ბაღასონი, *Egretta alba* L. ღივი ღებრი ყანა, *Phalacrocorax carbo* L. - ღივი ჰუბა.

მპოვედბის ადგილი: სხუშის შიდაშოვბი.

Porrocaecum crassum (Deslonghamps, 1824)

მასპინძელი: *Anas platyrhynchos* L. - ტაველი იბტი, *Anas platyrhynchos* dom. - შინაური იბტი, *Anser anser* dom. შინაური ბაგი.

მპოვედბის ადგილი: აბაშა, საჩხუვე, ხობი, ჭოი, სამტრეპია.

Porrocaecum depressum (Zeder, 1800)

მასპინძელი: *Milvus milvus* L. - ჰველეძჩივი ძვრა.

მპოვედბის ადგილი: აბაშა.

Porrocaecum ensicaudatum (Zeder, 1809)

მასპინძელი: *Anas platyrhynchos* dom. - შინაური იბტი, *Turdus*

viscivorus viscivorus L., - ევროპული ჩხაჩხატი, *Turdus arcticorum philomelomelus* L. - აღმოსავლური წიქია, *Garrulus glandarius* Eryn. - კავკასიური ჩხიკეთი.

მიპოვების ადგილი: ცხაკათას (ეკლავი) რაიონი.

ოჯახი *Heterakidae* *Railliet et Henry*, 1914

Ganguleterakis dispar (Sbrank, 1780)

მასპინძელი: *Anser anser* L. - რუხი ბაგი, *Tadorna tadorna* L. აძრავი იხტი, *Anser anser* dom. - შინაური ბაგი, *Anas platyrhynchos* dom. - შინაური იხტი, *Musida meleagris* dom. - შინაური ციყარი, *Meleagris gallopavo* dom. - შინაური იმპაერი.

მიპოვების ადგილი: აბაშა, ხობი, ბუგორი, ცხაკათა, მახარაძე, სამტრედიო, სხუშის მიდამოები, ჭოხი.

Heterakis gallinarum (Gmelin, 1790)

მასპინძელი: *Coturnix coturnix* L. - ბნელი, *Francolinus francolinus* L. - ევროპული რუჩაჭი, *Phasianus colchicus* L. - ჩოქონის ხობი, *Gallus gallus* dom. შინაური ქაშაში, *Meleagris gallopavo* dom. - შინაური იმპაერი, *Musida meleagris* dom. - შინაური ციყარი, *Anas platyrhynchos* dom. - შინაური იხტი, *Anser anser* dom. - შინაური ბაგი.

მიპოვების ადგილი: ბუგორი, აბაშა, ცხაკათა, ჩხორინყვ, ცაჭრა, მაიაკოვსკი, რამბინაძე, ჭოხი, ჩოქონის ველი.

Heterakis jamadori *Yamaguti*, 1941

მასპინძელი: *Musida meleagris* dom. - შინაური ციყარი.

მიპოვების ადგილი: სამტრედიის რ-ნი მსლანი.

ოჯახი *Subuluridae* *York et Maplestones* 1926

Subulura suetoria (Molin, 1860)

მასპინძელი: *Coturnix coturnix* L. - ბნელი, *Gallus gallus* dom.

მინაური ქაღამი.

მოსკვების ადგილი: აბაშა, ცხაკათა, ფოთი.

ოჯახი Spiruridae Oarley, 1825

Habronema leptoptera (Rud., 1861)

მასპინძელი: *Circus aeruginosus aeruginosus* L. - ფაშის ბორობე-
ვება, *Circus pygargus* L. - ბეჯოს ბორობევევა, *Asio*
otus otus L. -

მოსკვების ადგილი: ფალაფოტი, ცხაკათას რ-ნი, სოხუმის მიდამოები,
აურაუთა.

Habronema spinosa Dendore, 1922

მასპინძელი: *Falco tinamunculus* L. - ავეურებრევი კიჩკიჭა.

მოსკვების ადგილი: სამტრედიის მიდამოები.

Seurocyrnea eurycera Seurat, 1914

მასპინძელი: *Coturnix coturnix* L. - მწეფრი, *Merops apiaster* L.,
კეჩიჩიჩი.

მოსკვების ადგილი: სოხუმის მიდამოები.

ოჯახი Streptocaridae Skrjabin, Sobolev et Ivashkin, 1965

Streptocara crassicauda (Gieplin, 1929)

მასპინძელი: *Anas platyrhynchos* dom. - მინაური იხვი, *Netta rufi-*
na Pall. - ნიხეღნისკარჭა ვეჩინთა, *Melanita fusca* L.
შავი ბარბელი, *Tadorna tadorna* L. - ამრაცე იხვი,
Vanellus vanellus - ჯრანთა, *Aythya nyroca* Gild.
ჯეჩაუთა ვეჩინთა.

მოსკვების ადგილი: ჩიონის ველი, ჯარისგომის ტბა, სამტრედიის რ-ნი.

ოჯახი Tetrameridae Travassos, 1914

Tetrameris fissispina (Diesing, 1861)

მასპინძელი: *Egretta alba* L. - ბიტი ჯეჭი ფანაა, *Anas clypeata* L.
ჭარბოცხვირა იხვი, *Fulicou atra* L. - ბეჯოჭა, *Anas*
platyrhynchos dom. - მინაური იხვი, *Meleagris gal-*

lopavo dom. - შინაური ინდაური, *Anser anser* dom.

შინაური ბაგი, *Gallus gallus* dom. - შინაური ქათამი.

მოპოვების ადგილი: ჩიონის ველი, გოთის წაიონი, ბობი, აბაშა, მუგდოძი.

ოჯახი *Physalopteridae* Leiper, 1904

Physaloptera P. alata alata Rudolphi, 1819

მასპინძელი: *Falco peregrinus* - კავკასური შავარდნი, *Aquila*

olanga P. - მცოვანი არწივი.

მოპოვების ადგილი: აბაშა.

ოჯახი *Acuariidae* Seurat, 1913

Acuaria anthuris (Rud., 1819)

მასპინძელი: *Corvus cornix* L. - ჩუბი ყვავი, *Garrulus glanda-*

rius K. - კავკასური ჩიქვი, *Corvus corax* - ყოჩანი.

მოპოვების ადგილი: სოხუმის მიდამოები.

Acuaria subula (Dujardin, 1845)

მასპინძელი: *Lanius minor* Gm. - შავშუბრა წაჭო, *Lanius exubitor*

exubitor L. - ჩვეულებრივი ჩუბი წაჭო, *Passer domes-*

ticus dom. - ჩვეულებრივი საბლის ბეჭოვა, *Pica pica* L.

აღმოსავლურ-ვეროპური კავკასი.

მოპოვების ადგილი: ტაღის წაიონი.

Acuaria hamulosa Diesing, 1852

მასპინძელი: *Gallus gallus* dom. - შინაური ქათამი, *Meleagris gal-*

lopavo dom. - შინაური ინდაური, *Humida meleagris*

dom. - შინაური ცოცარი.

მოპოვების ადგილი: აბაშა, მუგდოძი, სამტრედიო.

Gheilospirura hamulosa (Diesing, 1815)

მასპინძელი: *Phasianus colchicus* L. - ჩიონის ხობობი, *Gallus gal-*

lus dom. - შინაური ქათამი.

მოპოვების ადგილი: ტუბაუა, სოხუმის მიდამოები.

Diapharynx flaplantel Seurat, 1919

მასპინძელი: *Garrulus glandarius* - კავკასიური ჩხიკვი.

მისთვის ადგილი: სოფ. რიში, მანაკოვსკის რ-ნი.

Diapharynx nasuta (Rud., 1819)

მასპინძელი: *Gallus gallus dom.* - შინაური ქათამი, *Meleagris gallopavo dom.* - შინაური ინდური, *Rumida meleagris dom.* - შინაური ციყარი.

მისთვის ადგილი: აბაშა, ბუგორი, ცხაკია.

Diapharynx spiralis (Molin, 1858)

მასპინძელი: *Falco tinnunculus tinnunculus L.* - ჩვეულებრივი კორკი.

მისთვის ადგილი: სამტრედიის მიდამოები.

Decorataria decorata (Gram, 1927) Skrjabin, Sobolev, Ivaschkin, 1965.

მასპინძელი: *Anas platyrhynchos dom.* - შინაური იბი, *Colymbus caespicius Hall.* - შავფეხი მურგა.

მისთვის ადგილი: ფოთის მიდამოები (ჩოჩინის ველი).

ოჯახი *Desmidoceridae* Cram, 1927

Desmidocerella skrjabini Gusehanakaja, 1949

მასპინძელი: *Anas platyrhynchos dom.* - შინაური იბი.

მისთვის ადგილი: სამტრედიის რ-ნი (დაბა ტომი).

Synouaria decorata (Cram, 1927)

მასპინძელი: *Colymbus auritus L.* - ნივლევი მურგა.

მისთვის ადგილი: ფოთის მიდამოები.

Synouaria ciconiae (Gilbert, 1927)

მასპინძელი: *Aythya nyroca L.* - ლურჯფეხი გუნდია, *Ciconia ciconia L.* - ვარყაფი.

მისთვის ადგილი: კარაგუმის ტბა (ფოთის რ-ნი).

Synhimantus hamata (Linstow, 1877)

მასპინძელი: *Buteo rufinus L.* - ვეილის კაკაჩა, *Circus pygargus L.*

მეჯლის ბოლობეჭედა.

მეპოვების ადგილი: ხანისწყალი, მთაკოვსკის რ-ნი.

Cosmocephalus aduncus Creplin, 1845

მასპინძელი: *Aythya nyroca* Guld. - ჯეზევერა ყვიწთა.

მეპოვების ადგილი: ჯარასგომის ტბა, ჭოთის რ-ნი.

Cosmocephalus obvelatus magna Wassilkova, 1926

მასპინძელი: *Larus canus* L. - ვეჟანი თოლია, *Larus ridibundus* L.

ჩვეულებრივი თოლია.

მეპოვების ადგილი: ჯარასგომის ტბა, ჭოთის რ-ნი, სოხუმის ნავსადგომი.

ოჯახი *Streptocaridae* Skrjabin, Bobolev et Ivashkin, 1965

Streptocara crassicauda (Creplin, 1829)

მასპინძელი: *Netta rufina* P. - ნოჯეინსკაჟა ყვიწთა, *Aythya nyroca* L. - ჯეზევერა ყვიწთა, *Melanitta fusca* L.

შავი ტაროჯი, *Tadorna tadorna* L. - ამრავი იხვი.

მეპოვების ადგილი: ჯარასგომის ტბა, ჭოთის რ-ნი, ჩოთნის ველი.

Stellocaronema skrjabini Gilbert, 1930

მასპინძელი: *Vanellus vanellus* L. - ჯანწთა, *Tringa ochropus*

შავი ჭოჯი, *Capella gallinago* L. - ჩიძუხა.

მეპოვების ადგილი: სოხუმის მიტამოები.

Stellobronema acuariana Gusehanskaja, 1937

მასპინძელი: *Coracias garrulus garrulus* L. - ჩვეულებრივი ყაჟყაჟი,

Upupa epops L. - იჭოფი.

მეპოვების ადგილი: სოხუმის მიტამოები.

ოჯახი *Behistorophidae* Skrjabin, 1941

Behistorophus longicornis (Memorich et Ehrenberg, 1866)

მასპინძელი: *Limosa limosa* L. - როტი ლა, *Musenus arquata arquata* L. - როტი ბაგასინი.

მეპოვების ადგილი: ჟარაპოტი, ჯაგარა ჭოთი.

ოჯახი *Filaridae* Cobbold, 1879

Microfilaria sp.

მასპინძლები და ინვაზიის სიხშირე: წყნ (4 ფრინველიდან 1-ში),
შავთავა წყნ (2 ფრინველიდან 1-ში), ძირი ნივრია (2 ფრინველიდან
1-ში), ნიბლია (5 ფრინველიდან 1-ში), მტალიძვირ შაშვი (2 ფრინველი-
დან 2-ში), რუხი ყვავი (3 ფრინველიდან 1-ში), უვლის კორკია (2
ფრინველიდან 1-ში).

ლოკალიზაცია: პერიფერიული სისხლი, ფილტვი.

მეპოვების ადგილი: ღოთი, ნულუკიძე, ოსამბორე.

ოჯახი Filariidae Cobbold, 1864

Diplotriaeana skrjabini Koroliowa, 1926

მასპინძელი: **Emberiza cia prageri L.** - მისი ტრავა.

მეპოვების ადგილი: სხეულის მიდამოები.

ოჯახი Aprocitidae Skrjabin et Schikhobalowa, 1945

Chandlerella sinensis Li Hsi Cheh, 1933

მასპინძელი: **Corvus corone cornix L.** - ჩვეულებრივი რუხი ყვავი.

მეპოვების ადგილი: სხეულის მიდამოები.

Pseudaprocta gubernacularia Schikhobalowa, 1930

მასპინძელი: **Glandarius glandarius kryn. K.** - კავკასიური ჩხიკვი.

მეპოვების ადგილი: მრ.კორი, სხეულის 4-ნი.

ოჯახი Setariidae Skrjabin et Schikhobalowa, 1945

Pharyngosetaria marcinovskyi (Skrjabin, 1924)

მასპინძელი: **Adreola ralloides Sc.** - ვეიჯელი ყანა, **Egretta alba**

L. - ძირი ბუფრი ყანა, **Ardea cinerea cinerea** - რუხი
ყანა.

მეპოვების ადგილი: აბაშის 4-ნი.

Physoccephalus sexalatus (Molin, 1860)

მასპინძელი: **Anas platyrhynchos dom.** - შინაური იბვი, **Anser anser**

dom. - შინაური ბაფი, **Gallus gallus dom.** - შინაური

ქაშაში, **Numida meleagris dom.** - შინაური ყიყარი,

Meleagris gallopavo dom. - შინაური ინდური, *Anas querquedula* L. - იბტირა, *Anas platyrhynchos* L. - ტარველი იხვი, *Phalacrocorax carbo* L. - კოტი ზემა, *Buteo rufinus* L. - უჯის კაკაბა, *Fulica atra* L. მელიტა.

მეპოვების ადგილი: მახარაძის (დურინაძე), ნაღვენიხის (სურნი), ხობის (ქარიატა), სამტრედიის (ილირი, კულაში) და ტარის (ლიბავა) რაიონები, ხობი.

გვნი *Acanthocephales* Rudolphi, 1808

კლასი *Acanthocephala* Rudolphi, 1808

ოჯახი *Polymorphidae* Meyer, 1931

Polymorphus magnus Skrjabin, 1913

მასპინძელი: *Aythya fuligula* L. - ქობრა ვინთა, *Anas strepera* L. რეხი იხვი, *Netta rufina* L. - ნიღუნისკარტა ვინთა, *Aythya marila* L. - მელის ვინთა, *Fulica atra atra* - მელიტა, *Vanellus vanellus* - ჰანთა, *Anas platyrhynchos* dom. - შინაური იხვი.

მეპოვების ადგილი: რიონის უჯი, ზონის რ-ნი, სამტრედიის მიდამოები, ცხაკაია, მუტოტი.

Polymorphus minutus (Goese, 1782)

მასპინძელი: *Anas platyrhynchos* L. - ტარველი იხვი, *Anas acuta* L. ბოლისარტის იხვი, *Anas penelope* L. - ზემა მელიტა იხვი, *Anas strepera* L. - რეხი იხვი, *Anas clypeata* L. - ზარტოცხვირა იხვი, *Cygnus olor* Gm. - სისონა ტერი, *Limosa limosa* L. - კოტი ტა.

მეპოვების ადგილი: ქარასტონის ტა, ზონის რ-ნი.

ოჯახი *Filicollidae* Petrotschenko, 1956

Filicollis anatis (Bohrank, 1786)

მასპინძელი: *Fulica atra atra* L. - მელიტა, *Porsana porsana*

ქაღალე, *Melanitta fusca* - მავთი ტარბილი, *Anser anser* L. - რუხი ბაფი, *Tadorna tadorna* L. - აბრაცო იბუ, *Colymbus caspicus* Hal. - მადუვლა მურგალა, *Gal- linula chloropus chloropus* L. - ევროპული წყლის ქა- ლაბი, *Anas platyrhynchos dom.* - შინაური იბუ.

მობოვების ადგილი: სამტრეფია, საჩხერე, რიონის ველი, გოთის რ-ნი.

Centrorhynchus lancea (Westrumb, 1821)

მასპინძელი: *Turdus merula atterinus* M. - ქაჯასიური მავთი მადუ, *Burhinus vedionemis vedionemis* L. - ევროპული ვედი- ვედი, *Charadrius apricornis* - იურისფერი მევვათა, *Phylomachus pygmae* - ლურხბანი.

მობოვების ადგილი: სამტრეფიის მიდამოები, გოთი.

Centrorhynchus aluconis (Müller, 1780)

მასპინძელი: *Aquila rapax* Tem. - ველის არბი, *Circus aerugino- sus* L. - ჭაობის ბოლომევვა.

მობოვების ადგილი: ტარის და ტუპაუთის რაიონები.

Centrorhynchus globocaudatus (Soder, 1800)

მასპინძელი: *Milvus milvus milvus* L. - ჩვეულებრივი ძურა, *Falco tinunculus* L. - ჩვეულებრივი ქოქიჭა, *Falco noctua indigene* Bh. - სამხრეთევროპული ვოტი, *Buteo rufinus* ველის ქაქაჩა.

მობოვების ადგილი: სიხუშის მიდამოები.

Prosterhynchus transversus (Rud., 1819)

მასპინძელი: *Turdus merula* L. - მავთი მადუ, *Turdus pilaris* L. ბოლოშა, *Alauda arvensis* Bogd. - ამირკაჯასიური მინდურის გორლა, *Sturnus vulgaris caucasicus* - ქა- ქასიური შოში, *Monticola saxatilis* L. - კლიის ჭრელი მადუ, *Turdus viscicornis viscicornis* L. - ევროპული ჩხაჩევი.

მეპოვების ადგილი: ხანისწყალი, აბაშა, მრ.კორჭი, სობების ჩ-ში, სამჭვერთის მიდამოები.

ოჯახი *Gigantorhynchidae* Hagemann, 1892

Mediorhynchus micracanthus (Rud., 1819)

მასპინძელი: *Sturmus vulgaris caucasicus* L. - კავკასიური მონია.

მეპოვების ადგილი: ჭარაპი, ცხაკიას ჩ-ში.

Mediorhynchus papillosus Van Cleave, 1916

მასპინძელი: *Falco tinnunculus tinnunculus* L. - ჩვეულებრივი კოჩ-

კოჩა, *Accipiter nisus nisus* L. - მიმინი.

მეპოვების ადგილი: აბაშის ჩ-ში.

მინიაური, ტარაქტი და სინანთროპური ძაღვების

პარაზიტები

კობლეის დაბლობის ტერიტორიაზე მინაურ, ტარაქტი და სინანთროპური ძაღვების რეგისტრირებულია 127 სახეობის პარაზიტები. უმარტივესები 9, ტრემატოდები - 17, ცისტოდები - 27, ნემატოდები - 70, აკანთოცე-ფალები - 1, უტოპარაზიტების 3 სახეობა. აღნიშნული პარაზიტები გა-ჯრთიანებულია 6 ტიპში.

ტიპი Protozoa

კლასი Sporozoa Leukart, 1879

ოჯახი Eimeriidae Poche, 1913

Eimeria bovis Fiebiger, 1912

ოოცისტები ოვალური ფორმის, ორდავ მესამარტევი მიკროსპორეი მის მუტირეობეზე ნაწილბეა. ოოცისტები არიან მუტი ყვანსფერი, ოკონტურირანი, სადა 1,3 მკ სისუის. ახლარგამიფოფილი ოოცისტები ამოვსებულია ზვრილ-მარცვლვანი სფრუტურის ციტოპლამბიზ, რთვილიე ხშირ მემბხევეაში მი-ჯავსებულია ოოცისტის ცენტრში.

სპორულაციის ვადა: 48-72 სააეი.

იოვარიბაყია: მსხვილი ნაწილავი, ბრმა ნაწილავი.

მასპინძელი: მსხვილი რქოსანი საჯრბელი.

Eimeria brauliensis Torres et Ramos, 1939

ოოცისტები ოვალური ფორმის კარგარ გამობაფური მიკროსპორეი და პოლარული ორბულიე. ოოცისტები ოთა ფერის ოკონტურირანი შრიე. ოოცისტების ბრმა: სიფრე - 37,8-27,6; სიგანე - 29,6X22,9. ახლარ გამიფოფილი ოოცისტების ციტოპლამბი მიკრე მანძილიე ცილირბა გარსს მხვილი სხვილის გავოლებამე და სფრული ფორმა აქვს. ნარჩენი სხვილი ოოცისტში არ არის, მუტიმარტევა სპორებში მიკრე ორბულიების სახიე;

სპორულაციის ვადა: 7-8 ილე.

იოვარიბაყია: არ არის მესწავლილი.

მასპინძელი: მსხვილი ჩუქსანი საჭინველი.

Eimeria zuernii Martin, 1809

ოოყინფეზი მრეტელი ფოზის, ტარსი რქონფერიანი, სადა 1,0-1,9 მკ; მიქროზილეს ტარფე. ოოყინფეზიში პოლარული ტრანფრა არ არის. ოოყინფეზის სიგრფე 22,4X18,7, სიგანე 12,8X12,8. ახლარტამიფოფილი ოოყინფეზიში ყიფოპრამმა აფეფს მფე ოოყინფეს. ნარჩენი სხველი არე ყიფოპრამმაში და არე სპორფეში არ შევიზინფევა.

სპორფელაყიის ვადა: 3-4 რე.

რეყარიმაყი: სწორი და მრმა ნაწლავი.

მასპინძელი: მსხვილი ჩუქსანი საჭინველი.

Eimeria auburensis Christensen et Porter, 1939

ოოყინფეზი ევრეყინფეზური ფოზის, მიმწვანე ფერის, ტარსი რქონფერიანი, ნურეზმარყელივანი სფრევეფრის, ოოყინფის შევიზინფეზური ნაწილდე მიქროზილე; ოოყინფეზის სიგრფე 43,8-24,6, სიგანე 30,7-22,1 მკ.

ახლარტამიფოფილი ოოყინფეზს, ნურეზმარყელივანი სფრევეფრის ყიფოპრამმა, რამიფენამფე სყილიფმა ოოყინფის ტარსს მფე მის ტყეფილამდე. ნარჩენი სხველი და პოლარული ტრანფრა ოოყინფეში არ შევიზინფევა.

სპორფელაყიის ვადა: 48-72 რე.

რეყარიმაყი: ნურეზი ნაწლავი.

მასპინძელი: კამეჩი.

Eimeria absata Honess, 1942

ოოყინფეზი ვეიფსფერი ფოზის. ტარსი ურქონფერიანი, მწვანე ფერის: ოოყინფის შევიზინფეზური ბოლიდე კარტარ ტანვიფარეზური მიქროზილე.

ოოყინფის სიგრფე 30-2-42,3 მკ, სიგანე 7,6-28,4. ახლარ ტამიფოფილი ოოყინფეზიში ყიფოპრამმა მიფავესეზურა ოოყინფის ყწფრეში.

სპორფელაყიის ვადა: 72-76 სააოი.

რეყარიმაყი: ნურეზი ნაწლავი.

მასპინძელი: მეჭრელი ფხა.

Eimeria intricata Speigl, 1925

ოოყისფობი ოვალური ან ულიფსური ფორმის, ყვინსფერი ტარსთ, სამ-
ბროიანი, ტარესა მრე მსხვილიმარყვილიყვანი. მუა მრე ტარდიტარდის რახა-
ბული, მინა მრე ბუვი, უფრული. ურე-ურე პირუსბე უარტარ ტამიხბაფული
მიკროპირე: ოოყისფობის სიტრე 40,6-53,6; სიტანე 29,3-34,6 მყ.
ახლირტამიყვანილი ოოყისფობის ყიფოპირბმა მსხვილიმარყვილიყვანი სფრუფფე-
რის, რმბელიყ უმბაფრესარ ოოყისფის ყუნფრემა მბაფესეფული. ნარჩენი
სხველი რ პირარული ტრანულა ოოყისფში არ არის.

სამრფრეყიის ურე: 7-9 რე.

ლოყარიბაყიე: ნურილი ნანრე.

მასპინძელი: მეფრული მბა.

Eimeria debilis

ოოყისფობი - ოვალური ფორმის, მიყვიმელი ფერის, მიკროპირეს ტა-
რეში, ტარსი ორბროიანი, სარე; ოოყისფში მუიბრანეა 1-2 პირარული ტრ-
ნულა, ოოყისფის სიტრე 32,4-24,6; სიტანე 12,4-9,8 მყ.

სამრფრეყიის ურე: 6-7 რე.

ლოყარიბაყიე: ნურილი ნანრე.

მასპინძელი: ოარი.

Eimeria scabra Henry, 1931

ოოყისფობი ოვალური ფორმის. ურე პირუსბე უარტარ ტამიხბაფული მი-
კროპირეში, ტარსი ორკონფრეიანი, ხორკიიანი. ოოყისფობის სიტრე
34,3-25,1, სიტანე 23,7-17,1 მბე მის ტყვირემაბე. ნარჩენი სხველი
რ პირარული ტრანულა ოოყისფში არ არის.

სამრფრეყიის ურე: 48-72 სარე.

ლოყარიბაყიე: ნურილი ნანრე.

მასპინძელი: კამბარი.

Eimeria spinosa Henry, 1931

ოოყისფობი კვარესისეფული ან ოვალური ფორმის, ყვინსფერი ფერის,
ტარსი ხორკიიანი, მიკროპირეს ტარეში. ოოყისფის სიტრე 23,1-16,8;
სიტანე 16,5-13,3. ოოყისფში მუიბრანეა ურე ან რამბრენიბე პირარული

ლორი, კაჭა - სურ 13 ეტემპლარი). ფაქტობრივი მასალა შევიძინეთ მუ-
სწავლეს აკად.კ.სურგაძისა და მისმა ასისტენტმა მახარაძემ და კურ-
სდღეში აღწერეს ღვიძლის ორპირა.

1932 წ. 115-ე საკავშირო პერიდიკული გამოცემა ექსპერიმენტი აკად.
კ.სურგაძისა და პროფ.პ.მურჯანაძის ხელმძღვანელობით გამოქვეყნდა
სასოფლო-სამეურნეო ცხოველები დასავლეთში და ინვაზიის მაღალი მა-
ჩვენებლები უჩვენა კოლხეთში. პ.მურჯანაძის მონაცემებით 1936 წ.
აგრეთვე უჩვენა მხედის მასობრივ დახოცვას დასავლეთში გამო ჩხორ-
წყის რაიონში.

მ.გურამიძისა და მ.როგინას მიერ 1951-1952 წწ. შესწავლილი
იყო დასავლეთში და დასავლეთში დასავლეთში დასავლეთში; ამ
მასალების მიხედვით კოლხეთის დასავლეთში დასავლეთში დასავლეთში
(ქუთაისი, ცხაპია, ჭოხი, ჩხაჭხაური, დანახუთი, სამცხე-ჯავახეთი, ვანი,
ქობულეთი) გამოქვეყნდა იყო 367 პირადი. მსხვილფეხა მტაცებელი პირ-
ფეხის დასავლეთში დასავლეთში მხედის კოლხეთის დასავლეთში გამოჩნდა
ხედის 100%, ცხაპიას 94,3%, ჭოხის 96% რაიონები; შედარებით
მცირე ვანის 48%, ქუთაისის 54% რაიონებში. ამ რაიონებში მაღალი
ინვაზიის ინტენსივობა, რის გამოც მუდმივი იყო პირადი ღვიძლი.
მხედის დასავლეთში კოლხეთის დასავლეთში 56%-ს უჩვენებს 1946 წ. მონა-
ცემებით [9], ესტენსივობა მუდმივი რაიონში უფრო მეტია, უფრო მა-
ღალია. საკმაოდ მაღალი ინტენსივობა 1-161 ეტემპლარი. დასავლეთში
აღნიშნულია ორშიც [28].

სადაბრო-სადაბრო ცხოველებში კოლხეთის დასავლეთში დასავლეთში
ცხოველებში დასავლეთი აღნიშნულია მუდმივი, კურსდღეს, მუდმივი [15]. კოლ-
ხეთში 8 გამოქვეყნდა მუდმივი 5 აღნიშნული დასავლეთის მუდმივი, მა-
ტამ ინვაზიის ინტენსივობა მცირე - 2-10 ეტემპლარი. ასევე მცირე
ინვაზიის ინტენსივობა და ესტენსივობა კურსდღეში, 7-დან 2 მუდმივი
2-3 ეტემპლარის რაიონებში. მიუხედავად ინვაზიის სიმცირისა, კურ-
სდღეს ღვიძლი შეიძლება იქნას პერიოდული ცვლილებები ნაღვის ბუ-
ბუ-

გვის მიზიანნი ტადატვარება ; ორევე მემხხევეა ხობის რაიონიდან იყი. აღმოსავლეოთ სავარხველიოთ ჭერიჭორიბაჟ გამიკველევი კურდელიდან (48 ეტბ.) ფასიოლას არც ერთი მემხხევეა არ გუქონია.

სავარხველიოთ ჭერიჭორიბაჟ ადამიანის ფასიოლათი დავაძებინს მემხხევეაში არც ისე იმევიანია, მაჭრამ ცნობებში კოლხეში ადამიანის ფასიოლობის მემხხევეებინს მესახებ მიხეზინს არ მოტევაკვება, ყოველ მემხხევეაში იოტვარაჭურული ნყაროებში არა ტვაქუს.

ამრიტაჟ, სასოფლო-სამეურნეო ცხოველები ნარმიოაქვენ ფასიოლას ძირიოთაჟ დეფინიჭურ მასპინძელს; მისი ტაქურელება სავარხველიოთ არა-ოანბარია, ძირიოთაჟ ბუნებრივი კურები კოლხეის დაბლობის სუბტრო-პიკურ რაიონებშია და აღმოსავლეოთ სავარხველიოთ იქ, სადაჟ კოლხეის მისტავსი კლიმატური, პირობრიოტური და ბიოკენიოტური პირობებია (ლა-ტოქები, ყვარელი, ახმეჭა).

კოლხეის ჭერიჭორიბაჟ სასოფლო-სამეურნეო და სარქნაო ცხოველია ფასიოლობი მიყრება დასავლეოთიდან აღმოსავლეოთისაკენ, სამხრეოთიდან ჩრქილიოთისაკენ, დაბარი ბონიდან მარაღ ბონისაკენ.

რთოოც ცნობილია, ფასიოლიოთ დავაძებელი ცხოველი ფეკალიოთი ერ-ოთაჟ გამოყოფს კვერცხებს ტარემიში, აბინძურებს საძოვარს; ხელსაყრელ პირობებში ნყალი, ჟამბი ე.ი. ნყლის ტარემიში მინიმევილოვანია ჭემ-პურაჭურა, ნყალიბაიოთთა კონკენჭრასია, ჟანტბაიოს რაოქენობა კვერ-ცხეში ეოთარება ჩანასახი და მიხელ ემბრიონურ განვიოთარებას 28-30⁰ ჭემპურაჭურის რრის, დაახლოებოთ 12-14 დღე სჭირება, დაბარ ჭემპურა-ჭურაბჟ ეს პროცესი ტახანტრქილებულია. მიოასიოთ, - კვერცხიდან გამო-სული ჩანასახი ნამეამებოთ ეურავს ნყალში და 40-60 საათის მემბეგ იღუ-პება ოჟ არ მიხედა მუამავარი მასპინძლის სხეულში. კოლხეში, ფასიო-ოლას პარხეოქენებელი ფორმებინს ძიებინს მიბინოთ, ჩვენ მიურ გამიკველევი იყი სხვადასხვა სახეობის ნყლის მიოუსკი ხობისა და ხეის ჭერიჭორინს მისაბლოჯ საძოვარბჟ, *Galba trunostula* -ს ტაქვეიოსას ნაპოქენია ფასიოლას პაროქენებელი (რეოთა, კურკარია) ფორმები 0,2%.

ვაგებდა და მუამავალი მასპინძლებს შუამდგომლობაში. ოპტიმალური ჯიშა-
რატურა - ტიპანტური ოპიონის კუკრუბში ემბრიონის განვითარებისასეთის
რამდენამდე შევსა, უიძუ რეიძის ოპიონის კუკრუბში ემბრიონის გან-
ვითარებისასეთის. ტრიტონიანის მონაცემებზე დაგვირია, რომ ტიპანტური
ფასუიოლას პარაფორმული ფორმების განვითარება მუამავალი მასპინ-
ძლებში 1,5-2-ჯერ უფრო შენელებულია, უიძუ რეიძის ოპიონის. ასევე
ტანტორიკული ტიპანტური ფასუიოლას განვითარება ეფინიტიურ მას-
პინძლებში.

ამრიგად, ფასუიოლიზი გვიან რესპუბლიკის, ტანსაკუთრებზე კოლბი-
ის რამდენის სუბტროპიკული და უარბ ნესტიანი ტრიტონის სასოფო-
სამეურნეო და საკრეო ცხოველთა პაროლოგიის ურ-ურთ აქტუალური პი-
რეზია. ფასუიოლიზის ნინაარმდეგ ბრძოლა რამდენიშენელოვანი საბუნი-
ფორმისი საუბია. აკად. კ. სკრიბინი აღნიშნავდა, რომ ფასუიოლიზის
ნინაარმდეგ ბრძოლა რეული კომპლექსური პიკუპურაა, იგი შეგება რიტი
სამეურნალო-პროფილაქტიკური რინსძიებებისაგან, რომელიც მიზნად ის-
ბავს მისპის დაავადების აღმძვრელი საუისი განვითარების ყველა სფა-
რაზე, რეორო ეფინიტიურ, ასევე მუამავალი მასპინძლებსა და ტარეშიში.

გვიან უიცი, რომ სასოფო-სამეურნეო ცხოველები ნარმორგენდ
ეფინიტიურ მასპინძლებს, უ.ი. ინვადიის ნეარის - კუკრუბის რისუმი-
ნაფორმის ბუნებაში. ამიგომ ცხოველების მკურნალობა, სქესმინფე პარა-
ბიტიისაგან ტანსაკუთრებული ნარმორგენს ურ-ურთ რადიკალურ საშუალებას
პროფილაქტიკისასეთის. მიზანშენილია ფუკარის ბიოლოგიური რამუშავება
და ფასუიოლას მუამავალი მასპინძლების მიკუსკების ნინაარმდეგ ბრძოლა
უიმიური, ფინიკური, ბიოლოგიური მელოებების გამოყენებით. საძვრების
დაწარმებული ტრიტონების ამოწობა-ტარბას ბიოლოგიების მისპინა; ფას-
უიოლიზის ნინაარმდეგ ბრძოლის ბნიშენელოვანი მიმენფია საძვრების მი-
ნაყუიობა.

რუბნი *Brachylaemidae Stiles et Hassall, 1898*

Brachylaemus recurvus Dujardin, 1843

მასპინძელი: ფრის ზაფხუ (35/2)

ლოკალიზაცია: წერტილი ნაწილად.

მეპოვების ადგილი: სამტრედიო, აბაშა.

Brachylaemus fulvus Dujardin, 1845

მასპინძელი: ჩაქვსული ბიჭა (31/1)

ლოკალიზაცია: წერტილი ნაწილად.

მეპოვების ადგილი: ქობულეთის მიმდებარე.

Ithyogonimus talpae (Goeze, 1782)

მასპინძელი: კობულეთის ხეხვი (27/3)

ლოკალიზაცია: წერტილი ნაწილად, კუჭი.

მეპოვების ადგილი: სამტრედიო, აბაშა, ქობულეთის მიმდებარე.

Pseudoleucocoelidium soricis (Soltys, 1952)

მასპინძელი: ჩაქვსული ბიჭა (31/3)

ლოკალიზაცია: წერტილი ნაწილად.

მეპოვების ადგილი: სამტრედიო.

ოჯახი *Diorocoelidae* Odner, 1911

Diorocoelium lanceatum Stiles et Hassal, 1896

ღანკვეთის მუზეუმი და მთავრობის მუზეუმიდან მასპინძელია მსხვილ-
ჯეხა რქიანი და წერტილად რქიანი პირუფყვი, კამეჩი, ყბანი, სახეპარი,
შინაური და გარეული ღორი, აქლემი, ჯიხვი, არჩვი, ჯიხვანი, შველი,
კავკასიის და ჰიმალაის მათე, მელა, ძაღლი, კურდღელი, მტკვრის
მორღველი, იშვიათად - ადამიანი.

მუამათე მასპინძელს წარმოადგენენ მორუსები კელიკვას, აბრე-
ნას, ჭებას გვარებიდან. მათგან მასპინძელია ჭიანჭველები ფორმი-
კას და პრეფორმიკას გვარებიდან.

კობულეთის საბავშვო-სამედიცინო ცენტრებიდან მთავრობის
მუზეუმიდან მთავრობის მუზეუმიდან მასპინძელია რქიანი პირუფყვი,
ყბარსა და მსხვილად რქიანი პირუფყვი-გამედიცინის [2], მსხვილ-
ჯეხა რქიანი პირუფყვი-ყურადღებულსა და რეპროდუქციას [25], შინაურ ღორში.

ქოჩავას [28] მიერ. ახალი რუკოგეოგრაფიული ნაპოვნია ჩოქონას [9] მიერ, ნაღვანახისა და მუცოტის რაიონებში 1-1 29 უბნებში აღმოჩნდა.

საქრთაო ცხოველებიდან რუკოგეოგრაფიული მუცოტისა და კრუკოვებისა ნა-
მან 5-550 უბნებში აღმოჩნდა ჩოქონას რაიონში. მუცოტის რუკოვებისა მუცოტის-
ული ხეობის რაიონში. რუკოგეოგრაფიული უფრო ხშირად ცხოველებს შორის
მოსაზრებითა ცხოველებული, ბარბის საკმაოდ ხშირადაა ჩვეულებრივ-
ბული, შირაქი ამ მხარე გამოიყვანოს წარმოადგენს.

რუკოგეოგრაფიული საქრთაოგეოგრაფიული ფარგლები ცხოველებს
შორის განსაკუთრებით ცხოველებში და ცხველები სივრცის ყველა რაი-
ონებში მოიხილეს ცხოველებში. მაგალითად მისი [35] რუკოგეოგრაფიული აღნი-
შნულია მოწინააღმდეგეობა სივრცის მუცოტის რაიონში, ბარბის რაიონში, სა-
ძოვარბი, ცხოველებში რუკოგეოგრაფიული მუცოტის მიხედვით მუცოტის რაიონში
ყონაშვილები.

Bufo *panoreaticus* (Johnson, 1889)

მუცოტის რაიონის მასპინძლებია მსხვილფეხა რქიანი პირველები, კამბო,
ჩვეულებრივი აქტიური, ცხელი, სივრცის, პარამიტის ცხოველის ყველაზეა ჩრ-
კვარში; მუცოტის რაიონში მოიხილეს - *Bufo* -ს ყველაზეა *Bradibaena*
და *Cathalca* -ს ცხოველები ჩინებში.

ცხოველებულია ამიხი, სამხრეთ ამერიკაში, სსრკ-ში, ყოფი-
ბესა, ყველაზეა, შირაქი აღმოსავლეთსა, ყოფილია და საქრთაოგეოგრაფიული.

საქრთაოგეოგრაფიული ფარგლები, კრუკოვების რაიონში, მსხვილფეხა
რქიანი პირველები ჩვეულებრივად რქიანი მუცოტის რაიონში [71].

ცხოველებისათვის პარამიტის, მაგალითად მისი ცხოველები ცხოველებს
შორის არ არის დიდი, ყოველ მუცოტის რაიონში ამის შესახებ რუკოგეოგრაფიული
მოიხილეს ნაქრთაოგეოგრაფიული.

განვიხილოთ უფრო მეტი მსხვილფეხი უფრო იყოს რაიონის მუცოტის რ-
პირასი, უ.ი. მოიხილეს ცხოველებს სხვა რაიონებში მასპინძელი უფრო
ყველაზეა.

საძოვარბი, მუცოტის რაიონში მასპინძელია და მუცოტის რაიონში

ბიოი მასპინძლის მიღობი ინვაზიონებშიან.

ოჯახი *Echinostomatidae* Dietz, 1909

Echinochasmus perfoliatus Ratz, 1909

ეფინიტიური მასპინძლებია: ძაღლი, მელა, კაჭა. მუამავალი მასპინძელი მოლუსკია *Bulimus* -ის გვარიდან. რამაგებობი მასპინძლებია სხვა-პასხვა სახეობის მტენარი მყლის ჟებები.

ცარეკლებულია სსრკ-ის რესპუბლიკებში: უკრაინა, კავკასია, უბბეკეთი, ყაბახეთი, პასაჯრეჟი ციმბირი საჯარეველოში ნაპოვნია ბურჯანაძის [71] მიერ ძაღლში, კობზეობიდან. ბაგეში

Mesorchis denticulatus (Rud., 1802)

ეფინიტიური მასპინძლებია: ძაღლი, მელა, კაჭა; მუამავალი მასპინძლები მოლუსკებია რა რამაგებობი - ჟებები რა ამიბიბიბი. ეს მონა-ყებში მიბიბებულია ოჯახის რახასობაგებობას

ცარეკლებულია უკრაინაში, მოსკოვის მახლობლარ, კავკასიაში, უბბეკეთსა რა ყაბახეთში.

საჯარეველოში ნაპოვნია ბრაგინის მიერ [15] ძაღლებში, აგხაბეობი-პან.

ოჯახი *Heterophyidae* Odhner, 1914

Metagonimus yokagawai Katsurada, 1912

ეფინიტიური მასპინძლებია: ძაღლი, მტელი, მელა, უნგინებური ძაღლი, კაჭა. მუამავალი მასპინძლებია: მოლუსკები, ხობო რამაგებობი სხვაპასხვა სახეობის ჟები.

ცარეკლებულია სსრკ-ის რესპუბლიკებში: უკრაინა, კავკასია, მო-რეველი აქობოსაველი.

საჯარეველოში ძაღლებს მორის მეგაგინიბუსის ეს სახეობა რეგი-სტრირებულია რიქიას [102], ბრაგინის [15], ბურჯანაძის მიერ [71], ხობო კაჭაში განყებობის მიერ [2]. გარდა ურთი ავეგობისა (რიქია) ამ ინვაზიბის ცარეკლებას ცხველებს მორის (ძაღლი, კაჭა) უბიბებებ კობ-ბეში.

სსრ კავშირის ტერიტორიაზე ცნობილი იყო მხოლოდ ურთი ტუარი - მუ-
ტაგონიმუსი. სანაირის სარქვაო ძუძუმწოვრების კერძინსეოფაუნის ბუნება-
ლის რასს, ტუარს, მუარს და ელიანის კატაში ვიპოვეთ *Dexiogonimus* -
ის ტუარის წარმომადგენელი *E. ciureanus* Witenberg, 1929, აღნი-
შნული სახეობა გატყველებულია სამხრეთ-აღმოსავლეთ საქართველოში,
მჭვრის, ხრამისა და მამავერას აუბებში, სახეობა წარმომობით კაცუ-
ტინურია.

***Parascocotyle italia* (Alessandrini, 1906)**

დეფინიტიური მასპინძლები: ძაღლი, კატა; მუამავალი მასპინძლები:
აღბაი წყლის მოლუსკები. რამატებიით - კუჭალი და სხვა ლეებები.

გატყველებულია იტალიაში, ტუნისსა და კაცუსტინაში. სსრ კავში-
რის ტერიტორიაზე, ყირიმისა და საქართველოში. კობეოის ტერიტორიაზე
ძაღლში რეგისტრირებულია პრფ. ბურჯანაძის მიერ [71].

***Parascocotyle longa* (Ransom, 1920)**

დეფინიტიური მასპინძლები: ძაღლი, კატა; მუამავალი მასპინძლები:
წყლის მოლუსკები, ხოლო რამატებიით - ლეებები.

სახეობა გატყველებულია მორევი აღმოსავლეთსა და საქართველოში.
ეს პარამიტი ნაპოვნია ბურჯანაძის [71] და გამეგმლიძის მიერ [2] კა-
ტებში. ბურჯანაძეს ეს სახეობა მოხსენებული აქვს *Asocotyle* sp.,
ხოლო გამეგმლიძეს დეფალურად აქვს აღწერილი და მოტანილია ნახატით
Metascocotyle witenbergi -ს სახელწოდებით.

პარამიტიები მოპოვებულია კობეოის ტერიტორიაზე ძალეში ტრემა-
ტოდებიდან - ექინობადიმუსი, მეტროხისი, მეტატონიმუსი და პარასკოკო-
ტილი ადამიანში არ არის რეგისტრირებული, მატრამ პოტენციურად შეი-
ძლება მივიჩნიოთ ადამიანისათვის საშიშარ, ურნადან ლეები, რომელსაც
ადამიანი საკვებად იყენებს შეიძლება ინვაზიური მეტაეკარისის მტა-
რებელი იყოს. აღნიშნული საკითხი მოიხილეს მის შემდგომ შესწავლას.

იქახი *Paramphistomatidae* Fischöder, (1901)

***Paramphistomum cerwi* (Zeder, 1790)**

სასოფლო-სამეურნეო ცხოველთა ჭრემატოეები პარამფისტომუმის გვარიდან საკმაოდ ფართოდაა გავრცელებული მთელ მატერიკზე, ევროსაბუნს ამ გვარში რამდენიმე სახეობას იხვდით. საბუნთა კავშირში ამ სახეობათაგან ყინობილი იყო ორი სახეობა: *Paramphistomum servi* და *P. skrjabini*. ეს უკანასკნელი სახეობა მე-115 საკავშირო კლემენტოლოგიური ექსპედიციის მიერ შეტრფილი მასაღის მიხედვითაა აღწერილი პოპოვის მიერ 1937 წელს საქარველოდან [2]. პარამფისტომუმის ჯგუფის ზვალსაჩინო მკვლევარმა ჯალმა ველიჩკომ [70], სსრ კავშირის ჭრემატოეობაზე გავრცელებული პარამფისტომუმების ნუსმარკის მუთოეობა მამუშავებით მუცლის მისაწოტის, ხახის კუნთოვანი სისტემის, გუნთტაღური ნაწილის და ამ ორგანოთა მიკროსტრუქტურის მენსავლით მივიდა იმ დასკვნამდე, რომ პოპოვის მიერ ახარ სახეობა აღწერილი - *P. skrjabini* ნარმოადგენს პოლარქტიკაში ფართოდ გავრცელებული სახეობას *Calicophoron calicophorum* -ს. მის მიერვე გამოყოდილი იყო გვარი *Liorobis*, მათ მესახებ მემბრომ გუწებობა საუბარი.

პარამფისტომუმე ცურვის ეფინიჭური მასპინძლებობა: მსხვილფეხა რქოანი პირუტყვი, წერილფეხა რქოანი პირუტყვი, კამეჩი. მუანავარ მასპინძლებს წყლის მოღუსკები ნარმოადგენენ *Planorbis* -ის გვარიდან:

კოლხეთის ჭრემატოეობაზე *P. cervi* აღწერილია პ. ბურჟანაძის [71] მიერ მსხვილფეხა რქოანი პირუტყვისა და კამეჩებში, უშოისის, სამჭრეობის, ბაჭუმის, ფოთის, სოხუმის რაიონებში.

განეიშარების ციკლი პარამფისტომუმების, პრინციპში მსგავსია და ღვიძლის ოპირას განეიშარების ციკლს უახლოეებობა, ცურვარები მოღუსკებშიდან გამოიბან და ბარაბზე, ფოთლებზე იწყისტრეებობან.

სადოვარზე, აბოღუსკარები ნარმოადგენენ ეფინიჭური მასპინძლებობას ბუნის იწვადიის წყაროს.

***Calicophoron calicophorum* (Fischöeder, 1901)**

ეფინიჭური მასპინძლებობა: მსხვილფეხა რქოანი პირუტყვი, ჭებუ, კამეჩი.

ლოკალიზაციის ადგილი: ფაშვი, ბაგურა.

გაუქვლებულია ევროპაში, აზიაში, აფრიკასა და ავსტრალიაში. სსრკ-ს კავშირში მხოლოდ აბურბანიდან და საქარველოშია აღმოჩენილი.

შუამავალი მასპინძლებია: წყლის მორუსკები *Planorbis* -ის ფორმად.

ეს სახეობა როგორც აღენიშნება პოპულაციაში აქედან 1937 წ. [72] *Paramphistomum skrjabini* -ს სახეობებში. პარამიტი ალბუმი იყო სამტრედიის რაიონში, მსხვილდება რქიან პირუტყვსა და კამეჩებში. 1946 წ. პრფ. პ. ბურჯანაძემ შეისწავლა პარამიტიზმის ფარის პარამიტიზმის გაუქვლება და სახეობრივ კუთვნილება. მან დაადასტურა საქარველოში პარამიტიზმის ორი სახეობის *P. cervi* და *P. skrjabini* -ს არსებობა და კოლხეთის რაიონის ტერიტორიაზე (სამტრედი, ბაგური, ფოთი, სოხუმი, ქუთაისი) *P. skrjabini* -ს საკმაოდ გაუქვლებადი მიუთითა კამეჩებს შორის (15,1%) *P. skrjabini* -ს ბიოლოგიის შესწავლასთან დაკავშირებით ჩვენ 1951-1952 წწ. გამოქვეყნებულ სამედიცინურ პარამიტიზმის რეკლამაზე წყლის მორუსკები კოლხეთის რაიონებში და ხობის (ქარაიჭა) რაიონებში, მოსკოვში წყლის მორუსკები (*Planorbis planorbis*) ნაპოვნი იყო (2 მემბრანა 140-დან) პარამიტიზმის გუჯარანობი, რომლებიც გადმოქცნენ ადოლესკარებში. ქარველო ევროპიდან და ბიოლოგიურ რეკლამაში მოხსენებულ *P. skrjabini* უნდა შევხვდეთ *Calicophoron calicophorum* -ად.

სადოქტორო, ევროპული მასპინძლები ავადობიან ბაგური ან წყლის, რომლებიც ადოლესკარებია.

Idorchis sootiae (Willmott, 1950) Welitschko, 1967

ამ პერიოდის ევროპული მასპინძლებია: მსხვილდება რქიანი პირუტყვი, ცხვარი, ჩრდილოეთისა და ბალტიანი ირემი, ღოსი, ბიზონი, შვედი. შუამავალი მასპინძლებია: წყლის მორუსკები. ლოკალიზებულია ფაშვი და ბაგურაში.

გაუქვლებულია: უკრაინაში, ყაზახეთში, ბაშკირეთში, ყიმიში,

მორველ აღმოსავლეთში, აბჯრბაიჯანში, საქარაველოში.

ეს პერიოდში სასოფრო-სამეურნეო ცხოველებს შორის არ არის რე-
ცინფირებული, 1959 წ. შვედების ფაშეში ნაპოვნი იყო ჩოქონიას მიწა-
ბობის, ჭოჭის მიდამოებიდან 2-100 ეგვემპლარის რაოდენობით, განვიშა-
რების ციკლი უახლოვდება ფასციოლას განვიშარებას.

დღეინიჭური მასპინძლები ინვაზირებთან ბალახზე ინციტირებული
ლიობის ადრესკარების მიღობით.

იჯანი *Strigidae* Reiliet, 1919

Alaria (A.) alata (Goese, 1782) Grause, 1914

დღეინიჭური მასპინძლებია: მელა, მტერი, ძაღლი, ენციტებური
ძაღლი, შავ-მიწურცხისჭური მელა, კახა. შუამავალი მასპინძლებია:
წყლის მიღესკები პანჩობისს გვარადან; რბურჯური და მამაგებობი
მასპინძლებია: ამბობობი, რეპტილები, ჭრინველები და ძოჭური ძუ-
ძუმწურები კურნისნაიჩა იჯანიდან.

აღარას ეს სახეობა მსოფლიოში საქმარე ჭარბობა ტურქულიებური.
სსრ კავშირში გვებდება მელაში - მისკოუს, ჩოსტოუს, სურდოუსკის
და ნოესობისკის მხარეში, მორველ აღმოსავლეთში; ძაღლებში - ყი-
რბში, სობებში, მორველ აღმოსავლეთსა, ტარკისა და ჩოსტოუს რ-
ებში, იაკუტიაში.

საქარაველოს ტრინტორიაზე აღარია განსაკუთრებით ჭარბობა ტა-
ურქულიებური მის აღმოსავლეთ ნაწილში, სამხრეთ მონაწეში (ობილის
მიდამოები, სამტორის, ტარბანის, საგარეჯის, სიწმარის, მარწეუსის,
ეზერი წყაროს, ნიებელი წყაროს, ბოტისის, ახარქარაუსის, ადრინის
რანიწებში).

დასავლეთ საქარაველოდან, მხობი კობებშია აწრციხური მელასა
(ბუბობი) და გარის (ტაგობ) რანიწეში ტრადან, 4-9 ეგვემპლარის რა-
ოდენობით, ბრატინის მიწა [15] აღწერილი იყო ძაღლიდან აფხაზეში.

კლასი *Cestoda* Rudolphi, 1808

იჯანი *Diphyllobothridae* Lühse, 1910

Paranoplocephala omphalodes (Hermann, 1783)

მასპინძელი: ფრის ღაგვი (35 2).

ლოკალიზაცია: წერტილი ნაწლავი.

მიმოვების ადგილი: ხობი, ხეა.

ოჯახი *Catenotaeniidae* Spassky, 1950

Catenotaenia pusilla (Goeze, 1782)

მასპინძელი: სახლის ღაგვი (47/1).

ლოკალიზაცია: წერტილი ნაწლავი.

მიმოვების ადგილი: ხობი.

Skrjabinotaenia lobata (Baer, 1925)

მასპინძელი: ფრის ღაგვი (35/2).

ლოკალიზაცია: წერტილი ნაწლავი.

მიმოვების ადგილი: ორამჩიანი, ხობი.

ოჯახი *Avitellinidae* Spassky, 1950

Thysaniezia giardi (Moniez, 1879)

დოფინიფორი მასპინძელობა: მსხვილფეხა რქიანი პირფეფვი, ცხვარი, ხმა. შუამბავალი მასპინძელობა: ჯაფნინიანი გვიკები შელოწობაგუს, ჭრი-ბორბაგუს, გარემნას გუარებში.

მსოფლიოში ჭარხიერ ტარეკლებელი სახეობა. საქარეველოში მინაურ ცხველებს შორის პ.მურჯანაძის მიერ [71] რეგისტრირებულია მსხვილ-ფეხა რქიან საქონელში, ცხვარსა და ხმაში *Th. ovilla* -ს სახეობებში. კოლხეთში ხეებშია აღნიშნული იმავე ავტორის მიერ.

Avitellina centripunctata (Rivolta, 1874) Cough, 1911

დოფინიფორი მასპინძელობა მსხვილფეხა რქიანი პირფეფვი, უამე-რები, ხეები, ცხველები და მტკვრის ტარეკლი მცობნელები. შუალედი მა-სპინძელობა აღბაე გვიკები; პარამიფორის წერტილი ნაწლავში.

ტარეკლებელია უარქაში, აბიასა და აფრიკაში. სსრკ-ის რესპუბ-ლიკებშიადა ქავასიის, შუა აბიის, უკრაინის, ურორნევისა და რელი-აბინსკში.

საქარველოში ეს სახეობა ნაპოვნია ბურჰანადის მიერ [71] ცხვრებში, კოლხეიდან.

Stilesia globipunctata (Rivolta, 1874) Railliet, 1893

დედინიჭური მასპინძლებია: მსხვილფეხა რქიანი პირუტყვი, ცხვარი, თხა, მოგორიანი ანტილოპა, ტურკულბურია ევროპაში, აზიასა და აფრიკაში. სსრკ-ში - კავკასია, შუა აზია, სამხრეთ ურალი, დასავლეთ ყაზახეთი. შუამავალი მასპინძლებია, ალბანეთში. საქარველოში რეგისტრირებულია ბურჰანადის მიერ ცხვრებში, კოლხეიდან.

ოჯახი *Taeniidae* Ludwig, 1886

Taenia solium L., 1758, Larvae

დედინიჭური მასპინძელია ადამიანი. ამ ჯენისა რარული ფორმა პარაზიტობს როგორც კანქვეშ, კუნთებში, შვიტდება მხოველს ჯინში, ვეაღი და სხვ. რარვას ყინფიყრკი ვნოძემა, ხაღში მას "ჯეჯველას" ვძახიან. ტანვიოთარების ყიკლი ყნობილია. რორი ავაძემა ადამიანიდატან, ხოლო ადამიანი ყინფიყრკიანი როგორც ხოროს მიღობი (ჯერმულაძე ნაკლებად დამუშავებულ). ადამიანში ჯენისს არსებობადე ყნობობი ჯერ კიძევი მე-ცხრამეჯე საუკუნეში ვევერძეობდა, კავკასიის სამედიყინო სამოტაოტების შორობეში. როში, ყინფიყრკის ტარყელების შიესახებ ყნობობი კოლხეში შეძარებნი მიყრვა. რარული ფორმის სახეღნოძემა - *Cysticercus cellulosae*.

Taenia hydatigena Pallas, 1766

დედინიჭური მასპინძლებია: ძაღლი, მძელი, ჯრია, კოიოტი, ვეორო მელა, ძეოოტა, ყარყუმი, ურკინი, ვნოტისებური ძაღლი, ევოპარტი, რომი.

ეოკარობაყია: შერილი ნანლაკი.

რარული ფორმის სახეღნოძემა - *Cysticercus tenuicollis*.

შუამავალი მასპინძლები: ცხვარი, თხა, შველი, არაჯი, მიჯლონი, რორი და სხვა ცხოველები, ადამიანის მატარკი შიომუნებ და ადამიანი. ეს ყვსოო ძაღლსა და ძაღლის ოჯახის შარმიოთაძეველ მტაყებლებს შოროს

მსოფლიოსა და სსრკ-ის ფერისფერიაბზე საკმაოდ ფარგლებსა გაერყევილებული.

საქარბველიში ეს ცესტოდა ძაღლიში პირველად აღნიშნა ბრაუნინა აფხაბეილიძე. ბურჰანადემ [71] კოლხეილიძე ძაღლიში აღნიშნა ეს ტენია. ჩოქონიის მიტრია რეცისტრიკული ბუტოტილი მტელები.

ამ პარამიტის რარული ფორმა - *Cystioerous tenuicollis* მონიკვა ბურჰანადემ [71], ძროხის, ხის, ღორის შინაბა ჩაბნევილი. ხბაში [9] აღნიშნა ჩოქონიის [10] მემბეხევიში 1-5 ეტემპლარამდე ბა-
ლენქინისა და ბუტოტიის ჩაიბნევილი (5-5 მემბეხევი). კოლხეილიძე
რარული ფორმა აღნიშნული იყო უთიკას მიტრ შინაბა ჩოქონი [28].

ბარული მცხენელებში ცესტიკული არის ნაბიკნი, მარამ არა კო-
ბეილი. კამარკის მიტრ ცესტიკული შინიშნულია მამიშნში *Maeo-
eous rhesus* -ში ბოქარკის პირბებში.

Taenia plaiiformis (Bloeh, 1780) Gmelin, 1790

ბეფინიტი მასპინძლებია: ძაღლი, მტელი, კოტი, მელა, კახა,
ფოტევი, ღიმი, უფხვი და სხვ.

შუამავალი მასპინძლებია: კურბლები, ბიკელები, რარულიცის
სახელები - *Cystioerous pisiformis* ეს ცესტოდა ძაღლებს შორის
ბებებია ხელები ყველბა.

საქარბველიში ტენიის სქესმნიფე ფორმა ნაბიკნია კიკის მიტრ
[102] ძაღლებში.

კოლხეილი ფერისფერიდან სქესმნიფე ფორმა რეცისტრიკულია ტრასა
და მტელი (ბუტოტი, ბუტოტი-ნარამენი) 1-15 ეტემპლარამდე. რარული-
ცესტიკული ნაბიკნია კურბლებში - რინტრის მასპინძლი ბუტოტილი.

Taeniarhynchus saginatus (Goese, 1782)-Larvae

ბეფინიტი მასპინძელი: აბამიანი.

შუამავალი მასპინძლებია: მსტილიება რქიანი პირყევი, კამარი,
რარულიცის სახელები - *Cystioerous bovis*.

საქარბველიში, აბამინა და ცხელებს შორის ეს პეტინიტი უფრო
მეფა აღმოსავლებშია ბარული. ბიკი უნებური კელები ამ იწვა-

ბიის ალბოკენილი იყო მალარმიხან რაიონებში [103].

ცხოველებს შორის, კობეზიდან ლავოკისა ნაპოვნი იყო ბურჯანა-ძის მიერ, მსხვილფეხა რქიან პირველში [71].

ახალი მონაცემები კობეზში ჭენიის ამ სახეობის გავრელებას შეესაბამება ადამიანსა და ცხოველებს შორის არ მოგვეპოვება, საჭიროა რჩისა და ხარის სოლიდურობის კვების შესწავლა და დაგვიანება, მათ შინა-აღივებ რიგისძიებების გაგარების მიზნით.

***Hydatigera taeniaeformis* (Batsch, 1786) Lemark, 1816**

დუგინიკური მასპინძლებია: კახა და კახის რეაბილ რამიზიპეკევილი ცხოველები, ჭრა, მელა, ფეისა და ჯეზევილი კვერნა. ადამიანში ამ პე-მინიის შემხებვევებიყა აღწერილი, შუამავარი მასპინძლებია მორწელები, საკუნიანიჩა და მამუნანიჩა რეაბილ; იშვილად უიყუნიანიჩები, ძილქელები, კურქელები და ბოკელები. ლავოკისგის სახელებედა

***Strobilocercus fasciolaris*.**

სავარჯევილი ცესტოდის რეგრეს სქესმინიყ, ისე ლავილი ჭრმა, სავიარ ჭარედაა გავრელებელი. ის ნაპოვნი იყო კახეში რინტრეპის [15], ბურჯანაძის და ბარაშაძევილის მიერ [7]. ფეის კახასა და რეი-ანის კახაში იეიშის ყველგან შეგებდა სავი უნ გამევიკვირე იე.

კობეზში სქესმინიყ ჭრმა ნაპოვნია გავილი კახაში (იხიი გამი-კვივილიდან იხიივიში 1-16 ვებემპლარამე) გარის (სამი შემხებვევა) და ბუგევიის (ყანი) რაიონებშიდან. სტრეობიკევიკუსი ნაპოვნია მორწე-ლებში კორმენბეის, მავბურეის მიერ.

***Gladotaenia globifera* (Batsch., 1786)-Larvae**

მასპინძელი: ფეის საკვი 35/1.

რეკვირედაყა: რეიქი.

მიკვიების აგვილი: უმბევიი.

***Multiceps multiceps* (Leske, 1780) Hall, 1910**

დუგინიკური მასპინძლებია: ძალი, მელი, კოიჭი, ჭრა, მელა, უნიგისებური ძალი.

მუამავალი მასპინძლებია: მსხვილფეხა ჩუიანი პირუფყვი, კამეჩი, ბუბრი, აქლემები, გარეული მყოხნევი ცხოველები, ღორი, ადამიანი.

ღარვის სახეობაებია ცენტრუსი - *Cenurus cerebrialis* - მსოფლიოში მრავალ კონტინენტზეა გავრცელებული - ევროპა, აზია, ამერიკასა და აფრიკაში.

სამფრთხა კავშირში ცენტრუსის აღმძვრელი საკმაოდ ფართოდაა გავრცელებული, მაგრამ არააანაბრად. ცხრის ცენტრუსი, განსაკუთრებით გავრცელებულია პრიბალტიკაში, ბერინგისაში, მოლდავეში, უკრაინაში, შუა აზიისა და ამიერკავკასიის რეპუბლიკებში, ყაზახეთში, აღმოსავლეთ და დასავლეთ ციმბირში.

საქარბელებში, მუღიყელები პირველად იპოვა დალქებში აფხაზეთ-დან, ბრატონმა 1928 წ., 1937 წ. ბურჯანაძემ გენიშნა დალქებში. გარეული ძუძუმწოვრებიდან, მტკლი პირველად ნ. კამაროვა გენიშნა 1935 წ. [15], ხოლო მტკლი რეპონიანი გუგინის რეპონიდან (გენეტიკი მონი-ტინა). კოლხეთის დაბლობზე ცენტრუსის გავრცელება ძლიერ უზნებებელია.

Echinococcus granulosus (Batsch, 1786) Rud., 1801

რეპონიური მასპინძლებია: დალი, მტკლი, ჭრია. მუამავალი მასპინძლებია: მსხვილფეხა ჩუიანი პირუფყვი, წერილფეხა ჩუიანი პირუფყვი, წყვილი და კენჭ ჩილიანი ცხოველები, ჩანოხნები, მანიშნი რეპუსი და ადამიანი. ამ სახეობის ღარვა, ისე რეპონი იმეტი, იწოდება *Echinococcus granulosus*-ად.

ეტიოლოგი გავრცელებულია ყველგან, უფრო ხშირად იტალიაში, ესპანეთში, უნგრეთში, ბურგანეთში, იუგოსლავიაში, საბურთეთში, სამხრეთ ამერიკაში, ავსტრალიაში და სხვ. ეტიოლოგი სამფრთხა კავშირში ცხოველებს შორის არააანაბრადაა გავრცელებული, უპირატესად სამხრეთ მონიაში.

რ. რეპონიანი [15] მონიყეობის მიხედვით, დალქი ეტიოლოგის სოლიტური სამფრთხა კავშირის ყველა გეოგრაფიული მონიაშია გავრცელებული.

საქარბელებში ეტიოლოგის სოლიტური დალქი იპოვეს ბრატონმა [15],

ოჯახი Dipyliidae (Molin, 1929)

Dipylidium caninum (L., 1768)

დეჟინიტივი მასპინძლებია: ძაღლი, მგელი, ჭრია, მელა, იშვიათად ადამიანი. შუამავალი მასპინძლებია: ჩნცილები და მათი მატლები.

გინის სახეობა - უნსტოეკოიტი.

მსოფლიოში საკმაოდ ფართოდაა გავრცელებული.

საქართველოში პოპილაციები ძაღლებს შორის აღწერა ბლაჟინმა 1929 წელს, ბურჯანაძემ - ძაღლებსა და კატას შორის, გამყებლიძემ - კატაში, კიქოში - ძაღლებში.

გარეული მტაცებლებიდან პოპილაციები პირველად კამაროვმა ნახა მტლებში. ჩოქოვიანი - ჭრასა და მელაში.

კობეჯში ძაღლებს შორის პოპილაციები აფხაზეთიდან და მათში მისი მკვლევარი, ჭერიანი აღწერა. შინაგარეულების ჩაოქონება რუსეთში შედარებით მცირეა, ადამიანშიც არის აღწერილი.

ოჯახი Hymenolepididae Fuhrmann, 1927

Hymenolepis diminuta (Rud., 1819)

მასპინძელი: სახლის ძაღვი (47/3).

რეპარტაჟია: წერილი ნაწილი.

მკვლევების ადგილი: ტარი, ხობი, ხეა.

Hymenolepis arinacai (Gmelin, 1899)

მასპინძელი: ევროპული მარბი (12/1).

რეპარტაჟია: წერილი ნაწილი.

მკვლევების ადგილი: სამტრედიის მიმდებარე.

Ditestolepis diaphana Gholodkowsky, 1906

მასპინძელი: ჩაქსველი ბიჭა (31/2).

რეპარტაჟია: წერილი ნაწილი.

მკვლევების ადგილი: აბაშა, სამტრედიის.

Coronacanthus integra (Hamann, 1819)

მასპინძელი: ჩვეულებრივი ბიჭა (16/1).

ლოკალიზაცია: ნურილი ნანღაუ.

მომკვებინს ადგილი: ტყე.

Passerilepis crenata (Goeze, 1782)

მასპინძელი: ტყის ზაფხუ (25/1).

ლოკალიზაცია: ნურილი ნანღაუ.

მომკვებინს ადგილი: ქუთაისის მიდამოები.

Rodentolepis microstoma (Dujardi, 1845)

მასპინძელი: რუხი ვიწროკანი (21/3).

ლოკალიზაცია: ნურილი ნანღაუ.

მომკვებინს ადგილი: ბაზუმი, გოთი, თბილისი.

ოჯახი Mesocestoididae Parrier, 1897

Mesocestoides lineatus (Goeze, 1782)-Larvae

დამკვლევარი მასპინძელები: მელა, უსურისი ვნოტი, სიასამური, კვერნა, მარტი და სხვა მტაცებლები, ჯარბიჭობს ძაღლებშიც. მუამავალი მასპინძელები: წინააღმდეგობრივი ტყეები.

ღარის სახეობა - გოთი.

დამკვლევარი მასპინძელები: რუხი ვიწროკანი, გოთი, მურღვი, გოთი, გოთი, გოთი, კვერნის ნაპირებიდან

საქართველოში ფართოდაა გავრცელებული. ეს ცნობა შეიძლება დაკავშირებული იქნას მტაცებლებს შორის საქარბიჭობშიც საკმაოდ ფართოდაა გავრცელებული.

ბიომორფა [15], ბურჯანაძე [71], ხიქიაშვილი [102] აღნიშნეს ძაღლებში, გამყვინძეებში [2] კატაში; გარეული მტაცებლებიდან კამელოტი [15] მტაცებ. როგორცაა [15] მტაცებ 38,8%, მელაში 60,6%, გოთში 20,8%, მარტში 21,4%, ყვითელი ვიწროკანი 40,0%, გოთი-ყვითელი ვიწროკანი 34,4%, გოთი 18,1%, ტყის კატაში 15,7%, გოთში 18,1%, ლეიანის კატაში 28,5%; არის ვერცხვის ჯირბიჭობ-მომკვებელი მელაში ბაქოშიანის პირდაპირი . ხომის მიდამოებში რუხი ვიწროკანი დაკვლავი ფორმა ტყის ზაფხუში (25/1). ამრიგად, ამ ცნობის სიზუსტე-

ցումի, հոգուր բազիլոցի մասնավոր, մոնոնուցոն 11 և այլու մե-
լաբլի, ինչպիսի ինքնակոչումը մարդու 1-1000 յգծումը համը. մեծ-
պնտոսի ալմոսալը և սալահալը մեղալը մարդու սրտի սրտի զար-
յուրը հարմի մըլը, հայ մըլը և ևսալը և սալահալը, ի
մեծոք որ մեծեղը և զալը, մեծոք մըլը, Ֆալը և ևս
ևս մըլը - մեծոք . սմարի, յուրումի ու յնիմըլը
սեղըլը և սեղըլը, զալը մըլը սալահալը և զալը.

յուր *Acanthocephala* (Rud., 1808)

ուր *Oligacanthorhynchidae* Sout. et Mav., 1924

Nephridiorhynchus major, (Bromier, 1811)

մասնավոր: յուրումի մարդ (12/1).

ուրումի: Ֆարի մարդ.

մեծոքի սեղըլը: մեծոքի մարդ.

յուր *Nematoda* Rudolphi, 1808

Chabertia ovina Railliet et Henry, 1909

մասնավոր: մեծոքի և Ֆարի մարդ, սեղըլը, սեղըլը, սեղըլը,
յուրումի և սեղըլը մըլը, յուրումի, սեղըլը, սեղըլը, սեղըլը, սեղըլը,
ևս մըլը և սեղըլը և սեղըլը մարդի սեղըլը. յուրումի մեծոք
և Ֆարի մարդի. զալը մարդ. զալը մարդի և սեղըլը,
զալը յուրումի հարմի.

և սալահալը յս յուրումի սեղըլը մարդ [105],
[1937], զալը մարդ [2] և զալը մարդ [71], սեղըլը - զալը մարդ
[71], հարմի [9], յուրումի զալը մարդ. հարմի մարդի և
ևս մարդի զալը մարդ 70%-ը սեղըլը, յուրումի զալը մարդ 1-200
յուրումի (սեղըլը, Ֆարի, հարմի).

Globocephalus urosubulatus (Alessandrini, 1909)

մասնավոր: Ֆարի և զալը մարդ, յուրումի մարդի.
զալը մարդ. յս յուրումի մարդի ևս մարդի զալը մարդ [102]
և յուրումի [28] - յուրումի, սեղըլը, հարմի հարմի. զալը

ლომბი ნაპოვნია ქოიავას მიერ [28], ლაგოპეხისა და ნიკოლენგროს რაიონ-
ებში (ჭიანჭრის ფეხ, ოღოანის წყალი, ქვემო ქველი) . ცატრელებულია ყველ-
გან. სსრკ, ყაზახეთი, ბერძნული, სომხეთი, აჭარა-აფხაზი, საქარაიული.

ოჯახი *Anoylostomatidae* Looss, 1905

Anoylostoma caninum (Kroonlani, 1859)

მასპინძლები: ძეღა, ძაღლი, მგელი, ჭურა.

ლოკალიზაცია: წერილი ნაწილად.

ცატრელებულია ზოგჯერ ყველგან, გარდა უკიდურესი ჩრდილოეთისა.
სსრკ კავშირში საკმაოდ ფართოდაა ცატრელებული, განსაკუთრებით სამ-
ხრეთ რაიონებში.

საქარაიული ანტიკონსტრუქციის ეს სახეობა ძაღლებში იპოვეს ბლა-
გინმა [14] აფხაზეთიდან, ჩიქიამ [102], ბურჯანაძემ [71], ფოთის,
ბაქუმის მიდამოებში.

ბუნებრივ ბიოტემაში ამ ინვაზიის მტარებლები აღმოჩნდნენ
მგლები - 55,5%, ჭურა - 39,5%, ძეღა - 27,1%. საქარაიული ის
ყველა რანდაომი მონაწილე მონაწილე, კობეზის ტენიან სუბტროპიკულ
(ფოთი, ოჩამჩირე, ნაღენჯიხა, ბუტბოტი) მონიდან, მარალი მონის აღკვე-
რებამდე.

Anoylostoma tubaeforme (Zeder, 1800)

მასპინძლები: კატა მინაური და კატის ოჯახის წარმომადგენლები.

ლოკალიზაცია: ნაწილად.

ტოპოგრაფია.

ბოძალი ფაუნტორიტი და რიტრატორული წყაროების ანალიზის შედე-
გად ჩრტოკვამ და ტომტენკომ [106], დაბატონეს ამ სახეობების ღამო-
უკიდურად არსებობა და დაბატონეს ფოსტონისა და კობის მილოტო-
ური მონაწილეები კანინებისა და ტრებეორების სპეციფიკობა მასპინძლე-
ბის მიხედვით.

აქვე კატებში *A. caninum* -ად რიტრატორული სახეობა შეიკობა
და შეიკობა *A. tubaeforme* -რ.

ტარველი ძუძუმწოვრების, კახის ოჯახიდან - ტარველი კახის, ფოცხვერის, ანკიროსტომას რეტიკულრმა შესნაჯრამ დასადასტურა აწინიშნული მკვლევარების მოსამბრება კახისა და ძაღლის ანკიროსტომას სპეციფიკურობის შესახებ.

კობხეში - ბურჯანაძის [71] და გამეცემლიძის [2] მიერ კაგებში *A. caninum* - რ აწინიშნული სახეობა უნდა მიიჩნეოდეს *A. tubaeforme* - რ. ტარველიძეების უკანონაში, საქარხველიში, სომხეში, ზურბენჯესა და ყაბახეში.

კობხეშიდან მოკვებულთა ბაზეში, ფოში, ტაში, (ტატი), ბურჯანაძის, გამეცემლიძის, ჩოქონიას მიერ შინაურ და ტარველი კაგებში [14].

Uncinaria stenocephala (Railliet, 1884) Railliet, 1885

მასპინძლები: მელა, ლეონი მელა, შავ-მოვარცხლისფერი მელა, მგელი, ჭრა, მარტი, მათე, კვერნა.

პარაზიტობს წერილ ნაწილში.

ტოპოგრაფია.

ტარველიძეების მსოფლიოში ზოგადი გავრცელება. შინაურ და ტარველი მგლებლებს შორის სსრ კავშირის ტერიტორიაზე საკმაოდ ფართოდაა ტარველიძეები.

საქარხველიში უწყინარია ნაპოვნი ძაღლებში ბლანტის, ჯიუთის, ბურჯანაძის, გამეცემლიძის მიერ; კაგეში - გამეცემლიძის მიერ; შავ-მოვარცხლისფერი მელაში - ჩოქონიას მიერ [15].

ბუნებრივ ბოლოვებებში ამ ინვაზიის მაგნიტუდა მგელი 66,6%, ჭრა 39,5%, მელა 34,2%, მათე 45,4%, მარტი 35,7%, ლეონი და ყოველგვარი კვერნა 10-10,3%. მაქროს ტარველი მგლებლებს შორის ინვაზიის ინტენსივობა, 1-1591 ეგზემპლარი [15]. ნაპოვნი კობხეში - აფხაზეში, ბეგრეში, ხომში, ბაზეში, წაღვჩხობაში.

Bunostomum trigonocephalus (Rud., 1808) Railliet, 1902

მასპინძლები: მსხვილფეხა რქიანი პირუფყვი, კამეჩი; წერილფეხა

მეჩი, ბებუ, მუჭოლი, საიკაკო.

ლოკალიზაცია: მსხვილი ნაწლავი.

ტოქსიკოლოგია.

სსრ კავშირში და მსოფლიოში საკმაოდ ფარგულა გავრცელებული.

საქართველოში ნაპოვნია ბურჟანაძის მიერ [71], მსხვილფეხა რქიან ჯირფყვსა და ცხვრებში (ქუთაისი).

Oesophagostomum radiatum (Rud., 1803) Railliet, 1898

მასპინძლები: მსხვილფეხა რქიანი ჯირფყვთ, კამეჩი, ბებუ, ცხვარი, ზეა, მრავალი გარეული მცხოვრე ცხვარი.

ლოკალიზაცია: მსხვილი ნაწლავი.

ტოქსიკოლოგია.

ფარგე გავრცელებილს, სსრ კავშირში გვხვდება თიქების ყველგან, გარდა უკიდურეს ჩრდილოეთისა.

საქართველოში ნაპოვნია ბურჟანაძის [71] მიერ ზებში, ბურჟანაძის და მარაშაშვილის მიერ [7] კანკარებში-ბაყვსა და ფოთში.

Oesophagostomum dentatum (Rud., 1803)

მასპინძლები: მინაური და გარეული ღორი.

ლოკალიზაცია: მსხვილი ნაწლავი.

ტოქსიკოლოგია.

გავრცელებულია ყველგან. საქართველოში საკმაოდ ფარგულა გავრცელებული, კოლხეთიდან რევისტორებშია ფოთის, სამცხეეთის, ქუთაისის რაიონებში.

რუსი *Grenosomatidae* Schulz, 1951

Grenosoma vulpis (Rud., 1819)

ბუნებრივი მასპინძლები: ძაღვი, მგელი, ჭრია, მელა, უნდისკობური ძაღვი, პაქვი, კვარები, მარტი. მუამავალი მასპინძლები: სხვა-პასხვა სახეობის ხმელეთის მორუსები *Agriolimax*, *Arion* -ის და სხვა გვარებში.

ლოკალიზაცია: მკანი, მკანიქოლები.

გავრცელებულია თიქების ყველგან, სსრ კავშირის გრეიფორიაზე

მოსკოვის, ჩოსტოვის ოლქები, იაკუტია, შორეული აღმოსავლეთი, უკრაინა, კავკასია.

საქარმეველოში რეტოსტრინკობილია ამიურკავკასიის მელასა და მ-
ფეში, აღმოსავლეთ საქარმეველოს მრავალ რაიონში. დასავლეთ საქარმეველო-
დან, მუგდოვის, სოხუმის, ლენჯუხის, წალენჯიხის რაიონებში.

კობეჯეში ნაპოვნია მელასა და მარეში მუგდოვი, ცაიში, წალენ-
ჯიხა . როგორც იწინააღიწის მემიხბვევაში მუგდოვა გამოიწვიოს ცხიველის
სიკეთილი.

Skrjabingylus nasicola (Leuckart, 1842) Petrow, 1927

დეფინიტივი მასპინძლები: მესაყებელი ძუძუმწოვრები კვერნისნა-
იჭა ოჯახიდან წაურა, წაუ, ყარყუში, დეოფალა, კვერნები და სხვ.
ლოკალიზაცია: შუაღის წილი, ჭარაქა.

მუამავალი მასპინძლები: ხმელეთის მიღუსკები *Agriolimax*, *Göe-
hlicopa* და სხვ. ტარებშიდან.

ტარებლები ევროპაში - საფრანგეთი, ინგლისი, გერმანია,
შვეიცარია; სსრ კავშირში, დასავლეთ და აღმოსავლეთი უბიბირი, შორე-
ული აღმოსავლეთი, საქარმეველო.

საქარმეველოსა და ამიურკავკასიის რესპუბლიკებში არაა ნაპოვნი
ტარა ურთი მემიხბვევისა კობეჯეში (მუგდოვი) დეოფალადან, ინვაბიის
ინგენსიკობა მცირეა - 2 ეგემბიკარი.

ოჯახი *Filaroididae* Schulz, 1951

Angiostrongylus vasorum (Railliet, 1866)

მასპინძლები: ძაღლი, მგელი, ჭრა, მელა, ცუის კაფა.

ლოკალიზაცია: ცუის მარკვენა პარკუჭი, ფილტვის არტერი. ტან-
ვიმარება ბიკიკობინი (პროტიმობიკობა). ტარებება - საფრანგეთი,
სსრ კავშირში - მარევი, კავკასია. ძაღლებში აღწერილია ბლავინის
მიურ აფხაბევიდან [15].

ტარებ მესაყებლებში რეკონიას მიურ [15]. ეს მემიხბოდა ნაპოვ-
ნი მგელში, მელაში, ჭრასა და ცუის კაფაში, აღმოსავლეთ საქარმევე-

ლომან ავსტალია, ტიპანი, სატურამი

ოჯახი **Metastrongylidae** Leider, 1908

Metastrongylus elongatus (Dujardin, 1846) Bailliet et Henry, 1911.

მეფინიჭურვი მასპინძლები: შინაური და ტარული ღორი, იშვიათად სხვა ცხოველები და ადამიანები.

ლოკალიზაცია: ფილტვებში, ნერვი ბრუნვებში.

მუამავალი მასპინძლები: ჭიჭიკები - ლემბრიკუს, ალოობიფორას, **Eisenia** ტარებში.

ტარულიდან მისი გავრცელება, საბუნებო კავშირის მეშვეობით გვრის რესპუბლიკაში.

საქარველოში ღორის ფილტვის ეს კვანძები იპოვა ინტროპიმა [1] ტიპისაა, ბუნებრივად აღწერა შინაური ღორში, აღმოსავლეთ საქარველოში; ტარული ღორში - ჟიკავამ, აღმოსავლეთ საქარველოში; შინაური ღორში მუამავალი მასპინძლის ეს სახეობა აღწერა ჟიკავამ, სამტრედიისა და ფოთის რაიონებში. კოლხეთში ის უფრო ფართოდ უნდა იყოს ტარულიდან, უძველესი ავსტრალიის მიწის მიხედვით.

Metastrongylus salmi Cedoelst, 1923

მეფინიჭურვი მასპინძლები: შინაური და ტარული ღორი; მუამავალი მასპინძლები: ჭიჭიკები, ადამიანი იპოვა ტარულად. ლოკალიზაცია: ფილტვები, უმთავრესად ნერვი ბრუნვები

საქარველოში შინაური ღორში იპოვეს ბუნებრივად [71], ხოლო ტარული ღორში - ჟიკავამ [28], აღმოსავლეთ საქარველოში.

კოლხეთში, სამტრედიისა და ფოთის რაიონებში აღნიშნა შინაური ღორში ჟიკავამ [28]. რეგულარული ავსტრალიური ეს სახეობა ბუნებრივად კომპლექსში იყო სხვა სახეობებთან.

Metastrongylus pudendotectus Wbstokow, 1905

მეფინიჭურვი მასპინძლები: შინაური და ტარული ღორი. იშვიათად ცხვარი, უსაქარველოდ მღვინს გოფი. ლოკალიზაცია: ფილტვები ნერვი

ბრუნველში, მუამბაველი მასპინძლები: იტივე სახეობის უთაყველში, რაყ
M. elongatus -ის ძრის.

ტაჭყველებშია ყველაგან, სსრ კავშირში თიხუმიის ყველაგან.

საქარაველიში შინაურ ღორში ნაპოვნია ბუჩქანაძის [71] და უთ-
ავას მიურ, ტარველ ღორში უთიავას მიურ აღმოსავლეთ საქარაველიდან.

ოჯახი *Heligmosomatidae* Gram, 1927

Longistriata maldonadoi Artigas et Pacheco, 1933

მასპინძელი: ნუჭრია.

ლოკალიზაცია: მსხვილი და ნუჭრილი ნაწილავი.

ტაჭყველიშია.

ტაჭყველებშია სამხრეთ ამერიკაში. სსრ კავშირში მოსკოვის ოლქი,
უკრაინა, აბერძიოჯანი, საქარაველი.

ეს ნუმატოდა მიოპოვა კირმეზღლაგმა 1948 წელს ნუჭრიაში, ჭოთის
მიპამოვებიდან [76]. კირმეზღლაგვი კელმინის იმიტრანგაპ ზელის.

ოჯახი *Trichostrongylidae* Leiper, 1912

Trichostrongylus colubriformis (Giles, 1892) Ransom, 1911

მასპინძლები: მსხვილფეხა რქიანი პირუფყვი, აჭილმი, ცხვარი,
შხა, ღორი, ცხენი, შველები, არხარი, მუფლინი, კუჩრანი, ურპოლები,
მაიმუნები და აპამიანი.

ლოკალიზაცია: მაჭოკი, უჭვი, ნაწილავი.

ტაჭყველიშია ისე, რეჭრეც ამ ოჯახის ყველა ნაქმიმამაგველი.

ტაჭყველებშია ყველაგან, სსრ კავშირში თიხუმიის ყველაგან.

საქარაველიში ეს კელმინის რეგისტრირებელია მსხვილფეხა რქიანი
პირუფყვი, ურპოლებში, ცხვარბსა და შხებში.

კოლხეთიდან, აღნიშნულ ცხვარებში ნაპოვნია მუფლინი, ნაღენქი-
ბაში, ხობში. ნაპოვნია აჭრევე ტარველ მუფხენებში (შველი, პარის-
ტინის ჯიხვი), დუშეხისა და ყაბბეგის რაიონებშიდან.

Trichostrongylus capricola Ransom, 1911

მასპინძლები: ცხვარი, შხა, ღოსი და სხვ.

ლოკალიზაცია: მავიკი, წერილი ნაწილად.

გეოქოლოგიის.

ტაქსონომიკური კლასიფიკაცია: მწიკნი, მსხვილი მწიკნი, მსხვილი მწიკნი, მსხვილი მწიკნი, მსხვილი მწიკნი, მსხვილი მწიკნი.

საქართველოში ეს სახეობა მხოლოდ კოლხეთშია აღმოჩენილი (მუცხ-
ლისა და ნაღვანის რაიონებში) მხოლოდ, რაიონისას [9] მხოლოდ.

Trichostrongylus vitrinus Looss, 1905

მასპინძლები: მსხვილი მწიკნი რუიანი პირუტყვი, ცხენი, მხა, ღოღი,
ძველი, ირემი, არჩვი, ნაპოვნი ადამიანის.

ლოკალიზაცია: მავიკი, წერილი ნაწილად.

გეოქოლოგიის.

ტაქსონომიკური კლასიფიკაცია: მწიკნი, მწიკნი, მწიკნი და მწიკნი-
კანი. მსხვილი მწიკნი ნაპოვნი ცხენის მხოლოდ, მხოლოდ.

საქართველოში ნაპოვნი, მხოლოდ კოლხეთის ტერიტორიაზე (გოთი),
გამეგრეთის მხოლოდ მხოლოდ.

Trichostrongylus retortaeformis (Zeder, 1800) Looss, 1905

მასპინძლები: ბოკურები, კურდები.

ლოკალიზაცია: კურდი, მრეწველი ნაწილად.

გეოქოლოგიის.

ტაქსონომიკური კლასიფიკაცია: მწიკნი, მწიკნი, მწიკნი და მწიკნი-
სსს კავშირის ტერიტორიაზე მრეწველი ტაქსონომიკური.

საქართველოში ნაპოვნი კურდებში, კოლხეთში ხიხისა და ნა-
ღვანის რაიონი

Trichostrongylus axei (Cobbold, 1879) Railliet et Henry, 1909

მასპინძლები: მსხვილი მწიკნი რუიანი პირუტყვი, ცხენი, მხა, გარე-
ული მსხვილი მწიკნი.

ლოკალიზაცია: მავიკი, მრეწველი ნაწილად.

ტაქსონომიკური კლასიფიკაცია: მწიკნი, მწიკნი, მწიკნი, მწიკნი და
მწიკნი-სსს კავშირის სსს მრეწველი ტაქსონომიკური. მრეწველი-

ნაძვამ [71] ნახა მსხვილფეხა რქიანი პირუფყვი, ტამბაქოში დასველებული, დასველებული და ალმოსავლე საქარხნელოდან. ჩვენ მიერ ნაპოვნი ძველ-
ლისა და ირემში, ალმოსავლე საქარხნელოში.

აღსანიშნავია, რომ ტრიფურკატორიის შემთხვევები ადამიანის
შორის, სსრ კავშირის ტერიტორიაზე ყველაზე უფრო მეტად ამიერკავკასიის
რეპროდუქციულ მონას, საქარხნელოში ადამიანის ტრიფურკატორიის აღწე-
ლობა შესაქონლებლის რაოდენობად.

Ostertagiella circumscincta (Stadelmann, 1899) Andreeva, 1957

მასპინძლები: ხმა, სხვა, მსხვილფეხა რქიანი პირუფყვი, კამ-
ჩი, ბებო, ნიამოვი, მარჯვენის ხობი, ძველი, ჯიჩანი.

ლოკალიზაცია: მარჯვი, ნორვიკი ნაწილი.

დამკვირვებელი.

ტარებულა ყველა, სსრ კავშირის ტერიტორიაზე მონას ყვე-
ლა.

საქარხნელოში ეს სახეობა საკმაოდ ფართოდაა ტარებულა რეგულ-
არულად, ისე ტარულ მსხვილფეხის შორის; იგი გვხვება მონას ყველა
ღანდაც მონასში.

კოლხეთში იგი რეგულარულა მსხვილფეხა რქიანი პირუფყვი
[71], ხეობაში [9], ნაღვიხობისა და მუგდობის რაოდენობაში 30%,
აღწერილია ადამიანშიც.

Ostertagiella trifurcata (Ransom, 1907) Andreeva, 1957

მასპინძლები: სხვა, ხმა, აქლი, მსხვილფეხა რქიანი პირუ-
ფყვი, მარჯვენის ხობი, არჩვი, ჩრდილოეთის ირემი.

ლოკალიზაცია: მარჯვი, ნორვიკი ნაწილი.

დამკვირვებელი.

ტარებულა ყველა, სსრ კავშირის ტერიტორიაზე, სხვადასხვა
შორის ფართოდაა ტარებულა.

საქარხნელოში შიშკინის [105], ტამბაქოში [2], მურხანდის
[71] მიერ რეგულარულა სხვადასხვა, ალმოსავლე საქარხნელოდან.

მვერდით ნაპოვნია ჩოქოტინის მიწა 1959 წ. ხობში (ტარნაგა).

საქართველოში არსებობს, ჩინეთი და მვერდი ან ინტენსივობის მტკარებზე:

Skrjabinagia kolchida (Popova, 1937) Andreeva, 1957

მასპინძელი: მსხვილფეხა რქიანი პირუფყვი.

ლოკალიზაცია: მათკვი, ნაწილეთი.

ტროპიკულიზაცია.

ტაქსონომია - საქართველო. ეს სახეობა აღწერა პოპოვამ მსხვილ-
ფეხა რქიანი პირუფყვიდან, ჩოქოტინის ახალი სახეობა და უწოდა *Osterta-*
gia kolchida კოლხეთში პოპოვის გამო (ჭოჭი). აწარმოებდა ეს ტარნი
ტაქსონომია სკრიბინაგის ტარნი. ჯერჯერობით მხოლოდ საქართველოშია
ნაპოვნი.

Skrjabinagia lyrata (Sjöberg, 1926) Andreeva, 1957

მასპინძელი: მსხვილფეხა რქიანი პირუფყვი, კამეჩი, მღებუ და
ტარნი მცხეთის ტარნი.

ლოკალიზაცია: მათკვი, ნაწილეთი.

ტროპიკულიზაცია.

ტაქსონომიის ტარნი, ჩოქოტინის ამერიკაში, აფრიკაში, სსრ
კავშირის რესპუბლიკებში. საქართველოში ნაპოვნია ტარნი მხოლოდ
ტარნი, ტარნი.

Haemonchus contortus (Rud., 1803) Cobbold, 1898

მასპინძელი: მსხვილფეხა რქიანი პირუფყვი, ცხვარი, ხმა, ღორი,
აქტივი, არხარ და სხვა ტარნი მცხეთის ტარნი.

ლოკალიზაცია: მათკვი, ნაწილეთი.

ტროპიკულიზაცია.

ტაქსონომიის ტარნი, სსრ კავშირის მთელი ტარნი.

საქართველოში ეს სახეობა მინერალური პირუფყვის ტარნი სსრკო
ტარნი ტარნი; მსხვილფეხა რქიანი პირუფყვისა და ტარნი ალ-
ტარნი ტარნი; ტარნი - ტარნი; ტარნი - ჩოქოტინაში.
კოლხეთის ტარნი ტარნი ტარნი, ტარნი, ტარნი, ტარნი

ბოძი, ჩხორწყობი, ცხვრებსა და ხეობში. ჩვენი მონაცემები ეს სახეობა კოლხეთში ყველაზე რომინანტურია 85%, 1-1115 ეგმ.

აღნიშნა მკვლელები ხობისა და ფოთის მიმდებარე . ქუთაისის სისხლით მკვებათი პარაზიტთა, რომი პათოლოგიურ ძვლებს იწვევს ცხოველებში.

Nematodirus spathiger (Railliet, 1896) Railliet et Henry, 1909

მასპინძლები: ცხვარი, თხა, მსხვილფეხა რქოანი პირუტყვი და ცხელი მცობნელები.

ლოკალიზაცია: წერილი ნაწლავი, ბოჭკურ მარჯვნივ.

კლასიფიკაცია.

გავრცელება - ევროპა, ამერიკა, აზია, აფრიკა, სსრ კავშირში ზოგჯერ ყველგან.

საქარმედიკოში ეს სახეობა ნაპოვნია ცხვრებში, ხეობში (ჩხორ-წყობი რაიონი) შიშკინის, ბურჯანაძის, როგორიას მიერ. ნაპოვნია პირუტყვისა და სვერცხლის ჯიხვებში, არაქში, მკვლელებში, მათგან არა კოლხეთში, უფრო ადამიანებშია მკვლელებში.

ოჯახი Diatyocaulidae Skrjabin, 1931

Diatyocaulus filaria (Rud., 1809) Railliet et Henry, 1907

მასპინძლები: ცხვარი, თხა, მსხვილფეხა რქოანი პირუტყვი, მუგურნი, საიგა, ხალხიანი ირემი. არის შემთხვევა მადუნაში და ზონაში.

ლოკალიზაცია: ფილტვი, ჭრატვასა და ბრუნვებში.

კლასიფიკაცია.

გავრცელება ყველგან, სსრ კავშირში ზოგჯერ ყველგან.

საქარმედიკოში საკმაოდ ჭარბობს გავრცელებული ცხვრებში, ბურჯანაძემ რომელიმე პარაზიტის ეპიდემიის შემთხვევები აღწერა შიშკინში და გამყარებულში, იგი იპოვეს ცხვრებსა და ხეობში. გურჯიანის მონაცემები ცხვრის რომელიმე პარაზიტის 82,7% ს უჩვენებს. საგარეო რაიონში ცხვრების საფრთხის დონის მომზადება, კოლხეთში ნაპოვნია გამყარებულის მიერ ცხვრების (ქუთაისი), როგორიას მიერ ხეობი (მუგურის რაიონი).

Dictyocaulus viviparus (Bloch, 1782) Railliet et Henry, 1907

მასპინძლები: მსხვილფეხა რქიანი პირუფყვი, კამეჩი, ბიზონი, ცხვარი, ზეა, მუფონა, არჩვი, ძივის ტოტი (ეუსტროპიური ტყეები).

ლოკალიზაცია: ბრუნჯი და ტრევა.

ეკოპეტიოლოგია.

ტაქსონომიური ფარგლები, სსრ კავშირის ტერიტორიაზე, ეიფონის ყველაზე.

საქარველოში ექსტრემალური უსახეობა რეგისტრირებულია ბურჯანდის [71], ტურქმენის [107], [108] მიერ მსხვილფეხა რქიანი პირუფყვი და კამეჩებში ჩრდილოეთ აზიის ტყეებში, ისე დასავლეთ საქარველოში. ტურქმენის მიხედვით მსხვილფეხა რქიანი პირუფყვი ექსტრემალური ფარგლები. ტაქსონომიური და განსაკუთრებით უძველესი პატრონი მიუთითებს 46, 63. კამეჩებში *D. viviparus* — და ატრევე მსხვილფეხა რქიანი პირუფყვის შორის ტურქმენის მიერ მიხედვით ანაკლიის საბჭოთა მუნიციპალიტეტში [108]. მეტად პათოლოგიური, განსაკუთრებით მძიმე პათოლოგიის.

რქიანი Protostrongylidae (Leider, 1926) Boev et Schulz, 1950:

Protostrongylus (P.) *hobmaieri* (Schulz, Orloff et Rutas, 1933) Cameron, 1934

ეკოლოგიური მასპინძლები: ცხვარი, ზეა, არხარი, ტარული ცხვარი.

ლოკალიზაცია: ვიღვანი, მურღვი ბრუნჯი.

ეკოპეტიოლოგია — მძიმე ტაქსონომიური მასპინძლები ხმელეთის მრეწველები. პეტიოლოგია, პეტიოლოგია ტარული ტარული ცხვარი, ხმელეთის, ხოლო ფარგლებზეა *Helix* — ის ტარული ტარული.

ტაქსონომიური ანაკლი — მინორული, ჩინური, სსრ კავშირში, ყოველივეში, ყოველივეში, უძველესში, ყოველივეში და საქარველოში.

ეს პეტიოლოგია საქარველოში ნაკლები ცხვარებში ბურჯანდის [71] მიერ. ზეაში, მარჯვენის და სუვერსონის ჯიხვი, არჩვი ჩრდილოეთის მიერ [15], ცხვარში, ზეა და მარჯვენის ჯიხვი ტურქმენის მიერ [108]. უპრობლემო მისი ცხვარებში.

კობეზეში ნასპინია მუცთობის ჩაიონში, ჩოქონიას მიურ [9], ხე-
ბში 10% .

Muellerius capillaris (Mueller, 1889) Cameron, 1927

მეფინიჭური მასპინძლები: ცხვარი (ჭიკური), ხეა, ნიამჩრი, ც-
რული ცხვარი, არჩვი, ძველი.

ოკალიმაცია: ალუოლები, უნჭიციესი ბრინჯები.

ბიოქეცინიხია.

მუამაცარი მასპინძლებს წარმოადგენენ ხმელებს ამფინიჭური და
ხეცის მიოლსკები *Limnaeidae* -ს, *Helicidae* და სხვა ოქახებშიდან.

ცარელებულია ეურქამში, ამიამში, ამერიკამში, აესტალიამში, სსრ
კამეჩში სკემიო ფარეოდა ცარელებული ცხვებსა და ხეებში, ცარე
მიოხნელებიდან - არჩვი, ჯიხვი.

საქარევილოში პირველად კანელებახემა იმოქნა ცხვარში [71],
ბურქანადემ ცხვარსა და ხეამში, ასპინძის, აფიგენისა და ახალქალაქის
ჩაიონებში. ჩოქონიამ [9], იტი იმოქნა ხეებში, მუცთობის ჩაიონში

26, 2% . ხის ფკალის რაროსკამული ცამეკევეთი ეს ნემამოდა უნ-
ხე (რარები) ცალის ჩაიონიდან.

ოქახი *Ascaridae* Baird, 1859

Ascaris suum Goeze, 1782

მასპინძლები: შინაური და ცარეული ოჩრი.

ოკალიმაცია: წერილი ნანქალი, კუჭი.

ბიოქეცინიხია.

ამოქარეული ცარელები ყველგან, სსრ კამეჩში მიეჭმის ყვე-
გან. საქარევილოში ოჩრის ასკარიდა მიოიოქნა რინჭოქამა [1] ცუდაუმი-
დან, ბურქანადემ [71] ალმოსავლე საქარევილოდან ოჩრებში, ქოიაცამ
[28] შინაურ და ცარეული ოჩრში ალმოსავლე საქარევილოდან.

Toxascaris leonina (Linnaeus, 1758) Leiper, 1907

მასპინძლები: მცაყებელი ძუძუმწოქები ცალისა და კაჭის ოქა-
ხებშიდან, ამამიამი (ფკულიფაჭურა).

ლოკალიზაცია: ნურგოლი ნაწილაკი, კუჭი.
ტოქსიკოლოგია.

ტოქსიკოლოგია გვერცხან, სსრ კავშირში სიგეზის გვერცხან. იგი და-
ლგებში ნახვს ბლანტინმა [15], ბურჟანაძემ [71], ჩიქოაძე [102], მღერ-
ში, ჭურასა და მელაში რეკონსტრუქციამ [15], კამბარემა [15], მღერში: კო-
ბეგოძემ იგი ნაპოვნია აფხაზეთში, მუგდოში.

ოჯახი Anisakidae Skrjabin et Karokhin, 1945

Toxocara canis (Werner, 1782) Stiles, 1905

მასპინძელი: ჭურა, ძაღლი პინტო, მღერი, მელა, უნგო...

ლოკალიზაცია: ნურგოლი ნაწილაკი, კუჭი, ლარვა, ცისებში სიგეზებზე.
ტოქსიკოლოგია.

ტოქსიკოლოგია გვერცხან, სსრ კავშირში სიგეზის გვერცხან.

საქარველოში იგი ფარგოდა ტოქსიკოლოგიური ძაღლებსა და ძაღლის
ოჯახის ნარმომადგენელ მთაგებებში:

ბლანტინმა იგი მისივე ძაღლებში აფხაზეთიდან, ტარველ მთაგებებში-
დან ჭურაში (მუგდო, რამბოკო), მელაში (მუგდო, ნაქონჩხა).

Toxocara mystax (Zeder, 1800) Stiles, 1907

მასპინძელი: კატა, ფენს კატა, ფოცხვერი, ღიში, მელა, ადამიანი.

ლოკალიზაცია: ნურგოლი ნაწილაკი, კუჭი.
ტოქსიკოლოგია.

ტოქსიკოლოგია გვერცხან, სსრ კავშირში სიგეზის გვერცხან. იგი
პირველად იპოვა რინტოვმა [1] შინაურ კატაში დუღოიდან; ამდრო-
ებში [2] ძაღლსა და კატაში დაფიქსირდა, ბურჟანაძემ კატაში [71].

ტარველ მთაგებებიდან ეს ასკარიდა იპოვა რეკონსტრუქციამ [15], ფო-
ცხვერსა და ღიშიანის კატაში აღმოსავლეთ საქარველოდან და ტარველ
კატაში მუგდოქსა და ძაღლის რამბოკოში.

ოჯახი Sphaceliidae Skrjabin et Bobikhebalova, 1941

Skrjabinema ovis (Skrjabin, 1915) Werestahagin, 1926

მასპინძელი: ცხარე, ხმა, ნიამოკი, არხარი, მუგდო, მღერი,

ყიმიბირული, საიტა, ჯიჩანნი.

ლოკალიზაცია: მსხვილი და სწორი ნაწილები.

ტოქსიკოლოგია.

ტოქსიკოლოგია ტოქსიკოლოგია გვერდზე, სსრ კავშირში ზოოლოგია გვერდზე.

საქართველოში ეს ნივთიერება ცხვირში იპოვა ბურჯანაძემ [15],
მხედში - ჩოქოძემ [9], ნაღვნიკისა და ბუკოვის რაიონებში. ტო-
ქსიკოლოგია ტოქსიკოლოგია ეს სახეობა მსხვილი და სვეტოლოგია კი-
ბეში (მთავარი კავსიანი) და მუცელი მიკრობიოლოგია (ბიბი).

Syphacia (S.) obvelata (Rud., 1802)

მასპინძელი: ფრის ღვეთი (36/1), სახლის ღვეთი (47/3).

ლოკალიზაცია: ბრმა ნაწილი.

მიკრობიოლოგია ადგილი: ფრის, ბიბი, ტარი.

Syphacia (S.) stroma (Linstow, 1884)

მასპინძელი: ფრის ღვეთი (36/2).

ლოკალიზაცია: ნივთი ნაწილი.

მიკრობიოლოგია ადგილი: ბაქტერია, რეპროდუქცია.

რეპროდუქცია *Oxyuridae* Cobbold, 1804

Passalurus ambiguus (Rud., 1819)

მასპინძელი: კურდღელი და ბოცვრები.

ლოკალიზაცია: მსხვილი და ბრმა ნაწილი.

ტოქსიკოლოგია.

ტოქსიკოლოგია გვერდზე, სსრ კავშირში ზოოლოგია გვერდზე.

საქართველოში რეპროდუქცია მასპინძელში გუდაუბიანი. კურდღელში
რეპროდუქცია აღმოსავლეთი ისე მასპინძელში. ჩოქოძემ მისი კურდღელში
აღმოჩენილია ბიბი და ნაღვნიკისაში.

რეპროდუქცია *Heteroxynematidae* Skrjabin et Schikhob., 1948

Aspiculurus tetraoptera (Mitsch., 1821)

მასპინძელი: ფრის ღვეთი (35/2), სახლის ღვეთი (47/4);

ლოკალიზაცია: ნივთი და მსხვილი ნაწილი.

მიკოვეების ადგილი: ხობი, ტალი, ფოთი.

ოჯახი Heterakidae Railliet et Henry, 1914

Ganguleterakis spumosa (Schneider, 1866)

მასპინძელი: რუხი ჯირსაბუა (21/4).

ლოკალიზაცია: ბრმა და მსხვილი ნაწილი.

მიკოვეების ადგილი: ფოთი, ბაჭყალი.

ოჯახი Gongylonematidae Bobolev, 1949

Gongylonema pulchrum Molin, 1857

დეგონიფიკაციის მასპინძლები: მსხვილფეხა ჩუნიანი პირუფყვი, კამეჩი, ბებუ, ურეკონიანი აქლები, შველი, ირემი, მუფლიანი, შინაური და ტარული ცხენი; ტარული მჭაყმელებიდან: მანეთი, ადამიანი.

ლოკალიზაცია: საცლაპავი მიწისა და ფაშის ღრმადიანი ტარის ქვეშ.

შუამავალი მასპინძლები: კარგად ბოჭობი.

ტარული მჭაყმელებიდან, სსრ კავშირში ზოგჯერ გვხვდება, უფრო მეტად სამხრეთში.

შინაური ცხოველებს შორის გრძელდება ნაპოვნი კობების ტარ-ფორმის შემდეგ ჩაიწინა - ბაჭყალი, ფოთი, ბუბუბუბი, ნაღვლიანი.

ტარული ცხოველებს შორის (ირემი, შველი, მარცხენის ჯიბუ, არ-ჩუ, მანეთი, ტარული ცხენი) გრძელდება მხოლოდ აღმოსავლეთ საზღვრულში ნაპოვნი. ადამიანის გრძელდება აღმოსავლეთ კავშირის მიერ. ნ. ჩამიშვილის მიერ აღნიშნული ქვინების შუამავალი მასპინძლებიდან კობების დაბრუნება (ფოთი, ხობი, ცხაკია, სამტრედი) გამოვლენებულია II სახეობის კარგად ბოჭობი [109].

ოჯახი Thelaziidae Skrjabin, 1915

Thelazia rhodesi (Deamarest, 1827)

დეგონიფიკაციის მასპინძლები: მსხვილფეხა ჩუნიანი პირუფყვი.

ლოკალიზაცია: ტალი, მესამე ქუთუბის მიწის.

მიკოვეების ადგილი.

შუამავალი მასპინძლები: მრეხები ბუბუბის ოჯახიდან.

ტაქსონომიური კლასიფიკაცია.

საქართველოში სტრუქტურული ფორმის მონაცემი ბუნებრივი [71] და უნი-
ვერსიტეტის [28] მიხედვით და უნივერსიტეტის [28] ტაქსონომიური, ადგილობრივი
საქართველოში. მიხედვით უნივერსიტეტის მონაცემების მიხედვით უნი-
ვერსიტეტის მიხედვით სტრუქტურის, ფორმის, სამედიცინოს, უნივერსიტეტის . ტაქსონომიური
ფორმები უნივერსიტეტის მიხედვით [109] მიხედვით, ხომლის, სა-
მედიცინოს რაციონალიზაციის მიხედვით.

რუსული Spiruridae Oerley, 1885

Spirocerca lupi (Rud., 1809)

ეტიმოლოგიური მასპინძლები: ძაღვი, მგელი, ჭიჭი, მგელი, ჭიჭი უნი-
ვერსიტეტის.

ლოკალიზაცია: საცხიანი-მილის, კუჭის, აორტის, ფილტვის სიმსივნური
ნაწილობრივი და სხვა ნაწილებში.

ეტიმოლოგიური მასპინძლები: უნივერსიტეტის მიხედვით სტრუქტურის, უნივერსიტეტის,
უნივერსიტეტის უნივერსიტეტის ნაწილობრივი.

ეტიმოლოგიური მასპინძლები: ადგილობრივი, უნივერსიტეტის, ფილტვის-
მილის და უნივერსიტეტის მიხედვით ნაწილობრივი.

ტაქსონომიური კლასიფიკაცია, საფორმული; ნაწილობრივი რაციონალიზაციის,
მიხედვით, ადგილობრივი.

სხვა უნივერსიტეტის ტაქსონომიური მონაცემი ადგილობრივი, უნივერსიტეტის
უნივერსიტეტის, ადგილობრივი და საქართველოში.

საქართველოში ტაქსონომიური ნაწილობრივი ბუნებრივი [15], ბუნებრივი
[71] და უნივერსიტეტის [102] მიხედვით. ტაქსონომიური მონაცემების მიხედვით
უნივერსიტეტის [102], უნივერსიტეტის [15] მიხედვით, უნივერსიტეტის და უნი-
ვერსიტეტის რაციონალიზაციის [15] მიხედვით.

უნივერსიტეტის სტრუქტურული სპიროცერკა მიხედვით ადგილობრივი, უნივერსიტეტის-
მილის, ხომლის, ნაწილობრივი რაციონალიზაციის.

უნივერსიტეტის ტაქსონომიური ნაწილობრივი რაციონალიზაციის მასპინძელი
მიხედვით.

- რეტსტრიკტულია ასევე მისი ლარველი ფორმა კოლბურ მხურვალში
ქობულეთის, სამტრედიისა და აბაშის მიმართებში [35].

ოჯახი Onchoceroidea (Leiper, 1911)

Dirofilaria immitis (Leidy, 1859)

დეფინიტიური მასპინძლები: ძაღლი, მგელი, მელა, ძაფი, ილი-
ანის კატა.

ლოკალიზაცია: ტურის მარჯვენა პარკუჭი, ფილტვის არტერია, მუცლის
და ტურის ორ, კანქვეშ.

ბიოქვემინთა - კოლონიის მონაწილეობა.

ტარებელი - ჭრანიში, კავასიში, უმბეკეში, ტაქიკეში,
ყამახეში, შორეულ აღმოსავლეთში.

საქარტველოში ნაპოვნია ძაღლებში, ბლაგინის [15] მიერ აფხაზეთი-
დან.

Dirofilaria repens Railliet et Henry, 1911

დეფინიტიური მასპინძლები: ძაღლი, მგელი, მელა, კატა.

ლოკალიზაცია: კანქვეშა ქსოვილი.

შუამავალი მასპინძლები: კოლონი *Aedes, Anopheles*-ის ავარ-
ბიდან. საქარტველოში ნაპოვნია ბლაგინის [15] მიერ აფხაზეთიდან, ძა-
ღლებში. აღმოსავლეთ საქარტველოში მბილისის მახლობლად მელაში, რე-
ბონიას მიერ [15].

ოჯახი *Setariidae* Skrjabin et Schichobalova, 1945

Setaria labiata-papillosa (Alessandrini, 1938)

დეფინიტიური მასპინძლები: მსხვილფეხა რქიანი პირუფყვი, ბიბონი,
კამეჩი.

ლოკალიზაცია: მუცლის ორ, ნაწლავი, ღვარის წინა კამერა, ტონი.

შუამავალი მასპინძლები: მუცალურად არ არის დადგენილი, ვარაუთ-
ბენ კოლონის.

ტარებელი - ყველგან, სსრ კავშირში ზოგიერთი ყველგან.

საქარტველოში მსხვილფეხა რქიანი პირუფყვის სეფარითი აღნიშნა

სამტრეპიის, მათეის ჩაიონებში, 115-ე ექსპედიციამ.

***Setaria transcaspica* Asadov, 1952**

პედაგოგიური მასპინძლები: კვირანი, შველი.

ლოკალიზაცია: მუგის რუ.

შუამავალი მასპინძლები: აღბა სისხლის მწოვი მწერები.

ტაქსონომიური კლასიფიკაცია (ინტერნაციონალური ჩაიონი) და საქარტეზო-ლოში. ეს სახეობა აღწერილია კვირანიდან ასაბოვის მიერ 1952 წ. საქარტეზოში კომპლექსური მუგებში ახმეის, მარნეულის, შველის, ყვარლის ჩაიონებშიდან. კოლხეთში მუგებში ცხაკიას, ხობისა და დანახუის ჩაიონებშიდან 8-დან 4 მემბრევა .

ოჯახი *Trichocephalidae* Baird, 1853

***Trichocephalus ovis* Abildgaard, 1795**

მასპინძლები: ცხაკი, შხა, მსხვილფეხა ჩვიანი პირუტყვი, კამე-რი, ბებუ, მუზი, შველი, კობი, არჩვი, მუგონი.

ლოკალიზაცია: ბრმა და მსხვილი ნაწილები.

კლასიფიკაცია.

ტაქსონომიური კლასიფიკაცია, სსრ კავშირში ზოოლოგიის ყველაზე.

საქარტეზოში ეს სახეობა ცხაკებში აღწერეს მიშკინმა [105], ბურჯანაძემ [71], ხეობში - ბურჯანაძემ [71], როგორცაა [9], ტამ-ბულიძემ [2]. ტარული მსხვილი ცხაკებშიდან ეს სახეობა მოკლედვე სვეტოვსკის კობში, კავკასიურ არჩვი და ეროსი მუგებში.

კოლხეთიდან ტრიქოცეფალუსის ეს სახეობა ხეობში ნაპოვია, მუგონის, ნაღუნკობის, ჩხორის ყველა ჩაიონებშიდან, შველი - ხობის ჩაიონებში (ქარტეზი).

***Trichocephalus skrjabini* (Baskakov, 1924)**

მასპინძლები: მსხვილფეხა ჩვიანი პირუტყვი, აქლემი, ცხაკი, შხა, კვირანი, არჩვი, სიგა.

ლოკალიზაცია: მსხვილი ნაწილები.

კლასიფიკაცია.

ტაჭრელებმა: სსრ კავშირის რესპუბლიკებშიდან ყველაზე მეტად ცხოველებს შორის ეს სახეობა ყაზახისტანშია გავრელებული.

საქარტველოში ეს სახეობა შეიქვინის [105], გამეგებლიძის [2] მიერ ნაპოვნია ცხრეებში, ზებში ნაპოვნია როგონიას [9] მიერ, ნაღენჩონის, ჩხორნიფის, მუგდოის რაიონებში. ეს სახეობა მუდარებში ნინა სახეობასთან ნაკლებადაა გავრელებული.

Trichocephalus capreolis Artjuch, 1948

მასპინძლები: ეჭრეული და ციმბირული მებლები, ირემი, ჯერიანი.

ლოკალიზაცია: ბრმა და მსხვილი ნაწლავები.

გეოგრაფიკული მდებარეობა.

ტაჭრელებულია სსრ კავშირში - მისკოვის მონპარკი, ირეუსკის ოლქი, ბურიატთა ავტონომიური რესპუბლიკა, ყირიშის ოლქი, კრასნონარსკის მხარე, საქარტველო.

საქარტველოში ეს ჯეგმინთი ნაპოვნია მებლებში, ახმეის, სილნის, რანჩუისა და ხომის რაიონებშიდან როგონიას მიერ [15].

Trichocephalus vulpis Froelich, 1789

მასპინძლები: ძაღვი, მელა, მებელი, ჭრა.

ლოკალიზაცია: მსხვილი და ბრმა ნაწლავი.

გეოგრაფიკული მდებარეობა.

ტაჭრელებულია ყველგან, საბჭოთა კავშირში, ვოლგისპირაში, უკრაინაში, მორდავეში, კავკასიაში, მუა ამიის რესპუბლიკებში, ყაზახისტანში, ჭუვაში, ჩუკოტაში.

საქარტველოში, ძაღვებში პირველად აღწერა ბლაგინმა [15], აფხაზეთიდან გუბეგუა მებელი, ჭრაში, მელაში. ეს სახეობა კრებედიდან მუდებედა ჭრაში მუგდოის რაიონიდან (ყულისპარკი).

Trichocephalus georgicus Rodonaja, 1950

მასპინძლები: ჭრა, მელა.

ლოკალიზაცია: კუჭი, ნაწლავი (მსხვილი და ბრმა ნაწლავი).

გეოგრაფიკული მდებარეობა.

ტაქსოლოგიური აქტივობა (ძირითადად) და მასალები სატარებ-
ლობა, აბრეშაბრეშობა.

კოლხეთიდან მოპოვებულია ჭრადი ფიჭის მიდამოებში ჩოქონიას
მიერ [13], აღწერილია ახალი სახეობა .

Trichocephalus nutria Schulz et Petrow, 1933

მასპინძელი: ნუჭრია.

ლოკალიზაცია: ბრმა ნაწილი.

ავტორები: .

ტაქსოლოგია: სამხრეთ ამერიკა.

ნაპოვნია მსკოვის მიხედვით მუხრანში, უკრაინა და აბრ-
ბაბრეშობა. სატარებელია ჭრადი ფიჭის მიდამოებში ჩოქონიას
მიერ 1956 წ., ტარაბრის 27,5%, სხვის მიდამოებში 60,7% .

Trichocephalus leporis (Froelich, 1789)

მასპინძელი: კურდღელი და ბოვები.

ლოკალიზაცია: მსხვილი და ბრმა ნაწილი.

ავტორები: .

ტაქსოლოგია: მასალები კურდღელი, ჩრდილოეთ ამერიკა, მონღოლეთი,
სსრ კავშირში, იაკუტიის (ყვინფრის ნაწილი) ილი, კავკასია.

სატარებელია კურდღლის ჭრადი ფიჭის მიდამოებში ჩოქონიას
[2], ჩოქონიას [15] მიერ, ჩოქონი აქტივობა, ისე მასალები სა-
ტარებლობა.

კოლხეთიდან იგი მოპოვებულია ხობისა და ნაღვლების ჩოქონიას.

Trichocephalus suis Schrank, 1788

მასპინძელი: შინაური და ტარული ღორი.

ლოკალიზაცია: ნაწილი ნაწილი.

ავტორები: .

ტაქსოლოგია: ყველა, სსრ კავშირში ფიჭის ტარებელი.

სატარებელია ეს კომინი შინაური ღორი ნაღვს ტარებელს [71],
ქობის [28], ჭრადის, ჭრადის ჩოქონიას.

კობეჯში იგი ნაპოვნია ფოთის მიდამოებში. გარეულ ღორში ლატოქ-
ბის რაიონიდანაა ჩეტისჭრინებელი ქოთავას მიერ [28].

Trichocephalus muris Bohrank, 1788

მასპინძელი: რუხი ურთაგვა (21/2).

ლოკალიზაცია: მსხვილი ნაწლავი.

მეპოვების ადგილი: ბაჭყალი, ხობი.

იჯახი Capillariidae Neveu-Lemaire, 1936

Capillaria plia (Rudolphi, 1819)

პეფინიჭური მასპინძლები: ძაღლი, მგელი, მელა, ჭრია, უნოტისე-
ბური ძაღლი, პაფი, კაჭა, კვერნა, მარტი.

ლოკალიზაცია: საშარდუ ბუჭი.

ბიოქოლოგიის - ტრეპინატიონი - ტრეპინატიონი მიმდინარეობს უნაყვლები მონაწილე-
ობით, ლემბრიკუსის ტრეპინატიონი .

ტრეპინატიონი უნაყვლები, სსრ კავშირის ტრეპინატიონი ბიოქოლოგიის უნაყვ-
ლები. სატრეპინატიონი ეს სახეობა მიმდინარეობს ბიოქოლოგიის [15] უნაყვლები, ძაღლებში, ძაღლსა და კაჭაში ბურჯანატიონი [15]; ტრეპინატიონი [2], ტრე-
პინატიონი მსხვილებში ეს სახეობა იპოვნა რეპინატიონი მგელსა, ჭრასა და
მელაში, რეპინატიონი უნაყვლები, ისე დასავლეთ სატრეპინატიონი [15].

კობეჯში ნაპოვნია - ბუჭი, ფოთის რაიონებში, აღმოსავლეთ
სატრეპინატიონი ამ ინტეგრირის ძიებისათვის. მსხვილები მელა, კობეჯში ჭრია.

Capillaria mucronata (Molin, 1898) Travassos, 1915

პეფინიჭური მასპინძლები: სისამური, კვერნა, ნაყლა, უნაყვლი, უნაყვლი, მელა.

ლოკალიზაცია: საშარდუ ბუჭი.

ბიოქოლოგიის - ტრეპინატიონი მასპინძლები: უნაყვლები ლემბრიკუსის
ტრეპინატიონი.

ტრეპინატიონი დასავლეთ უნაყვლები, სსრ კავშირის ტრეპინატიონი.
ნაპოვნია მისკოტის ოქში და სატრეპინატიონი.

სატრეპინატიონი ეს სახეობა ტრეპინატიონი ტრეპინატიონი მელას,

მეზობელი და ყუთხედილი კვერნას, მარტის სამარე ბუშტოში. პათოლოგიური
ძვირფასი ცხოველებიდან.

კობხეში ვიპოვე პეპოფალიში მუცლის მიკრობიომი.

Capillaria erinacei (Rud., 1819)

მასპინძელი: ევროპელი მარტო (12/2).

ლოკალიზაცია: საყლაპავი მილის კედელი.

მიკროვების ადგილი: სამტრეპია, აბაშა.

Capillaria capillaris (Linstow, 1882)

მასპინძელი: კობხეში მუცელი (27/4).

ლოკალიზაცია: მარტის ბუშტო.

მიკროვების ადგილი: ქობულეთი.

Capillaria felis-cati (Bellingham, 1815)

პეპოფალიში მასპინძელი: შინაური და ტარული კატა.

ლოკალიზაცია: სამარე ბუშტო.

ტანჯიშვილი: შუამავალი მასპინძლის მონაწილეობით აღბა ში-
ყვები .

ტარულია ყველგან, სსრ კავშირში ზოგჯერ ყველგან.

საქართველოში ეს პერიოდში რეტისტრიკულია კატაში გუდაუნიდან,
ლიტონის მასპინძელი. ფრისა და ლეონი კატაში ეს სახეობა მიკრო-
ბულია ჩვენ მიერ [14] მბილისის მიმართულია ავსტრა, ტრანი , ტრ-
მანის რაიონიდან.

კობხეში ნაპოვნი ტრის (ტრეპა) რაიონიდან, ფრის კატაში რ-
მანის მიერ [15].

Capillaria megrelia Rodonaja, 1947

პეპოფალიში მასპინძელი: აბა.

ლოკალიზაცია: მარტო.

ბიოპერიოდული - პერიოდულია აღბა შიყვები.

ტარულია: საქართველო, კობხეში და ბორჯომი, მუცლისა და
მარტის რაიონი. აღბაში რეტისტრიკულია აბაში სახეობა რეტისტრიკულია

მიწა [15].

Thominx aereophilus (Greslin, 1839)

პეგინიჭურჭი მასპინძელში: ძაღლი, მგელი, ჭრია, მელა, ენოტოსუბური ძაღლი, კვერნისნარკები, კაგები ტყის, ღელიანის, შინაური ფოცხვერი.

ლოკალიზაცია: ბრუნველი, ჭაქვა.

ბიოქოლოგიური მონაცემები - ფიგურების მონაცემები.

გავრცელება: ევროპაში, ჩრდილოეთ ამერიკაში. სსრ კავშირის-გეოგრაფიულ, თითქმის ყველგან მელაში .

საქარველოში ეს ქვენიწი აწინააღმდეგავს გამყვინქვიშის კაგაში [2].

მურყანაძე [16], კაგასა და ძაღლი ბაგეშიდან. მგელიში პარაზიტის ნახვა კამალთში [15]. ეს ქვენიწი მელას, მავთულქვიშისგან მელაში, ჭრიაში, პაგეში, კვერნებსა და მარში მივიპოვეთ აღმოსავლეთ საქართველოს თითქმის ყველა რაიონში, დასავლეთ საქართველოდან ღებებში - კობულეთიდან, მუგდოსა და სოხუმში. საქართველოში თითქმის ყველა რაიონში: ბონაშია გარდა შიდა-ქვემო რაიონის ნახევარ უდაბნოსა.

რუსები Trichinellidae Ward., 1907

Trichinella spiralis (Owen, 1833)

უკანასკნელ წლებში [111, 112] ჩატარებული გამოკვლევების მიხედვით ტრიქინელის ინფექციის რისკი რუსულ საბჭოთა: *Trichinella spiralis* (Owen, 1833), *T. nativa* Britov et Boev, 1972, *T. nelsoni* Britov et Boev, 1972 და *T. pseudospiralis* Garkavi, 1972. ეს საბუთები მიჩნეულია როგორც იდენტური და სინამდის მიკროსკოპის ქვეშ ერთმანეთსაგან არ განსხვავდებიან. ასევე დასტოვდა, სპეციალური დაკვირვებების ჩატარებამდე, ჩვენ თავს უკავებდა.

პეგინიჭურჭი და მუამავალი მასპინძელი უბო და იგივე რაიონში ნარმობდეს; სქესობრივი პარაზიტის ნახვაში, ღრვა იმავე რაიონში მონაწილეობის უნებში.

მასპინძელი: შინაური და გარეული ძუძუმწოვრები: კურა, ძაღლი, კაგა, კვერნა, პაგე, მელა, ჭრია, მგელი, მლაბი, მავთულქვიშის მორწე-

ა) ჭრაცვლები. კორხეის რამბრბში რამკვლევი ჭრაცვლების მარა-
ბიგები რარმრგვნილია 9 სახეობი, სარმარაყ ცესტოპებს მივეყრებუბა
2 სახეობა, ნემატოებს - 7: არნიშნული მარამიგები რარრინებულია
2 რამბი.

რამი Plathelminthes Schneider, 1873

კლასი Cestoda Rudolphi, 1800

რამბი Dilepididae Fuhrmann, 1907

Polycoercus paradoxa (Rudolphi, 1802) - larva

მუამარევი მასკინდები რა რნვამიის სიბშირე: **Eiseniella Col-**
chidica მმ-რამ 3-ში (10-32 რარუოისესა).

რკარბამარა: სხეულის რრ.

მამრების არრარი: ვრლევი, რარამბებელი რბმეის რვ. **P.para-**
doxa რარრრარა რარრელებული რასავრეზ სარარრეველიში. სარარრეველიში
მირველარ რ მივერინის რარული რრრბები მირამრეს არარეს ხეობაში,
რრაცვლები - **Dendrobaena veneta** კორხეის რამბრბე, **P.paradoxa** -
მუამარევი მასკინდები - **E.colchidica** სარმარე მრარარრისრრრინა, ბე-
რრა არრრევი რ მივერინის რეგინიგური მასკინდები.

რევი მირე **Eiseniella colchidica** მირველარარა რევისრრრებელი
P.paradoxa -ს მუამარევი მასკინდები.

Dilepis undula (Sohrank, 1788) - larvae

მუამარევი მასკინდები რა რნვამიის სიბშირე: **Ocotolasmus trans-**
padanum, 25-რამ მ-ში (2-6).

რკარბამარა: სხეულის რრ.

მამრების არრარი: ვრლევი, რარამბებელი რბმეის რვ.

ბეურარსნარრეა მარამიგია. რევი რარრრარა რარრელებული კორხეის რა-
ბრბევი [6]. რრაცვლა **O.transpadanum** მირველარარა რევისრრრებელი

D. undula -ს მუამავარ მასპინძლად.

გოტი *Nemathelminthes* Schneider, 1866

კლასი *Nematoda* Rudolphi, 1808

ოჯახი *Ascaridae* Baird, 1853

Ascaris suum Goeze, 1782 - larvae

რემონტარული მასპინძლები და ინვაზიის სობიჩრე: *Dendrobaena veneta* 18-დან 5-ში (8-85); *D. hortensis*, 8-დან 4-ში (3-20); *Ostolasius transpadanum* 15-დან 5-ში (3-18); *A. caliginosa trapesoides* 18-დან 20-ში (10-50); *E. patriarchalis* 36-დან 10-ში (2-18); *D. schmidtii* 15-დან 3-ში (1-9).

ლოკალიზაცია: საყლაპავი მილის კედლები.

მეპოვების ადგილი: ხობის რაიონი, სოფელ პირველი მანისის მებრუნობის ფრმა.

დადგენილია, რომ ფრთხილები წარმოადგენენ ღრის ასკარიდის რემონტარული მასპინძლებს. სატარებელიში, კრძობა მუცლის რაიონში ფრთხილებს როლი *A. suum* განვითარების ციკლი მუცლისკენა მ. ფრთხილები [56]. მის მიერ ღრის ასკარიდის რემონტარული მასპინძლებად რეგისტრირებულია: *E. foetida*, *A. caliginosa trapesoides*, *O. transpadanum*, *D. schmidtii* (ფრთხილები გარკვეულ იქნა ვ. ფრთხილის მიერ).

ოჯახი *Anisakidae* Skrjabin et Kerekhin, 1945

Porrocaecum crassum (Deslongchamps, 1924) - larvae

მუამავარი მასპინძლები და ინვაზიის სობიჩრე: *Dendrobaena veneta* 12-დან 12-ში (1-12); *D. faucium* 8-დან 4-ში (1-3); *D. schmidtii* 14-დან 4-ში (1-3); *Eisenia foetida* 10-დან 10-ში (1-5); *D. miriapoliensis* 3-დან 3-ში (2 რაჯა).

ლოკალიზაცია: სისხლძარღვები.

მეპოვების ადგილი: სოხში, ადუქრა.

P. crassum ფრთხილი განვითარებული კოლბების დაბრძოლა. რეგონტარული მასპინძლებიდან იგი რეგონტარული მინაჯრ ბაჭში, გარეულ და მინაჯრ

ნბუძი [6, 53, 54]

ოჯახი *Metastrongylidae* Leiper, 1908

Metastrongylus elongatus (Dujardin, 1845)

M. salmi Geddes, 1923 - larvae

M. punendotectus Wostokow, 1903 - larvae

მუამავარი მასპინძლები და ინვაზიის სიხშირე: *Dendrobaena veneta* 50-დან 45-ში (15-90); *D. hortensis* 17-დან 7-ში (1-55); *Aca-
lignosa trapezoides* 30-დან 28-ში (3-78); *O. transpadanum* 25-დან
8-ში (11-30); *E. foetida* 10-დან 10-ში (10-89).

მომავლები სპეცი: ხომის რაიონი, სოფელი პირველი მანისის მუნიცი-
პალიტეტი.

დასავლეთ საქართველოში გავრცელებულია მუამავარობის საში-
სი და ხშირად სამივე ურთავი პარაზიტობა ურთავი და იმავე მუამავარი
მასპინძლები. მუამავარი მასპინძლებშიც ასევე ურთავი ურთავი
სამივე სახეობის ღრუბი.

ოჯახი *Syngamidae* Leiper, 1912

Syngamus skrjabinomorpha Ryjikov, 1948 - larvae

იგი პერიოდობრივად, რომელიც ბიოლოგიაშიც მონაწილეობენ კოლექციის
პარაზიტობა გავრცელებული სიხშირეები, აღსანიშნავია მონაწილე და გავრცე-
ლებული სიხშირეების სინტაქსის აღმდგარი *Syngamus skrjabinomorpha*. ეს
პარაზიტი აღმოჩენილია კ. რიგოკოვის [44] მიერ, კოლექციის პარაზიტობა (სა-
მუამავარი) მომავარი მასპინძლის საფუძველზე. *S. skrjabinomorpha* ძირითა-
დად პარაზიტობს მონაწილე ურთავში, ზემოთ აღნიშნული სინტაქსის ბაჭის,
ნების, ინტეგრისა და სინტაქსის დასავლეთით მუამავარობის [60].

ოჯახი *Drilonematidae* Pierantoni, 1916

Dicelis sp.

მუამავარი მასპინძლები და ინვაზიის სიხშირე: *Hiseniella col-
chidica* 88-დან 44-ში (2-13).

მომავლები სპეცი: ხომის რაიონი, ყუბუკი, დასავლეთი მხარის ყუ.

ცნობილია, რომ უნაყვლეობი წარმოადგენენ ძირითადმატყობის მფრინველ მასპინძლებს. მათგან საუბრეტველოდანი აღწერილია ამ ნემატოდების რიგი ახალი სახეობა [63].

საინტერესოა აღინიშნოს, რომ იტალიური ბიოტოპისა და ნურგოლიდან, სადაც მიპოვებული იქნა *Eiseniella colohidica*, ტაძრული *Eophila patriarohalica* ამ უკანასკნელი სახეობაში ძირითადმატყობი არ აღინიშნა, ეს ფაქტი იმაზე შეფუძვლებს, რომ *Diselie* გუარის წარმომადგენლები ხასიათდებიან ქონსტრუქციული სპეციფიკურობით.

ბ) მონუსკაობი. მონუსკაობი რეგისტრირებული ქვემნიშვნის რაგული ფორმებიდან ყველა მიეკუთვნება ტრემატოდებს სურ რეგისტრირებულია 19 სახეობის ცესკარია, რომლებიც ურთიანდებიან 10 ნაგებში.

ნახაბი *Notocotylidae* Lühe, 1909

Notocotylus attenuatus (Rud., 1809)

(*Gercaria vaga* Szidat, 1933)

მასპინძელი: *Lymanaea peregra* (D.F. Müller, 1774)

მიპოვების ადგილი: ბებესოხის ტბა.

ინვანტის ურთიანდობა მუდგენს 1,3%.

მონუსკაობის მონაცემებით და სხვა მონაცემებით ჩვენ მიერ რეგისტრირებული ცესკარია სურდაც მუდგენს *Notocotylus attenuatus*, რომელიც აღწერილია გინეცინსკიანს [64] მიერ.

აღინიშნული ცესკარიის მრავალური ფორმა რეგისტრირებულია რეგული მონაცემით, ისე ცესკარიის ფორმების ნაწილშიც ყურამუთის [6], ყურამუთის, სავაფრევა-ურთიანდის, ჯანსიანის [31] მიერ სამტრედიისა და ფოთის მიმდებარე (ქარისსოფლის ტბა). ჩვენ მიერ ცესკარია მიპოვებულია ქარისსოფლის ტბის მუდგენს მრ. ფორმისა და მუდგენს [64], რომ მონუსკაობის ცესკარიის ცესკარიის, ინტეგრირება მუდგენს, წარმოიქმნება ადგილსკარია. საკვებთან ურთიანდობა ფორმული ცესკარია და მისთან ურთიანდობა სურსმნიშვნელო ტრემატოდა. ამ მონაცემს სურს-რება 10-13 მუდგენს.

Notocotylus zduni Javelidae, 1968

(Cercaria zduni Javelidae, 1968)

მასპინძლები: **Theodoxus fluviatilis L.**

ეს ურკარია აღწერილია ე.წიამბურამივილისა და გ.ჯაველიძის [19] მიერ და შესწავლილია მასი განვიზიარების სიკლი. აღწერილია ტრემატოდის სქესმინი ფორმა, რომელიც მიღებულია ვუკებისა და ნინილებიან პანკვა-ბირების მუდგაპ.

კოლხეთის რაბიობში ტრემატოდა ბუნებრივ პირობებში ურკარობით გამოვლინებული არ არის.

Notocotylus ponticus Tschilaberashvili, 1964

მასპინძელი: **Bithynia tentaculata L.**

ურკარია აღწერილია ე.წიამბურამივილის [21] მიერ რასავლეო სარკველოში (ბებესირის ტბა). რაგარებულია ექსპერიმენტი და რაპევილია, რომ მუდმივ მასპინძლებს ნარმოარგენენ მინაური ქაბამი და იხვი.

ოჯახი **Paramphistomatidae Fischöder, 1901**

Paramphistomum skrjabini Popova, 1937

(Cercaria pigmentata Sons, 1892)

მასპინძელი: **Planorbis planorbis L., 1758**

ინვაზიის ექსტენსივობა მუარგენს 3,6%.

აღნიშნული ურკარია რევისტირებულია ლ.რობინაიას ხივი [26] ბონსა და ბუკვირის მირაბობში. მუისწავლა ტრემატოდის განვიზიარების სიკლი. მუდმივ მასპინძლებს ნარმოარგენენ მსხვილი რქოსანი სავრევი და კამერი. მიღუსკიპან გამოსული რარევი ფორმა (ურკარია) გარემოში იკველებს კისტას, 7-8 სპაბში გარაპის სოღუსკარის ფორმაში, რომელსაც მუდგეობი რებულობს პირეფევი ნყლის სმის ან ძოვეების როს.

ოჯახი **Fasciolidae Railliet, 1895**

Fasciola hepatica L., 1758

(Cercaria Fasciola hepatica Th., 1871)

მასპინძელი: **Lymnaea truncatula (O.L. Miller, 1774)**

ინვაზიის უქსტენსივობა შეადგენს 0,75%-ს.

აღნიშნული უჯრარია რეცისტრიკებულია ჩვენ მიერ ბუნისა და ქობულთის მიმდებარეობაში. მისი განვითარების ყოველ შენაჯვილია ა.სკვორცოვის [66] მიერ. სხვადასხვა ქვეყანაში უჯრარია რეცისტრიკებულია ნყლის მილუსებთან უამრავ სახეობებში [66]. საბჭოთა კავშირში შეაჯეპ მასპინძლად მასხაბელებულია ნყლის მილუსებები *Radix auricularia*, *Ph. acuta* აბერბაიხანის ენექრანის მონისხვის [67].

ყოლებიის რაბოებში *L. truncatula* -ს გარდა სხვა მილუსებში უჯრარია არ შეცხებერი. უჯრარია ზავისი მირგოლიტოი და განამომებოი ემხებევა ფ.კარავის [68] მონაეებებ.

უჯრარია მუქი-რუხი ფერისა, რაფარულია ცისტოცენური ჯირკვლებოი. აქუს მემბრანული ჯირკვლებოი. გამომეყოი არხებოი იხსნება კულის ნაწილში. სხეულის სიგრძე 140 მიკრონი, სიგანე - 120; კულის სიგრძე - 400, სიგანე - 30; პირის მისაწორის რამეფრი - 30, მუცლის მისაწორის 40.

ოჯახი *Bohinostomatidae* Dietz, 1909

Bohinostoma revolutum Froelich, 1802

(*Cercaria spinifera* La Valette, 1855)

მასპინძელი: *Lymnaea peregra* (O.F. Müller, 1774)

ინვაზიის უქსტენსივობა შეადგენს 1,7%.

მირგოლიტოური ნიშნებოი და განამომებოი ჩვენ მიერ რეცისტრიკებული უჯრარია შეესაფყოსება უ.ფროლოვას [69] მონაეებებ.

Bohinoparyphium recurvatum (Linstow, 1873)

(*Cercaria planorbis* L., 1758)

მასპინძელი: *Planorbis planorbis* L., 1758

ინვაზიის უქსტენსივობა შეადგენს 0,4%.

მირგოლიტოური ნიშნებოი და განამომებოი უჯრარია აბლოს რდას ზ.კინეცინსკიას [64] მიერ აღწერილი უჯრარიასთან.

Bohinoparyphium ocolobium Javelidse, 1958

მასპინძელი: *Viviparus viviparus* L., 1758

აღნიშნული უკუარია რეგისტრირებულია *ბ.ჩაველიძის* [17] მიერ.
მან აღწერა ეს სახეობა *უქსურნიმენთვის* შედეგად მიღებული ემბრიონების
მიხედვით.

Cercaria rhionica XII Olenov et Dobr., 1975

მასპინძელი: *Melanopsis praemorsa* (D.)

მოპოვებულია მრ.ძველ ფიჩორაში, 4 შემთხვევა.

სქესობრივად მომწიფებული ფორმა ცნობილი არ არის.

ოჯახი *Gorgoderidae* Looss, 1901

Gorgodera pagenstecheri Sinitsin, 1905

მასპინძელი: *Spaerium corneum* L., 1758

მოპოვების ადგილი: ხობი.

უკუარია ძალით მოწოდებული ნიშნებითა და განამოგებთა ახლოს
რგას *ფ.გინეკინსკიას* [14] მიერ აღწერილ უკუარისადაც. მისი სქეს-
ობრივ ფორმა რეგისტრირებულია ჭმის ბაყაყის შარბის ტუშტში.

ოჯახი *Cyathocotylidae* Poche, 1925

Cercaria rhionica I Olenov et Dobr., 1975

მასპინძელი: *Melanopsis praemorsa* (L.)

მოპოვების ადგილი: მრ.ძველი ფიჩორა.

მუდმივ მასპინძელი ცნობილი არ არის.

Cercaria rhionica XI Olenov et Dobr., 1975

მასპინძელი: *Melanopsis praemorsa* (L.)

მოპოვების ადგილი: მრ.ძველი ფიჩორა.

ინვაზიის უსტენსივობა შეადგენს 14%.

მუდმივ მასპინძელი ცნობილი არ არის.

ოჯახი *Plagiocotylidae* Eühem 1901

Opisthoglyphe ranae Looss, 1907

მასპინძელი: *Lymnaea palustris* (O.F. Müller, 1774)

მოპოვების ადგილი: ნახარაძე, რაზხუთი.

ინვაზიის უსტენსივობა შეადგენს 80-90%.

მეწარველი აწინამდებელი ჯარბიჭის ტანთაჯობის ყოველ. დაპყრობისა, რომ მუდგეოთ მასწინძველია *L.palustris*, მამაგებობი *Physa acuta*, ხოლო მუდგეოთ *Rana ridibunda* Pall. გზის ბაყაყი, კოტხეის მადრობი აწინამდებელი ტრემატოდა რეგისტრობეულია გზის ბაყაყში, ამიჯრკაჯკასთის ბაყაყში, მწვანე ტომბეშოსა და ვასკას ორგანიზმში.

უკრკარია ჩვენ მიჯრ რეგისტრობეულია *L.peregra*-ს რეოდში; ინ-ვაბიის ექსტენსიუობა მუაპტენს 1,4%.

ოჯახი *Leclithodendriidae* Odhner, 1910

Cercaria colohica I sp.nov.

მასწინძველი: *Lymnaea peregra* (O.F.Müller, 1774)

ინვაბიის ექსტენსიუობა მუაპტენს 2,7%.

უკრკარიის სხველის სიგრძე 0,150-0,160 მმ-ია; სიგანე 0,08-0,09 მმ; კუპის სიგრძე 0,06-0,07 მმ-ია; სტოტეის სიგრძე 0,012 მმ-ია; "ვირტული" სკამოპ მსხვილია. საჭმლის მიმწველებელი სისტემა მუაპტემა ჭარბქსისაგან, კუნთოვანი საყლაკაუო მილისაგან და ნაწილუს მოკლე ტოტეისაგან, რომილებიყ მსაჯრტემა მუკლის მისაწიჯრის ნინ, მუდრწვეო ჯიკრკელები ორი ნყვილია, ექსკრეჯული სისტემა რეულია. უკრკარიობი უ-საქრტემა ტომირისებური მუიოჯ მომის სკოროყისგებში. სკოროყისგებო ოჯა-ლეოი ტომისსა, ჭეოჯეული სკოროყისტო მუიოყეს 5-6 უკრკარიას. მუდ-რტომი ტანთაჯობა და მარისა ყნობილო არ არის.

ლოჯრუნქუიკაღური ჟიბტნიბი ტავაჯარეო ამ უკრკარიასაქან აბრის მტომ ბუო საბუტობასაქან: *Xiphidocercaria* sp. I Oiding, 1962; *Cercaria astrachanica* IX sp.nov., *C.astrachanica* I sp.nov., *C.astrachanica* II sp.nov., *C.helvetica* Dubois, 1929. ტანსხუაეობა მუდრწვეო ჯიკრკელების რაოტენობობა და სტოტეის ტანამომებობა.

Cercaria prosthogonimus ovatus (Rud., 1803)

მასწინძველი: *Bithinia tentaculata* L.

მიკოვების ატოლი: ბებუსოკის ტმა.

ინვაბიის ექსტენსიუობა მუაპტენს 3%.

მისი სქესმწიფე ფორმა ცუბეგება უაშამში, ურჯარია კობეჯის მა-
ბლობში აღწერილია უ.ჭიაბერაშვილისა და მ.ჩაველიძის მიერ [24].

Cercaria ascanica Tschibabashvili et Djavelidze, 1977

მასპინძელი: *Melanopsis praemorsa* (L.)

ინვაზიის უსტენსივობა შეადგენს 2%.

მიპოვების ადგილი: შპ.კურჯა.

ბავისი მორფოლოგიით ურჯარია ახლოს მგას *Cero.rhionica* nov.sp.
Olenov, 1972, მისგან განსხვავდება სხეულისა და კუთის განაბომბობით,
მედიწვეტი ჩორკვლები სტრუქტურითა და მდებარეობით, ნაწილის ტოტების
სიჭრით და უსკრეჭორული ფორმით 24-ის ნაყვარა 28. აღწერილია უა-
ბერაშვილისა და ჩაველიძის მიერ [24].

Diplostomatidae (Forrier, 1886)

Diplostomum spathaceum (Rud., 1819)

მასპინძელი: *Lymnaea peregra* (O.F.Müller, 1774)

ინვაზიის უსტენსივობა შეადგენს 1,4%.

აღწიწვილი ურჯარია ბავისი აბებულები ყველა ნიწნებით შეუსა-
ფყისება სახეობას, რიწვილი აღწერილი აქვთ შ.ტონეცინსკიანასა [64] და
ფროლოვას [69] კობის მდებარეობა და სამხრეთ კარკიანაში.

შენსავლილია მისი განვითარების ყიყი. მრასკული ფორმები ცუბეგე-
ბა ბევის ბვარის ბრეში.

ოქახი Philophthalmidae Travaassos, 1918

Philophthalmus sp. (Yamaguti, 1934)

მასპინძელი: *Melanopsis praemorsa* (L.)

მიპოვების ადგილი: შპ.ყივის ქვედა ბინება.

ეს სახეობა აღწერილია მ.ჩაველიძის [23] მიერ. შესწავლილია მიწ-
ლოტიური ყიყი. ნიწილები ბვარის არეში მიწებულ იქნა მარეჭა, რიწ-
ვილი ბავისი მორფოლოგიური ნიწნებით ახლოა *Ph.nyrocae* Yamaguti,
1934-წან.

Cercaria philophthalmus Olenov et Dobr., 1975

ამ ნემამტოპის სუქსმინი ფორმები პარაზიტობენ ღორის კუჭში. ღორი *As.strongylina* - ღვის არის ძირითადი პეფინიფორი მასპინძელი: ღორის ტარდა ეს პარაზიტი რეგისტრირებულია ცხენში, კრში, აქლებში და სხვა ცხოველებში.

ქობულის დაბლობის ტერიტორიაზე ქუთაისი, სოხუმი, ფოთი, სა-
მტრეთა *As.strongylina* მიპოვებულია გარეუღი ღორში ბუჩქანადის [71]
და ურიავას [28] მიერ.

Ph.sexalatus -ის დაბახსიანებელია რებურვუარული პარაზიტობში:
კრინიკოვის [74] მონაცემებით ამ პარაზიტის რებურვუარული მასპინძელი
შეიძლება იყოს ხეხებელიანთა კლასიდან ნებისმიერი ცხოველი.

ქობულის დაბლობის ტერიტორიაზე (ტაჭა, ზაღენჩიხა, ხობი, მახა-
რადე, სამტრეთი), რეგისტრირებულია პარაზიტის შემდეგი რებურვუარული
მასპინძელები: შინაური იხვი, შინაური ბატი, შინაური ქაშაში, ინდური,
ციცარი [31].

პარაზიტის განვითარების ციკლი შუამავალი მასპინძლის როლს ასრუ-
ლებენ კოპრეფაგი ხოჭოები, რომლებიც მიეკუთვნებიან ფრეფიფორიაშიანთა
ოჯახს:

აქედ მიერ აღნიშნულ ტერიტორიაზე *Ph.sexalatus* -ს რარული ფორ-
მები რეგისტრირებულია ექსტი სახეობის კოპრეფაგი ხოჭოში: *Copris luna-
ris*, *Onthophagus taurus*, *Onthophagus ruficapillus*, *Onthophagus
vasca*, *Caccobius schreberi*, *Onitioellus fulvus*.

ოჯახი *Gongylonematidae* Sobolev, 1949

Gongylonema pulohrum (Molin, 1857) - larvae

ნემამტოპა *Gongylonema pulohrum* -ის პეფინიფორი მასპინძლებად რე-
გისტრირებულია მსხვილი რქოსანი საქონელი: ცხვარი, მხა, ღორი. ცნობილია
აღამიანის დაინვაზიების შემთხვევა.

ქობულის დაბლობის ტერიტორიაზე ბუტოტი, ზაღენჩიხა) *G.puloh-
rum* -ის სუქსმინი ფორმები რეგისტრირებულია მეტრულ. მხაში მ. რეგო-
ნიას [9], შინაური ღორში - ურიავას [28], მხაში, შინაური ღორში, ცხენ-

მე - პოპულას მიწა [61]. აღნიშნული პარაზიტის კამაროვის [76] მიწა ავ-
ტისტიკებულია ადამიანში.

ამ პარაზიტის მუარედი მასპინძელი კოპროფაგო ბიჭობია. კოპროფაგო
დაბრუნის ტერიტორიაზე (ბიბი, ღოჭი, ცხაპია, სამტრედი) ჩვენ მიწა
მიკოვებულია 10 სახეობის კოპროფაგო ბიჭობი: *Copris lunaris*, *Aphodius*
erraticus, *Aphodius luridus*, *Aphodius depressus*, *Aphodius conjuga*
tus, *Onthophagus taurus*, *Onthophagus vacca*, *Onthophagus ruficapil*
lus, *Caecobius schreberi*, *Oniticellus fulvus*.

კლასი *Acanthocephala* *Rudolphi*, 1808

ოჯახი *Olygacanthorhynchidae* *Suothwell et Macfie*, 1924

Macracanthorhynchus hirudinaceus (*Pallas*, 1781) - *larvae*

M. hirudinaceus სუენდნიევი ფრმა პარაზიტობის ოჯახის წევრი მ-
წილად.

აღნიშნული ავანტოკოვალას სუენდნიევი ფრმები კოპროფაგო დაბრუნის
ტერიტორიაზე (ღოჭი, სამტრედი, ქუთაისი, სოხუმი) მიკოვებულია მინაურ
და ტარევი ოჯახი ქოთავას [28] მიწა.

პარაზიტის მუამბარ მასპინძლებზე რეგისტრირებულია მანისი ბიჭ-
ობი, ბმუარები, ბრინჯოსანები და კოპროფაგო ბიჭობი.

ჩვენ მიწა აღნიშნული ტერიტორიაზე ამ სახეობის რარევი ფრმა ტ-
მიკოვებულია ურთი სახეობის - *Copris lunaris* კოპროფაგო ბიჭობი

լողեղանի թափումը հիմնականում լողեղանի ժամանակահատվածում և ինքնուրույն ժամանակահատվածում 49 տարեկանում, ուստի ընդհանուր առմամբ 3 հիմնական շրջանում յուրաքանչյուր հիմնական շրջանում լողեղանի ժամանակահատվածում, ընդհանուր առմամբ 3 հիմնական շրջանում:

Գործընկեր: *Rhabditidae* Oerley, 1880

Rhabditis longistriata (Bastian, 1865) Mayl, 1961

Մասնագետ: Եղևիկոս Բուրա Երևան (Cerambyx dux, F.)

Ստացված ընդհանուր առմամբ լողեղանի ժամանակահատվածում և ինքնուրույն ժամանակահատվածում 49 տարեկանում, ուստի ընդհանուր առմամբ 3 հիմնական շրջանում յուրաքանչյուր հիմնական շրջանում լողեղանի ժամանակահատվածում, ընդհանուր առմամբ 3 հիմնական շրջանում:

Լողեղանի: Եղևիկոս:

Երևանի ընդհանուր առմամբ: Երևան, Երևան:

Երևանի ընդհանուր առմամբ: Երևան, Երևան:

Pelodera teres Schneider, 1866

Մասնագետ: Նյու-Ինգլանդ

Ստացված ընդհանուր առմամբ լողեղանի ժամանակահատվածում և ինքնուրույն ժամանակահատվածում 49 տարեկանում, ուստի ընդհանուր առմամբ 3 հիմնական շրջանում յուրաքանչյուր հիմնական շրջանում լողեղանի ժամանակահատվածում, ընդհանուր առմամբ 3 հիմնական շրջանում:

Լողեղանի: Եղևիկոս:

Երևանի ընդհանուր առմամբ: Երևան, Երևան:

Երևանի ընդհանուր առմամբ: Երևան, Երևան:

Mesorhabditis juglandicola Fuchs, 1937

Մասնագետ: Երևանի ընդհանուր առմամբ (Anisodrus dispar F.)

Երևանի ընդհանուր առմամբ:

Լողեղանի: Եղևիկոս:

Երևանի ընդհանուր առմամբ: Երևան, Երևան:

მომკვეთის ადგილი: ტარი.

Mesorhabditis querorhila (Rühm in Osche, 1952)

მასპინძელი: ხეხილის რიგი ხარაბუბა (*Cerambyx dux* F.)

საპროქსირობიონტიკა [54]. იგი მონაწილეობას იღებს ნემანტოროფების სუბქსენიში მონაცველობაში

ლოკალიზაცია: ნაფხვერში.

ხოჭოს პასახლება: აღუჩაბე.

მომკვეთის ადგილი: სამტრედიო.

Parasitorhabditis bicoloris Devdariani et Maglakelidze, 1970

მასპინძელი: ორჯეროვანი ქერქიფამია (*Taphroxyelmus bicolor* Herbst.).

აღნიშნული ნემანტოროფა უნდაპარაბიტიკა. მიკვეთებმა ფაქულტატიურ პარაბიტიკებს.

ლოკალიზაცია: სქესმნიფე ფორმები ნაფხვერში, ლატენტური ლარვები ხოჭოს უკანა ნაწილში.

ხოჭოს პასახლება: წიფელაბე.

მომკვეთის ადგილი: ბუგბორო.

ოჯახი *Cylindrosorporidae* Goodey, 1939

Goodeyus scolyti (Rühm, 1956) Kakulia et Devdariani, 1957

მასპინძელი: აწყის ყილაჭამია (*Scolytus patseburgi* J.).

უქტოპარაბიტიკა. კვეთის ხასიხის მიხედვით კომენტსალებს მიკვეთებმა.

ლოკალიზაცია: სქესმნიფე ფორმები ნაფხვერში, ფრის ქვეშ და სუბქსენებში მორის ლატენტური ლარვები.

ხოჭოს პასახლება: აწყის ხე.

მომკვეთის ადგილი: ბუგბორო.

Goodeyus ulmi Rühm, 1956

მასპინძელი: ღელას რიგი ყილაჭამია (*Scolytus scolytus* F.).

უქტოპარაბიტიკა. კვეთის ხასიხის მიხედვით კომენტსალებს მიკვეთებ-

უნებია.

ლოკალიზაცია: სუბსიმნიფე ფორმები ნაფხვერში, რატონტური რარეები
ხოჭოს ფრინის ქვეშ.

ხოჭოს პასახლება: ღელამდე.

მიმოვების ადგილი: ფოთი.

ოჯახი *Diplogasteroididae* Paramonov, 1952

Diplogasteroides sp.

მასპინძელი: ურუტყამია (*Ipidae* sp.)

საპრობიოტიცია.

ლოკალიზაცია: ნაფხვერში.

ხოჭოს პასახლება: აღმზრის ხეზე.

მიმოვების ადგილი: ცხაკაია.

Diplogasteroides picicola Rühm, 1956

მასპინძელი: ურხვის პატარა ხარამბა (*Saperda populnea* L.).

საპრობიოტიცია. მიეკუთვნება ტარამადატ ნემათოეგებს, უსირობიოტიც
მეჯრების ნაფხვერის (სასუღლეების ტიპური) ბინაპარია.

ლოკალიზაცია: ურხვი.

მიმოვების ადგილი: ხობი.

Neodiplogasteroides picicola (Fuchs, 1950) Goodey, 1951,
Rühm, 1956

მასპინძელი: ურუტყამია (*Ipidae* sp.).

საპრობიოტიცია. კვების ხასიათის მიხედვით კომენსალებს მიეკუთვნე-
ბიან.

ლოკალიზაცია: ნაფხვერი.

ხოჭოს პასახლება: წიფელი.

მიმოვების ადგილი: ტალი.

ოჯახი *Diplogasteridae* (Micoletsky, 1922) Steiner, 1952

Eudiplogaster robinicola (Rühm, 1956) Mayl, 1961

მასპინძელი: სუნიანი მეჯრეცამია (*Cossus cossus* L.).

ბუთსაპრობოინტია. რეტისტრიკებულოა ძველ ნაფხვენიში. ჭავისუფლად მცხოვრებლებს მიეკუთვნება.

ლოკალიზაცია: ნაფხვენი.

მიმოვების ადგილი: სამტრედიო.

ხოფის რასახლება: მუხამბე.

Eudiplogaster leptospioulum (Weingartner, 1955) Andraassy, 1958

მასპინძელი: ხეხილის ბოტი ხარამბეა (*Gerambyx dux* F.).

საპრობოინტია მიეკუთვნება. ჭავისუფლად მცხოვრებლებს მიეკუთვნება.

ლოკალიზაცია: ნაფხვენი.

ხოფის რასახლება: ალუჩა.

მიმოვების ადგილი: ცხაკია, ტალი.

Eudiplogaster paulyi Fuchs, 1939

მასპინძელი: ნაოჭიანი ცილიფამია (*Scolytus rugulosus* Ratz.).

ბუთსაპრობოინტია. მრავლდება ხოფებისაგან მიტოვებულ მოძველებულ სასველებში. ჭავისუფლად მცხოვრებლებს მიეკუთვნება.

ლოკალიზაცია: ნაფხვენიში.

ხოფის რასახლება: ალუჩა.

მიმოვების ადგილი: სამტრედიო.

Eudiplogaster striatus (Butschli, 1876) Paramonov, 1952

მასპინძელი: ხეხილის ცილიფამია (*Scolytus mali* Reckts.).

ბუთსაპრობოინტია.

ლოკალიზაცია: ნაფხვენიში.

ხოფის რასახლება: ალუბალი.

მიმოვების ადგილი: ტალი.

Diplogasterellus nikulohi (Fuchs, 1938) Paramonov, 1952

მასპინძელი: ნაოჭიანი ცილიფამია (*Scolytus scolytus* Ratz)

საპრობოინტია. ხოფის სასველებში გვხვდება მანულის ფეხებში, როცა ნაფხვენიში მძობილური და ფაკულტატიური ნემასტოები მცირე რაოდენ-

ნობილ არის ნარმორტენილი.

ლოკალიზაცია: ნაფხვენიში.

ხოჭოს რასახეობა: ვაშლის ხე.

მეპოვების ადგილი: უბაკია.

ავტორი **Plectus Bastian, 1865**

.Plectus thornei Rühm, 1956

მასპინძელი: ქურჭიყამია (*Ipidae sp.*).

უსასპინძელია. გვხვდება ხოჭოებისაგან მიტოვებულ სასურველებში.

შავისუფლად მცხოვრებლებს მიეკუთვნება.

ლოკალიზაცია: ნაფხვენი.

ხოჭოს რასახეობა: ნიფელი.

მეპოვების ადგილი: ხობი, ტალი.

ოჯახი **Panagrolaimidae (Thorne, 1937) Paramonov, 1956**

.Panagrolaimus scheucherae Rühm, 1956

მასპინძელი: ცირაყამია მანარტურებელი (*Scolytus scolytus F.*).

კვების ხასიათის მიხედვით კომენსალებს მიეკუთვნება (**Rühm, 1956**).

ლოკალიზაცია: სქესმინიფი ფორმები ნაფხვენიში, ლარვები ხოჭოს სხე-

ულის ბეჭეტი.

ხოჭოს რასახეობა: ლელი.

მეპოვების ადგილი: ლანჩხუთი.

Panagrolaimus sp.

მასპინძელი: ხარამბა (*Cerambycidae sp.*).

ლოკალიზაცია: ნაფხვენი.

ხოჭოს რასახეობა: კაკალი.

მეპოვების ადგილი: უბაკია!

Panagrobelus coronatus (Fusch 1930) Thorne, 1959

მასპინძელი: ხეხილის ცირაყამია (*Scolytus mali Raecht.*).

სასპინძელია. მრავლდება ძველ ნაფხვენიში.

ლოკალიზაცია: ნაფხვენიში.

ბოჭოს პასახლება: ვაძიო.

მომკვებინს ადგილი: სამტრედიო

Paragrellus dorsobidentatus (Rühm, 1956) Paramonov, 1964

მასპინძელი: ცილაყამია მანადკუჩებელი (*Scolytus scolytus* F.).

- პევისსამკრობიონტია, ზავისუფლო მცხოვრებ ნებამოკებს მიკუთვნება.

ლოკალიზაცია: ძველ ნაფხვენში.

ბოჭოს პასახლება: ზელა.

მომკვებინს ადგილი: ტალი.

ოჯახი *Neotylenchidae* Thorne, 1949

Stictylus pseudobtusus Rühm, 1956

მასპინძელი: მერქნიყამია (*Trypodendron signatus* F.).

ეჭოპარამიონტია.

კვების ხასიათის მიხედვით კომენსალებს მიკუთვნება.

ლოკალიზაცია: სუესმწიფე ფორმები ნაფხვენში, ლაფენჭური ლაქები ფრთის ქვეშ.

ბოჭოს პასახლება: წიფელი.

მომკვებინს ადგილი: ტალი.

ოჯახი *Sychnotylenchidae* Paramonov, 1967

Sychnotylenchus ulmi Rühm, 1956

მასპინძელი: ცილაყამია მანადკუჩებელი (*Scolytus scolytus* F.).

ეჭოპარამიონტია. კვების ხასიათის მიხედვით კომენსალებს მიკუთვნება.

ლოკალიზაცია: სუესმწიფე ფორმები ნაფხვენში, ლაქები ბოჭოს ფრთის ქვეშ.

ბოჭოს პასახლება: ზელა.

მომკვებინს ადგილი: ბუკობი.

კობხეის ფერიფორიამე პირველაპა რეგისფორიკებელი ჩვენ მიერ,

Sychnotylenchus intricati Rühm, 1956

მასპინძელი: ნაოჭიანი ცილაყამია (*Scolytus rugulosus* Rats.).

უქოპარაზიტოზა. კვების ხასიათის მიხედვით კომენსალებს მიეკუთვნება.

ოკუალიზაცია: სქესმინი ფორმები ნაფხველებში, ლატენტური ღრუბები ხოჭოს ფრთის ქვეშ.

ხოჭოს დასახლება: ალუბარო.

მიპოვების ადგილი: ხობი.

ოჯახი *Sphaerulariidae* Lubbock, 1961

Neoparasitylenchus scolyti (Oldham, 1930) Rühm, 1956

მასპინძელი: ცილაჭამია მანაძურებელი (*Scolytus scolytus* F.)

უქოპარაზიტოზა. სპეციალიზაციის უმაღლეს საფეხურზეა. ობლიტაციური პარაზიტების ჯგუფს მიეკუთვნება.

ოკუალიზაცია: სქესმინი ფორმები ხოჭოს ცხიმოვან ქსოვილში

ხოჭოს დასახლება: ფელა.

Neoparasitylenchus xylobori Schvestor, 1930

მასპინძელი: დასავლეთის არაფარა მემურენია (*Anisandrus dispar*

Fab.).

უქოპარაზიტოზა: ობლიტაციური პარაზიტებს მიეკუთვნება.

ოკუალიზაცია: სქესმინი ფორმები და ღრუბები ხოჭოს ცხიმოვან ქსოვილში, ღრუბებს განუთარება ურთ-ურთ სტაბილურ ხოჭოს ნაფხველებში.

ხოჭოს დასახლება: ვაშლიძე.

მიპოვების ადგილი: ტალი.

Neoparasitylenchus ruguloni Schvestor, 1957

მასპინძელი: ნაოჭიანი ცილაჭამია (*Scolytus rugulosus* Hbst.).

უქოპარაზიტოზა. ობლიტაციური პარაზიტებს მიეკუთვნება.

ოკუალიზაცია: სქესმინი ფორმები და ღრუბები ხოჭოს ცხიმოვან ქსოვილში, ღრუბები ურთ-ურთ სტაბილურ (III-ბე) ხოჭოს ნაფხველებში.

ხოჭოს დასახლება: ვაშლი.

მიპოვების ადგილი: ცხაპანა.

Neoparasitylenchus betulae (Rühm, 1956) Miele, 1967

ლოკალიზაცია: ნაფხვენი, ვლიჭკობის ქვეშ.

ბოჭოს დასახლება: წიფელა.

მიპოვების ადგილი: ცხაკაია.

Cryptaphelenchus bicoloris Devdariani, 1971

მასპინძელი: ორფროვანი ქერქიყამიები (*Taphrorychus bicolor*

Herbst.).

ექსტრააბიტი. კომენსალებს ნარეოაპეუნენ. ფაქულტატიუარ პარაბი-
ტებს მიეკუფუნება.

ლოკალიზაცია: სქესმწიფე ფორმები ნაფხვენში. რატუნტიური რარვები
მარპიტის მილაკებში.

ბოჭოს დასახლება: წიფელბე.

მიპოვების ადგილი: ხობი.

Extaphelenchus scolyti Rühm, 1956

მასპინძელი: ცირაფაბია მანაპეუტებელი (*Scolytus scolytus F.*).

ტიპიური ექსტრააბიტი. აღნიშნულ ნემაფოპას მასპინძელთან აქვს
მიფირო კავშირი, რაც ბოჭოსთან კვებით დამოკიდებულბაშია ტამიხატიური.

ლოკალიზაცია: სქესმწიფე ფორმები ნაფხვენში, რატუნტიური რარვები
ბოჭოს ვლიჭკობის ქვეშ.

ბოჭოს დასახლება: ბელა.

მიპოვების ადგილი: ცხაკაია.

Extaphelenchus betulae Rühm, 1956

მასპინძელი: არყის ცირაფაბია (*Scolytus iratzeburgi Jans*).

ექსტრააბიტი. მასპინძელთან მიფირო კვებით დამოკიდებულბაში
ნიფოფება. ფაქულტატიუარ პარაბიტიებს მიეკუფუნება.

ლოკალიზაცია: სქესმწიფე ფორმები ნაფხვენში, რატუნტიური რარვები
ბოჭოს ვლიჭკობის ქვეშ.

ბოჭოს დასახლება: არყის ბე.

მიპოვების ადგილი: ტალი.

ქე.ოქახი *Bursaphelenchinae Paramonov, 1964*

Bursaphelenchus ratzeburgii Rühm, 1956

მასპინძელი: არყის ყილაყამია (*Scolytus ratzeburgi* Jans).

უქროპარაზიტოზა. კვებოს ხასთათის მიხედვით მფიქრო კავშირშია ხოფო-
მასპინძელთან. ფაკულტატიურ პარაზიტებს მიეკუთვნება.

ლოკალიზაცია: სუესმინიფი ფორმები ნაფხვენიში, ლავნტური ლარვები
ხოფოს ულიტრების ქვეშ.

ხოფოს დასახლება: არყის ხე.

მიპოვების ადგილი: ყბაყაია.

Bursaphelenchus steineri (Rühm, 1956) Goodey, 1960

მასპინძელი: სუნიანი მურწინყამია (*Dossus oessus* L.).

უქროპარაზიტოზა. ხოფოსთან იმყოფება მფიქრო კვებით სამოკიდებულ-
ბაში. ფაკულტატიურ პარაზიტებს მიეკუთვნება.

ლოკალიზაცია: სუესმინიფი ფორმები ნაფხვენიში, ლავნტური ლარვები
ხოფოს ულიტრების ქვეშ.

ხოფოს დასახლება: მუხამე.

მიპოვების ადგილი: ტალი.

Bursaphelenchus xerocarterus Rühm, 1956

მასპინძელი: ყილაყამია მანაპტურებელი (*Scolytus scolytus* F.).

უქროპარაზიტოზა. ხოფო-მასპინძელთან დაკავშირებულია მფიქრო კვებით
სამოკიდებულბაში. ფაკულტატიურ პარაზიტებს წარმოადგენს.

ლოკალიზაცია: სუესმინიფი ფორმები ნაფხვენიში, ლავნტური ლარვები
ხოფოს ულიტრების ქვეშ.

ხოფოს დასახლება: ჭელა.

მიპოვების ადგილი: ყბაყაია.

Bursaphelenchus eremus Rühm, 1956

მასპინძელი: ნაოფიანი ყილაყამია (*Scolytus rugulosus* Ratz.).

უქროპარაზიტოზა. ხოფო-მასპინძელთან კვებით მფიქრო სამოკიდებულ-
ბაში იმყოფება. ფაკულტატიური პარაზიტოზა.

ლოკალიზაცია: სუესმინიფი ფორმები ნაფხვენიში, ლავნტური ლარვები

ბოჭოს უღიჭრების ქვეშ.

ბოჭოს დასახლება: ვაშლიბუ.

მიმოკვების ადგილი: სამჭრეთა.

Bursaphelenchus euoarpus Kühn, 1956

მასპინძელი: ხეხილის კილაჭამია (+*Scolytus mali* Ratz.).

უქმობა: ბოჭო-მასპინძელთან მჭიდროდ კვებით დაზიანებული-
ბაში იმყოფება, ფაქტობრივად პარაზიტია.

ოკუპირებულია: სუბსტრატზე ფორმები ნაფხვანში, რაფინირებული
ბოჭოს უღიჭრების ქვეშ.

ბოჭოს მიმოკვება: ვაშლი, ალუბალი, ბალი.

მიმოკვების ადგილი: მუცელი.

Bursaphelenchus populneus nov.sp.

მასპინძელი: ვერხვის პარაზიტიზირება (*Saperda populnea* L.).

უქმობა: ბოჭოსთან მჭიდროდ კვებით დაზიანებული იმყოფ-
ება. ფაქტობრივად პარაზიტია.

ოკუპირებულია: სუბსტრატზე ფორმები ნაფხვანში, რაფინირებული
ბოჭოს უღიჭრების ქვეშ.

ბოჭოს დასახლება: ვერხვი.

მიმოკვების ადგილი: ტალი.

Bursaphelenchus sp.

მასპინძელი: ტრიპოდონდრონი (*Trypodendron signatus* F.).

უქმობა: ბოჭო.

ოკუპირებულია: სუბსტრატზე ფორმები ნაფხვანში, რაფინირებული
ბოჭოს უღიჭრების ქვეშ.

ბოჭოს დასახლება: ნიჭელი.

მიმოკვების ადგილი: ტალი.

Bursaphelenchus sp.

მასპინძელი: ხარაბუბა (*Garambyoides* sp.).

უქმობა: ბოჭო.

ლოკალიზაცია: სქესმწიფე ფორმები ნაფხვენში, რაფენტური ლარები ვლიტრების ქვეშ.

ბოჭოს დასახლება: კაკაღე.

მიპოვების ადგილი: ტალი.

Bursaphelenchus teratospicularis Zakulia et Devdariani, 1965

მასპინძელი: წიფლის რაფენოვანი ქუჩიყაშია (*Taphrozygus bicolor* Herbst.).

ექსპარაზიტოზა, მასპინძელთან კვებითი დაპოკიძებულებაში იმყოფება. ფაქტობრივ პარაზიტებს მიკვლევა.

ლოკალიზაცია: სქესმწიფე ფორმები ნაფხვენში, რაფენტური ლარები ვლიტრების ქვეშ.

ბოჭოს დასახლება: წიფლა.

მიპოვების ადგილი: ცხაკია.

Seinura mali Fuchs, 1931

მასპინძელი: ხეხილის ცოლყაშია (*Scolytus mali* Reecht.).

ექსპარაზიტოზა, მიკოქტონიზა.

ლოკალიზაცია: სქესმწიფე ფორმები ნაფხვენში, რაფენტური ლარები ბოჭოს სხეულის ბედაპირზე.

ბოჭოს დასახლება: ვაშღე, აჭაბღე.

მიპოვების ადგილი: ტალი.

Aphelenchoides martini Eñha, 1956

მასპინძელი: დასავლეთის არაფარა მემეკენია (*Anisandrus dispar* Fab.).

ექსპარაზიტოზა, ფაქტობრივ პარაზიტებს მიკვლევა.

ლოკალიზაცია: ნაფხვენში, ბოჭოს სხეულის ბედაპირზე.

ბოჭოს დასახლება: ვაშღე.

მიპოვების ადგილი: ტალი.

Parasitaphelenchus oldhami Eñha, 1956

მასპინძელი: ცოლყაშია ჰანაპეკენიელი (*Scolytus scolytus* F.)

უნდიპარაზიტია. ობლიტატურ პარაზიტებს მიეკუთვნება.

ლოკალიზაცია: სუესმწიფე ფორმები ნაფხვეწში, ლაქები ხოფოს ცხი-
მივან ქსოვირში.

ხოფოს რასახეობა: თჯა.

მიმოვების ადგილი: ტარი.

Gryllonema bispiculata Kakulia, 1968

მასპინძელი: მახრა (*Gryllotalpa gryllotalpa*).

ლოკალიზაცია: ნაწილავი.

ხოფოს რასახეობა: ნიპატი.

მიმოვების ადგილი: ტარი.

Gamarona multiovata Leiberperger, 1960

მასპინძელი: მახრა.

ლოკალიზაცია: ნაწილავი.

ხოფოს რასახეობა: ნიპატი.

მიმოვების ადგილი: ტარი.

კობხეოს ტერიტორიაზე პირველადი რეგისტრირებული.

Taplocola pseudornata

მასპინძელი: მახრა.

ლოკალიზაცია: ნაწილავი.

ხოფოს რასახეობა: ნიპატი.

მიმოვების ადგილი: ტარი.

Thelosoma korsakovi Sergiev, 1923

მასპინძელი: მახრა.

ლოკალიზაცია: ნაწილავი.

ხოფოს რასახეობა: ნიპატი.

მიმოვების ადგილი: ტარი.

յուրեղանի թրուցորոնաձև քոնյուր ժյժյմինոյրձեմսա ըս ժարյը մայրո-
մամըրըծի աընյրորոնա յարամիցլոկ ահեհոմոքըծի, 1935 թ. յրոգ.Վ.Թյրչա-
նաժյմ ծառյմինն սանսյրառոձ ճեհնն մյժմյնթյրոնալյր չորյըրըծի ըրրո հո-
քընոծոռ նախա լոնգյաթյրլաս նոմթյժոմ, հոն Յըժյժաթս չորյըրլս յթյրոծոքս
հորյրոյանո ժաթաթյարձա.

1946 թ. լոնգյաթյրլաս նոմթյժոմ նայրչոնոն հյժն մոյր ճեհնն ճոլթյժեմսա
ըս ըրոժըծի սոնցոն յյժյմ ըս նանըրըծի ճալոնսյըրաթ, Նաընչոնոնսա ժո-
հոժաժոմ ըս ժյժոքոքոն հոնոնըծի, 1952 թ. յամյրոմ Յյնոմհոնոյն լոնգյա-
թյրլաս նոմթյժ ըրոժըժ յնայրոն հոնոնըման.

աըմոսաըրոռ սալյահթյրոմի յն յարամիցո նայրչոնոն ճաթոնսըժ մըրընչ-
ըծի ճոժըրյթս մյժյրոմոնսա ըս թյրոն ճաթոմի ժարձոննսա ըս ծորչո-
մոն հոնոնըմոքան; սանըրոհո-սահընառ յնոյըրըծոքան յն նոմթյժ նայրչոնոն
յրթըրըլսա ըս ըսրոնցոնն չոնյժի. այ յարամիցոնն սլյնննից ճորմոն նայրչոնո
ոյր ճըթյրոմ յոծոնաժյրոնն մոյր, հոմըլմայ ժալոնն յնյրոնն լոյթան աը-
ժյրոն սոննընն յուրոց ժաթսյժաժյնա ըոսթոննցոյոնսաթոնն ժոքըրոցոննցոնն
յըլմոննոքոքոնն ըսթոնն հոմ յն ահոն լոնգյաթյրլաս
սլյնննից ճորմոն. 1979 թ. ծորչոմոնն սաթըլմնիցո նայրժալոքան, սաթս
ոննաըրըծոքս մըլոնն յյուրոթոն, մյժնոյր-ճանամիհոմըլ ժարձաժյրոնն մոյր
մոյրըծըլ ոյնա մըլոնն յնյրոնն լոյթան յարամիցո, հոմըլոյ սալ.սնհ
մյժնոյրըծաժա սյաթըմոնն ժոքոքոնն ոննցոնն յարամիցոքոքոնն ժանցո-
թոլըծաժոմ ըոսթոննցոնն լոնգյաթյրլաս սլյնննից ճորմոն (մասըս
ոննաթմոն յարամիցոքոքոնն ժանցոթոլըծաժոմ). սմոհթաթ, լոնգյաթյրոմոն ս-
լյահթյրոնն քոնյուր ըս ժարյը ժյժյմինոյրձեմս ժոհոնն ալ ճը ոն յոն յոյրոնոն
ըս սնթարոմիսանըրո, յոնոնքան լոնգյաթյրլաս մյժըլոնն ժոնոն մոնսյրոնն
մյժնոյրըրըծոնն ըս սանսարթըլո ճալոնն.

յուրեղանոքան, ճեհնն ճալոնսլյալաս լոյթոմ [9] մոլոյրըռ ժոհոնն մա-
թրո *Oestrus ovis* յրոժ մյժնոննըրոն, ժյժոքոքոն հոնոնըման.

პერიმეტრის სხვადასხვა რეკონსტრუქციის და მათ შორის კან-კონსტრუქციის პარკის მიკრომორფოლოგიური შენარევა მრავალმხრივ ინტერესს იწვევს. ურთის მხრივ, ასევე გამოკვლევებს რძი მნიშვნელობა აქვს პერიმეტრის ყოველმხრივ შენარევისათვის (სინტეზისთვის, ფილოგენიის), მერვე მხრივ კი ისევე მორიგეობის საკითხის გასასაწყვეტად, როგორცაა პერიმეტრის ადაპტაცია მასპინძლისადმი. ასევე გამოკვლევების რძი მნიშვნელობაზე ურ კიდევ აკად. კ. სკრიპინინი მიუთხებდა: "ჰისტოლოგიური და ჰისტო-ქიმიური გამოკვლევები ხელს შეუწყობს მონარევი პერიმეტრის ცალკეული სინტეზისთვის ფილოგენიური კავშირების და ჰისტოლოგიური სტრუქტურების ფუნქციონალური განმარელების დაგენის".

გარდა აღნიშნულისა, პერიმეტრის მიკროსტრუქტურის შენარევა და-კავშირებულია მრავალ პარტეკულარ საკითხთან, რომელიც უხედა ადამიანის და ცხოველთა ჰანმარელების მენარეუნებას და მათ პრეფერენციას.

ნემატოდების საფარი ქსოვილი (კუტიკულა, ჰიპოდერმა) და სომური მუსკულატურა წარმოადგენს ურთან მორფო-ფუნქციონალურ წარმოქმნას კან-კონსტრუქციის პარკს, რომელიც უფარება მანტისის სახით ნემატოდის მიერ სხე-ულს და წარმოადგენს რეკონს, რომლის კომპონენტები ურმანელებთან სტრუქ-ტურულად და ფუნქციონალურად არღან დაკავშირებულინი. კუტიკულის სისქე და სომური, მუსკულატურის განვითარება პირდაპირ დაშკიკებულიდამთა და ეს ანხსნება იწით, რომ ნემატოდების კუტიკულა წარმოადგენს სომური მუსკულატურის რინახსს. სომური მუსკულატურის განვითარება თავის მხრივ და-კავშირებულია პარამიტიის სასიციციცი პირმებზე. გარდა ამისა კუტიკულის სისქე დაშკიკებულია მის წარმოქმნევი ჰიპოდერმაზე, ურძიკ სუბ-კუტიკულარულ შრებზე.

გარკვეული კორელაცია არსებობს სომურ მუსკულატურისა და ჰიპოდერ-მულ მემსხვერეებში შორის, რომლებიც წარმოადგენენ კონსტრუქციის ურეებების დადატეობის საყრდენს. ყოველივე ეს მიუთხებებს საფარი ქსოვილების და სო-

მუჩი მუსკულატურის ატუმბობის სიჩქარეზე.

კვლევის მიზანს შეადგენს უღვეჭოშიპროსტოპური მუთოქონის საშუალებით შედგენს ნებაყოფილის *Ascariidia galli* და *Heterakis gallinarum* -ის კან-კუნთოვანი პარკი.

მ ვ მ მ პ ი ა. კვლევის ობიექტის წარმომადგენელა ქაშის წყრილი ნაწლავის პარაზიტი - *Ascariidia galli* ქაშის ძრმა მანამათის კვლ-მინთი - *Heterakis gallinarum* ნებაყოფილის ფიქსაციას ვახებენთ 0,1%-იან 0,04-ის ხსნარში, მტ შემიხვევამი ვახებენთ პრეფიქსაციას 2,5-5%-იან ფლუორაიდოქიმი. ფლუორაიდოქიმი კვლმინთი იჭრებომა 2-3 მი მტმარ. მკიქოქათისი შემიქტ ობიექტი ყალიბებომა პარლიქტი და პარლიქტის და ექმინის ნარქეში. უღწახებელი ანახებო მიმადებომა რვი-ხარტის უღწახებოში, შემიქტ იღებომა უწანილაყვატო და ფეჭის ყ-ჭრატო. უღვეჭოქწრამებო მიიღეს უღვეჭოქწრ მიქრისკომებო.

კ ვ ტ ი კ ვ ლ ა. კუჭიკვლა მრავალმრინანი წარმინაქმინა, კუჭიკვ-ლით მატარულია ნებაყოფილის მებელი სხველი, ამოჭვირილა საყლაქავი, მებქეში, ვახინა და ექსკრექტორული ფრია.

Ascariidia galli -ის კუჭიკვლის სისქე არ აღებამებო 10 მიმ. კუ-ჭიკვლის მებამიქო მატარულია ხებელი 0,1 მიმ სისქის მებმარინო. *Ascariidia galli* -ის მებო მრე - მარეოა ექრქოვანი მრე - 0,5 მიმ, მას მისებეს შემარებოთ ფაქარი შიმა ექრქოვანი მრე - 1 მიმ სისქის.

ფიბრილაქული მრე - 1,5 მიმ სისქის, მასში ამქარაპ შემიმინებოა მინებოის სახით მანიქაპ მანილაქებელი მჭყლებო, შიმიქტეჩი ქიმიქტეჩი მრე ძლიქრ მანიქოქარებელია 3 მიმ სისქის და მასში არ შემიმინებოა არ-ქოქარი სჭრქეჭრია. მარე და შიმა მჭყქოვანი მრეებო მახბლოებოთ უწო სისქისა არინა (2-2,5 მიმ). მჭყლებო მახში უწომანქოის მიმარე კუ-ხით არინა მანილაქებელი, ექწოქ მამალქრი მრე (0,5 მიმ) მამოქრქევა იქლებო მახამებოქოთ. ქიმიქტეჩი კუჭიკვლა ექსმქოქებოა ხებელი მამალქრი მებმარინო.

კ ი ჰ მ. პ ი მ ა. *Ascariidia galli* -ის ქიმიქტეჩი შესებებო სი-

პლამატურ რეტიკულუმს.

კუმბივარ და პლამატურ ნაწილებში სანტუარაძე განლაგებული არიან სხვადასხვა მომის მიტოვებები. პლამატური ნაწილი უჩრდეთს კონსტანტინოპოლი და ტრავნიკის სახე აქვს. პლამატურ ნაწილიში მოხავესებებია ბირთვი ერთი ან ორი ბირთვიანი.

კ უ ტ ი კ უ რ ა . *Heteralis gallinarum* -ის, კუტიკულა 27 მკმ სისქისაა. ტარტრან იგი დაფარულია თხელი პლამატური მემბრანით მსიმ-
თვალური ტარტრა კუტიკულაში შრე 0,5 მკმ სისქისაა. მის ქვეშ მდებარე-
ობს მდებარეობით რთა ფერის შიდა კუტიკულაში 0,6 მკმ სისქის. მემბრანა კო-
მიპლექსური მდებარეობით რთა ფერის შრეა (0,2 მკმ). მასში მოხავესებული ფი-
ბრილები ტარტრან მემბრანა ბაზალურ შრეში. მიმდებარე ტარტრა ბოჭკოვანი
შრე - 0,8 მკმ, შუა - 0,9 მკმ და შიდა - 0,5 მკმ სისქის არიან. ტარტ
და შიდა ბოჭკოვანი შრეები მსგავსი არიან, ხოლო შუა შრე განსხვავდება
მეფორირებით და ბოჭკოვანის განლაგებით.

კუტიკულის ბოლო შრეა - ბაზალური - 0,2 მკმ სისქის. ქვემოთის
განვიტო დახავესებობა წარმოიქმნება ამ შრეში მოხავესებული სხვადასხვა მო-
მის და ფორმის არხებით, რომლებიც ამოხავესებულია კომპლექსური სტრუქტურის
მქონე მასალით. კუტიკულა და კიპოტრამა ერთმანეთისაგან გამოყოფილია
პლამატური მემბრანით.

კ ი კ ი რ ე შ ა . *Heteralis gallinarum* -ის კიპოტრამა სიმ-
პლასტური შრეა, რომელიც მოხავესებულია კუტიკულისა და კუნთვანი შრის
შორის. იგი ზოგი რაოდენობით შეიცავს მიტოვებებს და რიპიდებს.
ტარტრა ამისა სუბკუტიკულარულ შრეში ცხებდება ვნომპლამატური რეტიკულუმის
მემბრანებით, რომელშიც და ზოგი რაოდენობით გოკოვანი. კუნთვალური
ქვეშ კიპოტრამა შეიჭრება თხელი კიპოტრამული მემსხვილებით. ორი ლაგ-
რული კორბალური და ვენტრალური მემსხვილებით კუნთვანი შრე იყოფა
4 კუნთვან არეთ. განვიტო ნუკლეოლი რეკები მოხავესებული არიან კორბალურ
და ვენტრალურ მემსხვილებში.

ლაგრული მემსხვილები გაყვებით მსხვილი და ტარტრა ამისა

ბიტი რაოდენობით შეიყვანონ მიტოვდნობის, ურთი გვიხს ბირთვებს და ურ-
თაქამდური რეგულაციების შემზარუნება, რატორული შემსხვილებების პრექსი-
მალურ ნაწილში შეიმჩნევა ექსტრემული ახის სანაბური, მის გარშემო
მრავლად ახის ტანდატებური მსმითფილური მასალით სავსე ნუკლირ ახებში,
რმბლის გარშემო მრავალი და შედარებით უარული ევბიკულები.

ს რ ბ უ რ ი ბ უ ს კ უ რ ა ტ უ რ ა . *Heterakis gallinarum* -ის
სმბური მუსკულატურა შესდება კუნთოვანი უარეგების ურთი შიით. მით-
ული კუნთოვანი უარეგი რი ნაწილისაგან შესდება - კუმშვარი და პრამ-
მატური. კუმშვარი ნაწილი შესდება რიგი მითფილური მასალით. ტანზე ანა-
ბლებზე აქვარაპ შეიმჩნევა მითფილურების უნიკალური სტრუქტურა. მითფილურ-
ლები შესდება რი გვიხს მსხვილი და ნუკლირ მითფილური მებრუნებისაგან. მით-
ული მითფილური გარსშემოვლებულია პრამმატური მებრუნებით, რითაე მათ-
რული მებრუნად უარეგი, მითული მითფილური მებრუნაგან დასილებულია
ფილურიარული ურთიკური რეგულაციის მსმითფილური მბუკლებით, რმბლები
უარეგის პრამმატურ მებრუნას ურთება.

Heterakis gallinarum -ის პრამმატური ნაწილი მრავალი გვიხს-
კის მატარია, მასში მრავლად შეიმჩნევა მიტოვდნობის და გლიკოგენის
ნუბები, უმთავრესად მიტოვდნობის ახიან ტანდატებური პრამმატური ნა-
წილის მსტარად, კუმშვარი ნაწილის სამბლარზე, მატამ ხშირად მათი
ტრებები შეიმჩნევა გვიხსკის შიდა ნაწილებში. მტ შემხებევაში ისინი
გარსშემოვლებიან გლიკოგენის ნუბებს. მიტოვდნობისში აღმნიშვნება რ-
მბლური კრისებები.

პრამმატურ ნაწილში მითავსებულია ძლიერ ბიტი მმის ურთმბინით
ლარბი ბირთვი.

გარსსის კრისფიკაციის მბებრით *Heterakis gallinarum*
რიგი *Heterakis* მბუკუბუნება მბუკს *Oxyuroidea* -ს, ბიტი *Ascari-
dia galli* მბუკს *Ascarioidea*. კრამი არ უმანბმება მას იმ არ-
მუნებში, რი რიბე ნებამბის კუნთოვანი უარეგები ატებლებით ურ-
ნარია.

ქობულათის რაიონის პარამეტრიზაცია

ფორმირების ფაქტორები

ქობულათის რაიონის ცხოველური პარამეტრიზაციის გამოკვლევების შედეგად მიღებული მასალის ანალიზი გვიჩვენებს, რომ აქ როგორც შინაურ, ისე გარეუბნის ცხოველებში რეგისტრირებულია 382 სახეობის პარამეტრი. სპეციალური პარამეტრი უმარტივესტად მიაკვლია 26 სახეობა, აქტიური - 352 სახეობა, გვიწინა და მობილიზაციის - 4 სახეობა.

პარამეტრიზაციის ასეთი სახეობრივი რაოდენობა განაჩინებულია ამჟამინდელში, რეპროდუქციის, შინაურ და გარეუბნის ფორმირების, შინაურ, გარეუბნის და სინანტროპული ძუძუმწოვრების, ფრთხილების, მორუსების, კომპლექსური ბუნებების, ქვეყნისთვისა და ხარამებისთვის.

ქობულათის რაიონის ბუნებრივი-გეოგრაფიული მდებარეობა, კლიმატი, ნიადაგის შედგენილობა და სხვა ფაქტორები უზრუნველყოფს ხელსაყრელ პირობებს სახეობრივი მრავალფეროვნების განსახლებებისთვის მის ბიოცენოზების, ბუნებრივი ურთიერთობის სისტემების, ასეთი სისტემები ქობულათის რაიონის ტერიტორიაზე წარმოდგენილია როგორც მთლიანი წყლის-ტყის ბიოცენოზები, ისე ხმელეთის ბიოცენოზები. აქვე უნდა აღინიშნოს, რომ მთლიანი წყლის-ტყის ბიოცენოზები საკმაოდ უხვად არის წარმოდგენილი (პარკების, ტბების, მდინარის, მდ. მდ. ხეობის, ცხენისწყლის, ჩოჩის, კობის, ურბის, სუფის, ცხის და სხვა ახლები), ასევე უამრავი სახეობრივი არხები, კომპლექსები და მრავალფეროვნული ვაკე-პარკები მუდმივად და რამდენიმე-წლიანი ნიადაგების, გარდა ამისა უამრავი მდინარეული საფარი, საკმაოდ ადგილი უკავია ხმელეთის ბიოცენოზებისა, მათში უნდა აღინიშნოს, რომ მათი უმრავლესობა მუდმივად წარმოდგენილია და ამჟამინდის შედეგად არის წარმოდგენილი. სახეობრივი მრავალფეროვნების განსახლება ასეთი პირობების კიდევ უფრო განვითარება, მათში საკმაოდ სახეობრივი რაოდენობის გვხვდება როგორც წყლის, ისე ხმელეთის ფორმები. როგორც მათი მიწათმოქმედების, რა

ბაყაყვი - 8, ამიერკავკასიის ბაყაყვი - 19. ეს მასპინძლები მუდმივად
ბინადრობენ წყაროსადაცხში, იქ სადაც ზოგი წარმოიშობაა მუალეტი მა-
სპინძლები - წყლის ბოლუსკები წყლის მწერები და სხვა, რაც მკვლევარ
პრობებს უმნიშვნელო მათი ტრემატოპოზი მანივაციონებისათვის. ტრემატოპოზი
წარმოადგენს *B. viridis*, *B. bufo* და *Hyla arborea*, ეს ტრემატოპოზი იმის,
რომ ისინი ძირითადად დაკავშირებული არიან ხმელეთთან და წყარო იმყო-
ვებიან მხოლოდ გამრავლების პერიოდში, იკვებებიან ხმელეთის უხეხებელი-
ვით, ისინი კი არ წარმოადგენენ იმ ტრემატოპოზის მუამავალი მასპინძლებს,
რომლებიც პარაზიტობენ ამფიბიებში. წინააღმდეგ ამისა, ტრემატოპოზი ი-
ვადია მუცლი იმ ამფიბიებში რომლებიც უფრო ხშირად იმყოფებიან ხმე-
ლეთზე. ასევე: *Bufo viridis* და *B. bufo*. აქ განმარტებული არის
მამაობის ის ტრემატოპოზი, რომ მრავალი ფიზიკის უმეტესობის კვლევები
და რკვები უმეტესობიან ხმელეთზე და მუამავალი მასპინძლების ტრემა-
ტოპოზიან ამფიბიებში.

კოლხეთის რაიონის ამფიბიების პერიოდში მუამავლისა და *Aescarops strongylina* -ის და *Physocephalus sex-
alatus* რკვები ფორმები, ამ პარაზიტების სქესობრივი ფორმები კოლ-
ხეთის რაიონის ტრემატოპოზი რკვებისფორმების მონაურ რკვები [28]. რაც
მიკვანიშნებს იმას, რომ ტრემატოპოზი აქ წარმოადგენს აღნიშნული ტრემა-
ტოპოზის რკვების მასპინძლებს.

რკვები მონაურ ტრემატოპოზი ამფიბიებში პერიოდში მუამავლისა და
ხმელეთის ტრემატოპოზი, მუამავალი ტრემატოპოზი, უფრო იმყოფადაც
აქანდოვებული და უმეტესობი. როგორც ჩანს, კოლხეთის რაიონის პირო-
ბითობის რკვები, მუალეტი მასპინძლების სიხვედ სხვა ფორმებთან
უფრო ხვედ უმეტეს ტრემატოპოზის განვიმარტებას და პირობის, მუამავ-
ლებიან მუამავლებს ტრემატოპოზის განვიმარტებად.

საკვლევი ტრემატოპოზი პარაზიტობის უმეტესად ნაკვლევიან იმანი-
ბული რკვებებისთვის ვასაკვ, რაც ტრემატოპოზი მისი მუამავალი უმეტესობის.
ამფიბიებიდან კოლხეთის რაიონის ტრემატოპოზი სისხლის პარაზიტ-
ობის

ბის გამოვლინების მიზნით შევსწავლეთ მხოლოდ ტბის ბაყაყი. გამოვლი-
ნებური სამი სახეობის პარაზიტოპან რამინანტური აგრელი უკანო *Try-*
panosoma rotatorium -ს. აღმოსავლეთ საქართველოს ბიოგეოგრაფიული გამო-
კვლევით ტბის ბაყაყებისათვის განსხვავებით კოლხეთის დაბლობზე მიკო-
ვებურ ტბის ბაყაყში არ აღინიშნება მიკროფილაკიები. საფრეზებელია,
რომ აქ არ არის გაუკვებებელი ბრძანსური ფორმა იმ ქვებინებისა, რომ-
ლის ლარვები სტაბილურად აღინიშნული მიკროფილაკია წარმოადგენს.

სურ სხვა სურათს იძლევა რეპროდუქციის გამოკვლევით შედეგები. 9
სახეობის რეპროდუქციით, რეგისტრირებული 18 სახეობის ქვებინებისა, 11
სახეობა მიკოვებულა ნემატოდებს და მათი უმრავლესობის განვითარების
ციკლი შეაღებ მასპინძელს არ მთავრდება. როგორც ჩანს, ეს გარემოება
განპირობებულია იმიტომ, რომ გამოკვლევით რეპროდუქციის უმრავლესობა სა-
თის ცხოველების ნივით ხმელეთთანაა დაკავშირებული და აქ, ფრეზებუ-
ბის და ცვლადების განვითარების ციკლი ჩააფრე შეაღებ მასპინძელ-
თან ნაკლებად არიან კონტაქტში. ასეთ რეპროდუქციის მიკოვებულობა: ბო-
ხმეფა, სპილენძი, მორიანი ხელიკი, მარტი ხელიკი და სხვ.

ქვეწარმავლების წყაროები დაკავშირებული ფორმებიდან ჩვეულებრივ
ანკარაში საკმაოდ დაბნობა წარმოადგენილი ქვებინების ისეთი სახე-
ობები, რომელთა განვითარების ციკლი მიმდინარეობს შეაღებ და სამაფ-
ბითი მასპინძლების მიმდინარეობით. ფრეზებუა *Telorchis assula*, *Pholog-*
giccola საკმაოდ ხშირად შედეგება ჩვეულებრივ ანკარაში. მის შეაღებ
მასპინძელს წარმოადგენენ წყლის მილუსკები, ხოლო სამაფბითის ტბის ბა-
ყაყი. ფრეზებუობის ინიციტირებული ფორმები ცვლადება დაკავშირებულა და
ახარებაბა ბაყაყებში [80]. ანალიტიკად მიმდინარეობს ფრეზებუა *Tel-*
orchis assula, *Paralepoderma cloacicola* და *Macrodera lon-*
gicollis განვითარების ციკლი [81]. მასპინძლის (ჩვ. ანკარა) კვების
ხასიათი ამ შემთხვევაში და ცხოველების ნივით დაკავშირებულია წყლის
მილუსკებებთან, სადაც კიტი ჩააფრეობით არის როგორც წყლის მილუსკები,
ისე ტბის ბაყაყის ახარებაბა ფორმები და დაკავშირებუბი. სწორედ ამ მო-

მეწვიბა განაპირობა ჩვეულებრივი ანკარას ქვემინთოფაუნის ფორმირება კორ-
ხეობის დაბლობის ისეთი წყლის ბიოტოპებში, როგორცაა შიპხობის ქვედა რი-
ნება, ხობის მუცხოველიობის ფერმის უამრავი საწვავი არხები და აქ მუ-
ქმნილი საცუბარები, პარასიტობის ტობის სანაპიროობის ფაობიანი აგრეობი
და სხვა, სადაც წყლის რინეობის ფაქტორი ხელსაყრელ პირობებს ქმნის მუც-
მივი მუარეპური და დაბაგებობის მასპინძლების მავროფრისათვის. მუცაპ
მნიშვნელოვანია აქ მკვნიმალური ტემქვერატურის არსებობაც ღლის მთქემის
მ ზვის განმავლობაში.

კორხეობის დაბლობში ქვეწარმავლების პარასიტობის მუცხაველის რრს
ტამოვირინებულა ნუმაგოგობის რარული ფორმები: *Physoccephalus sexa-*
latus და *Ascarops strongylina*. საყურაპეობა, რომ ეს ქვემინთები
ასევე რარული ფორმიტ ტუხვებდა ამფობიებში და ბიტიორტ ტუქუმინორებში.
მუ როგორია მათი როლი სასოფლო-სამეურნეო და სანაპირო სარეწაო ცხოვე-
ლების ინვაზიური დაავადებობის ტარელებდაში, საუბარი ტუქუმნება წინა-
მებდავე ნაშრომის სპეციალურ ნაწილში. ასევე საყურაპეობა ცესტოდა -
Mesocostoides lineatus -ის რარული ფორმის რეგისტრირების ფაქტი ჩვე-
ულებრივ ანკარაში. მის მუცმივი მასპინძლებს, კორხეობის დაბლობის პირო-
ბობისათვის, ნარმოპეგენენ მტაეებებში.

ფრინველიდან, კორხეობის დაბლობის ტურიტორიანზე, ტამოქველულია 107
სახეობა, შინაური ფრინველებიდან - 5 სახეობა, ტარეულიდან - 102 სახე-
ობა.

შინაური ფრინველების ქვემინთოფაუნის ფორმირების ტბებობის დატე-
ვის მიბნით მიბანშქანობილარ მიტვარჩინა ისინი დაყვით მრ ეკოლოგურ
რტეაპ. პირველ რტეში მუცა შინაური წყარმეურავი ფრინველები იხვი,
ბატი . ეს ფრინველები, ისე როგორც მათი მიწათესავე ტარეული ფრინვე-
ლები, მავისი ცხოვების მთელ მანძილზე წყარტან არიან დაკვეშირებულნი.
მათ რაყობში მყნარეულ საკვებს ცხოველური საკვები ფარბობს. ეს სა-
კვებობა წყლის უხარხემილები - ბიოქვემინთების მუარეპი მასპინძლები.

მეორე რტეფი ნარმოპეგენილია უამბისნარეობით- უამბი, ინაური .

ისინი წყალთან მჭიდრო კავშირში არ არიან. მათი ძირითადი საკვებია მცენარეულობა. პამაგობიონი სახიფის იკვებებიან მოლუსკებით. ზოგჯერ მათ სხვა უხერხემლო ცხოველები.

წყარმიყურავი და ქაშინისნაირი ფრინველები ჯერმინებოყუნა კოლხეთის პაბოკობე სახეობათა რაოდენობისა და ინვანობის ხარისხის მიხედვით სხვა-პასხვა სურათს იძლევა.

წყარმიყურავი ფრინველების ჯერმინებები წარმოადგენილია 44 სახეობით, ქაშინისნაირების - 27 სახეობით.

წყარმიყურავი ფრინველების ჯერმინებების სახეობათა სიმრავლე კოლხეთის პაბოკობე შეიძლება ახსნიდ იქნას მათი კვების ხასიათით. წყლის უხერხემლოები მოლუსკები, კიბოსნაირები, წყლის მწერები და სხვა, რომლებიც უხვად გვხვდება საკვლევი ჭრიჭორიის წყარსაყავებში და რომლებიც წარმოადგენენ ფრინველების ძირითად საკვებს, ხშირ შემთხვევაში გველინებთან იმ ჯერმინებების შუალევი მასპინძლებად, რომლებიც რეტოს-ფრინველია ამ რეგიონის ფრინველებში. წყარმიყურავი ფრინველებში საკვებთან ურთავი ხელებთან შემდეგი ჭრემაგოგები: *Echinostoma robustum*, *Ech. paraulum*, *Ech. miyagawai*, *Brachylaemias fuscatus*, *Cotylurus oornutus* და სხვა. ჭრემაგოგა *Notocotylus* -ის მასპინძლები ინვანობებთან, როგორც ბალახთან ურთავი ტაყარსაყავენ აბოგესკარებებს. *Prosthogonimus* -ის რავები საბოლოო მასპინძლის საყმლის მიხედვებე რავებში ნემსიყარსიების მათლებთან ურთავი ხელებთან: ცხეგოგები: *Microsomacanthus*, *Sobolevicanthus*, *retinometra*, *Diorchis*, *Diorphanotaenia*, *Fimbriaria* და სხვა გვარების წარმომადგენლები საყმის შუამავალი მასპინძლებია: კიკიკები, პაჭრები, გვარებები და სხვა.

წყარმიყურავი ფრინველებთან შუამავებთ ქაშინისნაირების ჯერმინებები კოლხეთის პაბოკობე რავები სახეობებთათა წარმომადგენელი. ჭრემაგოგებთან იმითათავი გვხვებთა *Echinostoma* -ს და *Hypoderaeum* -ის გვარების წარმომადგენლები. შინაურ ქაშინისნაირებში მოკვებებელი ჯერმინები *Sobolevicanthus gracilis* წყარმიყურავი ფრინველების გლიყური პარამიგია,

მისი მუარევი მასპინძელია ყვილოქები და კოაქსოვილები.

მაგნიტანოვიტი - გარეული იხვი, ფარფლიანი იხვი, იხვიანა, ზედა-
შებრა იხვი, ყვიკარა, მყიწე მაგასინი, წიფლიანა ყვინთი, რუხი
იხვი და სხვა . ყველა მაგანი იკვებება უხეხვილი (კობსანოვიტი,
მოლუსკები) და ხეხვილიანი (ზევიტი, ამფიბიტი) ცხოველებით, რომ-
ლებიც ნარევიანად მუარე, მაგნიტიანი ან რეპროდუქციული მასპინძლებს,
აღნიშნული ფრინველების ქვემინდობისათვის. კოლხეთის დაბლობზე ამ ფრინ-
ველებისათვის აღნიშნული ყველა ქვემინდობის ხასიათდება განვითარების
რთული ყვილი და ყველა მაგანი ფრინველებში გვხვდება არა მემბრანული,
არამედ სრულიად კანონმდობიერად - სკვების საშუალებით.

ქაშინანოვიტი - კოლხური ხობობი, შინაური ქაშაში, შინაური იმპა-
ური, ყვილი; ვერძული მურატი, რეპროდუქციული მწყერი და სხვა ხასი-
ათობიანი მურევი კვებით. მყინარევი საკვებთან ერთად, ამ ფრინველ-
ების რეპროდუქციული ცხოველებით უხეხვილი ცხოველების სხვადასხვა ნარევიან-
ადები. საკვები ფრინველიანად გარეული ქაშინანოვიტში რეპროდუქციული
ფრინველია *Brachylaemus fuscatus*, რომლის მუარევი მასპინძელია ნარ-
ევიანად ხეხვილი მოლუსკები. ამ რეპროდუქციული ნარევიანადებში გვხვდება
ყვილი, რომელიც განვითარება ასევე მუარევი მასპინძლის მუარეობით
ხდება და კიბი რეპროდუქციული ნარევიანადებისა, რომელიც უმრავლესობა ვითარ-
დება პირდაპირი გზით.

მურევიანოვიტი - რეპროდუქციული გარეული მურევი, ვერძული გურული
იკვებებიანი მყინარევი ცხოველებით და მყიწე მობის უხეხვილებით. ამ
რეპროდუქციული რეპროდუქციული ქვემინდობიანი ზევილის ყველა მობიანი.

ლიანანოვიტი - მურევი, წყლის ქაშაში, ქაშაში იკვებებიანი
უხეხვილი ცხოველებით და ნარევიანი მყინარევი. მათში რეპროდუქცი-
ულია 9 სახეობის ქვემინდობი, მათგან ყველა მობიანი. ნარევიანი
Physoccephalus sexalatus -ისათვის ეს მასპინძლები გველიანად რე-
პროდუქციული რეპროდუქციული.

საქათანოვიტი - საქათ

აქ რეგისტრირებულია მხოლოდ ურთი სახეობის პარაზიტი.

მღოუვანისნაირნი — ლურჯფერი მევრუთა, პანწია, პიპი რა, ჩი-
ბუხა, ტყა, ძირვის კაფაყი, ჭრუბჭანი და სხვა იკვებებიან უზრ-
ბედილ ცხოველებით. მათში რეგისტრირებულია 20 სახეობის პლემინთი.
ყველა მათგანის ცანვითაება ხორციელდება მუარეთ მასპინძლის მიწა-
ნიღვობით.

თლიანისნაირნი — ვეფანი, თლია, ჩუ.თლია, მცირე თლია, ჭეჭი-
ყლაპია იკვებებიან წყლის მოლუსკებით, უდაბელს კიბოებიცა და ჭე-
ვბებით. მათში რეგისტრირებულია 8 სახეობის პარაზიტი. ყნსგოდებიან
აღსანიშნავთა *Idgula intestinalis*, ჭრუმატოპებიცა — *Diplostomum*
spathaceum. ამ უკანასკნელის მუარეთ მასპინძელია წყლის მოლუსკი
Lymnea peregra, რომელიც ჩვენ მიერ არა ურახვლა რეგისტრირებულ
ცურკარია *D. spataceum*.

მურჭალისნაირნი — პიპი მურჭალა, მუაყველა მურჭალა, წიხვეყველა
მურჭალა . კვების ხასიათი ცხოველურია. იკვებებიან მოლუსკებით, უდა-
ბელს კიბოებით, მწერებითა და ჭეჭებით. ამ ჭრინველებში კოლხების
დაბლოში რეგისტრირებულია 7 სახეობის პლემინთი, მათი უმრავლესობა
ბიოპლემინთია.

ვარვინისნაირები — პიპი ჩვაბა .

ამ რიგის ნარმომადგენლები საჯესს დამახასიათებელია. ცხოველური
კვება. მათში რეგისტრირებულია ოთხი სახეობის პლემინთი, აწსანიშნავთა .
ყნსგოცა — *Idgula intestinalis* — იწვეს ჭეჭების დაავადებას რიფ-
ლობით, ამ დაავადების საწიწრებადვე საუბარი გუჯრება ამ ნაწიკობის
სპეციალურ ნაწილით.

ყარყარისნაირნი — ყარყარ, ივესი, რუხი ყარჩა, უარცი ყარჩა,
ყვიხელი ყარჩა, წყლის მურა და სხვა იკვებებიან უზრბედილ და ხურ-
ბედილიან ცხოველებით. მათ.საკვებს მუადგენს: წყლისა და ხმელეთის მწე-
რები, ჭეჭები, ამფიბიები, მოწრელები; მათში რეგისტრირებულია 10 სა-
ხეობის პლემინთი. მასპინძლის კვებიცა დამომდინარე ყველა ბიოპლემინთია.

ქობულეთის რაიონის ჭრისჭრისაშვი მთავრებელი ცხიველებიდან აღსანიშნავია მუხარამისნიანების რიგის ნარმომადგენლები (კავკასიის მუხარამები, კავკასიის ქარი, მიმინი, კაკაბა და სხვა). იკვებებიდან ფრინველები. ამ ფრინველებში მთავრებელია 11 სახეობის ქვემინთი. ყველა მამასილია მუხარამების ფრინველებისა.

ბელუჩისანიანი - ყვავი, ყვინყვავი, კაჭკაჭი, ჩხიკვი, შიშია, მორაქვი, ნიბილა, კოჭობა, სახლის ბელუჩა, რაჭო, შავი შაშინი და სხვა. იკვებებიდან ძირითადი მარცხენარი, მამ-რამონში მუხარამის სხვადასხვა მწერები. მამი რეისჭრისებელია 12 სახეობის ქვემინთი. უმრავლესობა ბიქველინიების ნარმომადგენლებია.

ქობულეთის რაიონის შინაურ და გარე ფრინველებში რეისჭრისებელი ქვემინთების სახეობრივი რაოდენობა და მამი ხშირი მუხარამის მამონტებში განიკრებელია მრავალი ფაქტორი. აქ მუხარამებისა მისაღები რეისჭრის ბიქველინიების კომპონენტების რეისჭრის ურთიერთმომხრებელიდან (აღიბნეჭარე კომპლექსებში იწინიკრება რაოდენობა, მუხარამის მამონტების არსებობა და სხვა), ისე ფრინველების მიგრაციის ფაქტორები. გარე ფრინველები მიგრაციის რის ფაქტორი აუკლებიან ქვემინთი იწინიკრება ურთი აპტილიდან მუხარამ, ურთი სახეობის ფრინველიდან მუხარამი. ასევე რეის, ურთი ბიქველინი არსებობის გამო, გარე და შინაური ფრინველების ქვემინთების ურთიერთგაყვანა. ამ მიმართებში ჩატარებული გამოკვლევებმა საბჭოეთის მიმართებში [6] აუჩვენა, რომ შინაურ და გარე ფრინველებში გამოიწინებელი 39 ქვემინთიდან საუკრება 24.

ფრინველების სისხლის პარამიტების შორის რეისჭრის აპტილი უკრება *Haemoprotozoa* -ის აუჩინი ნარმომადგენლებს, რეისჭრის სახეობაში (რეისჭრის, ნიბილა) სჭარბობს პარამიტების რეისჭრის რეისჭრის სისხლის პარამიტების რეისჭრის რეისჭრის რეისჭრის 41, 7, 8-ს მუხარამის. ასევე მუხარამის მამარი მამრებელი სჭრისა კანონიკრიკია, რამდენ სჭრის ჭრისჭრისა რეისჭრის რეისჭრის რეისჭრის სისხლის პარამიტების გამოიწინი სხვადასხვა სისხლიკრის მწერები. მამ

Diphyllobothrium latum).

მწერიყამიეობის (მლარბები, მხუნველები, ბიკები) ჰელმინთები სა-
კვლევ ტერიტორიაზე ნარმობკენილია მხოლოდ ბიოჰელმინთებით. მათ გან-
თიარების კიკლი მონანილეობენ ყიაცველები, მწურები, მოლუსკები;
მათის მხრივ ესენი ნარმობკენივ რებრეუარულ მასპინძლებს ისეთი ჰელ-
მინთებისათვის, რომელთა მუმივი მასპინძლებია მტაცებლები და ყველა-
ფრის მჭამელები კოლიფატები .

კოლხეთის რაბლობის ტარული ძუძუმწოვრების ჰელმინთოკომპიკეჟსის
რამოყარიბებან მათისი ისტორიული ტბები ტარინია, ისინი, ბოტოვოთი ტა-
მონაკლისის ტარა ნარმობკენილი არიან ენკემური ფორმებოთ და ფილოკენე-
მურაპ უკავშირებობან ყველა სხვა უხერხემლო მუ ხერხემლიან ცხოველებს.
ისტორიულ ნანილი, ცხოველთა ურთივკავშირების რის, ნარმოიქმნებოდა
პარაბიტების ისეთი ფორმები, რომლებიც მკავებულნი უნდა ყოფილიყენენ
როტოყ ეფინიფორ, ისე მუალეპ მასპინძლებთან. ამის მკეკთა ის, რომ
მცობნელები ნემატოდა - *Gongylonema pulchrum* -ის რარული ფორმები
კებებება კოპროფაგ ხოყობში [82], ტრემატოდა *Fasciola hepatica* -ს
რარული ფორმები ნყლის მოლუსკებში (*Lymnaea truncatula*), ტარული
ლორის ნემატოდა - *Physicocephalus sexalatus* -ს რარული ფორმა ტბის
ბაცყში, ფინელებში, მწერიყამიეობი [35].

კოლხეთის რაბლობის ძუძუმწოვრების ტენიების მუალეპ მასპინძლე-
ბარ ტამოვინიბურია აპამიანი, შინაური და ტარული მცობნელები, კურ-
პოლები, მატეები, და ამიფომ მათი როლი მტეპარ რიკთა, ისეთი პათოკენური
ჰელმინთობების ტარეკელებში, როტოკიყა ექინოკოკი და ყენურობი.

რაც მებებმა შინაურ ცხოველებს, როტოყ უნებმებს, ისე მემო-
ყვანილის, აჟაც კავშირი ჰელმინთო-კომპიკეჟსების რამოყარიბებში სხვა
ცხოველებთან მტეპარ რიკთა და ხშირ მემთხვეჟაში ტანმსაბლერულ ფაჟო-
რასყ კუველინება. შინაურ ლომი რეგისტრორებურა: *Ascarops stron-*
gylina, *Physicocephalus sexalatus*, *Metastrongylus elongatus* და
სხვა. მსხვილფეხა რეიან პირეყენი: *Fasciola hepatica*, *F. gigantica*,

Dicrocoelium lanceatum, Monilezia expansa, M. benedeni, Echino-

coeus granulatus და სხვა. ასევე ბევრი ასევე *ქვემოთხეობი მინაურ* *ხეობი, ცხვარეობი, კამეჩასა და სხვა ცხოველებში.*

ქობულეთის რაიონის მსხვილი რეოსანი საქონლის კოქსიკოების შე-
სწავლამ გვიჩვენა, რომ ყველაზე მეტად რაინვაზირებულია 6 ზვის ცხო-
ველები.

ცხრილი 1

მსხვილი რეოსანი საქონლის კოქსიკოების ინვაზირების

ხარისხი ასაკის მიხედვით

ცხოველის ასაკი	გამოკვლეულ ცხო- ველთა რაოდენობა	ინვაზირებულ ცხო- ველთა რაოდენობა	ინვაზიის %
6 ზვის	42	18	42,8
1 წლის	64	14	21,9
1 წელზე მეტი	74	4	5,3

როგორც 1 ცხრილიდან ჩანს ყველაზე მეტად კოქსიკოებით ინვაზირებული
აჩიან 6 ზვის ცხოველები. ეს შეიძლება აიხსნას იმიტომ, რომ ახარტამა
ცხოველებს ჯერ კიდევ არა აქვთ გამოიშვავებული იმუნოლოგი კოქსიკოების
მიმართ. გარდა ამისა 6 ზვის ცხოველები რეკომენდირებულად მოსკობში.
აქ უნდა მხარზე იქმნება მიკროკომატი ოპოტისებრის განვიხარებინათ, ს-
მეორე მხარზე კი ცხოველთა კონცენტრაცია ხერს უწყობს ამ რაინვაზირების გა-
ვრცელებას.

სემიოტიკი ყვარებარების გავრცელება, ცხოველთა კოქსიკოებით რაინვაზირ-
ების ხარისხზე, ჩვენ შევისწავლეთ სამი სემიონის განმარტობაში: გა-
მაყხურზე, მემოტომაზე და მაყხურში. ქვემოთ, მე-2 ცხრილში მოტყუავს
ამ რაინვაზირების შედეგები.

ცხრილი 2

მსხვილი ჩქოსანნი საქონლის კოქსიფიკაციის განვითარების ხარისხი წლის სეზონების მიხედვით

წილს სეზონი	გამოკვეთული	განვითარებული	ინვანტარის ექსპლუატაცია
გამაფხვლი	60	14	42,8
მაფხვლი	54	18	30,0
შემოქცევა	62	22	28,2

ცხრილიდან ჩანს, რომ ინვანტარის ექსპლუატაცია გამაფხვლიზე ოდნავ მა-
რალია, რ სხვა სეზონში კი დაახლოებით ურთიანი.

ცნობილია, რომ კოქსიფიკაციის განვითარებისას საფრთხე ტრის ტე-
მატურაფიკაცია და ატმოსფერული ჟანგბადის გარკვეული რაოდენობის
დაბლობის ტრანსპორტაცია ეს სამივე ფაქტორი წლის განმავლობაში თანაბრად არ
იკვრება. ამიტომ არის რომ ინვანტარის ექსპლუატაცია თანაბრად ურთიანი
წილს სამივე სეზონში.

ამის გამო ურთიერთდაკავშირებული და სამკურნალო რეზიზიფიკაციის ჩატარება
კოქსიფიკაციის მიმართ შეიძლება წილს ყოველ წელს, ლეზია მისი დაწყება
მიმდინარეობს ადრე გამაფხვლიზე.

ანაკლის მუცლისკენების ფრამაში გამოკვეთული მათგან რეკონსტრუქ-
ცილია ურთი დახეობის კოქსიფიკაცია, რომელიც რეკონსტრუქციის მონაცემების ტი-
პურია მსხვილი ჩქოსანნი საქონლისათვის. მასალა ატოლზე სადგურზე სა-
დაც კამერებთან ურთი იმყოფებოდნენ ხბობები, შეიძლება ეს სახეობა შე-
იხებუთ მთავრად მათში ბარახის ზონის რის.

მინაურ ლაში, სოფ. პირველი მანისის მუცლისკენების ფრამაში რეკონსტრუქ-
ცილია 3 სახეობის პარაზიტები: *Eimeria deblicchi* Doumes, 1921; *Eimeria scabra* Henry, 1931; *Eimeria spinosa* Henry, 1931. მა-
სალა აღებულია 2 ასაკობრივი ჯგუფიდან 2 ტრისა და მრავალჯერ ცხიფი-
ცილიდან.

გამოკვეთილია 62 ემბრიონალი, განვითარებული აღმჩინდა 12. ინ-
ვანტარის ექსპლუატაცია შედარებით 18,3%. უფრო მეტად განვითარებული არიან
2 ტრისი ცხიფიციები 42 ემბ. გამოკვეთილიდან განვითარებულია 12. ეს
მოკლეს ახსნება გრძობის დატვირთვით მოკლესა და მათი კონსტრუქციის ც-

მართის ხაზგზვ.

ხეობის კოქციტოვი სავრთვრ ნაკვრბაპ არის შვსწავჯილი. ისინი მორფოლოგურაპ ძალიან ავანან ცხვრბის კოქციტოვი. მორე ავტორის მონაცვმეში [84, 85] ცხვრბისა და ხეობის კოქციტოვი სხვადასხვა სა- ხეობას წარმთაპაქვრწ და ავრავრბინი პაინვამორვბის პიკობრბში ცხვრელები არ ავრპაქვრბინ. სხვა ავტორვბის მონაცვმეში [86], ცხვრბისა და ხე- ბის კოქციტოვი იქვწვრწინ არინან და ავრავრბინი პაინვამორვბის რრს არის პაქვრბიში ეფუქვი.

რვწ სართავრბა არ აქვრწა რაქვრვრბინა ყრა, რრბვილი ტარკვრე პასუხს ტასყვმიდა ამ კიხხვას.

მასალა ავირვრ ტაიის რინრბის მშიან სადორვრბრ, სპდაყ ხეობს არავრთარკი კრწტაქვი არა აქვრ ცხვარწან. ამივრბი მანი პაინვამორვბა ცხვრვბიპან ტამორკიცხვილა. შვირქვბა იხქვას, რრბ ის სახეობრბი, რრბ- ლეშიყ რვწ მნიყ არის რვტისტრირვბული მევრული ხეაში სავკიფიკურია მარტო ამ მასპინრქისსაჟის. რვწ სართავრბა არ აქვრწა მასალა აქვრე სვმრ- ნეშისა და ცხვრეღა ასაკის მიხექვირ. აქ რვწ ავირვრ მასალა კიქვრბში. რვტისტრირვბულია 2 სახეობის პარამიტი *Himeria intricata* 1925, *Hime- ria arisata* Honess, 1942. რამქვრნიმე შვიმხევევაში რვწ შვირწინე კიქვრბში სიხბრინი ფარარახის ტამორყრა ტანვარღან ვრთაპ. ამ მასალის პამუშავრბის შვირქვ არმორწინა რრბ ცხვრელები პაავრპაქვრული იყვრწ კოქცი- ტოვირ.

კორხეის პაბრბის ცხვრეღა პარამიტოკომიქვქვრბის შვსწავრამ აქვირვწა, რრბ ჟინყვრელები მონარწილვრბწ მრავალი პქრბინრთს ტანვრთა- რვბის კიქვი. ბვრკი მარტანი სასოფლო-სამეურწრეო და სანარწო-სარწრარ ცხვრელების მშიმე პაავრპაქვრბა ტამორწინევია.

კორხეის პაბრბის წინაპაქვრბში რვტისტრირვბულია ჟინყვრების (*Thambrioidae*) 21 სახეობა, საიპანაყ 10 სახეობა რარევილა პქრბინრ- ბის ტანვირთარვბის კიქვი, ყვსტოდა *Saccoluterina paradoxa* -ს შვა- მავალი მასპინრქი -*E. colobidica* სავრარ მრავარკიცხვიანი. ბვრკი

აჭრეშვე ამ ქვემინდის მეფინიჭური მასპინძლები ტყის ქადაში, ყვინჭყო, ჩიბუხა, ბევის კაჭკაჭი, მეჭვავთა და სხვა, რაჟ განაპირობებს აღნი-
შნული ცესტოდის ფარმე გავრელებას კოლხეთის რაბრობის სუბტროპიკურ
ბონაში (ფოთის მიდამოები, ვალაბოქ).

განსაკუთრებით უნდა აღინიშნოს ნემატოდა *Ascaris suum* Goetze,
1782. ეს ქვემინდი იწვევს ღრვების ასკარიოზს. ხობის რაიონის სოფ.
პირველი მისის მელორეობის ფერმაში გამოკვლეული ყოყველები 15-70%-
მდე ინვაზიკებული აღმოჩნდა აღნიშნული ნემატოდის რავური ფორმებით,
რავ მიუთხოვებს ყრაველების ბოქ რობე ამ რავადების ურკვრავაში [58].

Syngamus skrjabinomorpha ფარმედაა გავრელებული საქარბველოში
და განსაკუთრებით კოლხეთის რაბრობებე მანარაძის, ხობის, სამტრედიის,
აბაშის, ცხაკიას, ბუტოქის, ნაღვიქიხის რაიონებსა და ფოთის მიდამო-
ებში და საჭრდნობ მონანს აყენებს რესპუბლიკის მეფრინველეობას, განსა-
კუთრებით კახეღურია იტი ნინილებიდათეს.

S. skrjabinomorpha-ს ბიოლოგია შეისნავრეს შიხობალოვამ და რე-
ჟიკობა [62] და მათ მიურ კონსტრუქტიბულია ყოყველები ამ ქვემინდის
რებერეუარურ მასპინძლებარ. საქარბველოს პირობებისდათეს *S. skrjabi-
nomorpha*-ს რებერეუარურ მასპინძლებარ რ.ქაფარინის [61] მიურ რებე-
სტრიკებულია: *A. caliginosa trapezoides*, *E. foetida*, *E. patriarchalis*,
D. alpina, *D. veneta*, *Ootolaeium lacteum*, *O. ocomplanatum*.

რებნ მიურ გამოკვლეულია კოლხეთის რაბრობებე გავრელებული ყოყვე-
ლების სპონტანური რინვაზიკება *S. skrjabinomorpha*-ს რავებით. ამ
მიბნით გამოკვრეებში რავაჭარეე რობაჭაურის, აბაშის, ხობის და მანარა-
ძის რაიონების ტურიჭორიამე. გამოკვრევათა შედეგები მოყვიულია ცხრილი
(ცხ.3). როგორც ცხრილიდან რანს, თოქების ყველა ნარტილი ინვაზიის
ბოქი ვესტრენსიკობით გამოორრევა *D. veneta* (60,33%-რან 94,40%-მდე).
საკმაოქ მარალია აჭრეშვე ინვაზიის ინტენსიკობა (2-12 რავა). ბოქია
აჭრეშვე *D. schmidtii* (21,05%-72,72%) *E. foetida* (72,15%), *A. caligi-
nosa trapesoides* (60,70%) როლი *S. skrjabinomorpha* ურკვრავაში-

ამი. ყველაზე მაბალია ინვაზიის ექსტენსიობა *B.patriarchalis* -ის მუ-
მხებევამი და იგი შეადგენს 11,62% სხირიდან ჩანს, რომ ყველა სახე-
ობის არასქესმწიფე ფილაგელების ინვაზია ძალიან მაბალია, შესაბამის
სახეობის სქესმწიფე ინდივიდებთან შედარებით.

სხირი 3

კობხეობის მამობის ფილაგელების სიმრავლური მანუვამობა

Syngamus skrjabinomorpha -ს რაკვებობა

ფილაგელების მომრავლების ადგილი და წელი	სახეობა	ასაკი	მამო- კვრული ფილაგე- ლების რაოდენობა	ინვაზი- კვრული ფილაგე- ლების რაოდენობა	ინვაზიის ინტენ- სიობა	ინვაზი- ის ექ- სტენსი- ობა
1. აბაშა, ერი, საქათმისთან აღმდელი მა- სარა 28.03.77	<i>D.veneta</i>	სქესმწი- ფე	16	14	3-11	87,5
	<i>D.veneta</i>	არასქეს- მწიფე	12	3	1-3	25,0
	<i>B.foetida</i>	სქეს- მწიფე	14	10	4-8	72,15
2. მახარაძე საქათმისთან აღმდელი მა- სარა 17.04.77	<i>D.veneta</i>	სქეს- მწიფე	18	17	2-10	94,4
	<i>D.rubidatenuis</i>	"	12	3	1-2	25,0
	<i>A.chlorotica</i>	"	17	7	2-3	41,23
	<i>A.chlorotica</i>	არასქეს- მწიფე	11	1	1	9,09
3. მობაჭაური, საქათმისთან აღმდელი მა- სარა 14.04.77	<i>D.schmidti</i>	სქეს- მწიფე	11	8	2-6	72,72
	<i>D.schmidti</i>	არასქეს- მწიფე	17	1	1	5,88
	<i>D.veneta</i>	სქეს- მწიფე	23	21	2-9	91,30
	<i>A.c.trapezoides</i>	"	17	11	1-10	64,70
4. მობაჭაური ფრის შიში, 15.04.77	<i>D.mariupolienais</i>	სქეს- მწიფე	10	3	1-2	30,00
	<i>D.mariupolienais</i>	არასქეს- მწიფე	8	-	-	-
	<i>D.schmidti</i>	სქეს- მწიფე	19	4	1-3	21,05
	<i>D.schmidti</i>	არასქეს- მწიფე	11	-	-	-
	<i>O.transpadanum</i>	სქეს- მწიფე	20	7	2-4	35,00
	<i>O.transpadanum</i>	არასქეს- მწიფე	19	1	1	5,31

1	2	3	4	5	6	7
ბიწილა № 6	ჩოხატაური, ემოს კუ- ხბუძი ალუბური მა- სალა, I ემოს 27.11.77	D.veneta	5 უ.	30.1V.77	27	10,8
ბიწილა № 7	აბაშა, ემოს კუხბუძი ალუბური მასალა, II ემოს, 1.11.77	O.transpadanum	7 უ.	8.1V.77	2	0,5
ბიწილა № 8	ჩოხატაური, მუა ემოს- დან ალუბური მასალა, II ემოს, 27.11.77	D.schmidti	7 უ.	8.1V.77	2	0,5
ბიწილა № 9	ჩოხატაური, საქათმის- თან ალუბური მასალა, II ემოს, 27.11.77	D.schmidti	7 უ.	8.1V.77	4	1,1

ჩაყ შვიძღემა ახსნილ იუნას არასქესმინიფი ინტოვიტების ნაკლები აქტივობითა და აჭრეხევი ძროხის ფაქტორით, არასქესმინიფი ინტოვიტის ხნი- ვანება უმეტეს შემთხვევაში ურთ ხელმე შეკლებია, მაშინ როცა ბოტოვიტის სქესმინიფი ფიაცელას ასაკი შვიძღემა ჩამოტენიმი ხელს შეაძღუნდეს. ამ შემთხვევაში ატორი აქეს სინტამუსებინს ლარევიბინს აკუმულირებას.

კოლხეთის პაბლობზე მოპოვებული ფიაცელების ნაწილი მივეყობ ბიწი- ლებს, რათა ბიოლოგიური მეთოდით დატვიტონა **S.skrjabinomorpha**-ს ლა- რევიბინს საშუალო რაოდენობა ურთ ფიაცელაში. ცევიბისაფვის გამოტიყენეხ სამთვლანი სინტამუსის მიმარხ სტრუქტური ბიწილები.

როტორყ ცხრილიდან (ცხრ.4) ჩანს **S.skrjabinomorpha**-ს ლარევიბინს საშუალო რაოდენობა ყველაზე მეტია **D.veneta**-ს შემთხვევაში და მე- ატენს 10,8 ლარვას. **D.schmidti** -ში სინტამუსებინს ლარევიბინს საშუალო რაოდენობა მერყეობს 0,5 ლარევიდან 6,0 ლარევიამდე. **A.caliginosa tra- psoidea**-ში, რომელიც მოპოვებული იყრ აბაშაში საქათმისთან აბროს ბი- ატატი **S.skrjabinomorpha**-ს ლარევიბინს საშუალო რაოდენობა შეაატენს 8,8 ლარვას ურთ ეტემბილარში.

როტორყ ბეშით მოყვანილი მასალიდან ჩანს **S.skrjabinomorpha** კო- ლხეთში ფარეოპაა გარყყლებული, რაყ განპირობებულია ხელსაყრელი კო-

ურებიდან შეტყუება ნუჭიის ჩამოქონილზე მოკლაცა, ამფობობიდან გზის
ბაყაყის სუბზე და სხვა მრავალი უბურხევილი ცხოველები მყოფიერ არიან
კონტაქტში არიმენტარული კაქიჩებში.

აღნიშნული ბიოლოგიური ფაქტორების გარდა, მოკლუკების ინვაზიის ბა-
რისიბი დაბოკობებულისა მთელი რიგი აბიოლოგიური ფაქტორებისაგანაც, რიბვი-
საგან არსანიშნავია იმ ტრუნტის ხასიათი, რიბვიტყაყ ცუბებზეა მი-
ლუსკი. ჩვენი მიურ ბებესიისის გზაზე აღებვი იქნა მოკლუკები *Viviparus vivi-*
parus-ის რი სინჯი. ურთი თიბიან ნიპაგებ ნაპირთან აბლოს, მიურ
3-4 მიჭრის დაბოკობიხ წყარმყენარებების თელებიბიდან. რივე შემთხვევაში
ავიღებ ურთიარნი-ბიბის 100 ეტებმპლარი. პირველი სინჯში მოკლუკების
ინვაზიიამ შეპაგინა 39%, მიურ სინჯში ბიბიერ 7%. რიგოყ უბედაყ
მყენარებებიდან აღებვილი მოკლუკები შეპარებოხ ნაკლებადაა დაინვაზი-
ბვილი. აქ ტრუნტის ფიბიკურ შებებნილობას რიგოყ ჩანს, იბებნი ბინიქენ-
ლობა არა აქვს რიგოყ იბი ფაქტს, რიბ თიბიანი ნიპაგტი ნაპირთან აბლოს
წარბიარებენს სუბსტრატს, სადაყ საყს იფრიან რიგოყ ბინაური, ისე გარ-
ვილი ფრინველები და აინვაზიჩებენ შეპლებ მესპინბებებს. ამ დაკვირებებიდან
შვიბებზეა გაკებებეს კიბებ ურთი დასკენა, რიბ რიგოყ ჩანს წყლის მოკლ-
კები *Viviparus* გვარიბიდან ბიბ მიტრაციას არ ანარმებენ და ჩანბყარი-
ბებვილია რიბ მოკლუკიბი რარველი ფრებებოხ ინვაზიჩებინს ბეპლსაბიისიხ.
ყოველი შემთხვევაში ეს მიტრაცია 3-4 მიჭრზე ნაკლებია.

კობიბეისი დაბიბის გვიბგოჩიბიზე რეტიბგოჩებვილი ტრემატოებების
რარველი ფრებებიბიდან - *Cercaria vaga*, *C.pigmentata*, *C.fasciola he-*
patica, *C.spinifera*, *C.prosthegonimus ovatus* და *C.philophthal-*
mus sp. (Rycoae?) წარბიარებენ ბინაური ცხიველების სერიბიქი 12-
ბინიჭურ დაყებებებინს გამიბინველებს, რამებდაყ საუბარი გვექნება ბინა-
ბებებარე ნარბიბის სპეკიარურ ნანბიბი.

ქვეტიფაბიბების და ხარაბებებინს ნემატოებოფაურნის გაანბარიბებინსა
აღბიჩნდა, რიბ ქვეტიფაბიბებში რეტიბგოჩებვილი ნემატოებების უბიპეპსობა
Tylenchida-ებს მივეკებენება, ხარაბებებინს - *Rhabditida* -ებს, რაყ აღბი-

მწერი მასპინძლებს განსხვავებული ბიოეკოლოგიური თავისებურებებით უნდა აიხსნას. ამიტომ არის, რომ ქრქოვამივიდში უფრო ვარձაპაა ნარძობ-პეუნობი მობიგატური და ფაკურტატური პარაბიტები, უიარე ხარაბუბებში.

ენო და ეტოპარაბიტების გარდა უსილობიონტ მწერების სასტე-ლებში (ნაფხვენში) რეგისტრირებულია ატრეფე თავისუფლად მცხოვრები ნემატოპები.

აწნიმწერი ნემატოპები ქრქოვამივიბის და ხარაბუბების ძველ ნა-ფხვენშია ნაპოვნი მათი, როცა ხოფის სასტელებში (ნაფხვენში) მობი-გატური და ფაკურტატური ნემატოპები მცირე რაოპენობით იყო ნარძობპეუნობი. თავისუფლად მცხოვრები ნემატოპები ნარძობპეუნობი არიან საპროქსილობიონტ-ებში, პეუსაპრობიონტებში და ეუსაპრობიონტებში.

ლოკალიზაციის ზვარსაზრისით ნემატოპების უზრაველსობა რეგისტრი-რებულია ბრძასტრე ხოფის სხველის ბეპაპირზე - ელიტრების და ფრთის ექვე, სეგმენტებს შორის გვარების - *Anguillonema*, *Weinura*, *Bursaphelenchus*, *Cryptaphelenchus*, *Ecetaphelenchus*, *Sychnotylenchus*, *Neotylenchus*, *Stiotylus*, *Goodeyus*, *Panagrolaimus*, *Diplogasteroides* ნარძობპეუნობი, ნაწლავში *Parasitorhabditis* ცხიმოვან უსოვილები - *Parasitaphelenchus* და *Neoparasitylenchus* -ის ნარძობპეუნობი, ხოლო მარპიტის მილაკებში - *Cryptaphelenchus* ამტვარაპ გამოვიონდა სხვადასხვა ეკოლოგიური ჯგუფის ნემატოპები, რომლებიც მიეკუთვნებიან ექტო- და ენოპარაბიტებს, საპროქსილობიონტებს, პეუსაპრობიონტებს, ეუსაპრობიონტებს.

ეველეს პროცესში გამოვიონდა ატრეფე მობიგატური, ენოპარაბი-ტები, რომლებიც პათოგენურად მოქმეებებენ ხოფ - მასპინძლებზე. ასეე ნე-მატოპებს მიეკუთვნება *Neoparasitylenchus*-ს, *Parasitaphelenchus* -ს და *Parasitorhabditis* ნარძობპეუნობებს, რომლებიც იწვევენ ხოფ-მა-სპინძლის ცხიმოვანი უსოვილის განღვას, ნაწლავის პერფორაციას და ხო-ფის სიკვობისაყ. ჩვენი აზრით აწნიმწერი გვარის ნემატოპები ბუნებრივ პარაბიტები როცა არიან ასტრეებენ მწერების რეცხოვრობის რეგულიაციში.

როგორც უარყოფითი მასპინძლებიან პარამიტოფაუნის ანალიზი გულისხმობს, კოლხეთის რაიონის ცხოველთა პარამიტოფაუნის ფორმირების ფაქტორები მუცლასტყეოსებთან იმ მთავარ კანონზომიერებებს, რომლებიც ცნობილია უკოლონიურ პარამიტოფაუნით. პარამიტოფაუნის მენსტრუის პრინციპი მასპინძლის ადგილისამყარებს განვითარებისთვის მასზე იყო აკად. სკოლაში მისი კერძო 1924 წ. [87]. აღნიშნული პრინციპი უფრო მეტად გააღრმავდა ვ. მ. მ. [88], სადაც აღნიშნულია, რომ ამ მთ იმ პარამიტის არსებობა ტანპრობებზეა მეტად რთული კომპლექსი. პარამიტის არსებობისათვის საჭიროა მუსაფრისი კლიმატი, პირობიოლოგიური და სხვა პირობები ამ რეგიონში არსებულ მუსაფრის ფაუნასთან ურთავ, რომლის წარმომადგენლები პარამიტებისათვის მუსაფრის და მუსაფრის მასპინძლებს წარმოადგენენ. პარამიტის ცხოვრება მუსაფრისა და მუსაფრის ფაქტორული ბიოტოპის ბუნებრივ-გეოგრაფიული პირობებთან ფორმისა და ფაუნის ყველა კომპონენტებთან.

აღნიშნულია კანონზომიერებებთან მათი განვითარება კიდეც კოლხეთის რაიონის ცხოველთა პარამიტოფაუნის ფორმირების ფაქტორებზე. როგორც მასალაში მაგნიტაბა ამჟამინდისა და რეპროდუქციის პარამიტოფაუნის ფორმირებაზე მნიშვნელოვან გავლენას ახდენს მასპინძლის საცხოვრებელი გარემო. ასე, მაგალითად, ბაყაყების ტრემატოპების ფაუნა რამდენიმე მათი ნაგავი უფრო ხანგრძლივობაზე, გრძელში მუდამეტი რაიონი ამ რეგიონს პარამიტობით, მუცლური ცხოველების მქონე ვასკა კი სწრაფად მათსეფა. რეპროდუქციის ის ფორმები, რომლებიც მათი ცხოველების ნიჭითა და კვებით დაკავშირებული არიან ნაგავის ბიოტოპებთან - ჩვ. ან. კაა, რაინვაზირებული არიან ქვემინდების ისევე ფორმებით, რომელთა განვითარების ციკლისათვის აუცილებელია ნაგავის უბრალოდ ცხოველები. იგივე მუდამეტი იმეტიან ფორმებების მიმართაც. ტრემატოპობით უმთავრესად ნაგავთან დაკავშირებული ფორმებიან რაინვაზირებული.

კოლხეთის რაიონის ფაქტორული მუსაფრების პარამიტოფაუნის რამდენიმე მათი განვითარებისათვის მათი ისევე ფორმები, ისევე რაინვაზირებული,

ძღებია: ნყლის მორუსკების მრავალი სახეობა, კობხეის პაბლოში მცირე
ჭობრეა - *Lymnaea truncatula* L. ამ პაპაეების გამომწვევის ბიო-
ლოგია უარგადაა ცნობილი [89]. მსხვილფეხა რქიანი პირუტყვის ფასუი-
ოლათი პაპაეების მხრივ განსაკუთრებით გამოირჩევა კობხეის პაბლოში
მედიკტი რიონები: ხობის 100%, ცხაკიას 94,5%, ფოთის 98% .

ჩვენ მიერ ჩატარებული სპეციალური კვლევა ამ ტრემატოდის მუშ-
ლეთ მასპინძლის გამოვლინების მიზნით. მენსაჯილია ნყლის მორუსკების
10 სახეობა: *Lymnaea peregra*, *L. truncatula*, *L. palustris*, *Theodoxus*
fluviatilis, *Bithynia tentaculata*, *Planorbis planorbis*, *Viviparus*
viviparus, *Melanopsis praemorsa*, *Sphaerium corneus*, *Physella*
acuta. აღნიშნულ მორუსკებში ჩვენი პა სხვა ავტორების მონაცემებით რე-
ტისტორიკულია ტრემატოდის ლარული ფორმები, რომლებიც მიკუთვნებულიან
19 სახეობას. ღვიძლის რიონის ლარული ფორმა *Cercaria fasciola*
hepatica რეტისტორიკულია მხოლოდ *L. truncatula*. რგანდში. ინვა-
დის ინტენსიუობა. მუპაგენს 0,7%. აღსანიშნავია, რომ მორუსკის ეს სა-
ხეობა კობხეის პაბლოში ტრეიტორიაზე გავრელებულია ურთობრედა. ასე
კრები მუგებუპა ხეის პა უბრეუთის მიპამოებში. კობხეის პაბლოში
ამ მორუსკის გავრელება, რომ ურთობრეუ ხასიათს ატარებს ცნობილია აგრე-
ური გამორევეუბითაა გ. კოკჩაშვილისა პა გ. ჯავრიძის [16, 90] მიერ
კობხეის პაბლოში მცირე ტობრეულის გავრელების ურედა მიხეებულია
უბრეუთის, ბათუშის, მუგრიპის, ხობის, აბაშისა პა ცხაკიას რიონები.

ხეის მიპამოებში მოკრებული მცირე ტობრეუა ავტორაპ გამორეგა
F. hepatica -ს ურეარეობს; მორუსკები გავრელებულია გბისიკა ახებში
პა მცირე მობის ტობრეებში; ამ ბიოტოპში ყოველრეურაპ მიძრამბს პა იკრე-
ბუბა რეგრე მსხვილი, ისე ნურეი რქოსანი საუბრეი. ამებნაპ, კონ-
ტაქტი მუპაეი პა ეეინტიტრი მასპინძლებისა ყოველგებრეი პა ხან-
ტრეიკია. ეს გარემოება უბნის აუბრეებეი პირობას შინაური პირუტყვის
ფასუიოლებით პაპაეებისათვის. ცურაშვილისა პა რეიონიას [25] გამორე-
კრეუთ სნურე ამ ბიოტოპში ცხაკიას პაპაეება ფასუიოლობით 100%-იანი.

ფასუილოზმის ნინააღმდეგ მიმარტული ბრძოლის პრეფილაქტიკური ღონისძი-
ებანი ურთ-ურთ ნარმიმარტველ ფაქტორად მიჩნეული უნდა იქნას სწორედ ამ
ბიოლოგიებში მოლუსკების მოსპობა, ფიზიკური, უნიმიური და ბიოლოგიური მე-
ოქმების კომპლექსური გამოყენებოთ.

აღამინის ფასუილოზიო პაავამების გამოვლინების მიზნიო კოლბე-
ოის პაბლობის ტერიტორიაზე ჩვენ სპეციალური კვლევა არ ჩატეოტაბოა,
მატრამ საბოტაოოო ცნობილია, რეი იუ სადაყ მასობრივადაა ტაუტელებული
ცხოველოა ფასუილოზი, ხშირია აღამინის პაავამების შემიხვევებოყ.
სწორედ ამიოოო ფასუილოზის ნინააღმდეგ ბრძოლის პრეფილაქტიკური ღონის-
ძიებანი უნდა ატარებდეს კომპლექსურ ხასიათს. კოლბეოის პაბლობის ყველა
პასახლებული კუნტეში და ტანსაყოტებოიო ხობის, ცხაკიის, ბუტოოის, აბა-
შიისა და სამტეოოის მიოამიოებში რეკლარტად უნდა ჩატარდეს შემდეგი
ღონისძიებანი: 1. სუესმიწიფე პარამიოების მოსპობა ცხოველოა რტანი-
ბრიში; 2. სუესმიწიფე პარამიოების კვრეცხების ტანაოტრება ტარემიში;
3. შეალეოი მასპინძლების მოსპობა; 4. ცხოველოა ძვება საძოვრების მო-
ნაყვებოიო.

ოკროყელიოზის გამომწვევია ტრემატოოა ბოკროყელიოზის ტვარიოან,
კოლბეოის პაბლობში რეგისტრირებულია მსხვილფეხა რქიან პირფყვიში, კა-
ბეოი, ხეაოი, ცხაკიში, შველსა და კუოილეში. შეამაველ მასპინძლებს
ნარმოოაგენენ ხმიელოის მოლუსკები კელიყლას ტვარიოან. საკვლეუ ტერი-
ტორიაზე იწვამია აღნიშიწელია ხობის, ბუტოოის, ცხაკიის, ფოთის და
სამტეოოის მიოამიოებში.

ამ ტრემატოოის შეალეოი მასპინძელი კოლბეოის პაბლობში გამოვლი-
ნებულია ტ.ჩაკელიოის [16] მიორ ტეფეკოოის, ხობის, ცხაკიის, ბუტო-
ოის, აბაშიისა და სამტეოოის მიოამიოებში. პაოტენილია, რეი შეალეოი მა-
სპინძელი მიეკუოენება ხმიელოის მოლუსკს კელიყლას ტვარიოან (*Hel-
pella derbentina*).

პარამიოისტოზიოზის გამომწვევია ტრემატოოა პარამიოისტოზიოის ტვარი-
ოან. კოლბეოის პაბლობში რეგისტრირებულია მსხვილ რქიან სარწილეში და

ცხვარში, ამ საავადმდებლის აღმდგურების ბიოლოგთა საქარაუვლოს პირებზე-
საფენის შესწავლოლითა ზ. როგორიანის [26] მიერ. დადგინილია, რომ პარა-
ზიტის შუაღებ მასპინძელის წარმომადგენის წყლის მოღუსკი *P. planorbis*.

კოლხეთის დაბლობში პარაზიტისგომეზი რეთისგორიკებელია ხობის მი-
დაბლობში.

აღნიშნული გორიგორიის ვეგ. მიმსახურე ქარსონადმა განსაკუთრებული
გურადრება უნდა გაამახვილოს ამ საავადმდებლის წინააღმდეგ მიმარხული რ-
წისძიებებზე.

კოლხეთის დაბლობის ცხოველთა და ადამიანის გენიოგომეზიდან აღსა-
ნიშნავია ვეინოკოკი. ეს საავადმდებლის ხობიარ ცხვრება მუგტობისა და
ფრის მიდამობში. რეგონიგურ მასპინძელის წარმომადგენის ძაღლი, მტელი და
გურა. შუაღები მასპინძელშიდან რეთისგორიკებელია მსხვილგება რქოსან
პირუტყვი, კამურსა და ცხვარში. კოლხეთის დაბლობის პირებზეში ვეინო-
კოკური იწვამიის გარეგნებაში უმთავრეს როლს ასრულებს ძაღლი, ძაღლის
გველა-ჩიში - სანადირი, სამომსახურე, მეცხვარის და განსაკუთრებოთ
უპარონი - მხებგარე. საავადმდებელი ძაღლი გარემოში გამოყრფის ვეინოკო-
კის კვრეცხებს, რითაც ბინძურება მალახი, ზივა, მისგნული, მწვანელი,
წყალი, კვრეცხები ხვრება ბინაური პირუტყვისა და ადამიანის საფრის
მომწვრებელ სისგვამში, გადარის სისხლში და ველა რგანში, განსა-
კუთრებოთ კი რვიძისა და ფირგვებზე უმთავრება რარული ფრმა - ბუტო.
ადამიანებში ვეინოკოკის გარეგნება შეფარებელია ცხოველებში ვეინო-
კოკის გარეგნებებთან. აღნიშნული საკომებში საქარაუვლოში და კოლხეთის
დაბლობისაფენის საკმაო პარგადას დამუშავებელი რგორე ბიოლოგების, ისე
ვეინებისა და ვეგონიარების მიერ [92, 93, 94].

ვეინოკოკური იწვამია ამიკრებს კოლხეთის დაბლობის ცხოველთა სა-
სგორ-სამუვრწნო რარებულბას, მირგურ იწვეუს სიკვეტილიანობას, რი
მონან აყენებს ადამიანის ჯანმრელობას. სწორე ამიგომ მიმანშენწინილარ
მიგვარნია კოლხეთის დაბლობის მხელი გორიგორიანზე განსაკუთრებული გურად-
რება დაწესებს ვეინოკოკის წინააღმდეგ მიმარხული რწისძიებებზე

ინტენსიურ გამრავლებასთან. დაავადება იწვევს ფაზიკოსების ჩანთისა და კერძო სახლების ანთებას, ყალიბდება ანთოროპოლოგი, ბიოლოგი უნდა ვთქვათ კერძო-
ცხენი, ხშირად ფრინველთა სიკვდილიანობა, ამ დაავადების პროფილაქტიკის-
სახეობის უნდა ვთქვათ შედეგად რეკომენდაციას. ცნობილია, რომ ნებისმიერ დროს
რეპროდუქციონი ამინდში მუდმივად ფრინველთა აჩივს ჩამოკიდებულნი, წვიმის
შემთხვევაში ხდება მათი ჩამოვარდნა, ფრინველები კენკარზე მათ და ი-
ვაზირებდნენ. სასურველია წვიმიან ამინდში ფრინველების გაკეთება გამო-
შვებისას განიხილოთ.

ჩამოვარდნის გამომწვევით სხვადასხვა სახეობის ჩამოვარდნები, კო-
ხეობის დაბრუნებულ რეგისტრირებულია სამტრედიის და ცხატაის მიმდებარე,
იწვევს უნდა ვთქვათ უნიკალური ჩამოვარდნის. დაავადება მიმდინარეობს
მინდა ვთქვათ ან უნდა ვთქვათ, სიკვდილიანობა 80-90% აღწევს. სასურველია შე-
დეგად რეკომენდაციას და მკურნალობის უფროსი საშუალებანი.

პროფილაქტიკის გამომწვევით ყველაფერს სხვადასხვა სახეობები.
კოხეობის დაბრუნებულ რეგისტრირებულია შინაურებისა და მათი, სამტრე-
დიის, აბაშის, ცხატაის და ხობის მიმდებარე. ამ უნდა ვთქვათ დაავადებში-
დან აქვს ანთების რეკომენდაციას? ამ დაავადების დროს ფრინველებს
დავდავებულ აქვს მკურნალობის კოორდინაცია, ხშირად სიკვდილიანობა. ა-
სეობის ამ დაავადების მკურნალობის უფროსი საშუალებანი, რომელიც
გამომწვევითაა შედეგად რეკომენდაციას სისხლმარებელი ხასიათის უნდა ვთქვა-
ვებდეს.

სინთეზის გამომწვევით მრავალი ფრინველის ჩამოვარდნის სახეობა,
ფრინველებში ეს დაავადება ჩვენ მიერ რეგისტრირებულია სამტრედიის,
აბაშის, ცხატაის, ხობისა და მუგდის მიმდებარე. ავადობის: ში-
ნაური უნდა ვთქვათ, ინფორმაცია, ყოველი და მათი. პარაზიტული იწვევს სასურველი
გზების დახმარებას, ხშირად სიკვდილიანობა, შედეგად რეკომენდაციას
კის და მკურნალობის უფროსი საშუალებანი, რაც მთლიანად ავადრეკომენდაციას
განხილვითაა უფრო მეტი ინტენსიურობით.

ფრინველთა ასკარიდოზი, კუჭრეკომენდაციას და კარბოლოზი კოხეობის

ՄՈՐԵՆՈՍԻ ՔԱՃՐՈՒՄԻ ՍԵՌՉԱՐԹԱ ՍԱԿՅՈՒՄՅԱՆՈՍ ԾԱՆՎԵՐԿՈՒՄ
ՇԱՍՈՒՆԸՎՈՒՄԻ ՏՈՒՆԱՐՅՈՒՄ

ՎՅՊՈՇՈՒՄԻ ՍԱԿՅՈՒՄՅԱՆ

ՄՅԱԿՏՈՒՅՆԱԾ

Erypanosoma rotatorium

Lankesterella minima

Dactylostoma ranarum

ՋԱՐՑՈՆԵՈՒՅԻ

ԹՐՅՈՒՄՆԱԿՆԵՐ

Diplodiscus subclavata

Prosoceus confusus

Pleurogenoides mediamus

Pleurogenes claviger

Opisthioglyphe rana

Haematolochus variegatus

H. dubinina

H. sp.

Cephalogonimus europaeus

C. retusus

Gorgoderia asiatica

G. dollfusis

G. pegenstocheri

Gorgoderina citelliflora

Pneumonoceus asper

ԱՆՏՐՈՒՄ

Nematotaenia dispar

ԾՆՅՈՒՄՆԱԿՆԵՐ

Cosmoceca ornata

Rabdias bufonis

Oswaldocruzia goezali

Iccasiella neglecta

Ascarops strongylina

Physocephalus sexalatus

ՇԱՅՆՆԱԿՆԵՐ

Pseudoacanthocephalus bufonis

ԿՅՎՅՈՒՄՆԱԿՆԵՐԻ ՍԱԿՅՈՒՄՅԱՆ

ՋԱՐՑՈՆԵՈՒՅԻ

ԹՐՅՈՒՄՆԱԿՆԵՐ

Encylometra columbrimurorum

Telorchis assula

Paralepoderma oloacicola

Macrodera longicollis

Opisthioglyphe ranae

ՄԱՆՄՈՐԲՈՆ

Ophiotaenia europaea
Mesocestoides lineatus

ՃՆՆԱՄՈՐԲՈՆ

Oswaldocruzia goezei
Spironoura armenica

Rhabdias fuscovenosus
Kalicephalus viperae
Physocephalus sexalatus
Ascarops strongylina
Neoxysomatium caucasicum
Paraentomelas dujardini
Hexadontophorus ophisauri

ԳՐԻՏՅՈՐԻՆՆ ԿԱՆՅՈՒՄՈՆ

ՉՅԱՄՈՐԲՈՆՆԵՐ

Eimeria tenella
E. necatrix
E. maxima
E. acervulina
E. ooganae
E. perniciosa
E. mitis
Plasmodium malariae
Plasmodium relictum
Haemoproteus danilewskyi
H. lanii
H. columbae

ԿՐԹՈՆՆԵՐ

ԹՐՎՈՒՄՆԵՐ

Clinostomum complanatum
Eucotyle popowi
Psilochasmus oxyurus

P. longicirratatus
Stomylotrema spasakii
Echinostoma revolutum
E. miyagawai
E. paraulum
E. stanschinskii
E. robustum
Echinoparyphium recurvatum
Ech. mordwilkoii
Hypoderaeum gnedini
H. conoideum
Brachylaemis fuscatus
Hypoderaeum vigi
Petasiger (P.) megacanthum
P. (W.) jubilarum
Echinochasmus dietzevi
E. mathevossianae

Mesorchis pseudoechinatus
Gaurocephalus ferox
Opiatorchis similans
Metorchis intermedius
M. xanthosomus
Tracheophilus aisowi
Dicrocoelium macrostomum
Corrigia victori
Brachylecithum attenuatum
Cotylurus cornutus
Platynosoma fallax
Diplostomum spathaceum
Notocotylus attenuatus
Tetracotyle falconis
Prosthogonimus ovatus
Apatemon gracilis
Bilharziella polonica
Dendritobilharzia pulverulenta
Apharyngostrigea cornu
 (*սյնթորթո*)
Ligula intestinalis
Davainea proglottina
Haillietina tetragona
E. echinobothrida
E. friedbergi
Cloacotaenia megalops
Dicranotaenia coronula
D. colaris
Diorchis stefanski
D. acumbata

Diploposthe laevis
Drepanidotaenia lanceolata
D. przewalskii
Drepanidolepis anatina
Fimbriaria fasciolaris
Microsomacanthus microsoma
M. parvula
Retinomstra longicirrosa
Echinolepis cariosa
Sobolevicanthus gracilis
Sphenacanthus skrjabini
Staphylepis cantaniana
Tschertkovilepis setigera
Choanotaenia infundibulum
Ch. oingulifera
Variolepis orenata
Amoebotaenia cuneata
Dilepis attenuata
D. undula
Anonchotaenia globata
Paruterina caudelabraria
Cladotaenia cylindracea
Parioterotaenia paradoxa
Tetrabothrium cylindraceum
Rhabdometra nigropunctata
 (*5յնթորթո*)
Callilaria columba
C. obaiguata
C. caudinflata
C. bursata

C.usbecistanica
C.anseris
C.caudinflata
Eucoleus annulatus
Thominx collaris
Th.anatis
Th.contorta
Amidostomum anseris
A.acutum
A.boschadis
A.henryi
Cyathostoma bronchialis
Syngamus skrjabinomorpha
S.trachea
S.palustris
S.merula
Hystrichis tricolor
H.varispinosus
Trichostrongylus tenuis
Rhinostoma anatinum
Ascaridia galli
A.dissimilis
A.anseris
Contracaecum microcephalum
C.spiguligerum
Porrocaecum ensicaudatum
P.crassum
P.depressum
Ganguleterakis dispar
Heterakis gallinarum

H.jamadori
Tetrameres fissispina
Subulura suatoria
Habronema leptoptera
H.spinosa
Dispharynx nasuta
D.spiralis
Decorataria decorata
Physaloptera (P.) alata alata
Acuaria anthuris
A.subula
Physocephalus sexualatus
A.hamulosa
Oheilospirura hamulosa
Synouaria siconiae
S.decorata
Synhimanthus hamata
Cosmocephalus obvelatus
C.aduncus
Streptocara crassicauda
Stellocarum skrjabini
Stellobronema acuariana
Schistoropus longicornis
Chandrella sinensis
Pseudaprocta gubernacularia
Pharyngosetaria marcinowskyi
Neurocyrnea eurycaeca
Paraaterotaenia paradoxa
Desmidocarcella skrjabini
Aploparakis filum

A.parafilum

(საუკერძო გუბი)

Centrorhynchus lancea

C.alueonis

C.globosaudatus

Mediorhynchus micracanthus

M.papillosus

Polymorphus magnus

P.minutus

Filicollis anatis

საქართველოს პარაზიტები

ა) მწერისგანების პარაზიტები

პარაზიტები

(გრძელგორები)

(ცუმაგორები)

Ithyogonimus talpae

Brachylaemus fulvus

Pseudoleucochloridium soricis

(ცუმაგორები)

Hymenolepis erinacei

Ditestolepis diaphana

Rodentotaenia crassisclex

Coronacanthus integra

apillaria erinacei

J.capillaris

Spirocerca lupi - larvae

Porrocaecum depressum-larvae

Soboliphyme caucasica

S.hirudiniformis

(საუკერძო გუბი)

Nephridiorhynchus major

ბ) მწერისგანების პარაზიტები

პარაზიტები

(გრძელგორები)

Fasciola hepatica

Brachylaemus recurvus

Dicrocoelium lanceatum

(ცუმაგორები)

Paranoplocephala omphalodes

Skrjabinotaenia lobata

Passerilepis crenata

Mesocestoides lineatus-larvae

Syphacia obvelata

S.stroma

Ganguleterakis spumosa

Trichostrongylus nutria

T.colubriformis

T.tetortaeformis

Trichocephalus muris

T.leporis

Catenotaenia pusilla
Rodentolepis microstoma
Hymenolepis diminuta
[ნებაგորძე)
Longistriata maldonadoi
Aspiculuris tetraptara

Passalurus ambiguus
ჯახანბეგოვანი
(გორკიანი)
Laelaps agilis
Eulaelaps stabularis
Linguatula serrata-

ბ) მცავებელები სარამებე

(გნებეგორა)

Alaria alata
(უხეგორბი)
Diphyllobothrium latum
D.mansoni
Echinococcus granulosus
Tenia pisiformis
T.hydatigena
Hydatigera taeniaeformis
Dipylidium caninum
T.leonina
Trichocephalus vulpis
T.georgicus
Thominx aerophilus

Mesocestoides lineatus
(ნეხეგორბი)
Uncinaria stenocephala
Crenosoma vulpis
Ancylostoma caninum
A.tubiforme
Spirocerea lupi
Capillaria plica
Toxocara canis
Capillaria feliscati
C.muconata
Trichinella spiralis
Agamospirura sp.

პ) ბელები სარამებე

(გნებეგორბი)

Fasciola hepatica
F.gigantica
Liorchis scotiae

Ostertagia trifurcata
Oesophagostomum venulosum
Skrjabinema ovis

Dicrocoelium lanceatum
(*ճրճաթորյուն*)

Haemonchus contortus

ՅՈՒՆԱՅՈՒ ՍԵՐՉԱՐՉԱՆՈՍ ԿԱԿՆՈՅՉԱՆ

ա) *եռոս Կակնոցյուն*

ԵՍԿՅՈՒՆՅԱՆՈՒ

E. ahsata

E. intricata

ԿՂՐՈՆՇՅԱՆՈՒ

(*թրճաթորյուն*)

Fasciola hepatica

F. gigantica

Dicrocoelium lanceatum

(*սլսթորյուն*)

Moniezia expansa

Cysticercus tenuicollis-larvae

(*ճրճաթորյուն*)

Chabertia ovina

Oesophagostomum venulosum

Bunostomum trigonocephalum

Gongylonema pulchrum

ՔՂԵՆԱԵՆԿՆԱՇՅԱՆՈՒ

(*ոճոճյուն*)

Linguatula serrata - *Շաճա*

ծ) *սնչոս Կակնոցյուն*

ԿՂՐՈՆՇՅԱՆՈՒ

(*թրճաթորյուն*)

Fasciola hepatica

Dicrocoelium lanceatum

Paramphistomum cervi

Setaria transcaucasica

Trichocephalus ovis

T. capreola

Trichostrongylus colubriformis

T. capreola

T. vitrinus

T. axei

Haemonchus contortus

Ostertagiella circumcincta

Nematodirus spathiger

Dictyocaulus filaria

Protostrongylus hobmaieri

Muellerius capillaris

Skrjabinema ovis

Trichocephalus ovis

T. skrjabini

Capillaria megrelica

Chabertia ovina

Oesophagostomum venulosum

Haemonchus contortus

(*սյնթորթա*)
Echinococcus granulosus-larvae
 (*նյնթորթոն*)
Dictyocaulus filaria
Bunostomum trigonocephalum

Skrjabinagia lyrata
Trichostrongylus axei
Gongylonema pulchrum
Trichocephalus ovis

ժ) *Յնկելոն հյոնոն յոհյցցոն յահոնցյոն*

Յնթոնյալոն

Eimeria zuernii
E.bovis
E.aularensis
E.brasiliensis
յոհոնոնյոն
 (*թոյնթորթոն*)
Fasciola hepatica
F.gigantica
Dicrocoelium lanceatum
Eurytrema pancreaticum

Paramphistomum skrjabini
P.cervi
 (*սյնթորթոն*)
Moniezia expansa
M.benedeni
Thysanotria giardi
Taenia hydatigena-larvae
Echinococcus granulosus-larvae
 (*նյնթորթոն*)
Bunostomum trigonocephalum

Chabertia ovina
Oesophagostomum venulosum
Trichostrongylus colubriformis
T.skrjabini
Ostertagia circumcincta
O.ostertagi
O.trifurcata

B.phlebotomum
O.trifida
Skrjabinagia kolchida
Haemonchus contortus
Nematodirus spathiger
Dictyocaulus filaria
D.viviparus
Gongylonema pulchrum
Thelazia rhodesi

ժ) *յոնոնյոն յահոնցյոն*

Յնթոնյալոն

Eimeria aularensis
յոհոնոնյոն

(*սյնթորթոն*)

Echinococcus granulosus-larvae

(ճրճագործո)

- Fasciola hepatica
- F.gigantica
- Dicrocoelium lanceatum
- Paramphistomum skrjabini
- F.cervi

Taenia hydatigena-larvae
(ճրճագործո)

- Dietyocaulus filaria
- Gongylonema pulchrum
- Thelasia rhodesi
- Dietyocaulus viviparus
- ՉՅԵԱԵՆԱԿԱՆՅԵՆ
- ԿՅՆԵԱԵՆՅՈՒՅԵՆ
- Linguatula -ճրճո

բ) ԸՐԿՐՈՆ յԱՌԱՅԻՆՅԵՆ

ՅԱԿՏՈՂՅԱՆ

- Eimeria dobliecki
- E.soabra
- E.spinosa

(ՍՅԱՏՈՐՅԵՆ)

- Echinococcus granulosus-larvae
- Taenia hydatigena-larvae
- T.solium-larvae
- (Ճրճագործո)
- Metastrongylus elongatus
- M.salmi
- Globocephalus urosubulatum
- Bunostomum phlebotomum

յՐԿՐՈՆՅԵՆ
(ճրճագործո)

- Fasciola hepatica
- Dicrocoelium lanceatum

- Trichocephalus suis
- Ascarops strongylina
- Physoccephalus sexalatus
- (ՏՅՅՅԿՐՈՅԻ ՅԵՅԵՆ)

- Macracanthorhynchus
- hirudinaceus

յ) ԸՐԿՐՈՆ յԱՌԱՅԻՆՅԵՆ

յՐԿՐՈՆՅԵՆ

(ճրճագործո)

- Alaria alata
- Metagonimus jaoagawai
- Echinochasmus perfoliatus

(Ճրճագործո)

- Ancylostoma caninum
- Uncinaria stenocephala

Mesorchis denticulatus
(ტუბეროვანი)
Taenia hydatigena
Echinococcus granulosus
Multiceps multiceps
Dipylidium caninum
Mesocestoides lineatus
Taenia pisiformis

2) კვეთის პარაზიტები

პარაზიტები

(ტუბეროვანი)
Parascocotyle longa
P.italica
Metagonimus yokagawai
(ტუბეროვანი)
Dipylidium caninum
Hydatigera taeniaeformis
Mesocestoides lineatus

ბუნების პარაზიტები

Ipidae

Scolytus scolytus
Panagrellus dorsobidentatus
Panagrolaimus scheiherae
Synotylenchus ulmi
Goodeys ulmi
Neoparatylenchus scolyti
Ectaphelenchus skolyti
Bursaphelenchus xerokartarus

Toxocara canis
Toxascaris leonina
Spirocercia lupi
Dirofilaria repens
D.immitis
Trichocephalus vulpis
Capillaria plica
Thominx aerophilus

(ტუბეროვანი)

Ancylostoma tubaeforme
Toxocara mystax
Toxascaris leonina
Capillaria plica
Thominx aerophilus

Parasitaphelenchus oldhami
Scolytus ratzenburgi
Goodeyus scolyti
Neoparasitylenchus barullae
Bursaphelenchus ratzenburgii
Scolytus rugulosus
Eudiplogaster paulyi
Diplogasterellus mikusohi
Sychnotylenchus intricati
Neoparasitylenchus rugulosus
Plectus thornei
Anguillonema crenati
Trypodondron
Stictylus pseudobtusus
Cryptaphelenchus nov. sp.
Bursaphelenchus teratospicularis
Cossus cossus
Pelodera teres
Eudiplogaster robinicola
Bursaphelenchus steineri
Cerambycidae
Cerambyx dux
Rhabditis longicaudata
Eudiplogaster leptospiculum

Mesorhabditis jugnaldicola
Neoparasitylenchus xylobori
Anguillonema rhizomorchoidea
Aphelenchoides martini
Taphrorhynchus bicolor
Parasorhabditis bicoloris
Cryptaphelenchus bicoloris
Bursaphelenchus teratospicularis
Diplogasteroides sp.
Neodiplogasteroides pisicola
Saperda populnea
Diplogasteroides pisicola
Bursaphelenchus sp.
Cerambycidae sp.
Panagaeolaimis sp.
Gryllonema
Gryllonema bispiculata
Cameronia multiovata
Tapleocia pseudornata
Thelosoma korsakovi

ՆԱԿՅԻՐ ԳՐԱԾԱՆՈՒ ԾՅԱՐՉՔ

ՃԱՆՈՆԵՐՆԵՐ

(սյնաթորան)

ա) ֆոսֆորան

<i>Dilepis undula</i> -larvae	<i>Metastrongylus elongatus</i> -larvae
<i>Saaciuterina paradoxa</i> -larvae	<i>M. salmi</i> -larvae
(ճեմաթորան)	<i>M. pudendotectus</i> -larvae
<i>Syngamus skrjabinomorpha</i> -larvae	<i>Hystrichis tricolor</i> -larvae
<i>Ascarops strongylina</i>	<i>Porrocaecum crassum</i> -larvae
	<i>Dicelis</i> sp.-larvae

Ն) Բլբոս ծորչնյանն

(թրմաթորան)

<i>Notocotylus attenuatus</i> -larvae	<i>Cercaria prosthogonimus</i> -larvae
<i>N. ponticus</i> -larvae	<i>C. colchica</i> -larvae
<i>N. zduni</i> -larvae	<i>C. ascanica</i> - larvae
<i>Echinostoma revolutum</i> -larvae	<i>C. rhionica I</i> -larvae
<i>Fasciola hepatica</i> -larvae	<i>C. rhionica VII</i> -larvae
<i>Echinoparyphium colchicum</i> -larvae	<i>C. rhionica XI</i> -larvae
<i>E. recurvatum</i> -larvae	<i>C. philophthalmus</i> -larvae
<i>Opisthioglyphe ranae</i> -larvae	<i>Philophthalmus</i> sp.-larvae
<i>Gorgodera pagenstecheri</i> -larvae	
<i>Diplostomum spathaceum</i> -larvae	
<i>Paramphistomum skrjabini</i> - larvae	

Շ) յոթնորոտ ծորչանն

(ճեմաթորան)

(ռալլյուրան ֆոլան)

<i>Gongylonema pulchrum</i> -larvae	<i>Macracanthorhynchus</i>
<i>Oxyurus g.sp.</i> -larvae	<i>hirudinaceus</i> -larvae
<i>Ascarops strongylina</i> -larvae	
<i>Physocephalus sexalatus</i> -larvae	

7. კობეჯის პადრობის ჭიაყლებში (Lambrioidae) ქვებინების ლარველი ფორმების გამოვლინების მიზნით შესწავლილია 10 სახეობის 736 ეგზემპლარი. მათში ჩეტისჭირბუჯია 9 სახეობის ქვებინით; ეს-გოგების 2 სახეობა და ნუმაგოგების 7 სახეობა. განსაკუთრებით უნდა აღინიშნოს, რომ ნუმაგოგა *B. skrzabinozozyma* კობეჯის პადრობში ფარგ-დასა გამოვლენილი, რაჟი განიხრობებულია ხელსაყრელი კომპლექსი პირო-ბებითა და საბოლოო და განსაკუთრებით რემოკუვარული მასპინძლების სი-უხვით.

8. წყლის ბოლუსებში ქვებინების ლარველი ფორმების გამოვლინე-ბისა და შესწავლის მიზნით კობეჯის პადრობის წყლის ბიოგეოქეში გამო-კვლეულია 9 სახეობის ბოლუსი. მათში ჩეტისჭირბუჯია 18 სახეობის ცუკარია (ჭრემაგოგა). პაგენილია, რომ წყლის ბოლუსები წარმოადგენენ სასოფრო-სამეურნეო ცხოველთა ისევე საშიში ქვებინების გაპარელებს, როგორცაა: ფასუილი, პარამიფოსტომი და ექონოსტომი; პაგენილია, რომ კობეჯის პადრობის სხვადასხვა ბიოგეოქეში წყლის ბოლუსების ინვაზია ჭრემაგოგით განიხრობებულია მრავალი ფაქტორით. პირველ რიგ-ში აღსანიშნავია ის, რომ ბოლუსების ინვაზია იქ სადაც სჭარბობენ მა-კროფიტები, გაიკლებით მაგალია. ასევე მახასიათებელი გამოიჩინა მიმი-სოკის ფა (ბაღის რაიონი). ანალოგიები როლი უნიჭება ბიოგეოქეს ოქსიდის ხასიათსაჟ.

9. პაგენილია, რომ კობეჯის ხეჭობი *Copris lunaris*, *Ortho-phagus ruficapillis*, *O. taurus*, *O. vacca*, *Aphedius luridus*, *Cae-cobius schreberi*, *A. depressus*, *A. fimbriatus*, *A. erraticus* და *Oniticellus fulvus* წარმოადგენენ ტრეტიკონტინენტის, ფინიკეფალიზის, ასკაროსისა და მაკროკანტრონიკონის რემოკუვარული მასპინძლებს.

10. კობეჯის პადრობის ქუჩისფრები და ხარამბების ნუმაგოგები წარმოადგენილია 49 სახეობით. მასალის ანალიზმა გუჩვენა, რომ ქუჩის-ფრებში ჩეტისჭირბუჯი ნუმაგოგების უმრავლესობა მიკუვინება გიგან-ბიგებს, ხარამბებში კი რამბოგოგებს, რაჟი აღნიშნული მასპინძლების გან-

სხვავებული ბიო-ეკოლოგიური ზეგავლენების უნდა აიხსნას. გამიჯობი-
ბულია პარაზიტები, რომლებიც პათოგენურად მოქმედებენ ხიფს-მასპინძელზე,
იხილეთ (*Neoparasitylenchus*, *Parasitaphelenchus*, *Parasitorhabditis*)
ინვეტირ მასპინძლის ცხიმოვანი ქსოვილის ტანსაცმელს, ნაწილის პერფორა-
ციას და სიკვდილსაც კი. აღნიშნული ნემატოდები ბუნებრივ პირობებში რიგ
როგან უნდა ასრულებდნენ მტრების რეპროდუქციას რეპროდუქციით.

11. ცხოველების პარაზიტოლოგიური განვითარება გულისხმობს, რომ აქ
საკმაოდ რთულია ცხოველები ისევე პარაზიტები, რომლებიც ინვეტირ ს-
ნაირი-სარქაო და მინერალ ცხოველების მიმართ დაავადებებს: ფასციოლოზს,
რეოკოლოზს, პარაზიტოლოზს, ჯირკვლის, ექსტრემალს, მონტროლიზს,
ფელოზს, სინტროლიზს, ექსტრემალს, პარაზიტოლოზს, რეოკო-
ლოზს, პინტროლიზს, ასკარიოზს, კოკციდიოზს. მათ ნივთიერება ბრძო-
ლის ეფექტური საშუალებების გამოყენების მიზნით უდიდესი მნიშვნელობა
აქვს უწყობა, ლე რომელი პარაზიტის წარმოშობისა და ცხოველების კო-
ბულის დაბრუნება ამა ლე იმ ბიოლოგიური, რომელი ცხოველებში ცხოველებს; რ-
გონია მათი უწყობის გზები, რომელი ცხოველია მათი გამოყენების, რა
განსაკუთრებულ მათ ცხოველებს, როგორ არის მოსალოდნელი მათი რეპრო-
დუქციის მათ.

12. კოლბულის დაბრუნების ცხოველებს დაავადება ფასციოლოზის ინფექცია
აქვს. გამოყენებულ, მათი რეპროდუქციის დაავადების გამოყენების, მუხარედი
მასპინძლების, ნების მოკვლევის აქტიურობისადაც რეპროდუქციის რეპროდუქციის
პირობები. კოლბულის დაბრუნების მთელი ტერიტორიაზე მარტის და-
რეპროდუქციის მოკვლევის ნების ბიოლოგიურ გამოყენების უწყობის, რომ-
ლებიც 14 რეპროდუქციის აქტიურობისადაც რეპროდუქციის დაავადების უწყობის
ბუნებრივი ცხოველებში (ხარის, ძროხა, კამეჩი, კურის, ცხენი, მათ).
ამიტომ მიზანშეწონილია მიკრობიოლოგიური, პერიმეტრიკების ნივთიერება ბრძოლის
დაბრუნების შედეგისადაც უწყობის, მუხარედი, ხარის, ამაში და ცხენი-
ნის ექსტრემალს უწყობისადაც უწყობის ნივთიერება ამ რეპროდუქციის დაავადების
დაბრუნება ცხოველების დაბრუნების საკომპლექსური. ფართო მასშტაბით უნდა

ანარჩონი ტბორებისა და წყაროსებების განმეორება მოღუსკვებისაგან, ჩის-
მონასკ გამოყენებულ უნდა იქნეს მოღუსკოთიერი პრეპარატები და წყარ-
მისურათი ფრინველები (ბატები, იხუები) . აუთილებელია ცხოველთა ნაკვლის
გაუზნებლობა ღერმული დამუშავების წესით, ცხოველთა ძველთა საძოვების
მოწაკვლეობით . კოლხეთის დაბლობის მდემთ ჩამოთვლილი რაიონებისათვის
რეკომენდაციას უძღვეთ გამოთიყენით რჩურადი დეკლემინთიბაყია . პირ-
ველი გამაფხურბე მარტო-აპირილი , მერე შემოტომამე სვეტმბერი-
ოქტომბერი

ცხოველთა პარამიტოსტომობის წინააღმდეგ ბრძოლის ღონისძიებამი
იხვარისწინებს ძირითადად იმ პუნქტებს, რმლებიყ ფასუიოღობის მიმარ
აღწინობენთ . ამიტომ ფასუიოღობის წინააღმდეგ მიმარღული ღონისძიებების
ჩატარებისას უმძრულად ვებრძვით ამ დავადებდასკ .

13. ვენოკოკობისა და ენურობის წინააღმდეგ აუთილებელია ჩატარებს
მეღ კოლხეთის დაბლობზე და განსაკუთრებთ მუტოპისა და ფოთის მიდა-
მოებში ძაღლის ყველა ჯიშის საწაპორო, სამომსახურთ, მუცხვარის და
სხვა ყოველკვარტაური დეკლემინთიბაყია . უნდა მიიხპოს ყველა მარწ-
წარა ძაღლი, ღერმებში ძაღლების რაოდენობა უნდა განისაბღროს იწსტრუ-
ციის შესაბამისად, მკაცრი კონტოლო დანებს დასაკვალობსა და ხოყ-
კომბინატებში დავადებული სუბპოტუქტების კონფისკატების მოსკობა-
გაუზნებლობამე, აიკძალოს ცხოველთა დაკვლა ებობში ვებედამბეველო-
ბის გარეშე .

14. მინაური ცხოველების (მსხვილფეხა რუბანი საქონელი, მხა) მონი-
ვობის შემხებვეამი კოლხეთის დაბლობზე არყ ღე ისე იშვიათია, ამიტომ
მიბამენწონილად მიტვარწია გავამახვილოთ ყურადღება ამ მიმარებობთ მეღ
კოლხეთის დაბლობის მუობნელი ცხოველების მიმარ . გამოყენებულ იქნეს
ამ დავადების წინააღმდეგ ურღველი პღმინთოლოტების მიერ შემუშავ-
ბული დარმხანმეყვას პრეპარატები .

15. მინაური ცხოველთა ღელაობის წინააღმდეგ ბრძოლისათვის კოლხეთის
დაბლობზე უნდა ჩატარებს კომპლექსური ღონისძიებები . მსხვილი რესანი

Л И Т Е Р А Т У Р А

1. С к р я б и н К.И. 1926.Первая гельминтологическая экскурсия в пределы Грузии (1918), проведенная доктором Дитропом. Деятельность 28-ми гельм.экспедиций в СССР (1909-1925), стр.253-255.
2. Г а м ц е м л и д з е С.Я. 1941.К характеристике Фауны паразитических червей и млекопитающих Грузинской ССР.Тр.ун-та, т.ХХI,Тбилиси.
3. Б у р д к а я а д з е П.Д. и Б а р а т а ш в и л и Т.А.1941. К распространению глистных заболеваний домашних животных в Аджарской АССР и в некоторых районах Западной Грузии. Труды Груз.НИИОС, т.УI, стр.21-25.
4. К у р а ш в и л и Б.Е. 1941.К изучению гельминтофауны птиц Грузии.Тр.Ин-та зоологии АН ГССР, IУ.
5. К у р а ш в и л и Б.Е. 1950. Гельминтофауна охотничье-промысловых птиц Грузии и некоторые закономерности ее диверсии. Тр.зоол.ин-та, АН ГССР, IX, (на груз.языке).
6. К у р а ш в и л и Б.Е. 1957. Гельминты охотничье-промысловых птиц Грузии.Изд.АН СССР, Москва.
7. К у р а ш в и л и Б.Е. 1961. Трематоды животных и человека. Монография.Изд.Акад.наук ГССР.
8. К у р а ш в и л и Б.Е. 1964. Эхинококков и альвеококков животных и человека в Грузии и борьба с ними.Монография Изд. АН ГССР.
9. Р о д о н а я Т.Э. 1946. Материалы к изучению гельминтофауны мегрельской козы в условиях Мегрелии.Дис.работа по сомск.уч.степ.канд.биол.наук (на груз.яз.).
10. Р о д о н а я Т.Э. 1944. Новый вид нематоды из рода *Ostertagia* Ransom ,1907.Сообщ.АН ГССР, т.У, № 8, стр.813-820.
11. Р о д о н а я Т.Э. 1945. Случай обнаружения *Linguatula serrata* в Грузии.Сообщен.АН ГССР, т.УI № 8, стр.635-640.
12. Р о д о н а я Т.Э. 1947. Новый вид нематоды из рода *Capillaria* Zedler, 1800.Сообщ.АН ГССР, т.УШ № I-2, стр.57-60.

13. Родоня Т.Э. 1950. Новая нематода - *Trichocephalus georgicus* sp.n. хищных млекопитающих Грузии. Сообщ. АН СССР, т. XI № 4, стр. 251-254.
14. Родоня Т.Э. 1951. Материалы по изучению гельминтофауны хищных млекопитающих Грузии. Тр. ми-га воол. АН СССР, т. X стр. 121-144.
15. Родоня Т.Э. 1972. Гельминты охотничье-промысловых млекопитающих Грузии. Изд-во "Наука" (моногр.) стр. 452.
16. Дзавелидзе Г.И. 1952. Результаты изучения промежуточных хозяев гельминтов домашних животных. Тр. Тбил. Гос. ун-та, т. 46.
17. Дзавелидзе Г.И. 1958. Результаты изучения цикла развития нового эхиностоматидного червя (*Schinoparagurhius colohicus* n. sp.) . Сообщ. АН СССР, XXI, 3.
18. Дзавелидзе Г.И. 1964. Результаты изучения цикла развития *Oristioglyphe ganae* (Frolich) . Сообщ. АН СССР, XXXIV; 1.
19. Чиаборашвили Е.Т. Дзавелидзе Г.И., 1968. Изучение цикла развития трематоды *Notocotylus ziani* nov. sp. Сообщ. АН СССР, L, № 1.
20. Дзавелидзе М.Г., Чиаборашвили Е.А., 1973. К изучению трематод в пресноводных предкаверных моллюсков (*Prosobranchia*) Грузии. Сообщ. АН СССР, 69, № 2.
21. Чиаборашвили Е.А., 1971. Изучение цикла развития трематоды *Notocotylus ropticus* Tschibazarashvili, 1964. Достижения ветеринарной гельментологии в практику. Изд. "Сабчота Сакартвело", Тбилиси.
22. Дзавелидзе М.Г. 1976. К изучению биологии *Philorhthalmus* sp. (Нугосе? Yamaguti, 1934). (Trematoda). Сообщ. АН СССР, 84, № 3.
23. Дзавелидзе М.Г. 1973. К изучению трематодофауны пресноводного моллюска *Melanopsis graecorosa* (L.) (*Prosobranchia*) из Восточной Грузии. Сообщ. АН СССР, 71, № 1.
24. Чиаборашвили Е.А., Дзавелидзе М.Г., 1977. Два вида церкарий, выведенные из предкаверных моллюс-

25. Курашвили Б.Е., Родоня Т.Э. 1964. Географическое распространение фасциолеза и дикроцелиоза сельскохозяйственных животных Грузии. Тр.ин-та зоол.АН СССР, т.Лш.
26. Родоня Т.Э. 1960. Изучение биологии *Paraphistomum akjabini* Тр.ин-та зоол.АН СССР, т.ХУП.
27. Шевцова А.А., Заскинд Д.Н. 1960. Гельминты и гельминтозы домашних водоплавающих птиц.Изд.Харьковского университета, Харьков.
28. Коява Л.И. 1961. К изучению гельминтофауны домашней свиньи Грузии.Сообщ.АН СССР, т.ХЛУ, № 5.
29. Чубабрия И.Г. 1963. Теляшизм и борьба с ним.Газ "Колхетис Цискари".
30. Гурчиаши К.Р. 1964. К изучению диктискаулеза буйволов в условиях Грузии.Сообщ.АН СССР, ХХХЛУ : I.
31. Курашвили Б.Е., Элиава-Савватеева И.Я. 1976. Гельминты домашних птиц Грузии.Тбилиси, изд-во "Мецниереба", (на груз.языке).
32. Мацаберидзе Г.В. 1971. К изучению гельминтофауны насекомоядных СССР (Сообщение I.Трематоды). Пар.сборник, вып.П., Изд. "Мецниереба".
33. Мацаберидзе Г.В. 1971. Эколого-гельминтологическое изучение насекомоядных в Западном Грузии.Рукол. В библиотеке Ин-та зоологии АН СССР.
34. Мацаберидзе Г.В. 1973. К изучению гельминтофауны насекомоядных СССР. (Сообщение II, Цистоды) Пар.сборник, вып.П.Изд. "Мецниереба".
35. Мацаберидзе Г.В. 1967. Гельминты микромлекопитающих Грузии.Монография, Тбилиси, "Мецниереба".
36. Каршенблат Я.Д. 1948. Материалы гельминтофауны грызунов Грузии. Тр. зоол. ин-та. Уш т.
37. Чиаберашвили Е.А., Мчедлидзе Г.А., 1961. Материалы к изучению трематодфауны амфибий Грузии. Тез. докл. конф. Груз. зоол.вет. учебно-исслед. ин-та (на груз. яз.).

38. Шарпило В.П. 1962. К изучению гельминтофауны пресмыкающихся Закавказья. "Зб.праць зоол.музею АНУРСР, 31, 63-69.
39. Парцванидзе М.И. 1914. Plasmodium malariae Raubrich индиков вр.п. Зак.вет.вест., № 6, 86-87.
40. Карманова Е.М. 1959. Биология нематоды *Hystriobis tricolor* Dujardin и некоторые сведения по эпизоотологии триотрихоза уток. Труды ГЕЛАН, т.9.
41. Олелев А.В., Добровольский А.А. 1975. Фауна церкарий пресноводного моллюска *Melanopsis graemorsa* (L.) из Западной Грузии. ч. I. Экологическая и экспериментальная паразитология. Вып. I, 73-96.
42. Семенов О.Ю. 1976. Экспериментальное изучение биологии мирацидия *Phylophthalma rhionica*, 1976 (*Trematoda*, *Phylophthalmidae*) - Паразитология, 10(5), 439-443.
43. Башкирова Е.Я. 1947. Семейство Echinostomatidae Dietz, 1909. В книге акад. К.И. Скрыбина "Трематоды животных и человека", т. I, 370-391.
44. Рыжиков К.М. 1949. Два новых вида нематод рода *Syngaster* Steb., 1936. Тр. гельм. лаборатории АН СССР, т. П, 62-68.
45. Мозговой А.А. 1952. Биология *Roggoaeum glazium* - нематоды водоплавающих птиц. Тр. Гельм. лаборатории АН СССР, т. У I, 114-125.
46. Гущанская Л.Х. 1952. К гельминтофауне диких куриных птиц СССР. Тр. Гельминт. лаборатории АН СССР 175-222.
47. Садатерашвили Ю.Ф., Чятишвили Б.Г., Шенгелия Э.Ш., Нацвлишвили М.Д. 1981. Гельминты и гельминтозы сельскохозяйственных животных и птиц в районах Колхидской низменности Грузинской ССР. Материалы второй Закавказской конференции по паразитологии, изд. АН Арм. ССР, Ереван, 203-205.
48. Чятишвили Б.Г. 1982. Особенности эпизоотологии фасциолоза клочных в зоне Колхидской низменности. Материалы второй Закавказской конференции по паразитологии. Изд. АН Арм. ССР, Ереван, 248-249.

49. Ч и т я ш в и л и Б.Г., Д е м я н о в а Р.С. 1981. Гельминтозная ситуация хозяйств специализированных по выращиванию и откорму крупного рогатого скота в Грузинской ССР. Материалы третьей Закавказской конференции по паразитологии. Изд. "ЭЛМ", Баку, 48-49.
50. Д у б я н и н а М.И. 1971. Паразитологическое исследование птиц. Л., Изд. "Наука".
51. И л а ш к и В.М., К о н т р и м е в и ч у о В.И., Н а з а р о в а Н.С., 1971. Методы сбора и изучения гельминтов наземных млекопитающих. М., "Наука".
52. П а в л о с к и я Е.Н. 1957. Методы ручного анатомирования насекомых. Изд. АН СССР, 3-85.
53. G o o d e y J.B. Soil and freshwater Nematodes. London, Methuen and Co LTD, New-York, I, Wiley and Sons, Inc. 1-544.
54. П а р а м о н о в А.А. 1964. Основы фитогельминтологии. Т.П. Москва I-446.
55. К а к у л и я Г.А. 1966. Эколого-фаунистическая характеристика нематод короедов хвойных лесов Боржом-Бакуриниа. Канд. дисс. ТГУ (на груз. яз.).
56. H u l i n s k a D., H u l i n s k y V., 1973. The histology and histochemistry of the cuticle of females of *Enterobius vermicularis*. - "Folia parasitol.", 20, N 1, 5-15.
57. L e e D.L., 1965. The cuticle of adult *Hippostrongylus brasiliensis*. Parasitology, v.55, part 1.
58. П о ц х в е р и я Ш.О. 1979. Сезонная динамика зараженности дождевых червей личинками свиной аскариды в Грузинской ССР. Бюллетень Всесоюзного ордена Трудового Красного Знамени института гельминтологии им. К.И.Скрябина, вып. 24, стр. 40-42.
59. Ш е в ц о в А.А. К вопросу изучения гельминтофауны домашних уток на территории СССР. Труды Киевского ветеринарного института т. XII, 157-204.
60. Д к а л а р и д з е Л.А. 1962. К изучению гельминтофауны домашних водоплавающих птиц Сванетии. Сообщ. АН ГССР, XXI, № 5 (на груз. яз.).

61. Д к а п е р и д з е Л.А. 1966. Гельминты домашних водоплавающих птиц Грузии. Паразитол. сборн. Ин-та зоологии АН ГССР, I (на груз. яз.).
62. Ш и х о б а л о в а И.П., Р ы ж и к о в К.М. 1956. Биология *Syngamus skrjabinomorphus* Ruzjikov, 1948. Труды ГЕЛАН, 8, 267-278.
63. К в а в а д з е Э.Ш., Э л я в а И.Я, 1975. Новый вид нематоды *Dioelis ivericus* sp. nov. (Drilonematidae) из дождевого червя-эндемика Грузии. Сообщ. АН ГССР, т. 77, № 3, 733-736.
64. Г я н ц я н с к а я Т.А. 1959. К фауне церкарий моллюсков Рыбинского водохранилища. I. Систематический обзор церкарий. В кн.: Экологическая паразитология. Изд. ЛГУ.
65. M a t h i a s P., 1930. Zur le cycle evolutive d'un trematode de la famille des Echinostomatidae DTZ. (*Ech. recurvatum* Linetow). O. z. Acad. Sci., Paris, 183.
66. С к р я б и н К.И. 1948. Трематоцы животных и человека, т. П. М.
67. К а р а е в Ф.В. 1968. Личинки трематод в пресноводных моллюсках Ленкорянской зоны Аз. ССР. Автореферат дисс. на соиск. уч. ст. канд. биол. наук, Баку.
68. К а р а е в Ф.В. 1966. К характеристике личинок трематод у пресноводных моллюсков Кызыл-агагачского Государственного заповедника им. С.М. Кирова и прилегающих к нему районов. Изв. АН Аз. ССР, серия биол. наук, № 6.
69. Ф р о л о в а К.Н. 1975. Личинки трематод в моллюсках озер Южной Карелии. Изд. "Наука". Ленинград.
70. В е л и ч к о И.В. 1966. Новый род *Liocheilus* nov. gen. (Trematoda, Paraphinstomatidae). Мат. к науч. конф. ВОI, часть 5, стр. 70-80.
71. Б у р д ж а н а д з е П.Д., 1943. К вопросу о важнейших гельминтозах с/х животных Грузии. Тр. Груз. НИВСО, т. УШ.
72. П о п о в а К.А. 1937. Сборник работ по гельминтологии, посвященный 30-летию научной деятельности академ. К.И. Скрябина, стр. 500-505, Москва.
73. Ш м и т о в а Г.Я. 1963. Биология *A. strongylini* (Rudolphi, 1918) и вопросы эволюции аскаридоза свиней. Канд. диссертация, Москва.

74. Р м ш и к о в К.М. 1952. К вопросу о резервуарном паразитизме *Physocephalus saxalatus* (Molin, 1860) нематоды свиней. Тр. Гельминтол. лаборатория, т. VI, стр. 139-141.
75. П о п о в а З.Г. О географическом распространении возбудителя гонгилонематоза животных *Gongylonema pulchrum* Molin, 1857 (Gongylonematidae, Spirurata) в СССР. Ветеринария, вып. П. Киев, стр. 50-61.
76. К а м а л о в Н.Г. 1953. Новый случай гонгилонематоза человека. Работы по гельминтологии, посвящен. к 75-летию академика К.И. Скрыбля, 273-275.
77. Б м х о в с к и в Б.Е. 1983. Trematodes амфибий в окрестностях м. Киева.
78. Д у б и н и н а М.Н. 1945. Экологические исследования паразитофауны *Rana ridibunda* дельты Волги. Рефераты работ учреждений отделения биологических наук Академии наук СССР за 1941-1943 гг.
79. М а з у р м о в и ч Б.Н. 1951. Паразитические черви амфибий и их взаимоотношения с хозяевами и внешней средой. Издательство Киевского государственного университета им. Шевченко.
80. Ш а р п и л о В.П. 1976. Паразитические черви пресмыкающихся фауны СССР. Киев, 1976 г.
81. Д о б р о в о л ь с к и в А.А. 1967. Жизненные циклы некоторых трематод семейства Telorhidae, Plagiorhidae. Автореф. канд. дисс. Д.
82. Р а м и ш в и л я Н.Д. 1967. Данные к распространению личиночных форм *Gongylonema pulchrum* по Грузии. Гельминты животных и растений в Грузии. "Мецлиереба".
83. Д о б р о в о л ь с к и в А.А. 1969. Жизненный цикл *Paraleroderma cloacicola* (Lühe, 1964) Dollfus, 1950 (Trematoda, Plagiorhidae) УИУ; № 2.
84. Ш я н о в А.Т. 1954. О специфичности козцадия. Тр. Прикарпатского Гос. пед. институт. Э. 185-140.

85. К р и л о в М.В. 1959. Специфичность кокациев овец и коз. В кн. "Десятое совещание по паразитологии, проблемам и природно-очаговым болезням. Вып. 2. М-Л.
86. D e i l a n S., D e l h a l a G.W., 1953. La coesistenza dei piccoli ruminanti in. *Ziv. parazitol.*, 14.
87. С к р я б и н К.И. 1924. Этюды по изучению паразитических червей, птиц России. Тр. ГИЗВ, т. 2, вып. I.
88. Д о г е л ь В.А. 1962. Общая паразитология. Изд. Ленинград.
89. С к р я б и н К.И. 1948. Трематоды животных и человека. Т. П. Изд. АН СССР.
90. К о к о ч а ш в и л и Г.В. 1946. Материалы к изучению распространения *Lymnaea truncatula* Miller в Грузии. Труды Кутаисского Гос. пед. института им. Г.А. Цулукидзе, т. VI.
91. Ч и а б о р а ш в и л и Е.А. 1954. Некоторые данные к циклу развития эхиностоматидного червя птиц. Сообщ. АН СССР, т. XV, № 5.
92. К а н д е л а к и С.П., К а м а л о в Н.Г. 1937. Гельминто-фаунистический статус населения Грузии. Мед. параз. и пар. болезни, № 4.
93. К у р а ш в и л и Б.Е. 1964. Эхинококков и альвеококков животных и человека в Грузии и борьба с ними. Монография. Изд. АН СССР.
94. К у р а ш в и л и Б.Е. и др. 1974. Гельминтоантропоозомы в Грузии и борьба с ними. Изд. "Мецниереба".
95. Б о г о я в л е н с к и й Ю.Н., Н и к и т и н а В.В. 1973. К вопросу о тонком строении кутикулы, гиподермы и сом. мускулатуры нематоды *Ascaridia sompi* (Schrank, 1770). Тр. гельминт. лаб. АН СССР, 23-36-40.
96. I n g l i s W.G. 1964. The structure of the nematode cuticle. *Proc. Zool. Soc. London*, 143(5), 465-502.
97. Б о г о я в л е н с к и й Ю.К. 1958. К вопросу о тонком строении кутикулы нематоды *Ascaris galli* Schrank, 1788. Докл. АН СССР, 120(5): II19-II21.
98. T g a c a e s o s L. 1920. Contribuições para o conhecimento da fauna helminthologica brasileira. *Arch. Esc. Sup. Agric. Med. Vet. Riotherapy*, 4, p. 17-20.

99. **Г р а н Б.** Bird parasites of the suborder Strongylata, Ascaridata and Spirurata. U.S.Nat.bull., 140, p. 465.
100. **В и г д А. Е.** 1971. The structure of nematode. Acad.Press, New-York and London.
101. **Ч у б а б р и я И.Г.** 1952 Книжечные цестоды овец и коз. Изв.АН Арм.ССР, т.5, № 2, стр.41-42.
102. **Д о в н и к и я В.В.** 1934 Гельминтофауна собак Грузии. Изд.Гос.мед.яч-та, Тбилисс.
103. **Г о р д а д з е Г.Н., К а р м а л о в а А.Г., Б у г м а я н Ш.М.** 1944.Материалы по изучению тениидовов Грузии. Медицинская паразитология и паразитарные болезни. № 2 64-66.
104. **К у р а ш в и л и Б.Е.** 1964.Эхинококкоз и альвеококкоз животных и человека в Грузии и борьба с ними. Изд.АН ГССР.
105. **Ш и ш в и я Г.И.** 1937. Сборник по гельминтологии, посвященный 30-летию научной деятельности академика Скрыбина. 607-609, Москва.
106. **Ч е р т к о в а А.Н., Т и щ е н к о Н.Н.** 1965. О видовом самостоятельности анкилостом паразитирующих у домашних плотоядных.Материалы к научной конференции ВОГ.п.4.
107. **Г у р ч и а н и К.Р.** 1967. К изучению диктиофулеза крупного рогатого скота в Грузии.Сообщ.АН ГССР XI, т.VI, № 3.
108. **Г у р ч и а н и К.Р.** 1966. Легочные нематоды клвачных животных Грузии.Рук.диссерт.на соком.уч.степ.канд.наук. Тб.Гос.университет.
109. **Р а м и ш в и л и Н.Д.**1972. Куки скарбебды как промежуточные хозяева гельминтов домашних и диких животных в условиях Грузии и биология нематоды Gongyulonea pulchrum Molin, 1857.
110. **К у р а ш в и л и Б.Е. и др.,**1971. Трихинеллы животных и человека в Грузии.Параз.об.П.
111. **Б о е в С.Н., Ш а й к е н о в Б.** 1982. Трихинеллы в трихинеллез в Кавказстане.Животный мир Казехстана и проблемы его охраны.Алма-Ата.
112. **Б р и т о в В.А.** 1982. Возбудители трихинеллеза. Изд-во "Наука".

ЖИВОТНОЕ НАСЕЛЕНИЕ ТИПИЧНЫХ БИОЦЕНОЗОВ КОЛХИДСКОЙ НИЗМЕННОСТИ

Р Е З Ю М Е

Ведущие на Колхидской низменности работы по осушению заболоченной территории с целью ее сельскохозяйственного использования вызывает резкое изменение природных комплексов и, в частности, условия существования животного мира, претерпевающего вследствие этого коренную перестройку своей структуры, а следовательно, изменение его хозяйственной и социальной роли и значения.

В связи с этим, возникла необходимость изучать качественный и количественный состав животного населения в естественных биоценозах и агроценозах осушенных участков Колхидской низменности, имея в виду при этом как свободноживущих наземных и почвообитающих животных, так и паразитических животных, в основном - гельминтов. Результаты исследования должны были послужить основой для характеристики животного населения с сельскохозяйственной, эпизоотологической и эпидемиологической точки зрения.

Проведенные с указанной целью в 1977-1980 гг. исследования дали в основном следующие результаты.

Из наземных беспозвоночных животных ведущее место занимает насекомые; а именно представители таких отрядов, как жесткокрылые, полужесткокрылые, прямокрылые, равнокрылые и двукрылые. При этом, на участках, осушенных 2-3 года назад и пока не освоенных под хозяйство, энтомофауна оказалась богаче в качественном и количественном отношении, чем на осушенных, но уже освоенных участках, а также чем на типичных заболоченных и не осушенных местах.

Это обстоятельство обусловлено тем, что в случае неосвоения осушенных участков, т.е. отсутствия их постоянной культивации, там очень

быстро развивается богатый растительный покров, состоящий из различных мезофильных и сорных растений и представляющий собой прекрасную среду для размножения разнообразных насекомых. Такие участки впоследствии становятся источником формирования комплекса вредных насекомых на вновь освоенных сельскохозяйственных угодьях.

Одной из основных и ведущих культур на осушенных и освоенных участках являются посевы кукурузы. Значительное место занимает также чайный куст, благородный лавр, насаждения мандарина, фейхоа и других субтропических культур. Из кормовых трав хорошо произрастает люцерна, клевер. Особенно урожаен овес на зеленый корм. На участках с 10-15-летней давностью осушения, а также на приусадебных участках широко представлены насаждения субтропических и континентальных плодовых деревьев. Из перечисленных культур сравнительно свободны от вредных насекомых посевы кукурузы, что объясняется тем, что на этих посевах своевременно и качественно проводятся агротехнические мероприятия. На технических и субтропических культурах вредные насекомые представлены в основном специфическими монополифагами особенно высокой численностью выделяются цитовки на лавре благородном, а также завезенная в Западную Грузию несколько лет тому назад и широко распространявшаяся белокрылка.

Плодовые культуры заселены в основном насекомыми-полифагами, в числе которых следует отметить чешуекрылых, тлей, жуков долгоносиков и листоедов, полужесткокрылых и др.

Как известно, источником формирования энтомофауны агроценозов обычно являются смежные с ними естественные биоценозы. Но в отношении Колхидской низменности это не оправдывается, так как там естественные биоценозы представлены болотами и заболоченным лесом, причем большинство болот разнотравные, но имеются также болота тростни-

ковые, рогозовые, осочниковые, ситниковые. Энтомофауна мест представлена кровососущими двукрылыми, как-то слепни и комары, трупными и фекальными мухами-каллыфордами, а также типичными гидрофильными стенобионтами; все они мало связаны или же совсем не связаны с другими биотопами и, вследствие особенностей экологии, не могут поделить на освоенных и освоённых под сельскохозяйственную культуру участках. Именно поэтому в условиях Колхидской изменности энтомофауна агроценозов формируется не за счёт естественных биоценозов Колхидской изменности, а за счёт естественных биоценозов смежной с ней зоны предгорий, где распространены древесные и травянистые растительные формации и связанная с ними энтомофауна, представители которой мигрируют на освоенные той или иной культурой освоенные участки.

В результате изучения малакофауны установлено, что в настоящее время на Колхидской изменности обитает 29 видов моллюсков. Если иметь в виду, что по всей Западной Грузии зарегистрировано до 150 видов моллюсков, то надо признать, что 29 видов для Колхидской изменности весьма небольшое число, и это является результатом интенсивного освоения этой территории за последние 50 лет. Большая часть выявленных видов (80%) приурочена к естественным заболоченным хозяйствам ланцетниковидной двуустки - возбудителя широко распространённого на исследованной территории дикроцелоза.

В результате изучения фауны почвообитателей беспозвоночных животных выявлен 231 вид, из которых 151 вид - нематоды, 21 - лумбрициды, 1 - мегасколециды, 37 - панцирные клещи, 1 - многоножка, 2 - моллюски. Встречаются также эхиотреяды, пауки и ракообразные.

На Колхидской изменности почвообитатели беспозвоночные представлены в основном широко распространёнными формами. Отмечаются

также виды, характерные только для влажных почв (некоторые дождевые черви, нематоды). Описан новый вид дождевого червя и зарегистрированы 2 колхидских эндема. В группе нематод доминируют амфибонты, среди которых впервые для СССР зарегистрирован 1 вид. Впервые для фауны Грузии выявлено 17 видов нематод, что свидетельствует о специфических особенностях почв исследованной территории, обуславливающих обитание этих видов именно здесь.

Высоким обилием выделяются только лумбрициды (около 300 экз./м²), остальные беспозвоночные сравнительно малочисленны. Несмотря на видовое разнообразие, распределение беспозвоночных по слоям почвы подчиняется закономерности: она в верхних слоях более многочисленна, чем в нижних.

В числе зарегистрированных беспозвоночных отмечаются из нематод эндопаразиты растений, в почвах цитрусовых насаждений — специфический фитогельминт. Из других вредных беспозвоночных следует отметить медведку.

В связи с осушением в составе беспозвоночных в почве наблюдается смена видов, выражающаяся в том, что уменьшается число гидрофильных и амфибонтных видов и возрастает число широко распространенных. В некоторых случаях на осушенных участках уже совершенно не встречаются формы, характерные для заболоченных форм. На осушенной территории фауна находится в процессе формирования, о чем свидетельствует тот факт, что здесь наряду с широкораспространенными обычными видами еще сохранились формы, характерные для болотистых и влажных почв. Этот процесс смены видов, повидимому, протекает весьма медленно в связи со спецификой климата и почвообразовательных процессов на данной территории.

Следует отметить, что в будущем на Колхидской низменности сформируется характерная непосредственно для агроценозов фауна почво-

обитающих беспозвоночных. Это будет зависеть от хозяйственного освоения осушенной территории, а с другой стороны - от изменения свойства почвы. Такая тенденция указывает на то, что в составе фауны увеличится число фитофагов и фитопаразитов. Это должно учесть слухба борьбы с вредителями сельского хозяйства.

В биоценозах Колхидской низменности значительное место занимает фауна амфибий и рептилий. В Колхиде распространено 9 видов рептилий и 3 вида амфибий, относящихся к 12 родам и 8 семействам. Как видно, в видовом отношении батрахо- и герпетофауна не так уже богата, но численность некоторых видов достигает высоких показателей, причем наиболее высокую численность показывает озерная лягушка, а наиболее высокую - длинный полоз.

Представители герпетофауны распространены в разнообразных биотопах - как в естественных, так и в антропогенных, но некоторые их виды встречаются лишь в специфических биотопах. Так, например, медянка, болотная черепаха, ядерица браунера имеют узкий ареал.

Освоение Колхидской низменности несомненно вызовет большие изменения в качественном и количественном составе фауны амфибий и рептилий. Например, создание коллекторов осушительной системы обусловит концентрацию вдоль них популяции болотной черепахи, которая исчезнет на осушенных участках. Создание древесных насаждений будет способствовать в первую очередь увеличению численности квакши, поскольку для перезимовки ей необходимо наличие подстилки из опавшей листвы. Для сохранения озерной лягушки и ушей достаточно оставление небольших лугов.

Ядерица прыткая и ядерица полосатая займут осушенные территории. Но трудно заранее сказать, каково будет их пространственное распределение, т.е. сохранит ли оно диффузный характер или станет более

сгруппированным, локализуясь вокруг созданных древесных насаждений, как это произошло в окрестностях Тбилиси после озеленения территории около Кумисского водохранилища.

Таким образом, как видно, осушение территории не сказывается пагубно на судьбе связанных с водой видов, поскольку они, исчезая на осушенных участках, имеют возможность сосредоточиться вдоль коллекторов осушительной сети. К тому же оставшиеся необходимые луки тоже будут содействовать сохранению этих шивотных.

Автохтонная герпетофауна на Колхидской низменности не имеется и она сосредоточена в горных местностях. Это обстоятельство еще раз подтверждает, что очагом происхождения кавказских автохтонов являются горные районы Кавказа.

В заболоченных лесах Колхиды обитает дикая свинья и косуля, на сухих повышенных лесных полянах, на осушенных и освоенных под хозяйством площадях - заяц. По берегам рек, коллекторов и озер водится ранее акклиматизированная здесь нутрия. Вообще же фауна млекопитающих Колхидской низменности представлена 19 видами, из коих насекомоядных - 2 вида, грызунов - 6, зайцеобразных - 1, хищных - 6, копытных - 2 вида. Численность основных видов млекопитающих Колхидской низменности характеризуется следующими цифрами: кроты - 3-5 экз. на 1 га; нутрия - 8-10 экз. на 100 га; крысы, живущие в условиях дикой природы - 20-30 экз., в синантропных условиях - 30-40 экз., шакал - 5-7 экз. на 1000 га; лесной кот - приблизительно в той же численности; косуля - 5-6 экз.; дикая свинья до 3 экз., на 1000 га.

Таким образом, численность млекопитающих, кроме грызунов, исключая нутрию, низкая и по мере осушения заболоченной территории она изо дня в день продолжает снижаться, что сопровождается также и сокращением ареала в пределах района исследования.

С целью сохранения и увеличения численности обитающих на заболоченной территории Колхидской низменности охотничьих млекопитающих (кутрыя, дикой свиньи, косуля) необходимо оставить в нетронутом виде, не осушая, следующие участки:

1. В Ланчхутском районе - окрестности Имнати, прибрежная полоса вдоль реки Пичора, окрестности озера Палеостоми - площадь около 15.000 га;

2. В районе Поти и Цхакаевском районе - Чаладидское охотничье хозяйство, окрестности Сагвичи и Сирачкопи, площадь около 10.000 га.

3. В Хобском и Зугдидском районах - заболоченные территории совхоза "Колхида"; охотничьих хозяйств Тирси, Дгвиси и Чури и полоса морского побережья - общей площадью 10.000 га.

4. В Гальском районе, в районе озера Бесесыр - площадь размером 5000 га, представляющая собой прекрасные типичные местообитания кутрыя.

В результате изучения структуры паразитокомплексов у обитающих на Колхидской низменности животных (дождевых червей, моллюсков, насекомых, амфибий, рептилий, птиц; млекопитающих) выделено 399 видов паразитов; из них протоzoи - 26 видов, трематоды - 92, цестоды - 64, нематоды - 217, акантоцефалы - 12, эктопаразиты - 3 вида. Из выявленных паразитов впервые зарегистрировано для Колхидской низменности 89 видов; из них у амфибий - 8, у рептилий - 15, у птиц - 4, у млекопитающих - 8, у дождевых червей - 5 и у насекомых - 49 видов.

Изучение паразитофауны амфибий показало, что на формирование у них гельминтофауны значительное влияние оказывают образ жизни хозяев и характер их питания. В частности, степень инвазии трематодами гораздо выше у амфибий, которые большую часть жизни проводят в воде, а круглыми червями инвазированы преимущественно те формы, которые своим образом жизни более тесно связаны с сушей. Подобная же картина

наблюдается и среди рептилий; у связанных с кивалью на оуше форм (веретенца, медянка, ящерца полосатая, ящерица прыткая) большая часть гельминтов для своего развития не нуждается в промежуточном хозяине, а то время как большинство гельминтов у связанного с водой уха проходят цикл развития с участием промежуточного хозяина, что обусловлено тем, что формирование гельминтофауны у уха проходило в водных биотопах, где имелись благоприятные условия для сосредоточения постоянного, промежуточного и дополнительного хозяев.

Исследования на Колхидской низменности птицы всех 107 видов оказались инвазированными, и у них зарегистрировано 155 видов гельминтов. Большое число паразитов и их высокая встречаемость у хозяев обусловлены, с одной стороны, сложными взаимоотношениями между компонентами биоценозов (алиментарные связи, плотность популяций хозяев, промежуточные хозяева), а с другой стороны - миграцией птиц, во время которой происходит широкое распространение инвазионных начал на одной местности в другую, или же от одной птицы к другой. Важным фактором является также и взаимный обмен гельминтами между дикими и домашними птицами.

Основным фактором формирования гельминтофауны у млекопитающих Колхидской низменности (101 вид гельминтов) является характер питания хозяина и способ добычи им корма. Анализ показал, что 90% паразитов проникает в организм млекопитающих вместе с пищей: растительноядные животные получают инвазионные начала на пастбищах, а для другой группы животных (рыбы, амфибии, рептилии, птицы, млекопитающие, насекомые) источником инвазии является животное корма.

С целью выявления личиночных форм гельминтов исследованы дождевые черви 10 видов и моллюски 9 видов. У дождевых червей зарегистрировано 2 вида цестод и 7 видов нематод; у моллюсков - церкарии 18

видов (трематоиды). Показано, что в Колхиде водные моллюски являются передатчиками таких опасных для сельскохозяйственных животных гельминтозов, как фасциолез, парамфистомоз и эхиностоматоз. Инвазия же водных моллюсков обусловлена обилием микрофитов и характером грунта в биотопе.

Изучение гельминтофауны у жуков-копрофагов показало, что они являются резервуарными хозяевами возбудителей гонгилонематоза, фицефаллоза, аскаридоза и макростоматоза.

Нематоды у короедов и усачей вызывают рассасывание кирового тела, перфорацию кишечника и в результате этого - гибель насекомых. Поэтому эти нематоды несомненно должны играть важную роль в регуляции численности насекомых.

Изучение структуры паразитокомплексов показало, что на Колхидской низменности в значительном количестве встречаются паразиты, вызывающие у охотничье-промысловых и домашних животных такие заболевания, как фасциолез, дикроцелиоз, парамфистомоз, эхинококкоз, монезиоз, телазиоз, оягамоз, эхиностоматидоз, простогонимоз, дактилиоз, гименолепидиоз, аскаридоз, кокцидиоз.

В связи с задачей дальнейшего развития животноводства в Колхиде, необходимо систематически осуществлять интегрированные мероприятия по борьбе с вышеуказанными заболеваниями.

В частности, заболевание животных фасциолезом на Колхидской низменности начинается ранней весной, когда наступают благоприятные условия для развития моллюсков - промежуточных хозяев фасциолы. Именно в это время необходимо очищать пруды и другие водоемы от моллюсков, используя моллюскоцидные препараты и водоплавающих птиц. Необходимо также обезвреживание навоза термической обработкой, а также проведение ежегодно двукратной дегельминтизации домашних животных (и

марте-апреле и в сентябре-октябре).

Кроме того, пастьбу охота производить с соблюдением чередования пастбид.

Означенные мероприятия проводятся и с целью борьбы с парамфистамозом.

Для борьбы с эхинококкозом и ценурозом следует ликвидировать бродячих собак и проводить ежеквартальную дегельминтизацию олушебных собак. Вместе с этим, должен строго осуществляться в мясокомбинатах и на бойнях контроль над уничтожением варяченных субпродуктов или их обезвреживание.

Против маляриоза хорошие результаты дает применение предсказанного грузинскими гельминтологами мышьяковокислого препарата, а для искоренения телазноза необходима борьба с мухами - переносчиками возбудителя этого заболевания.

Борьба с кокцидиями домашних млекопитающих, а также с гельминтозами птиц (эхиностоматидов, провотгонимоз, раястияноз, гамеололепидоз) должна проводиться существующими в ветеринарии средствами, с соблюдением сезонов года.

Как видно из выложенного, в результате осушительных работ на Колхидской низменности и увеличения в связи с этим площадей под агроценозами, животное население претерпевает сложные процессы сукцессии. Из его состава постепенно выпадают формы животных, исторически приспособившиеся к природным условиям заболоченных биотопов низменности, сменяясь в основном мезофильными животными, - главным образом за счет иммигрантов из зоны прилегающих к низменности предгорий, причем среди них значительная часть представлена вредителями сельскохозяйственных растений. В частности, в результате этого процесса происходит сильное сокращение численности или полное исчезновение имеющих отрицательное значение таких животных, как кровососущие

насекомые, промежуточные хозяева и распространители возбудителей паразитических заболеваний и др.

В общем итоге исследования показывали, что на осушенной территории Колхидской низменности постепенно формируется новый тип структуры наземного и почвообитающего животного населения. Выявленные при этом особенности этих изменений должны быть учтены для определения путей воздействия на этот процесс с целью его регуляции в желательном направлении, т.е. усиления полезной роли и устранения вредоносности животных в соответствии с задачами наиболее продуктивного использования осушенной территории в конкретных случаях ее освоения под культуру того или иного сельскохозяйственного растения.

В то же время, как уже было сказано выше, признано вполне целесообразным, с точки зрения охраны природы и более рационального и рентабельного использования природных ресурсов, оставить нетронутой, в естественном состоянии, определенную площадь Колхидской низменности на побережье Черного моря, в виде болот и заболоченного леса.

მ ი ნ ა ა რ ს ი

ინნასიტყვაობა	3
კობხეონს პაბლობის მყოლე ჭაბიკურ-გოგრაფიული პახასიანება	5
ძანაყნჳი I. ნიპაგის უხერხელო ცხოველთა მოსახლეობის სტრუქტურა	11
ძანაყნჳი II. მიწისბუჲა უხერხელო ცხოველთა მწერებნი, მოდუსკევი მოსახლეობის სტრუქტურა	56
ძანაყნჳი III. კობხეონს პაბლობის ჭიპიურ ბიოცენოზებში ბერხეილიან ცხოველთა მოსახლეობა	104
ძანაყნჳი IV. პარაბიოცენოზების სტრუქტურა	186

რეკონსტრუქციის: ბიორ.მეცნ.-ბ.ე.ე. პრფ. გ. ჯაჭახია
ბიორ.მეცნ.-კანა. ი. გოგუბაძე

მაიბეჭდა საქარტელოს სსრ მეცნიერებათა, აკადემიის
სარედაქციო-საგამომცემლო საბჭოს დადგენილებით

სბ 2418

რედაქტორი ბ.გურამიძე
გამომცემლობის რედაქტორი ე.ბერიძე
მხატვრული რედაქტორი გ.ლომინაძე
მხატვარი ი.მჭედლიძე
გაქვეყნებულია 5.ბოქერია

გამაყვას წარმოებას 30.3.84; ხელმოწერისა დასაბეჭდაპ 20.3.84;
ქარტელოს ზომა 60 X 90 1/16; ქარტეოსი მჭედი; ნაბეჭდი ზომა 24,5
საარტიკული-საგამომცემლო ზომა 16,2;

უკ 00959

ფირმა 500;
ჟანრი 2 მან. 30 კაპ.

შეკვეთა № 1262

გამომცემლობა "მეცნიერება", ზეილისი, 380060, კავკასიის ქ. 19

საქ. სსრ მეცნ. აკადემიის სტამბა, ზეილისი, 380060, კავკასიის ქ-19